

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1953

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Αρ.εισ.45051

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ 5' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1953

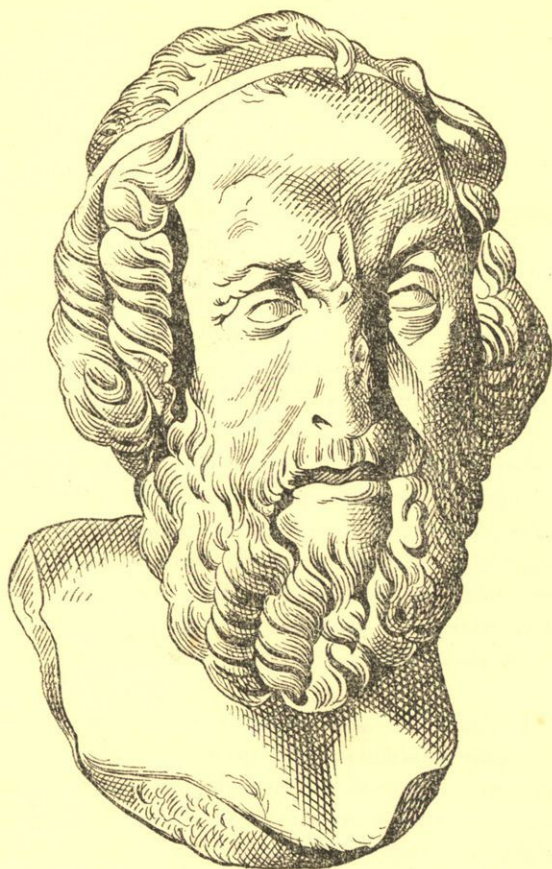
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

8770

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΟΜΗΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τὸ θέμα τῆς Ἰλιάδος καὶ ὁ Τρωικὸς μῦθος.

Ἡ Ἰλιάς εἶναι τὸ παλαιότερον ἀπὸ τὰ δύο ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, ἔχει δὲ ἐντελῶς διάφορον περιεχόμενον ἀπὸ τὴν Ὀδύσειαν. Ἀνήκει εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν ἐπῶν, τὰ ὅποια διηγοῦνται πολεμικά γεγονότα καὶ ἐξυμνοῦν ἥρωικὰς πράξεις.

Ἰδιαιτέρως τὸ θέμα τῆς Ἰλιάδος περιλαμβάνει ἐν ἐπεισόδιον, τὸ ὅποτον συνέβη κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς πολιορκίας τοῦ Ἰλίου καὶ τὸ ὅποτον ἔγινεν ἀφορμὴ ν' ἀναδειχθῇ ἡ ἀρετὴ τῶν εὐγενῶν ἡρώων, οἱ ὅποιοι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον. Εἰς τὴν διήγησιν τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, διαρκείας πενήκοντα ἡμερῶν, περιορίζεται τὸ ἡρωικὸν ποίημα καὶ μόνον κατὰ σύμπτωσιν ἀναφέρει τὰς ἀφορμὰς ἣ καὶ ἄλλα συμβάντα τοῦ πολέμου. Ἡ ὅλη σύνθεσις τοῦ ἔπους τούτου προϋποθέτει ὅτι εἶναι γνωστὸς εἰς τοὺς ἀκροατὰς ὁ Τρωικὸς μῦθος ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἀφορμὴν τοῦ πολέμου μέχρι τοῦ σημείου, ὅπου ἀρχίζει ἡ ἐπικὴ διήγησις.

Κατὰ τὸν μῦθον τοῦτον ὁ Πάρις, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πριάμου, παραβιάζων τὴν ἱερότητα τῆς φιλοξενίας, ἀπῆγαγε τὴν Ἑλένην, γυναικα τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, καὶ συναπεκόμισε βασιλικὸν θησαυρὸν. Πρὸς ἐκδίκησιν τῆς ὕβρεως ταύτης ὠργανώθη ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Τροίας ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν τῆς Πελοποννήσου, τῆς Σιερεᾶς καὶ τῶν νήσων. Τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν εἶχεν ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνων, ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου. Στόλος ὑπερχιλίων πλοίων συνεκεντρώθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀδελίδος, κειμένης ἐπὶ τῆς Βοιωτικῆς ἀκτῆς, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔπλευσαν ἐναντίον τῆς ἐχθρικῆς γῆς, τὴν ὅποιαν καὶ κατέκτησαν ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνας δέκα ἑτῶν. Τοιοῦτος διेमоргρώθη καὶ παρεδόθη ὁ Τρωικὸς μῦθος ἀπὸ τὴν ἐπικὴν ποίησιν.

Μέσα εἰς αὐτὸν ὁμοῦς διέκριναν οἱ Ἕλληνες τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ὅπως διακρίνομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἐν μέγα ἱστορικὸν γεγο-

νός : δι περὶ τὸ 1200 π.Χ. ἔγινε μεγάλη καὶ ὠργανωμένη ἐξόρμησις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐγκατεστημένων ἤδη ἐλληνικῶν φύλων, τῶν πρωτοελλήνων, ὅπως λέγονται σήμερον, πρὸς κατάκτησιν ἐδαφῶν τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ ἐξόρμησις αὕτη ἔφερεν εἰς ἀντιπαράταξιν τὰ ἡνωμένα κράτη τῆς ἐδῶ Ἑλλάδος πρὸς ἓνα συνασπισμὸν Μικρασιατικῶν κρατῶν, τῶν ὁποίων ἰσχυρότερον καὶ πλουσιώτερον ἦτο ἡ Τροία.

2. Ἡ Τροία καὶ ὁ πολιτισμός της.

Ὅπως ἀπεδείχθη ἀπὸ ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια, ἡ ΒΑ. ἀκτὴ τῆς Μ. Ἀσίας ἀπετέλει τὸ ἰσχυρὸν κράτος τῆς Τροίας (βλ. χάρτην, ἀρ. 1), τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ θαλασσινὰ κράτη, τὰ ἀκμάσαντα κατὰ τὴν 2αν π.Χ. χιλιετηρίδα εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου. Τὸ κράτος τοῦτο εἶχε ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν του καὶ ἄλλους γειτονικοὺς λαούς, οἱ ὅποιοι ἐκυβερνῶντο ἀπὸ ἰδίους βασιλεῖς. Ὁ λαὸς τῶν Τρώων δὲν ἦτο φυλετικῶς διάφορος ἀπὸ τοὺς λαούς, οἵτινες ἀπετέλουν τὰ Αἰγαιακὰ κράτη τῆς ἐδῶ Ἑλλάδος. Εἶχε πολιτισμὸν ἀνεπτυγμένον, ὅπως περίπου καὶ αἱ Μυκῆναι καὶ τὸ Ἄργος, τὰ αὐτὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα καὶ ὁμοίαν λατρείαν. Ἐπὶ πλεόν οἱ Τρῶες εἶχον τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἡρωισμού, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀκμάσαντας Μεσογειακοὺς λαούς.

Διὰ τὸν Τρωικὸν πολιτισμὸν ἔχομεν ὡς ἀσφαλέστατα τεκμήρια τὰς ἀρχαιολογικὰς ἀνακαλύψεις, τὰς ὁποίας ἐπέτυχεν ὁ Ἑρ. Σχλήμαν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Γουλ. Δαϊρπρελδ. Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, αἷτινες διενεργήθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχαίου Ἰλίου, ἀπεκαλύφθη αὐτὴ ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, ἣτις ἐκυριεύθη καὶ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν (βλ. εἰκ. ἀρ. 2). Εἰς αὐτὴν ἀνευρέθησαν λείψανα τοῦ τείχους (βλ. εἰκ. ἀρ. 3), οἰκῶν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, καθὼς καὶ διάφορα ἀντικείμενα Μυκηναϊκῆς τέχνης, ἣτις ἐπεκράτει καὶ εἰς τὴν Τροίαν, ὅπως καὶ εἰς τὰ ἄλλα Αἰγαιακὰ κράτη. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπικὴ διήγησις τοῦ Ὅμηρου φανερώνει πόσον ἦτο προηγμένος ὁ βίος καὶ ποία ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ ἀκμὴ τοῦ Τρωικοῦ λαοῦ.

3. Ἡ ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τῆς Τροίας.

Ἡ ἐκστρατεία ἐναντίον τοῦ ἰσχυροῦ καὶ ἀκμαίου τούτου κράτους ὑπῆρξεν ἡ πρώτη, ἣτις ὠργανώθη καὶ ἐπραγματοποιήθη μὲ κοινὴν σύμπραξιν τῶν ἰσχυροτέρων Ἀχαικῶν κρατῶν. Ἡ σύμπραξις αὕτη εἶναι ἡ

ἀρχαιοτάτη ιστορική περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεργάζεται ὅλον τὸ ἔθνος μὲ τὰς φυλετικές του ἀρετὰς πρὸς κοινὸν σκοπὸν καὶ κοινὰ ἰδεώδη. Ὁ Θουκυδίδης λέγει «ὅτι πρὸ τῶν τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλὰς» (Α, 3).

Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἔγινε πρὸς κατάκτησιν τῶν πλουσίων ἐδαφῶν τῆς ΒΔ. Μικρασιατικῆς παραλίας καὶ πρὸς ἀποικισμόν. Ἄφησεν ἀνάμνησιν μεγάλου γεγονότος εἰς ὅλον τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν κατόπιν ὡς ἀποικοὶ εἰς τὰς χώρας, ὅπου διεδραματίσθησαν τὰ γεγονότα αὐτά. Ἡ ἐπικὴ ποίησις, ἡ ὁποία, καθὼς εἶναι γνωστόν, ἀνεπτύχθη εἰς τὰς πλουσίας καὶ εὐκραεῖς χώρας τῆς Μικρασιατικῆς παραλίας, εὗρεν ἀνεξάντητον ποιητικὸν θέμα εἰς τοὺς θρύλους καὶ τὰς παραδόσεις περὶ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Φυσικὰ μὲ ποιητικὸν τρόπον παρέστησεν ὡς ὑπεράνθρωπα ἔργα τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου καὶ ἐξιδανίκευσε τοὺς ἥρωας, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς αὐτόν. Ἀπὸ τοὺς ἥρωικοὺς θρύλους καὶ ἀπὸ τὰς παραδόσεις παλαιότερων ἑπῶν ἐνεπνεύσθη ὁ μέγας ποιητὴς τῆς Ἰωνίας τὸ θαυμάσιον ἔπος του, τὸ ὁποῖον διαιωνίζει εἰς τὴν μνήμην τῆς ἀνθρωπότητος τὸν Τρωικὸν πόλεμον καὶ τοὺς ἥρωάς του.

4. Οἱ ἥρωες.

Κατὰ τὴν ὁμηρικὴν διήγησιν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν, ὅσοι συμμετέσχον εἰς τὴν Τρωικὴν ἐκστρατείαν, ἀνεγνώριζον ὡς ἀνώτατον ἀρχηγὸν τὸν βασιλέα τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνονα, ὅστις λέγεται «*βασιλεύτατος πάντων*» καὶ ἐξυμνεῖται ὡς ἔξοχον πρότυπον πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς ἀρετῆς. Τὸ ἡγεμονικὸν μεγαλεῖον καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἀνδρὸς τούτου διαφαίνονται εἰς ὅλην τὴν διήγησιν τῆς Ἰλιάδος. Συναρχηγὸς καὶ σχεδὸν ὁμότιμος πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα παρίσταται καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μενέλαος, ἀριστεύων πολλάκις εἰς τὰς μάχας, ἀλλ' ἀσκῶν μικροτέραν ἐπιρροὴν καὶ πρωτοβουλίαν εἰς τὸ στράτευμα.

Κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τοῦ πολέμου διεκρίθησαν καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες κατὰ τοὺς κοινούς πολεμικοὺς ἀγῶνας εἰς ἰδιαιτέραν ἀρετὴν ἕκαστος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ποιητὴς λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ παραστήσῃ διαφόρους τύπους ἠθικὸν καὶ νὰ ἐξάγῃ τὴν κάθε ἀρετὴν ἐνσαρκωμένην εἰς ἓν πρόσωπον. Τοιοῦτοι τύποι διαπρέπουν εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς Ἰλιάδος πολλοί, ἐκ τῶν ὁποίων περισσότερον ὑποδειγματικοὶ εἶναι : ὁ γέ-

ρων **Νέστωρ**, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πεῖραν τῆς γεροντικῆς ἡλικίας του καὶ μὲ τὴν θαυμασίαν πειθῶ τῶν λόγων του διέπρεπεν εἰς τὰς βουλὰς, καὶ εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις ἔδιδε τὴν καλυτέραν καὶ φρονιμωτέραν λύσιν. Εἰς προχωρημένην ἡλικίαν ἐπίσης παρίσταται ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης **Ἰδομενεὺς** λαμβάνων μέρος εἰς τὰς μάχας καὶ ἐκτελῶν μὲ ἐνθουσιασμόν νεανικὸν ὅ,τι θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος. **Τολμηρὸς** καὶ **πολυμήχανος** πάντοτε ὁ **Ὀδυσσεὺς** χρησιμοποιεῖ τὴν γονιμότητα καὶ τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ νοῦ του διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἐπεμβαίνων εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ λαοῦ, λαμβάνων μέρος εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. **Επίσης** εὐφυῆς καὶ πολιτικὸς παρουσιάζεται ὁ βασιλεὺς τοῦ **Ἀργους Διομήδης**, ἀλλ' ὁ ἥρωας αὐτὸς διαπρέπει κυρίως εἰς πολεμικὴν ἀνδρείαν, ὡς ἐπίσης ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος **Αἴας** ὁ **Τελαμώνιος** καὶ ὁ συνώνυμός του ἥρωας **Αἴας** ὁ **Οἰλέως** ἀπὸ τὴν **Λοκρίδα**. Μαζὶ μὲ τοὺς πρώτους αὐτοὺς ἥρωας ἀναφέρονται πολλὰκις καὶ ἐξυμνοῦνται οἱ πιστοὶ των φίλοι ἢ συναρχηγοί, ὡς ὁ **Μηριόνης** μὲ τὸν **Ἰδομενέα**, ὁ **Σθένελος** μὲ τὸν **Διομήδη** κ. ἄ.

Ἡ πλοκὴ τῶν γεγονότων καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν ἐπεισοδίων φέρεται συχνὰ τὴν διήγησιν εἰς τὴν περιγραφὴν καὶ τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἀντιπάλων. Οἱ Τρῶες ἀμύνονται τοῦ πατρῖου ἐδάφους μὲ γενικὸν ἀρχηγὸν τὸν **Πριαμίδην Ἑκτορα**, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώνει τὸν ἰδανικώτερον τύπον τοῦ ἥρωος καὶ ὑποτάσσει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ καθῆκον καὶ εἰς τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς. Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἐμφανίζονται καὶ ἄλλοι εὐγενεῖς Τρῶες, ὡς ὁ μαντικὸς **Ἑλενος**, ἀδελφὸς τοῦ **Ἑκτορος**, ὁ **Πολυδάμας**, ὁ **Σαρπηδών**, ὁ **Αἰνείας**. Καὶ αὐτός, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ, ὁ **Πάρις** (**Ἀλέξανδρος**) ἐπιδεικνύει εἰς ὠρισμένας στιγμὰς ἥρωισμόν καὶ φιλοτιμίαν.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἥρωας ὁλοκλήρου τοῦ ἔπους τῆς **Ἰλιάδος** εἶναι ὁ ἡμίθεος **Ἀχιλλεύς**, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τὴν **Φθίαν** μὲ τὸν φίλον του **Πάτροκλον** καὶ ἦτο μὲν ἀρχηγὸς ἐνὸς μικροῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ τῆς **Θεσσαλίας**, ἀλλὰ διείπε μὲ τὰς χεῖράς του τὸ περισσότερον μέρος τοῦ πολέμου. Τιμᾶται ἀπὸ ὅλους τοὺς **Ἀχαιοὺς** ὡς ὁ ἥρωας τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς πολεμικῆς τέχνης, καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ δήμου διαπρέπει θαυμαστὸς εἰς τὸ κάλλος τῆς μορφῆς καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν λόγων. **Ἐνῶ** ὁ **Ἀγαμέμνων** μὲ τὴν πολιτικὴν ἰσχύν του ἡγεμονεύει ὡς **ποιμὴν λαῶν**, ὁ ἀρχηγὸς τῶν **Ἑλλήνων** τῆς **Φθίας** λατρεύεται ὡς **εἰδωλον** ἀγερώχου ἥρωισμοῦ.

Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀχιλλέως κυριαρχεῖ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Ἰλιάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὅλοι τὸν θαυμάζουν κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης, ὅλοι τὸν ποθοῦν, ὅταν λείπῃ ἀπ' αὐτὴν. Ἡ αὐτοπεποίθησις καὶ ἡ εὐγενικὴ ὑπερηφάνεια τοῦ ἥρωος αὐτοῦ ἀποτελοῦν τὸ ἠθικὸν κέντρον, περὶ τοῦ ὁποίου πλέκεται μὲ θαυμαστὴν ποιητικὴν ἁρμονίαν τὸ ἦθος καὶ ἡ δρᾶσις τῶν ἄλλων προσώπων.

5. Ἡ ποιητικὴ ἀξία τῆς Ἰλιάδος.

Ἡ πλοκὴ εἰς τὸ ἔπος τῆς Ἰλιάδος πραγματοποιεῖται ὄχι μόνον μὲ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν ἐνότητά τῆς ἥρωικῆς μορφῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ἀλληλουχίαν τῶν γεγονότων. Γίνονται συχνὰ εἰς τὴν Ἰλιάδα μακροὶ παρεκβάσεις καὶ παρεμβάλλονται σκηναί, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι τόσον στενὰ συνδεδεμέναι μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματος· ἐν τούτοις δὲν χάνει κανεὶς ποτὲ τὴν αἰσθησὶν ὅτι ἡ διήγησις προχωρεῖ πρὸς τὴν δέσιν καὶ τὴν λύσιν τῶν διαδραματιζομένων. Δὲν παύει ν' ἀναγνωρίζῃ ὅτι ὁ συνθέσας τὸ ποίημα εἶναι σοφός, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ ἐπιδεικνύῃ σοφίαν, πάντοτε καλλιτέχνης, χωρὶς ν' ἀναζητῇ μὲ ἐπιτήδευσιν νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμόν τῶν ἄλλων. Μὲ ὅλην τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν περιγράφει τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς, σκιαγραφεῖ μέσα εἰς αὐτὴν τοὺς ἰδανικοὺς τύπους καὶ ὑποδεικνύει εἰς τὸν ἄνθρωπον τοὺς μεγάλους σκοποὺς τῆς ὑπάρξεώς του.

Αὐτὸ τὸ κατορθώνει ὄχι μόνον μὲ τὴν τέχνην τῆς διηγήσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἄφθαστον δύναμιν τῶν λέξεων. Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἥρωας ἐμφανίζεται σταθερὰ εἰς τὴν φαντασίαν μας μὲ ὥρισμα ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα φανερώουν τὴν κυριωτέραν ἀρετὴν ἢ τὴν κατ' ἐξοχὴν ιδιότητά του. Οἱ λόγοι ἐξ ἄλλου, τοὺς ὁποίους λέγουν αὐτοὶ εἰς δημοσίας συνεδριάσεις ἢ εἰς ἰδιωτικὰς συζητήσεις, συμπληρῶνουν τὴν μορφήν καὶ ἐμφανίζουν ἐντονώτερον τὸν χαρακτῆρα ἐκάστου. Αἱ εἰκόνες τῶν πραγμάτων καὶ αἱ περιγραφαὶ τῶν γεγονότων ἐπιτυγχάνονται μὲ δυνατὰς καὶ ἀπλᾶς λέξεις τόσον ἀκριβεῖς καὶ παραστατικαί, ὥστε ν' ἀφήνουν ἀλησμόνητον ἐντύπωσιν.

Εἰς τὰς σκηνάς καὶ εἰς τὰς συνομιλίας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἰλιάδος, παριστάνεται κάθε εὐγενικὴ ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν φθάνει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἰδικήν του θέλησιν καὶ προσπάθειαν. Ὁ ποιητὴς μὲ τὴν καθαρὰν τὸν ἀντίληψιν κατανοεῖ βαθύτατα καὶ ἐξημενεύει θαυμάσια μὲ τὸν μαγικόν του λόγον

ποιοι πόθοι και ποια έργα εξυψώνουν τον άνθρωπον. Και όταν ένας ποιητής γνωρίζη το νόημα της ζωής, γίνεται ο καλύτερος ερμηνευτής των αξιών της και ο πειστικώτερος διδάσκαλός μας, διὰ τὰ κερδίσωμεν αὐτάς τὰς ἀξίας.

6. Ἡ Ἰλιάς διὰ τὸν ἐλληνικὸν κόσμον.

Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἱστορίαν ἄλλου λαοῦ ποίημα, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτοῦ τόσον, ὅσον ἐπέδρασεν ἡ Ἰλιάς εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἐλληνικὴ ἀρετὴ, ὅπως ἐξεδηλώθη εἰς διαφόρους ἱστορικούς ἐποχάς, ἐξεπήγαγεν ἀπὸ τοὺς στίχους τῆς Ἰλιάδος. Ἡ παντοία ἐλληνικὴ ἀρετὴ. Ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῶν ἡρώων τῆς Ἰλιάδος ἐνεπνέοντο οἱ Ἕλληνες τῶν ἱστορικῶν χρόνων τὸ πολεμικὸν μένος καὶ ἐπείθοντο ὅτι ἀξίζει κανεὶς νὰ θυσιάζεται δι' ἓνα μεγάλον σκοπόν. Ἡ πίστις ὅτι ὑπάρχουν ἡθικαὶ ἀξίαι αἰωνίως σταθεραὶ ἐτροφοδοτήθη μὲ ὅσα συνέβησαν ἢ ἐλέχθησαν εἰς τὴν Ἰλιάδα. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀκόμα, ὅταν ἐδήλωσεν ὅτι προτιμᾷ τὸν θάνατον ἀπὸ τὸν ἀφιλοσόφητον βίον, ὑπενθύμισεν εἰς τοὺς δικαστάς του (Ἀπολογία, κεφ. 16) ὅτι εἰς τοῦτο μιμεῖται τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις ἐπροτίμησε ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ἀθετήσῃ φιλικὸν χρέος (Ἰλιάδος Σ 98).

Ἐκτὸς τούτου, ὥς εἶναι ἤδη γνωστόν, ὁ Ὅμηρος ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν καλλιτεχνικὸς παιδαγωγὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ ἱστοροποιημένη καλαισθησία καὶ ἡ θανυμαστὴ παρατηρητικότης, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν ἐλληνικὴν τέχνην, ἦσαν διδάγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμύησε τὴν ἐλληνικὴν διάνοιαν ἡ τέχνη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ γλυπτικὴ, ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ἀγγειογραφία τῶν ἱστορικῶν χρόνων συχνὰ ἐξέλεγε θέματα ἀπὸ τὰς τελείας περιγραφὰς τοῦ Ὀμήρου (βλ. εἰκόνας ὑπ' ἀριθ. 9-11) καὶ τὰ ἐξετέλει μὲ τὴν ἀπαράμιλλον τεχνικὴν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει καὶ τὴν Ὀμηρικὴν ποίησιν.

Ἰδιαιτέρως ἐνεπνέοντο καὶ ἐδιδάσκοντο ἀπὸ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα, οἱ μεταγενέστεροι ποιηταὶ καὶ ἰδίως οἱ τραγικοί. Ἐντονα βλέπομεν τὰ ἴχνη τῆς ἐπιδράσεως ταύτης εἰς τὰς ἀρχαίας τραγωδίας, πολλοὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχουν ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ μύθου. Ἐξ ἄλλου τὸν πλοῦτον τῶν λέξεων καὶ τοὺς ποιητικὸν τρόπους τοῦ Ὀμήρου μετεχειρίσθησαν καὶ οἱ τραγικοὶ ποιηταί, διὰ τὰ ἐκφράσουν ἀπὸ σκηνῆς τὰς σκέψεις καὶ τὴν φιλοσοφίαν

των. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰσχύλος ἔλεγε διὰ τὰς τραγωδίας αὐτοῦ ὅτι εἶναι ψυχία ἀπὸ τὰ μεγάλα δεῖπνα τοῦ Ὅμηρου, ὁ δὲ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐμιμήθη εἰς πολλὰ τὸν Ὅμηρον, ἀπεκλήθη φιλόμηρος.

Καὶ ὅστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνας, ἀφοῦ τόσον μετεβλήθη τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ τρόπος τοῦ βίου, τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα ἔχουν πάντοτε νὰ προσφέρουν εἰς τὰς ἐλληνικὰς γενεὰς τὴν ἀπλὴν καὶ μεγάλην σοφίαν τῆς ζωῆς μὲ τὴν ὀραιοτέραν ἔκφρασιν καὶ ἀποτελοῦν τὸ ἀφθαστον, τὸ τέλειον ὑπόδειγμα ποιητικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον εἶναι συγχρόνως πολέμιμος ἐθνικὸς θησαυρός. Ὅπως καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσειαν, ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα ἀναγνωρίζομεν τὸν πλάστην τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, τὸν ποιητὴν τῆς Ἑλλάδος.

Πολεμιστής

φέρων περικεφαλαίαν, θώρακα,
χιτῶνα, ἀσπίδα καὶ κνημίδας.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

ΙΛΙΑΣ

Α

Μῆνιν αἶδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος 1
 οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
 πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
 ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεύχε κύνεσσιν
 οἰωνοῖσί τε πᾶσι. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή, 5
 ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
 Ἀτρεΐδης τε ἀναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς. 7

Ἀσέβεια τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὸς τὸν ἱερέα Χρῦσην.
 Λοιμὸς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι; 8
 Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς
 νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν, ὀλέκοντο δὲ λαοί, 10
 οὐνεκα τὸν Χρῦσην ἠτίμασεν ἀρητῆρα
 Ἀτρεΐδης· ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματ' ἔχων ἐν χερσίν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
 χρυσέφ' ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιούς, 15
 Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν·

« Ἀτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι εὐκνήμιδες Ἀχαιοί,
 ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, ἐὺ δ' οἴκαδ' ἰκέσθαι·
 παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,
 ἀζόμενοι Διὸς υἱὸν ἐκηβόλον Ἀπόλλωνα.»

20

✓ « Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
 αἰδεῖσθαι θ' ἱερῇα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
 ἄλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,
 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν·

25

« μή σε, γέρον, κοίλῃσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κίχέω
 ἢ νῦν δηθύνοντ' ἢ ὕστερον αὖτις ἰόντα,
 μή νύ τοι οὐ χραίσμῃ σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο.
 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· πρίν μιν καὶ γῆρας ἔλπεισιν
 ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἄργεϊ, τηλόθι πάτρης,
 ἰστὸν ἐποικομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιώσασαν·
 ἄλλ' ἴθι, μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι.»

30

✓ « Ὡς ἔφατ', ἔδεισεν δ' ὁ γέρον καὶ ἐπέειθετο μύθῳ·
 βῆ δ' ἀκέων παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
 πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιὼν ἦρ᾽ ἄθ' ὁ γεραίος
 Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἡὔκομος τέκε Λητώ·

35

✓ « κλυθὶ μευ, ἀργυρότοξ', ὃς Χρῡσὴν ἀμφιβέβηκας
 Κίλλαν τε ζαθέην Τενεδοῖό τε Ἴφι ἀνάσσεις,
 Σμινθεῦ, εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
 ἢ εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα
 ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τότε μοι κρήνην ἐέλδωρ·
 τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.»

40

✓ « Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμπιοι καρήνων χωόμενος κῆρ,
 τόξ' ὥμοισιν ἔχων ἀμφορεφέα τε φαρέτρην.
 ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἷστοι ἐπ' ὤμων χωομένοιοι,
 αὐτοῦ κινήθέντος, ὃ δ' ἦε νυκτὶ εἰοικώς.

45

ἔζेत' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἔηκε·
 δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένητ' ἀργυρέοιο βιοῖο.
 σὺρῆας μὲν πρῶτον ἐπόρχετο καὶ κύνας ἀργούς, 50
 αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἔχεπευκὲς ἐφίεις
 βάλλ'. αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί. 52

Ἄγορὰ λαοῦ. Μαντεία Κάλχαντος.

Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ὄχρετο κῆλα θεοῖο, 53
 τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
 τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη· 55
 κῆδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὀρᾷτο.
 οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερεθεν ὀμηγερέες τ' ἐγένοντο,
 τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «Ἄτρεΐδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαχθέντας ὁῖω
 ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν, 60
 εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοὺς.
 ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρεῖομεν ἢ ἱερῆα,
 ἣ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς ἐστίν,
 ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
 εἴτε ἄρ' ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται εἴθ' ἐκατόμβης, 65
 αἷ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων
 βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.» ✓

Ἦ τοι ὃ γ' ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
 Κάλχας Θεστορίδης, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
 ὃς ἦδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρὸ τ' ἐόντα, 70
 καὶ νῆσσο' ἠγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω
 ἦν διὰ μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων.
 ὃ σφιν ἐὺ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν· ✓
 «ὦ Ἀχιλλεῦ, κέλεαί με, διίφιλε, μυθήσασθαι
 μῆνιν Ἀπόλλωνος ἐκατηβέλεταο ἄνακτος· 75

τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὄμοσον
ἧ μὲν μοι πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξειν·
ἧ γὰρ ὁτομαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
Ἀργείων κρατέει καὶ οἱ πείθονται Ἀχαιοί.

κρείσσων γὰρ βασιλεύς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρι.
εἴ περ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ,
ἐν στήθεσιν ἐοῖσι· σὺ δὲ φράσαι εἴ με σαώσεις.»

80

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

« θάρσῃσας μάλα εἰπὲ θεοπρόπιον ὃ τι οἴσθα·

85

οὐ μὰ γὰρ Ἀπόλλωνα διίφιλον, ὃν τε σύ, Κάλχαν,
εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,

οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δεσκομένοιο

σοὶ κοίλῃς παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει

σμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς,

90

ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὐχεται εἶναι.»

Καὶ τότε δὴ θάρσῃσε καὶ ἤῤῥα μάντις ἀμύμων·

« οὐτ' ἄρ' ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται οὐθ' ἑκατόμβης,

ἀλλ' ἔνεκ' ἀρητῆρος, ὃν ἡτίμησ' Ἀγαμέμνων

οὐδ' ἀπέλυσε θύγατρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἄποινα,

95

τοῦνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἐκηβόλος ἡδ' ἔτι δώσει·

οὐδ' ὃ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει,

πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἐλικώπιδα κούρην

ἀπριάτην ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην

εἰς Χρυσήν· τότε κέν μιν ἱλασσάμενοι πεπύθοιμεν.»

100

Ἦ τοι ὃ γ' ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο· τοῖσι δ' ἀνέστη

ἦρως Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων

ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι

πίμπλαντ', ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι εἵκτην.

✓ Κάλχαντα πρῶτιστα κάκ' ὀσσόμενος προσέειπε· ✓

105

« μάντι κακῶν, οὐ πῶ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας.

αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
 ἐσθλὸν δ' οὔτε τί πω εἶπας ἔπος οὔτ' ἐτέλεσσας.
 καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
 ὥς δὴ τοῦδ' ἐνεκά σφιν ἐκηβόλος ἄλγεα τεύχει, 110
 οὔνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσηίδος ἀγλά' ἄποινα
 οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
 οἴκοι ἔχειν. καὶ γάρ ῥα Κλυταιμῆστρης προβέβουλα
 κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθέν ἐστι χερσίων,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, οὔτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα. 115
 ἀλλὰ καὶ ὥς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον
 βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.
 αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἐτοιμάσατ', ὄφρα μὴ οἶος
 Ἄργείων ἀγέραςτος ἦω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·

λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες, ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλῃ.» 120

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ποδάρχης διὸς Ἀχιλλεύς·
 «Ἄτρεΐδῃ κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων,
 πῶς γάρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
 οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήια κείμενα πολλά,
 ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται, 125
 λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τήνδε θεῶ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ
 τριπλῇ τετραπλῇ τ' ἀποτίσομεν, αἶ κέ ποθι Ζεὺς
 δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.»

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων· 130
 «μὴ δὴ οὕτως, ἀγαθός περ ἐὼν, θεοσεikel' Ἀχιλλεῦ,
 κλέπτε νόφ, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
 ἢ ἐθέλεις, ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἐμ' αὐτως
 ἥσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τήνδ' ἀποδοῦναι;
 ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί, 135
 ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
 εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι

ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
 ἄξω ἐλών· ὃ δέ κεν κεχολώσεται, ὃν κεν ἴκωμαι.
 ἀλλ' ἢ τοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὖτις, 140
 νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλλα διᾶν,
 ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἐκατόμβην
 θείομεν, ἄν δ' αὐτὴν Χρυσήϊδα καλλιπάρηον
 βήσομεν· εἰς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω,
 ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς 145
 ἢ ἐσύ, Πηλεΐδη, πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
 ὄφρ' ἡμῖν ἐκάεργον ἰλάσσαι ἱερὰ ρέξας.» 147

Ἔρως Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως.

✓ Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς· 148
 «ὦ μοι, ἀναιδεῖν ἐπιειμένε, κερδαλέοφρον,
 πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθεται Ἀχαιῶν 150
 ἢ ὁδὸν ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἴφι μάχεσθαι;
 οὐ γὰρ ἐγὼ Τρῶων ἔνεκ' ἤλυθον αἰχμητῶν
 δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὐ τί μοι αἵτιοί εἰσιν·
 οὐ γάρ πώ ποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν οὐδὲ μὲν ἵππους,
 οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβόλακι βωτιανείρῃ 155
 καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἢ μάλα πολλὰ μεταξὺ
 οὐρεὰ τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχῆεσα·
 ἀλλὰ σοί, ὦ μέγ' ἀναιδές, ἅμ' ἐσπόμεθ', ὄφρα σὺ χαίρης,
 τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάῳ σοί τε, κυνῶπα,
 πρὸς Τρῶων· τῶν οὐ τι μετατρέπη οὐδ' ἀλεγίζεις· 160
 καὶ δὴ μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,
 ᾧ ἔπι πολλὰ μόγησα, δόσαν δέ μοι νῆες Ἀχαιῶν·
 οὐ μὲν σοί ποτε ἴσον ἔχω γέρας, ὁππότε' Ἀχαιοὶ
 Τρῶων ἐκπέρσωσ' ἐὺ ναιόμενον πτολίεθρον·
 ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυαῖτος πολέμοιο 165

χειρες ἐμαί διέπους', ἀτὰρ ἦν ποτε δασμὸς ἵκηται,
 σοὶ τὸ γέρας πολὺ μείζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε
 ἔρχοιμ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεὶ κε κάμω πολεμίζων.
 νῦν δ' εἶμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ἡ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
 οἴκαδ' ἵμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὅτω
 ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.»

170

✓ Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 «φεῦγε μάλ', εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, οὐδέ σ' ἐγὼ γε
 λίσσομαι εἶνεν' ἐμεῖο μένειν· παρ' ἐμοὶ γε καὶ ἄλλοι
 οἳ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεὺς.
 ἔχθιστος δέ μοί ἐσσι διοτρεφῶν βασιλῆων
 αἶει γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε.
 εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν.
 οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσὶ τε σῆς καὶ σοῖς ἐτάροισι
 Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἄλεγίζω
 οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος. ἀπειλήσω δέ τοι ὧδε·
 ὥς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρυσηίδα Φοῖβος Ἀπόλλων,
 τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηὶ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροισι
 πέμψω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηίδα καλλιπάρηον
 αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε, τὸ σὸν γέρας, ὄφρ' ἐὺ εἰδῆς
 ὅσον φέρτερός εἶμι σέθεν, στυγέῃ δὲ καὶ ἄλλος
 ἶσον ἐμοὶ φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην.» ✓

175

180

185

✓ Ὡς φάτο· Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ', ἐν δέ οἱ ἦτορ
 στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
 ἢ ὃ γε φάσγανον ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
 τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὃ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρξίζοι,
 ἥε χόλον παύσειεν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
 ἥος ὃ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ θυμόν,
 ἔλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος. ἤλθε δ' Ἀθήνη
 οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
 ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε.

190

195

στῇ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα
οἷφ φαينوμένην· τῶν δ' ἄλλων οὐ τις ὄρατο.
θάμβησεν δ' Ἀχιλλεύς, μετὰ δ' ἐτράπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινὸν δέ οἱ ὅσσε φάνανθεν· ✓ 200

καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
✓ «τίπ' αὖτ', αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, εἰλήλουθας;
ἦ ἴνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο;
ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι οἶω·
ἧς ὑπεροπλήσι τάχ' ἂν ποτε θυμὸν ὀλέσση.» 205

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τεδὸν μένος, αἶ κε πίθῃαι,
οὐρανόθεν. πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε.
ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἔλκεο χειρὶ· 210
ἀλλ' ἦ τοι ἔπεσιν μὲν ὀνειδισον, ὥς ἔσεται περ·
ᾧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται.
καὶ ποτέ τοι τρεῖς τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
ὑβριος εἵνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἴσχειο, πείθεο δ' ἡμῖν.»

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς· 215
«χρὴ μὲν σφωίτερόν γε, θεά, ἔπος εἰρύσσασθαι
καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὥς γὰρ ἄμεινον.
ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθεται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.»

Ἥη καὶ ἐπ' ἀργυρῇ κόπῃ σέθε χεῖρα βαρεῖαν,
ἄψ δ' ἐς κουλεὸν ᾧσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθῃσε 220
μύθῳ Ἀθηναίης· ἦ δ' Οὐλυμπόνδε βεβήκει
δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους. ✓

✓ Πηλεΐδης δ' ἐξαυτίς ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν
Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὐ πῶ λῆγε χόλοιο·
«οἶνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο, 225
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῶ θωρηχθῆναι
οὔτε λόχονδ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν

τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κῆρ εἶδεται εἶναι.
 ἢ πολὺν λώϊόν ἐστι κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν
 δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἴπῃ·
 δημοβόρος βασιλεύς, ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
 ἢ γὰρ ἄν, Ἀτρεΐδῃ, νῦν ὕστατα λωβήσαιο·
 ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
 ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
 φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
 οὐδ' ἀναθελήσει· περὶ γάρ ῥά ἐ χαλκὸς ἔλειψε
 φύλλα τε καὶ φλοιόν· νῦν αὐτέ μιν υἷες Ἀχαιῶν
 ἐν παλάμῃς φορέουσι δικασπόλοι, οἳ τε θέμιστας
 πρὸς Διὸς εἰρύεται· ὁ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὄρκος·
 ἢ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἔξεται υἷας Ἀχαιῶν
 σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσαιο ἀχνύμενός περ
 χροαιμεῖν, εὖτ' ἂν πολλοὶ ὑφ' Ἑκτορος ἀνδροφόνιοι
 θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
 χωόμενος, ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.»

Ἐπέμβασις τοῦ Νέστορος.

✓ Ὡς φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ
 χρυσεῖοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔξετο δ' αὐτός.
 Ἀτρεΐδης δ' ἐτέρωθεν ἐμήνιε· τοῖσι δὲ Νέστωρ
 ἡδυεπὴς ἀνόρουσε, λιγὺς Πυλίων ἀγορητής,
 τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
 τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
 ἐφθίαθ', οἳ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἡδ' ἐγένοντο
 ἐν Πύλῳ ἡγαθέῃ, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἀνασθεν.
 ὃ σφιν εὖ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ✓ «ὦ πόποι, ἢ μέγα πένθος Ἀχαιίδα γαῖαν ἰκάνει·
 ἢ κεν γηθήσαι Πριάμος Πριάμοιο τε παῖδες

ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ,
εἰ σφῶιν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιιν,
οἳ περὶ μὲν βουλήν Δαναῶν, περὶ δ' ἔστε μάχεσθαι.
ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωτέρω ἔστων ἐμοῖο.

ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἤε περ ὑμῖν
ἀνδράσιν ὠμίλησα, καὶ οὐ ποτέ μ' οἳ γ' ἀθέριζον. ✓ 260

✓ οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι,
οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε, ποιμένα λαῶν,
Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον,
Θησέα τ' Αἰγεΐδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν. 265

κάρτιστοι δὴ κείνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο,
φηρσὶν ὄρεσκόοισι, καὶ ἐκπάγλως ἀπόλεσσαν. ✓
καὶ μὲν τοῖσιν ἐγὼ μεθομίλειον ἐκ Πύλου ἐλθὼν,
τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί. 270

καὶ μαχόμεν κατ' ἔμ' αὐτὸν ἐγὼ· κείνοισι δ' ἄν οὐ τις
τῶν, οἳ νῦν βροτοὶ εἰσιν ἐπιχθόνιοι, μαχέοιτο. ✓
✓ καὶ μὲν μευ βουλέων ξύνιεν πείθοντό τε μῦθφ.
ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὕμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον.
μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθὸς περ ἐὼν ἀποαίρεο κούρην, 275
ἀλλ' ἔα, ὥς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας υἱὲς Ἀχαιῶν·
μήτε σύ, Πηλεΐδῃ, ἔθελ' ἐριζέμεναι βασιλῆι
ἀντιβῆν, ἐπεὶ οὐ ποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι, θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ, 280
ἀλλ' ὅδε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει.

Ἄτρεΐδῃ, σὺ δὲ παῦε τεδὸν μένος· αὐτὰρ ἐγὼ γε
λίσσομ' Ἀχιλλῆι μεθέμεν χόλον, δς μέγα πᾶσιν
ἔρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο.» ✓ 285

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων· 285
«ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, γέρον, κατὰ μοῖραν ἔειπες,

ἀλλ' ὅδ' ἀνὴρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων,
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν, ἃ τιν' οὐ πείσεσθαι ὅτω.

εἰ δέ μιν αἰχμητὴν ἔθεσαν θεοὶ αἰὲν ἔόντες, 290
τοῦνεκά οἱ προθέουσιν ὀνείδεα μυθήσασθαι ; »

Τὸν δ' ἄρ' ὑποβλήδην ἡμείβετο διὸς Ἀχιλλεύς :

« ἦ γάρ κεν δειλὸς τε καὶ οὐτιδανὸς καλεοίμην,
εἰ δὴ σοὶ πᾶν ἔργον ὑπείξομαι, ὅττι κεν εἴπῃς. 295

ἄλλοισιν δὴ ταῦτ' ἐπιτέλλεο, μὴ γὰρ ἐμοί γε
σήμαιν'· οὐ γὰρ ἐγὼ γ' ἔτι σοὶ πείσεσθαι ὅτω.

ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι·
χερσὶ μὲν οὐ τοι ἐγὼ γε μαχήσομαι εἵνεκα κούρης 300

οὔτε σοὶ οὔτε τῷ ἄλλῳ, ἐπεὶ μ' ἀφέλεσθ' ἐγὼ δύνες·
τῶν δ' ἄλλων, ἃ μοί ἐστι θυῶν παρὰ νηὶ μελαίνῃ, 300

τῶν οὐκ ἂν τι φέροις ἀνελὼν ἀέκοντος ἐμεῖο.
εἰ δ' ἄγε μὴν πείρησαι, ἵνα γνῶωσι καὶ οἶδε·

αἰψά τοι αἶμα κελαινὸν ἐρωήσῃ περὶ δουρί. »

Ὡς τὼ γ' ἀντιβίοισι μαχессαμένω ἐπέεσσιν
ἀνστήτην, λῦσαν δ' ἀγορὴν παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν. 305

306-611: Ὁ Ἀγαμέμνων, διὰ τὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Ἀπόλλωνα, ἀπέ-
στειλεν εἰς τὸν ἱερέα Χρῦσην τὴν θυγατέρα του καὶ μίαν ἑκατόμβην.
Ἐκτελῶν ὁμως τὴν ἀπειλήν του ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα τὴν Βρι-
σηίδα, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς εἶχε λάβει ὡς γέρας πολέμου. Ὁ ἡμίθεος ἦρως
ἐπεκαλέσθη τὴν μητέρα του Θέτιν, ἡ ὁποία ἀνῆλθεν ἀπὸ τὴν βαθεῖαν
θάλασσαν εἰς τὸν αἰγλήεντα Ὀλυμπον καὶ ἱκέτευσε τὸν Δία ὑπὲρ τοῦ
νιόυ της. Ὁ μέγιστος τῶν θεῶν ὑπεσχέθη εἰς τὴν Νηρηίδα ὅτι θὰ τι-
μῇσῃ τὸν Ἀχιλλέα καί, διὰ τὰ καταστήσῃ ἔτι μᾶλλον πιστευτὴν τὴν
ὑπόσχασίν του,

«...κυανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων· 528
ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος

κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον » ⁽¹⁾ 530

Ἡ ὑπόσχεσις αὐτῇ τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Θέτιν ἐπροκάλεσε τὴν ὀργὴν καὶ τὰ παράπονα τῆς Ἥρας, ἀλλ' ἐπενέβη ὁ Ἡφαιστος καὶ συνεφίλιωσε τοὺς γονεῖς του.

Β

Κατὰ τὴν ἐπομένην νύκτα ὁ Ζεὺς ἔστειλεν ἀπαιτηλὸν ὄνειρον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν παρεπλάνησε νὰ πιστεύσῃ, ὅτι, ἂν συνήπτε μάχην μὲ τοὺς Τρῶας, θὰ ἐκυρίευσεν τὸ Ἴλιον.

Συγκαλέσας λοιπὸν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀχαιῶν τὸν στρατὸν εἰς ἀγορὰν προσεποιήθη κατ' ἀρχάς, ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Μὲ χαρὰν ἤκουσε τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος τὴν δῆθεν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ἔσπευδον νὰ ἐτοιμάσουν τὰ πλοῖα πρὸς ἀναχώρησιν. Ἐπενέβη ὁμως ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὄχι μόνον συνεκράτησε τοὺς χαλκοχίτωνας Ἀχαιοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνέπνευσεν ὁρμὴν πρὸς μάχην. Ἠρχισαν οἱ ἡγεμόνες νὰ διακοσμοῦν τὸ ἀπειροπληθὲς στράτευμα, ὅπου ἔξοχος ὑπὲρ πάντας διεκρίνεται ὁ Ἀγαμέμνων, ὁμοῖος μὲ τὸν τε ρ π ι κ έ ρ α υ ν ο ν Δία. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς γενικῆς αὐτῆς ἐξορμήσεως ἀριθμοῦνται εἰς τὴν ραφιδίαν ταύτην τὰ πλοῖα καὶ ὀνομάζονται οἱ ἡγεμόνες τῶν Ἀχαιῶν κατὰ πόλεις, καθὼς ἐπίσης οἱ λαοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες σύμμαχοι τῶν Τρώων.

Γ

1-120: Οἱ δύο στρατοὶ συνταχθέντες ὑπὸ ἰδίους ἀρχηγοὺς ἕκαστος, ἐξεκίνησαν ἐναντίον ἀλλήλων. Οἱ μὲν Τρῶες κ λ α γ γ ῆ τ' ἐ ν ο π ῆ, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ σιωπηλοὶ μ έ ν ε α π ν ε ί ο ν τ ε ς καὶ ἀποφασισμένοι ν' ἀγωνισθῶν ὑπὲρ ἀλλήλων. Τῶν Τρώων ἐπρομάχιζεν ὁ θεοειδὴς Ἀλέξανδρος, ὅστις ἐπροκάλεσεν εἰς μονομαχίαν τοὺς ἐξοχωτέρους ἥρωας τῶν Ἀχαιῶν. Ἐντρομος ὁμως ὠπισθοχώρησεν, ὅτε εἶδε τὸν

(1) Λέγεται ὅτι ἀπὸ τοὺς στίχους αὐτοὺς ἐνέπνευσθῇ ὁ Φειδίας, διὰ νὰ πλάσῃ τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ.

Μενέλαον νὰ δοῦμ' ἐναντίον του, καὶ μόλις ὑπὸ τὰς ἐπιπλήξεις τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐκτορος ἀπεφάσισε ν' ἀναμετρηθῇ μὲ τὸν ἀντίπαλόν του. Ἐπρότεινε μάλιστα νὰ κριθῇ ὁ πόλεμος εἰς τὴν μονομαχίαν αὐτὴν καὶ ν' ἀπόσχουν τῆς μάχης οἱ ἄλλοι. Ἡ πρότασις αὕτη ἔγινε δεκτὴ καὶ ἀπὸ τὰς δύο παρατάξεις. Ἐνῶ δὲ ἐστάλησαν κήρυκες, διὰ νὰ καλέσουν τὸν βασιλέα Πριάμον καὶ νὰ ἐτοιμάσουν τὰς θυσίας διὰ τὴν τελετὴν τῶν ὀρκίων, οἱ Ἀχαιοὶ ἐξεδύθησαν τὰ ὄπλα καὶ ἀνεκλίθησαν εἰς τὰς ἀσπίδας των.

Ἐμφάνισις τῆς Ἑλένης εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἰλίου.

✓ Ἴρις δ' αὖθ' Ἑλένη λευκωλένῳ ἄγγελος ἦλθεν, 121
 εἰδομένη γαλόφ, Ἀντηνορίδαο δάμαρτι,
 τὴν Ἀντηνορίδης εἶχε κρείων Ἑλικίων,
 Λαοδίκην, Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην.
 τὴν δ' εὖρ' ἐν μεγάρῳ· ἡ δὲ μέγαν ἰστὸν ὕφαινε, 125
 δίπλακα πορφυρέην, πολέας δ' ἐνέπασσεν ἀέθλους
 Τρώων θ' ἵπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων,
 τοὺς ἔθεν εἶνεκ' ἔπασχον ὑπ' Ἄρης παλαμάων.
 ἀγγοῦ δ' ἰσταμένη προσέφη πόδας ὠκέα Ἴρις·
 « δεῦρ' ἴθι, νύμφα φίλη, ἵνα θέσκελα ἔργα ἴδῃαι 130
 Τρώων θ' ἵπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 οἱ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον πολύδακρυν Ἄρηα
 ἐν πεδίῳ, ὅλοοιτο λιλαιόμενοι πολέμοιο,
 οἱ δὴ νῦν ἕαται σιγῇ, πόλεμος δὲ πέπαιται,
 ἀσπίσι κεκλιμένοι, παρὰ δ' ἔγχεα μακρὰ πέπτηγεν. 135
 αὐτὰρ Ἀλέξανδρος καὶ ἀρηίφιλος Μενέλαος
 μακρῆς ἐγχείησι μαχήσονται περὶ σείο·
 τῷ δέ κε νικήσαντι φίλῃ κεκλήσῃ ἄκοιτις. »
 ✓ Ὡς εἰποῦσα θεὰ γλυκὺν ἱμερον ἔμβαλε θυμῷ
 ἀνδρὸς τε προτέρου καὶ ἄστεος ἡδὲ τοκῆων· 140
 αὐτίκα δ' ἀργεννήσι καλυψαμένη ὀθόνησιν

ὀρμαῖτ' ἐκ θαλάμοιο τέρεν κατὰ δάκρυ χέουσα,
οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο,
Αἴθρη, Πιτθῆος θυγάτηρ, Κλυμένη τε βοῶπις.
αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανον ὅθι Σκαιαὶ πύλαι ἦσαν.

145

Οἱ δ' ἀμφὶ Πριάμον καὶ Πάνθοον ἠδὲ Θυμοίτην
Λάμπον τε Κλυτίον θ' Ἰκετάονά τ', ὄζον Ἄρηος,
Οὐκαλέγων τε καὶ Ἀντήνωρ, πεπνυμένω ἄμφω,
ἦατο δημογέροντες ἐπὶ Σκαιῇσι πύλῃσι,
γῆραὶ δὴ πολέμοιο πεπαυμένοι, ἀλλ' ἀγορηταὶ
ἔσθλοί, τεττίγεσσιν ἑοικότες, οἳ τε καθ' ὕλην
δενδρέφ' ἐφεζόμενοι ὅπα λειριόεσσαν ἰεῖσιν.
τοιοὶ ἄρα Τρώων ἡγήτορες ἦντ' ἐπὶ πύργῳ.
οἱ δ' ὥς οὖν εἶδονθ' Ἑλένην ἐπὶ πύργῳ ἰοῦσαν,
ἦκα πρὸς ἀλλήλους ἔπεα πτερόεντ' ἀγόρευον
«οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς
τοιγῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν
αἰνῶς ἀθανάτησι θεῇς εἰς ὧπα ἔοικεν.
ἀλλὰ καὶ ὥς τοίη περ ἑοῦς' ἐν νηυσὶ νεέσθω,
μηδ' ἡμῖν τεκέεσσὶ τ' ὀπίσσω πῆμα λίποιτο.»

150

155

160

Ὁ θαυμασμός τῶν Τρώων διὰ τοὺς Ἀχαιοὺς ἡγεμόνας.

Ὡς ἄρ' ἔφαν, Πριάμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο φωνῇ·
«δεῦρο πάροιθ' ἔλθοῦσα, φίλον τέκος, ἵξεν ἐμεῖο,
ὄφρα ἴδῃ πρότερόν τε πόσιν πηοὺς τε φίλους τε —
οὐ τί μοι αἰτὶν ἐσσί, θεοὶ νύ μοι αἰτιοὶ εἰσιν,
οἳ μοι ἐφώρμησαν πόλεμον πολύδακρυν Ἀχαιῶν —
ὥς μοι καὶ τόνδ' ἄνδρα πελώριον ἐξονομήνης,
ὅς τις ὄδ' ἐστὶν Ἀχαιὸς ἀνὴρ ἡὺς τε μέγας τε.
ἦ τοι μὲν κεφαλῇ καὶ μείζονες ἄλλοι ἔασι,
καλὸν δ' οὔτω ἐγὼν οὐ πῶ ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,

161

165

οὐδ' οὕτω γεραρόν· βασιλῆι γὰρ ἀνδρὶ ἔοικε.» ✓

170

✓ Τὸν δ' Ἑλένη μύθοισιν ἀμείβετο, δῖα γυναικῶν.

«αἰδοῖός τέ μοι ἔσσι, φίλε ἐκυρέ, δεινός τε.

ὥς ὄφελεν θάνατός μοι ἄδειν κακός, ὅπποτε δεῦρο

υἱεῖ σῶ ἐπόμεν, θάλαμον γνωτούς τε λιποῦσα

παῖδά τε τηλυγέτην καὶ ὀμηλικίην ἐρατεινήν.

175

ἀλλὰ τά γ' οὐκ ἐγένοντο· τὸ καὶ κλαίουσα τέτηκα.

τοῦτο δέ τοι ἐρέω, ὃ μ' ἀνείρεαι ἡδὲ μεταλλᾶς·

οὗτός γ' Ἀτρεΐδης, εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων,

ἀμφοτέρων βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής·

δαῖρ αὐτ' ἐμὸς ἔσκε κυνώπιδος, εἴ ποτ' ἔην γε.» ✓

180

✓ Ὡς φάτο, τὸν δ' ὁ γέρον ἡγάσσατο φώνησέν τε·

«ὦ μάκαρ Ἀτρεΐδῃ, μοιρηγενές, ὀλβιόδαιμον,

ἦ ῥά νύ τοι πολλοὶ δεδμήατο κοῦροι Ἀχαιῶν.

ἦδη καὶ Φρυγίην εἰσήλυθον ἀμπελόεσσαν,

ἔνθα ἴδον πλείστους Φρύγας ἀνέρας αἰολοπώλους,

185

λαοὺς Ὀτρῆος καὶ Μύγδονος ἀντιθέοιο,

οἳ ῥα τότε ἔστρατόωντο παρ' ὄχθας Σαγγαρίοιο·

καὶ γὰρ ἐγὼν ἐπίκουρος ἐὼν μετὰ τοῖσιν ἐλέχθην

ἥματι τῷ, ὅτε τ' ἦλθον Ἀμαζόνες ἀντιάνειραι·

ἀλλ' οὐδ' οἳ τόσοι ἦσαν, ὅσοι ἐλίκωπες Ἀχαιοί.» ✓

190

Δεύτερον αὐτ' Ὀδυσῆα ἰδὼν ἐρέειν ὁ γεραίός·

«εἴπ' ἄγε μοι καὶ τόνδε, φίλον τέκος, ὅς τις ὁδ' ἐστί·

μείων μὲν κεφαλῇ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο,

εὐρύτερος δ' ὥμοισιν ἰδὲ στέρνοισιν ἰδέσθαι.

195

τεύχεα μὲν οἳ κεῖται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,

αὐτὸς δὲ κτίλος ὥς ἐπιπωλεῖται στίχας ἀνδρῶν·

ἀρνεῖσθ' μιν ἔγωγε ἔτοκω πηγεσιμάλλῃ,

ὅς τ' ὄτων μέγα πῶν διέρχεται ἀργεννάων.» ✓

✓ Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειθ' Ἑλένη Διὸς ἐκγεγαυῖα·

«οὕτως δ' αὖ Λαερτιάδης πολύμητις Ὀδυσσεύς,

200

ὅς τράφη ἐν δήμῳ Ἰθάκης κραναῆς περ ἐούσης
εἰδὼς παντοίους τε δόλους καὶ μῆδεα πυκνά.»

Τὴν δ' αὖτ' Ἀντήνωρ πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·

« ὦ γύναι, ἥ μάλα τοῦτο ἔπος νημερτὲς ἔειπες·
ἦδη γὰρ καὶ δεῦρό ποτ' ἤλυθε δῖος Ὀδυσσεὺς
σεῦ ἔνεκ' ἀγγελίης σὺν ἀρηιφίλῳ Μενελάῳ·

205

τοὺς δ' ἐγὼ ἐξείνισσα καὶ ἐν μεγάροισι φίλησα,
ἀμφοτέρων δὲ φρυγὴν ἐδάην καὶ μῆδεα πυκνά.

ἀλλ' ὅτε δὴ Τρώεσσιν ἐν ἀγρομένοισιν ἔμιχθεν,
στάντων μὲν Μενέλαος ὑπείρεχεν εὐρέας ὦμους,
ἄμφω δ' ἐξομένω γεραρώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς.

210

✓ ἀλλ' ὅτε δὴ μύθους καὶ μῆδεα πᾶσιν ὕφαινον,
ἦ τοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε,
παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολὺμυθος
οὐδ' ἀφαιμαρτοεπής, εἰ καὶ γένει ὕστερος ἦεν.

215

ἀλλ' ὅτε δὴ πολὺμητις ἀνατίθειεν Ὀδυσσεύς,
στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πῆξας,
σκῆπτρον δ' οὗτ' ὀπίσω οὔτε προπρηγνὲς ἐνώμα,
ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔχεσκεν, αἰδρεῖ φωτὶ ἑοικώς·
φαίης κε ζάκοτόν τε τιν' ἔμμεναι ἄφρονά τ' αὐτως.

220

ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη
καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἑοικότα χειμερίησιν,
οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆι γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.
οὐ τότε γ' ὦδ' Ὀδυσῆος ἀγασσάμεθ' εἶδος ἰδόντες.»

✓ Τὸ τρίτον αὖτ' Αἴαντα ἰδὼν ἐρέειν ὁ γεραίος.

225

« τίς τ' ἄρ' ὅδ' ἄλλος Ἀχαιὸς ἀνὴρ ἡὺς τε μέγας τε,
ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν τε καὶ εὐρέας ὦμους; »

Τὸν δ' Ἑλένη ταχύπεπλος ἀμείβετο, διὰ γυναικῶν·
« οὗτος δ' Αἴας ἐστὶ πελώριος, ἕρκος Ἀχαιῶν.

Ἰδομενεὺς δ' ἐτέρωθεν ἐνὶ Κρήτεσσι θεὸς ὥς
ἔστηκ', ἀμφὶ δέ μιν Κρητῶν ἀγοὶ ἡγερέθονται.

230

πολλάκι μιν ξείνισσεν ἀρηίφιλος Μενέλαος
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ, ὅποτε Κρήτηθεν ἴκοιτο.
νῦν δ' ἄλλους μὲν πάντας ὄρῳ ἐλίκωπας Ἀχαιοὺς,
οὓς κεν ἐὺ γνοίην καὶ τ' οὔνομα μυθήσαιμην· 235
δοιὼ δ' οὐ δύναμαι ἰδέειν κοσμήτορε λαῶν,
Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πύξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα,
αὐτοκασιγνήτω, τῷ μοι μία γείνατο μήτηρ.
ἢ οὐχ ἐσπέσθην Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς,
ἢ δεύρω μὲν ἔποντο νέεσσ' ἐνι παντοπόροισι, 240
νῦν αὖτ' οὐκ ἐθέλουσι μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν,
αἵσχεα δειδιότες καὶ ὀνειδέα πόλλ', ἃ μοί ἐστιν.»
"Ὡς φάτο, τοὺς δ' ἦδη κάτεχεν φυσίζοος αἶα
ἐν Λακεδαίμονι αὖθι, φίλῃ ἐν πατρίδι γαίῃ. 244

245-461: Μετὰ τοὺς ὅρκους ἤρchiσεν ἡ μονομαχία, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μενέλαος ἐπληξε μὲ τὸ δόρυ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ προσεπάθησε νὰ τὸν φονεύσῃ μὲ τὸ ξίφος. Ἀλλ' ἡ Ἀφροδίτῃ μὲ τὴν θεϊκὴν τῆς δύναμιν τὸν ἐξήρπασεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἔσωσεν εἰς τὸ ἐν Ἰλίῳ ἀνάκτορόν του.

Δ

Ἡ νίκη πάντως ἦτο ὑπὲρ τοῦ Μενελάου, καὶ κατὰ τοὺς ὅρκους οἱ Τρῶες ὑπεχρεοῦντο ν' ἀποδώσουν τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀρπάσει ὁ Πάρις ἀπὸ τὴν Σπάρτην. Ἐν τούτοις οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ ἀπεφάσισαν ἄλλα. Κατὰ θέλημα τῆς Ἥρας ἐπανήρchiσεν ἡ μάχη, διότι εἰς ἀπὸ τὴν παράταξιν τῶν Τρῶων, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Λυκίων Πάνδαρος, παρεβίασε τοὺς ὅρκους καὶ ἐτόξευσε τὸν Μενέλαον. Ἡ μάχη τότε συνήφθη κρατερά, διότι καὶ θεοὶ ἔλαβον μέρος εἰς αὐτήν. Ὁ Ἄρης καὶ ὁ Ἀπόλλων ὑπὲρ τῶν Τρῶων, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν.

Ε

Μάχη πρὸ τοῦ Ἰλίου. Ἀνδραγαθήματα τοῦ Διομήδους.

Ἐνθ' αὖ Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ Παλλὰς Ἀθήνη 1
 δῶκε μένος καὶ θάρσος, ἵν' ἔκδηλος μετὰ πᾶσιν
 Ἀργείοισι γένοιτο ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροιτο.
 δαΐε οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ,
 ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, ὃς τε μάλιστα 5
 λαμπρὸν παμφαίνῃσι λελουμένος Ὠκεανοῖο·
 τοῖόν οἱ πῦρ δαΐεν ἀπὸ κρατός τε καὶ ὤμων,
 ὥρσε δέ μιν κατὰ μέσσον, ὅθι πλεῖστοι κλονέοντο.
 Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Δάρης, ἀφνειὸς ἀμύμων,
 ἱρεὺς Ἡφαίστιο· δύο δέ οἱ υἱέες ἦστην, 10
 Φηγεὺς Ἰδαῖός τε, μάχης εὖ εἰδότε πάσης.
 τῷ οἱ ἀποκριθέντε ἐναντίῳ ὀρμηθήτην·
 τὼ μὲν ἄφ' ἵπποιν, ὁ δ' ἀπὸ χθονὸς ὄρνυτο πεζός.
 οἱ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,
 Φηγεὺς ῥα πρότερος προΐει δολιχόσκιον ἔγχος· 15
 Τυδεΐδew δ' ὑπὲρ ὄμον ἀριστερὸν ἤλυθ' ἀκωκὴ
 ἔγχους, οὐδ' ἔβαλ' αὐτόν· ὁ δ' ὕστερος ὥρνυτο χαλκῷ
 Τυδεΐδης· τοῦ δ' οὐχ ἄλιον βέλος ἔκφυγε χειρός,
 ἀλλ' ἔβαλε στῆθος μεταμάζιον, ὥσε δ' ἄφ' ἵππων.
 Ἰδαῖος δ' ἀπόρουσε λιπὼν περικαλλέα δίφρον, 20
 οὐδ' ἔτλη περιβῆναι ἀδελφειοῦ κταμένοιο·
 οὐδὲ γὰρ οὐδέ κεν αὐτὸς ὑπέκφυγε κῆρα μέλαιναν,
 ἀλλ' Ἡφαιστος ἔρυτο, σάωσε δὲ νυκτὶ καλύψας,
 ὥς δὴ οἱ μὴ πάγχυ γέρων ἀκαχήμενος εἶη.
 ἵππους δ' ἐξελάσας μεγαθύμου Τυδέος υἱὸς 25
 δῶκεν ἐταίροισιν κατάγειν κοίλας ἐπὶ νῆας.
 Τρῶες δὲ μεγάθυμοι ἐπεὶ ἶδον υἷε Δάρητος

τὸν μὲν ἀλευάμενον, τὸν δὲ κτάμενον παρ' ὄχεσφι,
 πᾶσιν ὀρίνθη θυμός· ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 χειρὸς ἐλοῦσ' ἐπέεσσι προσηύδα θοῦρον Ἄρηα·
 «Ἄρες, Ἄρες βροτολοιγέ, μαιφόνε, τειχεσιπλήτα,
 οὐκ ἂν δὴ Τρῶας μὲν ἐάσαιμεν καὶ Ἀχαιοὺς
 μάρνασθ', ὅπποτέροισι πατὴρ Ζεὺς κῦδος ὀρέξῃ,
 νῶϊ δὲ χαζώμεσθα, Διὸς δ' ἀλεώμεθα μῆνιν;»

30

35

Ὡς εἰποῦσα μάχης ἐξήγαγε θοῦρον Ἄρηα.
 τὸν μὲν ἔπειτα καθεῖσεν ἐπ' ἠϊόνετι Σκαμάνδρῳ,
 Τρῶας δ' ἐκλιναν Δαναοί· ἔλε δ' ἄνδρα ἕκαστος
 ἡγεμόνων· πρῶτος δὲ ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
 ἀρχὸν Ἀλιζώνων Ὀδίων μέγαν ἐκβαλε δίφρου·
 πρῶτῳ γὰρ στρεφθέντι μεταφρένῳ ἐν δόρῳ πῆξεν
 ὦμων μεσσηγύς, διὰ δὲ στήθεσφιν ἔλασσε,
 δούπησεν δὲ πεσών, ἀράβησε δὲ τεύχ' ἐπ' αὐτῷ.

40

Ἴδομενεὺς δ' ἄρα Φαῖστον ἐνήρατο Μήνοιο υἱὸν
 Βώρου, ὃς ἐκ Τάρνης ἐριβόλακος εἰληλούθει.
 τὸν μὲν ἄρ' Ἴδομενεὺς δουρικλυτὸς ἔγχεϊ μακρῷ
 νύξ' ἵπλων ἐπιβησόμενον κατὰ δεξιὸν ὦμον·
 ἤριπε δ' ἐξ ὀρέων, στυγερός δ' ἄρα μιν σκότος εἶλε.

45

Τὸν μὲν ἄρ' Ἴδομενῆος ἐσύλευον θεράποντες·
 υἱὸν δὲ Στροφίοιο Σκαμάνδριον, αἷμονα θήρης,
 Ἀτρεΐδης Μενέλαος ἔλ' ἔγχεϊ ὀξυόεντι,
 ἐσθλὸν θηρητῆρα· δίδαξε γὰρ Ἀρτεμις αὐτὴ
 βάλλειν ἄγρια πάντα, τὰ τε τρέφει οὖρεσιν ὕλη.
 ἀλλ' οὐ οἱ τότε γε χραιῖσ' Ἀρτεμις ἰοχέαιρα,
 οὐδὲ ἐκηβολίαί, ἧσιν τὸ πρὶν γ' ἐκέκαστο.
 ἀλλὰ μιν Ἀτρεΐδης δουρικλειτὸς Μενέλαος
 πρόσθεν ἔθεν φεύγοντα μετάφρενον οὕτασε δουρὶ
 ὦμων μεσσηγύς, διὰ δὲ στήθεσφιν ἔλασσεν.
 ἤριπε δὲ προηνής, ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ.

50

55

Μηριόνης δὲ Φέρεκλον ἐνήρατο, τέκτονος υἱὸν
 Ἀρμονίδεω, ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
 τεύχειν· ἔξοχα γάρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη·
 ὃς καὶ Ἀλεξάνδρῳ τεκτῆνατο νῆας εἴσας
 ἄρχεκάκους, αἱ πᾶσι κακὸν Τρώεσσι γέγοντο
 οἱ τ' αὐτῷ, ἐπεὶ οὐ τι θεῶν ἐκ θέσφατα ἦδη.
 τὸν μὲν Μηριόνης, ὅτε δὴ κατέμαρπτε διώκων,
 βεβλήκει γλουτὸν κατὰ δεξιόν· ἡ δὲ διαπρὸ
 ἀντικρὺ κατὰ κύστιν ὑπ' ὀστέον ἤλυθ' ἀκωκῇ.
 γνῶξ' ὃ' ἔριπ' οἰώξας, θάνατος δέ μιν ἀμφεκάλυψε.

60

65

Πήδαιον δ' ἄρ' ἔπερνε Μέγης, Ἀντήνορος υἱόν,
 ὃς ἴα νόθος μὲν ἦν, πύκα δ' ἔτρεφε διὰ Θεανῶ
 Ἴσα φίλοισι τέκεσσι, χαριζομένη πόσει ᾤ.
 τὸν μὲν Φυλεΐδης δουρικλυτὸς ἐγγύθεν ἐλθὼν
 βεβλήκει κεφαλῆς κατὰ ἰνίον ὀξείῃ δουρί.
 ἀντικρὺ δ' ἄν' ὀδόντας ὑπὸ γλῶσσαν τάμε χαλκός·
 ἦριπε δ' ἐν κονίῃ, ψυχρὸν δ' ἔλε χαλκὸν ὁδοῦσιν.

70

75

Εὐρύπυλος δ' Εὐαίμονιδης Ὑψήνορα διον,
 υἱὸν ὑπερθύμου Δολοπίονος, ὃς ἴα Σκαμάνδρου
 ἀρητῆρ ἐτέτυκτο, θεὸς δ' ὥς τίετο δήμῳ,
 τὸν μὲν ἄρ' Εὐρύπυλος, Εὐαίμονος ἀγλαὸς υἱός,
 πρόσθεν ἔθεν φεύγοντα μεταδρομάδην ἔλασ' ὄμον
 φασγάνῳ ἀΐξας, ἀπὸ δ' ἔξεσε χεῖρα βαρεῖαν.
 αἱματόεσσα δὲ χεὶρ πεδίῳ πέσε· τὸν δὲ κατ' ὅσσε
 ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.

80

Ὡς οἱ μὲν πονέοντο κατὰ κρατερὴν ὕσμίνην·
 Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετεῖη,
 ἢ μετὰ Τρώεσσιν ὁμιλέοι ἢ μετ' Ἀχαιοῖς.
 θῦνε γὰρ ἅμ' πεδίον ποταμῷ πλήθοντι ἐοικῶς
 χειμάρρῳ, ὃς τ' ὥκα ῥέων ἐκέδασσε γεφύρας·
 τὸν δ' οὐτ' ἄρ' τε γέφυραι ἐερμέναι ἰσχανόωσιν,

85

οὐτ' ἄρα ἔρκεα ἴσχει ἁλωάων ἐριθιλέων
 ἔλθόντ' ἑξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίσῃ Διὸς ὄμβρος.
 πολλὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατήριπε κάλ' αἰζηῶν.
 ὥς ὑπὸ Τυδεΐδῃ πυκιναὶ κλονέοντο φάλαγγες
 Τρώων, οὐδ' ἄρα μιν μίννον πολέες περ ἑόντες.

Τὸν δ' ὥς οὖν ἐνόησε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱὸς
 θύνοντ' ἄμ πεδίον πρὸ ἔθην κλονέοντα φάλαγγας,
 αἰψ' ἐπὶ Τυδεΐδῃ ἐπιταίνεται καμπύλα τόξα,
 καὶ βάλ' ἐπαΐσσοντα τυχὼν κατὰ δεξιὸν ὤμον,
 θώρηκος γυάλον· διὰ δ' ἔπατο πικρὸς οἷστός,
 ἀντικρὺ δὲ διέσχε, παλάσσειο δ' αἵματι θώρηξ.
 τῷ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄσσε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱός·
 « ὄρνυσθε, Τρῶες μεγάθυμοι, κέντορες ἵππων·
 βέβληται γὰρ ἄριστος Ἀχαιῶν, οὐδέ ἔφημι
 δῆθ' ἀνσχέσσεσθαι κρατερόν βέλος, εἴ ἐτεόν με
 ὦρσεν ἄναξ Διὸς υἱὸς ἀπορνύμενον Λυκίηθεν. »

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος· τὸν δ' οὐ βέλος ὦκ' δάμασσεν,
 ἀλλ' ἀναχωρήσας πρόσθ' ἵπποιν καὶ ὄχεσφιν
 ἔστη, καὶ Σθένελον προσέφη, Καπανήιον υἱόν·
 « ὄρσο, πέπον Καπανηιάδῃ, καταβήσεο δίφρου,
 ὄφρα μοι ἐξ ὅμοιο ἐρύσσης πικρὸν οἷστόν. »

Ὡς ἄρ' ἔφη, Σθένελος δὲ καθ' ἵππων ἄλτο χαμᾶζε,
 παρ δὲ στὰς βέλος ὦκ' διαμπερὲς ἐξέρυσ' ὤμου·
 αἷμα δ' ἀνηκόντιζε διὰ στρεπτοῖο χιτῶνος.
 δὴ τότε ἔπειτ' ἤρᾳτο βοῇν ἀγαθὸς Διομήδης·
 « κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, Ἄτρυτώνη,
 εἴ ποτέ μοι καὶ πατρὶ φίλα φρονέουσα παρέστης
 δηῖφ ἐν πολέμῳ, νῦν αὖτ' ἐμὲ φίλαι, Ἀθήνη·
 δὸς δέ τέ μ' ἄνδρα ἐλεῖν καὶ ἐς ὄρμην ἐγχεος ἐλθεῖν,
 ὅς μ' ἔβαλε φθάμενος καὶ ἐπεύχεται, οὐδέ μέ φησι
 δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἡελίοιο. »

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος· τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρά, πόδας καὶ χεῖρας ὑπερθεῖν·
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, ἐπὶ Τρώεσσι μάχεσθαι·
 ἐν γάρ τοι στήθεσσι μένος πατρῷον ἦκα
 ἄτρομον, οἷον ἔχεσκε σακέσπαλος ἱππότης Τυδεΐης·
 ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπῆεν,
 ὄφρ' εὖ γιγνώσκῃς ἡμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα.
 τῷ νῦν, αἶ κε θεὸς πειρώμενος ἐνθάδ' ἵκηται,
 μὴ τι σὺ γ' ἀθανάτοισι θεοῖς ἀντικρὺ μάχεσθαι
 τοῖς ἄλλοις· ἀτὰρ εἴ κε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη
 ἔλθῃσ' ἐς πόλεμον, τήν γ' οὐτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ.»

125

130

Ἡ μὲν ἄρ' ὥς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 Τυδεΐδης δ' ἐξαῦτις ἰὼν προμάχοισιν ἐμίχθη,
 καὶ πρὶν περ θυμῷ μεμαῶς Τρώεσσι μάχεσθαι·
 δὴ τότε μιν τρεῖς τόσσον ἔλεν μένος, ὥς τε λέοντα,
 ὃν ῥά τε ποιμὴν ἀγρῷ ἐπ' εἰροπόκοις ὀϊεσσι
 χραύσῃ μὲν τ' αὐλῆς ὑπεράλμενον οὐδὲ δαμάσσῃ·
 τοῦ μὲν τε σθένος ὥρσεν, ἔπειτα δέ τ' οὐ προσαμύνει,
 ἀλλὰ κατὰ σταθμούς· δύεται, τὰ δ' ἐρῆμα φοβεῖται·
 αἶ μὲν τ' ἀγχιστῖναι ἐπ' ἀλλήλησι κέχυνται,
 αὐτὰρ ὁ ἐμμεμαῶς βαθέης ἐξάλλεται αὐλῆς·
 ὥς μεμαῶς Τρώεσσι μίγῃ κρατερὸς Διομήδης.

135

140

Ἐνθ' ἔλεν Ἀστυνοὸν καὶ Ὑπείρονα, ποιμένα λαῶν,
 τὸν μὲν ὑπὲρ μαζοῖο βαλὼν χαλκήρεϊ δουρί,
 τὸν δ' ἕτερον ξίφει μεγάλῳ κληῖδα παρ' ὄμων
 πληῆξ', ἀπὸ δ' αὐχένος ὄμον ἐέργαθεν ἠδ' ἀπὸ νώτου.
 τοὺς μὲν ἕασ', ὁ δ' Ἀβαντα μετόχετο καὶ Πολύιδον,
 υἱέας Εὐρυδάμαντος, ὄνειροπόλοιο γέροντος·
 τοῖς οὐκ ἐρχομένοις ὁ γέρων ἐκρίνατ' ὄνειρους,
 ἀλλὰ σφεας κρατερὸς Διομήδης ἐξενάριξε·

145

150

βῆ δὲ μετὰ Ξάνθον τε Θόωνά τε, Φαίνοπος υἱε,
 ἄμφω τηλυγέτω· ὁ δὲ τείρετο γήραϊ λυγρῷ,
 υἶδν δ' οὐ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι.
 ἔνθ' ὃ γε τοὺς ἐνάριζε, φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν
 ἀμφοτέρω, πατέρι δὲ γόον καὶ κήδεα λυγρὰ
 λείπ', ἐπεὶ οὐ ζῶοντε μάχης ἐκ νοστήσαντε
 δέξατο· χηρωσταὶ δὲ διὰ κτῆσιν दाτέοντο.

155

Ἔνθ' υἱας Πριάμοιο δύο λάβε Δαρδανίδαο
 εἰν ἐνὶ δίφρῳ ἐόντας, Ἐχέμμονά τε Χρομίον τε.
 ὥς δὲ λέων ἐν βουσί θορῶν ἐξ αὐχένα ἄσῃ
 πόρτιος ἢ βόός, ξύλοχον κάτα βοσκομενῶν,
 ὥς τοὺς ἀμφοτέρους ἐξ ἵππων Τυδέος υἱὸς
 βῆσε κακῶς ἀέκοντας, ἔπειτα δὲ τεύχε' ἐσύλα·
 ἵππους δ' οἷς ἐτάροισι δίδου μετὰ νῆας ἐλαύνειν.

160

165

Ἡ μεγίστη ἔντασις τῆς μάχης.

Τὸν δ' ἶδεν Αἰνείας ἀλαπάζοντα στίχας ἀνδρῶν,
 βῆ δ' ἵμεν ἄν τε μάχην καὶ ἀνὰ κλόνον ἐγχειάων
 Πάνδαρον ἀντίθεον διζήμενος, εἴ που ἐφεύροι·
 εὔρε Λυκάονος υἶδν ἀμύμονά τε κρατερόν τε,
 στῇ δὲ πρόσθ' αὐτοῖο ἔπος τέ μιν ἀντίον ἠῦδα·
 « Πάνδαρε, ποῦ τοι τόξον ἰδὲ πτερόεντες οἷστοι
 καὶ κλέος; ᾧ οὐ τίς τοι ἐρίζεται ἐνθάδε γ' ἀνὴρ,
 οὐδέ τις ἐν Λικύῃ σέο γ' εὐχεται εἶναι ἀμείνων.
 ἀλλ' ἄγε τῷδ' ἔφες ἀνδρὶ βέλος, Διὶ χεῖρας ἀνασχών,
 ὅς τις ὅδε κρατέει καὶ δὴ κακὰ πολλὰ ἔοργε
 Τρῶας, ἐπεὶ πολλῶν τε καὶ ἐσθλῶν γούνατ' ἔλυσεν·
 εἰ μὴ τις θεὸς ἐστι κοτεσσάμενος Τρώεσσιν
 ἱρῶν μηνίσας· χαλεπὴ δὲ θεοῦ ἔπι μῆνις.»

170

175

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱός·

« Αἰνεΐα, Τρώων βουληφόρε χαλκοχιτώνων,
 Τυδεΐδῃ μιν ἔγωγε δαΐφροني πάντα ἔϊσκω,
 ἀσπίδι γιγνώσκων αὐλώπιδί τε τρυφαλεῖῃ,
 ἵππους τ' εἰσορόων· σάφα δ' οὐκ οἶδ' εἰ θεός ἐστιν.
 εἰ δ' ὃ γ' ἀνὴρ, ὃν φημι, δαΐφρων Τυδέος υἱός,
 οὐχ ὃ γ' ἀνευθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλὰ τις ἄγχι
 ἔστηκ' ἀθανάτων, νεφέλῃ εἰλυμένος ὦμους,
 ὃς τούτου βέλος ὥκῃ κιχήμενον ἔτραπεν ἄλλῃ.
 ἦδη γάρ οἱ ἐφῆκα βέλος, καί μιν βάλον ὄμιον
 δεξιὸν ἀντικρὺς διὰ θώρηκος γυάλοιο·
 καί μιν ἔγωγ' ἐφάμην Ἀἰδωνῇ προΐάψειν,
 ἔμπης δ' οὐκ ἐδάμασσα· θεός νύ τίς ἐστι κοτήεις.
 ἵπποι δ' οὐ παρέασι καὶ ἄρματα, τῶν κ' ἐπιβαίην·
 ἀλλὰ που ἐν μεγάροισι Λυκάονος ἔνδεκα δίφροι
 καλοὶ πρωτοπαγεῖς νεοτευχές, ἀμφὶ δὲ πέπλοι
 πέπτανται· παρὰ δέ σφιν ἐκάστω δίζυγες ἵπποι
 ἐστᾶσι κρῖ λευκὸν ἐρεπτόμενοι καὶ ὀλύρας.
 ἦ μὲν μοι μάλα πολλὰ γέρον αἰχμητὰ Λυκάων
 ἐρχομένῳ ἐπέτελλε δόμοις ἔνι ποιητοῖσιν·
 ἵπποισίν μ' ἐκέλευε καὶ ἄρμασιν ἐμβεβαῶτα
 ἀρχεῦειν Τρώεσσι κατὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
 ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην — ἦ τ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν —
 ἵππων φειδόμενος, μή μοι δευοίατο φορβῆς
 ἀνδρῶν εἰλομένων, εἰωθότες ἔδμεναι ἄδην.
 ὥς λίπον, αὐτὰρ πεζὸς ἐς Ἴλιον εἰλήλουθα
 τόξοισιν πίσυνος· τὰ δέ μ' οὐκ ἄρ' ἔμελλον ὀνήσειν.
 ἦδη γὰρ δοιοῖσιν ἀριστήεσσιν ἐφῆκα,
 Τυδεΐδῃ τε καὶ Ἀτρεΐδῃ, ἐκ δ' ἀμφοτέροισιν
 ἀτρεκέες αἰμ' ἔσσευα βαλὼν, ἥγειρα δὲ μᾶλλον.
 τῷ ῥα κακῇ αἴσῃ ἀπὸ πασσάλου ἀγκύλα τόξα
 ἥματι τῷ ἐλόμην, ὅτε Ἴλιον εἰς ἐρατεινὴν

ἡγεόμην Τρώεσσι, φέρων χάριν Ἑκτορι δίφ·
 εἰ δέ κε νοστήσω καὶ ἐσόψομαι ὀφθαλμοῖσι
 πατρίδ' ἐμὴν ἄλοχόν τε καὶ ὑπερεφές μέγα δῶμα,
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἄλλότριος φώς,
 εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φασινῶ ἐν πυρὶ θεῖην
 χερσὶ διακλάσσας· ἀνεμώλια γάρ μοι ὀπηδεῖ.» 215

Τὸν δ' αὖτ' Αἰνεΐας Τρώων ἀγὸς ἀντίον ἦῤδα·
 « μὴ δὴ οὕτως ἀγόρευε· πάρος δ' οὐκ ἔσσεται ἄλλως,
 πρὶν γ' ἐπὶ νῶ τῷδ' ἀνδρὶ σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχσεσιν
 ἀντιβίην ἐλθόντε σὺν ἔντεσι πειρηθῆναι.
 ἀλλ' ἄγ' ἐμῶν ὀχέων ἐπιβήσεο, ὄφρα ἴδῃαι
 οἷοι Τρώιοι ἵπποι, ἐπιστάμενοι πεδίῳ
 κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμεν ἠδὲ φέβεσθαι·
 τὼ καὶ νῶι πόλινδε σαώσετον, εἴ περ ἂν αὐτε
 Ζεὺς ἐπὶ Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ κῦδος ὀρέξῃ.
 ἀλλ' ἄγε νῦν μᾶστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
 δέξαι, ἐγὼ δ' ἵππων ἐπιβήσομαι, ὄφρα μάχωμαι·
 ἥε σὺ τόνδε δέδεξο, μελήσουσιν δ' ἐμοὶ ἵπποι.» 225

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱός·
 « Αἰνεΐα, σὺ μὲν αὐτὸς ἔχ' ἡνία καὶ τεῶ ἵππῳ·
 μᾶλλον ὑφ' ἡνιόχῳ εἰωθότι καμπύλον ἄρμα
 οἴσετον, εἴ περ ἂν αὐτε φεβώμεθα Τυδέος υἱόν·
 μὴ τὼ μὲν δείσαντε ματήσετον, οὐδ' ἐθέλητον
 ἐκφερέμεν πολέμοιο, τεὸν φθόγγον ποθέοντε,
 νῶι δ' ἐπαΐξας μεγαθύμου Τυδέος υἱὸς
 αὐτῷ τε κτεῖνῃ καὶ ἐλάσῃ μώνυχας ἵππους.
 ἀλλὰ σύ γ' αὐτὸς ἔλαυνε τέ' ἄρματα καὶ τεῶ ἵππῳ,
 τόνδε δ' ἐγὼν ἐπιόντα δεδέξομαι ὅξεί δουρί.» 235

Ὡς ἄρα φωνήσαντες, ἑς ἄρματα ποικίλα βάντες,
 ἐμμεμαῶτ' ἐπὶ Τυδεΐδῃ ἔχον ὠκέας ἵππους.
 τοὺς δὲ ἶδε Σθένελος, Καπανῆιος ἀγλαὸς υἱός, 240

αἶψα δὲ Τυδεΐδην ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Τυδεΐδη Διόμηδες, ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ,
 ἄνδρ' ὀρώω κρατερῶ ἐπὶ σοὶ μεμαῶτε μάχεσθαι,
 ἴν' ἀπέλεθρον ἔχοντας· ὁ μὲν τόξων ἐὺ εἰδώς,
 Πάνδαρος, υἱὸς δ' αὖτε Λυκάονος εὐχεται εἶναι·
 Αἰνεΐας δ' υἱὸς μὲν ἀμύμονος Ἀγχίσαιο
 εὐχεται ἐκγεγάμεν, μήτηρ δέ οἱ ἔστ' Ἀφροδίτη.
 ἀλλ' ἄγε δὴ χαζώμεθ' ἐφ' ἵππων, μηδὲ μοι οὕτω
 θῦνε διὰ προμάχων, μή πως φίλον ἦτορ ὀλέσσης. »

245

250

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη κρατερὸς Διομήδης·
 « μή τι φόβονδ' ἀγόρευ', ἐπεὶ οὐδέ σε πεισέμεν ὀίω,
 οὐ γάρ μοι γενναῖον ἀλυσκάζοντι μάχεσθαι
 οὐδὲ καταπτώσσειν· ἔτι μοι μένος ἔμπεδόν ἐστιν·
 ὀκνεῖω δ' ἵππων ἐπιβαινέμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτως
 ἀντίον εἴμ' αὐτῶν· τρεῖν μ' οὐκ ἔξ Παλλὰς Ἀθήνη.
 τοῦτω δ' οὐ πάλιν αὖτις ἀποίσετον ὠκέες ἵπποι
 ἄμφω ἅφ' ἡμέων, εἴ γ' οὖν ἕτερός γε φύγησιν.
 ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·
 αἶ κέν μοι πολύβουλος Ἀθήνη κῦδος ὀρέξῃ
 ἀμφοτέρω κτεῖναι, σὺ δὲ τούσδε μὲν ὠκέας ἵππους
 αὐτοῦ ἐρυκακέειν ἐξ ἄντυγος ἠνία τεΐνας,
 Αἰνεΐαιο δ' ἐπαΐξαι μεμνημένος ἵππων,
 ἐκ δ' ἐλάσαι Τρώων μετ' εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς.
 τῆς γάρ τοι γενεῆς, ἧς Τρωί περ εὐρύοπα Ζεὺς
 δῶχ' υἱὸς ποινὴν Γανυμήδεος, οὐνεκ' ἄριστοι
 ἵππων, ὅσσοι ἔασιν ὑπ' ἡῶ τ' ἡελίον τε.
 τῆς γενεῆς ἔκλεψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγχίσης,
 λάθρη Λαομέδοντος ὑποσχὼν θήλεας ἵππους.
 τῶν οἱ ἔξ ἐγένοντο ἐνὶ μεγάροισι γενέθλη.
 τοὺς μὲν τέσσαρας αὐτὸς ἔχων ἀτίταλλ' ἐπὶ φάτῃ,
 τῷ δὲ δὴ Αἰνεΐα δῶκεν, μήστωρε φόβοιο.

255

260

265

270

εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθά κε κλέος ἐσθλόν.»

Ὡς οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον,
τὼ δὲ τάχ' ἐγγύθεν ἦλθον ἐλαύνοντ' ὠκέας ἵππους. 275

τὸν πρότερος προσέειπε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱός·
«καρτερόθυμε δαΐφρον, ἀγαυοῦ Τυδέος υἱέ,
ἦ μάλα σ' οὐ βέλος ὠκὺ δαμάσσατο, πικρὸς οὔσιτός·
νῦν αὖτ' ἐγχείῃ πειρήσομαι, αἶψα κε τύχωμι.»

Ἦ ῥα, καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος 280
καὶ βάλε Τυδεΐδαο κατ' ἀσπίδα· τῆς δὲ διαπρὸ
αἰχμῇ χαλκείῃ πταμένη θώρηκι πελάσθη·

τῷ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄϋσε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱός·
«βέβληαι κενεῶνα διαμπερές· οὐδέ σ' ὅτω
δηρὸν ἔτ' ἀνσχήσεσθαι· ἐμοὶ δὲ μέγ' εὖχος ἔδωκας.» 285

Τὸν δ' οὐ ταρβήσας προσέφη κρατερός Διομήδης·
«ἤμβροτες οὐδ' ἔτυχες· ἀτὰρ οὐ μὲν σφῶί γ' ὅτω
πρίν γ' ἀποπαύσεσθαι, πρίν γ' ἢ ἕτερόν γε πεσόντα
αἵματος ἄσαι Ἄρηα, ταλαύριον πολεμιστήν.»

Ὡς φάμενος προέηκε· βέλος δ' ἵθυνεν Ἀθήνη 290
ῥίνα παρ' ὀφθαλμόν, λευκοὺς δ' ἐπέρησεν ὀδόντας.
τοῦ δ' ἀπὸ μὲν γλῶσσαν πρυμνὴν τάμε χαλκὸς ἀτειρής,
αἰχμὴ δ' ἐξελύθη παρὰ νεῖατον ἀνθερεῶνα·

ἦριπε δ' ἐξ ὀχέων, ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ
αἰόλα παμφανόωντα, παρέτρεσαν δέ οἱ ἵπποι 295
ὠκύποδες· τοῦ δ' αὖθις λύθη ψυχὴ τε μένος τε.

Αἰνεῖας δ' ἀπόρρουσε σὺν ἀσπίδι δουρὶ τε μακρῷ,
δείσας μὴ πῶς οἱ ἐρυσσαίητο νεκρὸν Ἀχαιοί.

ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῷ βαίνει λέων ὥς ἀλκι πεποιθώς,
πρόσθε δέ οἱ δόρυ τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντοσ' ἔειπεν, 300
τὸν κτάμεναι μεμαώς, ὅς τις τοῦ γ' ἀντίος ἔλθοι,
σμερδαλέα ἰάχων· ὃ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ
Τυδεΐδης, μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρες φέροιεν,

οἶοι νῦν βροτοί εἰς· ὁ δέ μιν ῥέα πάλλε καὶ οἶος·
 τῷ βάλεν Αἰνεῖαο κατ' ἰσχύον, ἔνθα τε μηρὸς
 ἰσχύῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δέ τέ μιν καλέουσι·
 θλάσσε δέ οἱ κοτύλην, πρὸς δ' ἄμφω ῥῆξε τένοντε·
 ὥσε δ' ἀπὸ ρινὸν τρηχὺς λίθος. αὐτὰρ ὁ γ' ἦρωσ
 ἔστη γνῦξ ἐριπὼν καὶ ἐρείσατο χειρὶ παχείῃ
 γαίης· ἀμφὶ δὲ ὅσσε κελαινὴ νῦξ ἐκάλυψε.

305

310

Καὶ νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο ἄναξ ἀνδρῶν Αἰνεΐας,
 εἰ μὴ ἄρ' ὅξυ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη,
 μήτηρ, ἣ μιν ὑπ' Ἀγχίση τέκε βουκολέοντι·
 ἀμφὶ δ' ἐὼν φίλον υἷὸν ἐχεύατο πῆχε λευκῷ,
 πρόσθε δέ οἱ πέπλοιο φαεινοῦ πτύγμ' ἐκάλυψεν,
 ἔρκος ἔμεν βελέων, μὴ τις Δαναῶν ταχυπόλων
 χαλκὸν ἐνὶ στήθεσσι βαλὼν ἐκ θυμὸν ἔλοιτο.

315

318 - 909 : Ἀφοῦ διέσωσε τὸν Αἰνεΐαν ἡ Ἀφροδίτη, ἐπληρώθη καὶ αὐτὴ εἰς τὸ θεϊκόν της χέρι ἀπὸ τὴν αἰχμὴν τοῦ Διομήδους. Τὴν παρηγόρησε καὶ τῆς ἐθεράπευσε τὸ τραῦμα ἡ μητέρα της Διώνη, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ Ἀπόλλων ἐπανάφερεν εἰς τὴν μάχην τὸν Ἄρη, ὅστις ἐνεψύχωσε τοὺς Τρῶας. Θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὁ Αἰνεΐας ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος ἐλάμβανε ποικίλας φάσεις. Ἀριστεύων πάντοτε ὁ Διομήδης ἐπλήγωσε καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τοῦ πολέμου.

Z

1 - 236 : Τέλος οἱ θεοὶ ἐγκατέλειψαν τὴν μάχην, ἐνῶ οἱ Τρῶες ἤρχισαν νὰ κάμπτονται ὑπὸ τὴν ὁρμὴν τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ Τελαμώνιος Αἴας πρῶτος διέρρηξε τὴν φάλαγγα τῶν Τρῶων καὶ οἱ ἄλλοι ἡμερόνες ἐφόνευσαν ἐκλεκτοὺς Τρῶας καὶ Λυκίους. Τὸ Ἴλιον ἐκινδύνευσεν νὰ περριέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ὅτε ὁ Πριαμίδης Ἑλένος, ἄριστος οἰωνοπόλος, παρώτρυνε τὸν ἀδελφὸν Ἑκτορα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ προτρέψῃ τὰς γηραιὰς Τροάδας νὰ ἱκετεύσουν τὴν Ἀθηναῖν. Καί.

ἐνῶ ἔξω τοῦ τείχους ἐξηκολούθει ἄγριος ὁ ἀγών, ὁ Ἐκτωρ ἀφῆκε
τοὺς συμπολεμιστάς του, διὰ τὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν.

Ἰκεσία τῶν εὐγενῶν Τρωάδων εἰς τὴν Ἀθηναῖν.

✓ Ἐκτωρ δ' ὥς Σκαιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκανε, 237
ἄμφ' ἄρα μιν Τρώων ἄλοχοι θεὸν ἠδὲ θύγατρες
εἰρόμεναι παῖδάς τε κασιγνήτους τε ἕτας τε
καὶ πόσιας· ὁ δ' ἔπειτα θεοῖς εὐχέσθαι ἀνώγει 240
πάσας ἐξεΐης· πολλῇσι δὲ κήδε' ἐφῆπτο.

Ἄλλ' ὅτε δὴ Πριάμοιο δόμον περικαλλέ' ἵκανε,
ξεστῆς αἰθούσῃσι τετυγμένον — αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθιοι,
πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ παῖδες 245

κοιμῶντο Πριάμοιο παρὰ μνηστῆς ἀλόχοισιν·
κουράων δ' ἐτέρωθεν ἐναντίοι ἐνδοθεν αὐλῆς
δώδεκ' ἔσαν τέγעי θάλαμοι ξεστοῖο λίθιοι,
πλησίοι ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ γαμβροὶ
κοιμῶντο Πριάμοιο παρ' αἰδοίης ἀλόχοισιν— 250

ἐνθα οἱ ἠπιόδωρος ἐναντίη ἦλυθε μήτηρ
Λαοδίκην εἰσάγουσα, θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην·
ἐν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν· ✓

✓ « τέκνον, τίπτε λιπὼν πόλεμον θρασὺν εἰλήλουθας;
ἦ μάλα δὴ τείρουσι δυσώνυμοι υἱες Ἀχαιῶν 255
μαρνάμενοι περὶ ἄστν· σὲ δ' ἐνθάδε θυμὸς ἀνῆκεν
ἐλθόντ' ἐξ ἄκρης πόλιος Διὶ χεῖρας ἀνασχεῖν.

ἀλλὰ μὲν, ὄφρα κέ τοι μελιγδέα οἶνον ἐνεΐκω,
ὥς σπείσῃς Διὶ πατρὶ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισι
πρῶτον, ἔπειτα δὲ καθτὸς ὀνήσσαι, αἶ κε πίησθα. 260

ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει,
ὥς τύνη κέκμηκας ἀμύνων σοῖσιν ἔτησι.»

✓ Τὴν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἔκτωρ·
 « μή μοι οἶνον ἄειρε μελίφρονα, πότνια μητερ,
 μή μ' ἀπογυιώσῃς, μένεος δ' ἄλκῃς τε λάθωμαι· 265
 χερσὶ δ' ἀνίπτοισιν Διὶ λείβειν αἶθροπα οἶνον
 ἄξομαι· οὐδέ πη ἔστι κελαινεφεῖ Κρονίωνι
 αἵματι καὶ λύθρῳ πεπαλαγμένον εὐχετάσθαι.
 ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης 270
 ἔρχεο σὺν θυέεσσιν, ἀολλίσσασα γεραιάς.
 πέπλον δ', ὅς τις τοι χαριέστατος ἡδὲ μέγιστος
 ἔστιν ἐνὶ μεγάρῳ καὶ τοι πολὺ φίλτατος αὐτῇ,
 τὸν θῆς Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἡὔκόμοιο,
 καὶ οἱ ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ 275
 ἦνις ἡκέστας ἱερευσέμεν, αἶ κ' ἐλεήσῃ
 ἄστῃ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα,
 αἶ κεν Τυδέος υἱὸν ἀπόσχῃ Ἰλίου ἱρῆς,
 ἄγχιον αἰχμητὴν, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο.
 ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης
 ἔρχεο, ἐγὼ δὲ Πάριν μετελεύσομαι, ὄφρα καλέσσω, 280
 αἶ κ' ἐθέλῃς εἰπόντος ἀκουέμεν· ὥς κέν οἱ αὖθι
 γαῖα χάνοι· μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
 Τρωσὶ τε καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι τοῖό τε παισίν.
 εἰ κείνόν γε ἴδοιμι κατελθόντα Ἀΐδος εἴσω,
 φαίην κεν φρέν' ἀτέρπου ὀϊζύος ἐκλεαθέσθαι.» ✓ 285

✓ Ὡς ἔφαθ', ἡ δὲ μολοῦσα ποτὶ μέγαρ' ἀμφιπόλοισι
 κέκλετο· ταὶ δ' ἄρ' ἀόλλισσαν κατὰ ἄστῃ γεραιάς.
 αὕτῃ δ' ἐς θάλαμον κατεβήσετο κηρώντα,
 ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς 290
 ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
 τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.
 τῶν ἐν' ἀειραμένη Ἑκάβῃ φέρε δῶρον Ἀθήνῃ,

ὅς κάλλιστος ἦν ποικίλμασιν ἡδὲ μέγιστος,
 ἄσθηρ δ' ὥς ἀπέλαμπεν· ἔκειτο δὲ νεάτος ἄλλων. 295
 βῆ δ' ἰέναι, πολλαὶ δὲ μετεσσεύοντο γεραιαί. ✓

✓ Αἶ δ' ὅτε νηὸν ἱκανὸν Ἀθήνης ἐν πόλει ἄκρη,
 τῇσι θύρας ὤϊξε Θεανὼ καλλιπάρῃος,
 Κισσηίς, ἄλοχος Ἀντήνορος ἵπποδάμοιο·
 τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἰέρειαν. 300

αἶ δ' ὀλολυγῇ πᾶσαι Ἀθήνη χειρας ἀνέσχον·
 ἡ δ' ἄρα πέπλον ἐλοῦσα Θεανὼ καλλιπάρῃος
 θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἡὔκόμοιο,
 εὐχομένη δ' ἡρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·
 «πότνι Ἀθηναίη, ὕσιπτολι, διὰ θεῶων, 305

ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος, ἡδὲ καὶ αὐτὸν
 πρηνέα δὸς πεσέειν Σκαιῶν προπάροιθε πυλάων,
 ὄφρα τοι αὐτίκα νῦν δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
 ἦνις ἡκέστας ἱερεύσομεν, αἶ κ' ἐλέησης
 ἄστν τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα.» 310
 ὧς ἔφατ' εὐχομένη, ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη. ✓

Ὁ Ἔκτωρ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πάριδος.

✓ Ὡς αἱ μὲν ῥ' εὐχοντο Διὸς κούρη μέγαλοιο, 312

Ἔκτωρ δὲ πρὸς δώματ' Ἀλεξάνδροιο βεβήκει
 καλά, τὰ ῥ' αὐτὸς ἔτευξε σὺν ἀνδράσιν, οἳ τότε ἄριστοι
 ἦσαν ἐνὶ Τροίῃ ἐριβόλακι τέκτονες ἄνδρες, 315

οἳ οἳ ἐποίησαν θάλαμον καὶ δῶμα καὶ αὐλήν
 ἐγγύθι τε Πριάμοιο καὶ Ἔκτορος, ἐν πόλει ἄκρη.
 ἔνθ' Ἔκτωρ εἰσῆλθε διίφιλος, ἐν δ' ἄρα χειρὶ
 ἔγχος ἔχ' ἐνδεκάπηχυν· πάροιθε δὲ λάμπετο δουρὸς
 αἰχμὴ χαλκείη, περὶ δὲ χρύσεος θέε πόρκης. 320

τὸν δ' εὖρ' ἐν θαλάμῳ περικαλλέα τεύχε' ἔποντα,

ἀσπίδα καὶ θώρακα, καὶ ἀγκύλα τόξ' ἀφώοντα·
 Ἀργεῖη δ' Ἑλένη μετ' ἄρα δμῶϊσι γυναιξίν
 ἦστο, καὶ ἀμφιπόλοισι περικλυτὰ ἔργα κέλευε.
 τὸν δ' Ἔκτωρ νείκεσεν ἰδὼν αἰσχροῖς ἐπέεσσι· 325
 « δαιμόνι', οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ' ἔνθεο θυμῷ.
 λαοὶ μὲν φθινύθουσι περὶ πτόλιν αἰπύ τε τεῖχος
 μαρνάμενοι· σέο δ' εἵνεκ' αὐτὴ τε πτόλεμός τε
 ἄστυ τόδ' ἀμφιδέδηε· σὺ δ' ἂν μαχέσαιο καὶ ἄλλω,
 ὃν τινά που μεθιέντα ἴδοις στυγεροῦ πολέμοιο. 330
 ἀλλ' ἄνα, μὴ τάχα ἄστυ πυρὸς δηϊοιο θέρεται.»
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν Ἀλέξανδρος θεοειδής.
 « Ἔκτορ, ἐπεὶ με κατ' αἶσαν ἐνείκεσας οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν,
 τοῦνεκά τοι ἔρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον.
 οὐ τοι ἐγὼ Τρῶων τόσον χόλῳ οὐδὲ νεμέσσι 335
 ἤμην ἐν θαλάμῳ, ἔθελον δ' ἄχρ' ἑποτραπέσθαι.
 νῦν δέ με παρριποῦς' ἄλοχος μαλακοῖς ἐπέεσσι
 ὄρημ' ἐς πόλεμον· δοκέει δέ μοι ὧδε καὶ αὐτῷ
 λῶιον ἔσσεσθαι· νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἀρήια τεύχεα δύω· 340
 ἦ ἴθ', ἐγὼ δὲ μέτειμι· κινήσεσθαι δέ σ' οἴω.» ✓
 Ὡς φάτο, τὸν δ' οὐ τι προσέφη κορυθαίολος Ἔκτωρ·
 τὸν δ' Ἑλένη μύθοισι προσηύδα μελιχίοισι·
 « δᾶερ ἐμεῖο, κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης,
 ὥς μ' ὄφελ' ἤματι τῷ, ὅτε με πρῶτον τέκε μήτηρ, 345
 οἴχεσθαι προφέρουσα κακῇ ἀνέμοιο θύελλα
 εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 ἔνθα με κῦμ' ἀπόρρεσε πάρος τάδε ἔργα γενέσθαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάδε γ' ὧδε θεοὶ κακὰ τεκμήραντο,
 ἀνδρὸς ἔπειτ' ὄφελλον ἀμείνονος εἶναι ἄκοιτις, 350
 ὃς ἤδη νέμεσιν τε καὶ αἵσχεα πόλλ' ἀνθρώπων.
 τούτῳ δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι οὔτ' ἄρ' ὀπίσσω

ἔσπονται· τῷ καί μιν ἐπαυρήσεσθαι ὁῖω.
 ἀλλ' ἄγε νῦν εἷσελθε καὶ ἕξεο τῷδ' ἐπὶ δίφρῳ,
 δᾶερ, ἐπεὶ σε μάλιστα πόνος φρένας ἀμφιβέβηκεν
 εἵνεκ' ἐμεῖο κυνὸς καὶ Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης,
 οἷσιν ἐπὶ Ζεὺς θῆκε κακὸν μόρον, ὥς καὶ ὀπίσσω
 ἀνθρώποισι πελώμεθ' ἀοίδιμοι ἐσσομένοισι.» ✓

355

Τὴν δ' ἡμεῖβει· ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἔκτωρ·
 « μή με κάθιζ', Ἑλένη, φιλέουσά περ· οὐδέ με πείσεις·
 ἥδη γὰρ μοι θυμὸς ἐπέσσυται, ὅφρ' ἐπαμύνω
 Τρώεσσ', οἳ μέγ' ἐμεῖο ποθὴν ἀπεόντος ἔχουσιν.
 ἀλλὰ σύ γ' ὄρνυθι τοῦτον, ἐπειγέσθω δὲ καὶ αὐτός,
 ὥς κεν ἔμ' ἔντοσθεν πόλιος καταμάρψῃ ἑόντα.
 καὶ γὰρ ἐγὼν οἰκόνδε ἐλεύσομαι, ὅφρα ἴδωμαι
 οἰκῆας ἄλοχόν τε φίλην καὶ νήπιον υἱόν.
 οὐ γὰρ οἶδ', ἣ ἔτι σφιν ὑπότροπος ἴξομαι αὐτίς,
 ἣ ἥδη μ' ὑπὸ χερσὶ θεοὶ δαμόωσιν Ἀχαιῶν.»

360

365

368

**Συνομιλία τοῦ Ἑκτορος
 μετὰ τὴν γυναικὰ του Ἀνδρομάχην.**

✓ Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἔκτωρ·
 αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανε δόμους εὖ ναιετάοντας,
 οὐδ' εἶρ' Ἀνδρομάχην λευκώλενον ἐν μεγάροισιν,
 ἀλλ' ἣ γε ξὺν παιδὶ καὶ ἀμφιπόλῳ εὐπέλῳ
 πύργῳ ἐφειστήκει γούωσά τε μυρομένη τε.
 Ἔκτωρ δ' ὥς οὐκ ἔνδον ἀμύμονα τέτμεν ἄκοιτιν,
 ἔστη ἐπ' οὐδὸν ἰὼν, μετὰ δὲ δμῳῇσιν ἔειπεν·
 « εἰ δ' ἄγε μοι, δμῳαί, νημερτέα μυθήσασθε·
 πῇ ἔβη Ἀνδρομάχῃ λευκώλενος ἐκ μεγάροιο;
 ἥε πῃ ἐς γαλόων ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων,
 ἢ ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθα περ ἄλλαι

369

370

375

Τρωαὶ εὐπλόκαμοι δεινὴν θεὸν ἰλάσκονται ; 380

Τὸν δ' αὖτ' ὀτρυνή ταμὴν πρὸς μῦθον ἔειπεν·
 « Ἐκτορ, ἐπεὶ μάλ' ἄνωγας ἀληθέα μυθήσασθαι,
 οὔτε πη ἐς γαλόων οὔτ' εἰνατέρων εὐπέπλων
 οὔτ' ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθα περ ἄλλαι
 Τρωαὶ εὐπλόκαμοι δεινὴν θεὸν ἰλάσκονται, 385
 ἀλλ' ἐπὶ πύργον ἔβη μέγαν Ἴλιου, οὐνεκ' ἄκουσε
 τείρεσθαι Τρῳας, μέγα δὲ κράτος εἶναι Ἀχαιῶν.
 ἡ μὲν δὴ πρὸς τεῖχος ἐπειγομένη ἀφικάνει,
 μαινομένη ἔκλυτα· φέρεי δ' ἅμα παῖδα τιθήνη. »

Ἦ ῥα γυνὴ ταμὴν, ὁ δ' ἀπέσσυτο δώματος Ἐκτωρ 390
 τὴν αὐτὴν ὁδὸν αὐτὶς εὐκτιμένης κατ' ἀγυίας.
 εὔτε πύλας ἴκανε διερχόμενος μέγα ἄστυ
 Σκαιάς, τῇ ἄρ' ἔμελλε διεξιμέναι πεδίονδε,
 ἐνθ' ἄλοχος πολύδωρος ἐναντίῃ ἦλθε θεούσα
 Ἀνδρομάχη, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἡετίωνος, ✓ 395
 Ἡετίων, ὃς ἔναιεν ὑπὸ Πλάκῳ ὕλησση,
 Θήβη ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ' ἀνδρεσσιν ἀνάσσων·
 τοῦ περ δὴ θυγάτηρ ἔχεθ' Ἐκτορι χαλκοκορυστῇ.
 ἢ οἱ ἔπειτ' ἦντησ', ἅμα δ' ἀμφίπολος κίεν αὐτῇ
 παῖδ' ἐπὶ κόλπῳ ἔχουσ' ἀταλάφρονα, νήπιον αὐτως, 400
 Ἐκτορίδην ἀγαπητόν, ἀλίγκιον ἀστέρι καλῷ,
 τὸν ῥ' Ἐκτωρ καλέεσκε Σκαμάνδριον, αὐτὰρ οἱ ἄλλοι
 Ἀστυάνακτ'· οἷος γὰρ ἐρύετο Ἴλιον Ἐκτωρ.
 ἦ τοι ὁ μὲν μείδησεν ἰδὼν ἐς παῖδα σιωπῇ·
 Ἀνδρομάχη δέ οἱ ἄγχι παρίστατο δάκρυ χέουσα, 405
 ἐν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε· ✓
 « δαιμόνιε, φθίσει σε τὸ σὸν μένος, οὐδ' ἐλεαίρεις
 παῖδά τε νηπίαχον καὶ ἔμ' ἄμμορον, ἢ τάχα χήρη
 σεῦ ἔσομαι· τάχα γάρ σε κατακτανέουσιν Ἀχαιοὶ
 πάντες ἐφορμηθέντες· ἐμοὶ δέ κε κέρδιον εἶη 410

σεῦ ἀφαμαρτούσῃ χθόνα δόμεναι· οὐ γὰρ ἔτ' ἄλλη
ἔσται θαλπωρή, ἐπεὶ ἂν σύ γε πότμον ἐπίσπης,
ἀλλ' ἄχε'· οὐδέ μοι ἔστι πατήρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἦ τοι γὰρ πατέρ' ἀμόν ἀπέκτανε δῖος Ἀχιλλεύς,
ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλικῶν εὐ ναιετάουσαν,

415

Θήβην ὑψίπυλον· κατὰ δ' ἔκτανεν Ἡετίωνα,
οὐδέ μιν ἐξενάριξε, σεβάσσατο γὰρ τό γε θυμῷ,

ἀλλ' ἄρα μιν κατέκχε σὺν ἔντεσι δαιδαλέοισιν,
ἦδ' ἐπὶ σῆμ' ἔχεεν· περὶ δὲ πτελέας ἐφύτευσαν

νύμφαι ὄρεστιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

420

οἱ δέ μοι ἐπτὰ κασίγνητοι ἔσαν ἐν μεγάροισιν,
οἱ μὲν πάντες ἰῶ κίον ἤματι Ἀϊδος εἴσω·

πάντας γὰρ κατέπεφνε ποδάρχης δῖος Ἀχιλλεύς
βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργεννῆς ὄτεσσι.

✓ μητέρα δ' ἡ βασίλευεν ὑπὸ Πλάκῳ ὕληέσῃ,

425

τὴν ἐπεὶ ἄρ' δεῦρ' ἦγαγ' ἅμ' ἄλλοισι κτεάτεσσιν,
ἄψ' ὃ γε τὴν ἀπέλυσε λαβὼν ἀπερείσι' ἄποινα,

πατρός δ' ἐν μεγάροισι βάλλ' Ἄρτεμις ἰοχέαιρα.
Ἔκτορ, ἀτὰρ σύ μοι ἔσσι πατήρ καὶ πότνια μήτηρ

ἦδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης.

430

ἀλλ' ἄγε νῦν ἐλέαιρε καὶ αὐτοῦ μῖμν' ἐπὶ πύργῳ,
μὴ παῖδ' ὀρφανικὸν θήγης χήρην τε γυναῖκα·

λαὸν δὲ στήσον παρ' ἐρινεόν, ἔνθα μάλιστα
ἀμβατός ἐστι πόλις καὶ ἐπιδρομον ἔπλετο τεῖχος.

τρεῖς γὰρ τῇ γ' ἐλθόντες ἐπειρήσανθ' οἱ ἄριστοι
ἄμφ' Αἴαντε δῶο καὶ ἀγακλυτὸν Ἴδομενῆα

435

ἦδ' ἄμφ' Ἀτρεΐδας καὶ Τυδέος ἄλκιμον υἱόν·
ἦ πού τίς σφιν ἔνισπε θεοπροπίων ἐὺ εἰδώς,

ἦ νῦ καὶ αὐτῶν θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει.» ✓
✓ Τὴν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἔκτωρ·

440

«ἦ καὶ ἐμοὶ τάδε πάντα μέλει, γύναι· ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς

- αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρωάδας ἑλκεσιπέπλους,
 αἶ κε κακὸς ὥς νόσφιν ἄλυσζάζω πολέμοιο·
 οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλὸς
 αἰὶ καὶ πρῶτοισι μετὰ Τρώεσσι μάχεσθαι, 445
 ἄρνύμενος πατρός τε μέγα κλέος ἠδ' ἐμὸν αὐτοῦ.
 εὔ γὰρ ἐγὼ τόδε οἶδα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 ἔσσεται ἡμαρ, ὅτ' ἂν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρὴ
 καὶ Πριάμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίῳ Πριάμοιο.
 ἀλλ' οὐ μοι Τρώων τόσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω, 450
 οὐτ' αὐτῆς Ἑκάβης οὔτε Πριάμοιο ἀνακτος
 οὔτε κασιγνήτων, οἳ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
 ἐν κονίῃσι πέσοιεν ὑπ' ἀνδράσι δυσμένεσιν,
 ὅσσον σεῦ, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
 δακρυόεσσαν ἄγῃται, ἐλεύθερον ἡμαρ ἀπούρας. 455
 καὶ κεν ἐν Ἀργεὶ ἐοῦσα πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνοις,
 καὶ κεν ὕδωρ φορέοις Μεσσηίδος ἢ Ὑπερείης
 πόλλ' ἀεκαζομένη, κρατερὴ δ' ἐπικείσεται ἀνάγκη, ✓
 ✓ καὶ ποτέ τις εἴπῃσιν ἰδὼν κατὰ δάκρυα χέουσας·
 "Ἐκτορος ἦδε γυνή, ὅς ἀριστεύεσκε μάχεσθαι 460
 Τρώων ἱποδάμων, ὅτε Ἴλιον ἀμφεμάχοντο."
 ὥς ποιέ τις ἐρέει· σοὶ δ' αὖ νέον ἔσσεται ἄλγος
 χήτει τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἀμύνειν δούλιον ἡμαρ.
 ἀλλὰ με τεθνηῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτει,
 πρὶν γέ τι σῆς τε βοῆς σοῦ θ' ἐλκηθμοῖο πυθέσθαι.» ✓ 465
 ✓ Ὡς εἰπὼν οὐ παιδὸς ὀρέξατο φαίδιμος Ἐκτωρ·
 ἄψ δ' ὁ πάϊς πρὸς κόλπον ἐϋζώνιοιο τιθήνης
 ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλου ὅψιν ἀτυχθεῖς,
 ταρβήσας χαλκὸν τε ἰδὲ λόφον ἱπποχαίτην,
 δεινὸν ἅπ' ἀκροτάτης κόρυθος νεύοντα νοήσας. 470
 ἐκ δὲ γέλασσε πατήρ τε φίλος καὶ πότνια μήτηρ·
 αὐτίκ' ἀπὸ κρατὸς κόρυθ' εἴλετο φαίδιμος Ἐκτωρ,

καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐπὶ χθονὶ παμφανόωσαν·
αὐτὰρ ὃ γ' ὃν φίλον υἷὸν ἐπεὶ κύσε πῆλέ τε χερσίν,
εἶπε δ' ἔπευξάμενος Δίί τ' ἄλλοισιν τε θεοῖσι·

475

«Ζεῦ ἄλλοι τε θεοί, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
παῖδ' ἐμόν, ὥς καὶ ἐγὼ περ, ἀριπρεπέα Τρώεσσι,
ὧδε βίην τ' ἀγαθόν, καὶ Ἰλίου Ἰφι ἀνάσσειν·
καὶ ποτέ τις εἴποι πατρός γ' ὅδε πολλὸν ἀμείνων·
ἐκ πολέμου ἀνιόντα· φέροι δ' ἕναρα βροτόεντα
κτείνας δῆιον ἄνδρα, χαρεῖν δὲ φρένα μήτηρ.»

480

ὣς εἰπὼν ἀλόχοιο φίλης ἐν χερσίν ἔθηκε
παῖδ' ἐόν· ἣ δ' ἄρα μιν κηώδεϊ δέξατο κόλπῳ
δακρυόεν γελάσασα· πόσις δ' ἐλέησε νοήσας,
χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·

485

«δαιμονίη, μή μοι τι λήν ἀκαχίξω θυμῷ·
οὐ γάρ τις μ' ὑπὲρ αἶσαν ἀνὴρ Ἀϊδί προῖάψει·
μοῖραν δ' οὐ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
οὐ κακόν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.
ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
ἰστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ' ἄνδρεσσιν μελήσει
πασι, μάλιστα δ' ἐμοί, τοι Ἰλίῳ ἐγγεγάασιν.»

490

ὣς ἄρα φωνήσας κόρυθ' εἶλετο φαίδιμος Ἴκτωρ
ἵππουριν· ἄλοχος δὲ φίλῃ οἰκόνδε βεβήκει
ἐντροπαλιζομένη, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέουσα.
αἶψα δ' ἔπειθ' ἱκανε δόμους εὖ ναιετάοντας
Ἴκτορος ἀνδροφόνιοι, κιχήσατο δ' ἔνδοθι πολλὰς
ἀμφιπόλους, τῇσιν δὲ γόον πάσῃσιν ἐνῶρσεν.
αἶ μὲν ἔτι ζῶν γόον Ἴκτορα ᾧ ἐνὶ οἴκῳ·
οὐ γάρ μιν ἔτ' ἔφαντο ὑπότροπον ἐκ πολέμοιο
ἵξεσθαι, προφυγόντα μένος καὶ χεῖρας Ἀχαιῶν.

500

Ὀὐδὲ Πάρις δῆθ' ἔννευ ἐν ὑψηλοῖσι δόμοισιν,

ἀλλ' ὃ γ', ἐπεὶ κατέδου κλυτὰ τεύχεα ποικίλα χαλκῷ,
 σεύατ' ἔπειτ' ἀνὰ ἄστυ, ποσὶ κραιπνοῖσι πεποιθώς. 505
 ὥς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ,
 δεσμὸν ἀπορρήξας θείῃ πεδίῳιο κροαίνων,
 εἰωθὼς λούεσθαι ἐϋρρεῖος ποταμοῖο,
 κυδιῶν ὑποῦ δὲ κάρη ἔχει, ἀμφὶ δὲ χαῖται
 ὤμοις ἄτссонται· ὃ δ' ἀγλαΐῃφι πεποιθώς, 510
 ῥίμφα ἐ γούνα φέρει μετὰ τ' ἥθεα καὶ νομὸν ἵππων·
 ὥς υἱὸς Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγάμου ἄκρης
 τεύχεσι παμφαίνων ὥς τ' ἡλέκτωρ ἐβεβήκει
 καγχαλῶν, ταχέες δὲ πόδες φέρον· αἴψα δ' ἔπειτα
 Ἔκτορα δῖον ἔτετμεν ἀδελφεόν, εὖτ' ἄρ' ἔμελλε 515
 στρέψεσθ' ἐκ χώρης, ὅθι ἦ ὀάριζε γυναικί.
 τὸν πρότερος προσέειπεν Ἀλέξανδρος θεοειδής·
 «ἦθεῖ', ἦ μάλα δὴ σε καὶ ἐσσύμενον κατερύκω
 δηθύνων, οὐδ' ἦλθον ἐναΐσιμον, ὥς ἐκέλευες;»
 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κορυθαίολος Ἔκτωρ· 520
 «δαίμονι', οὐκ ἄν τις τοι ἀνὴρ, ὃς ἐναΐσιμος εἴη,
 ἔργον ἀτιμήσειε μάχης, ἐπεὶ ἄλκιμός ἐσσι·
 ἀλλὰ ἐκὼν μεθιεῖς τε καὶ οὐκ ἐθέλεις· τὸ δ' ἐμὸν κῆρ
 ἄχνηται ἐν θυμῷ, ὅθ' ὑπὲρ σέθεν αἴσχε' ἀκούω
 πρὸς Τρῶων, οἳ ἔχουσι πολὺν πόνον εἵνεκα σεῖο. 525
 ἀλλ' ἵομεν· τὰ δ' ὀπισθεν ἀρεσσόμεθ', αἶ κέ ποθι Ζεὺς
 δῶῃ ἐπουρανίοισι θεοῖς αἰειγενέτησι
 κρητῆρα στήσασθαι ἐλεύθερον ἐν μεγάροισιν,
 ἐκ Τροίης ἐλάσαντας ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς.» ✓

Η

Ἡ ἐμφάνις τοῦ Ἐκτορος καὶ τοῦ Πάριδος εἰς τὸ στρατόπεδον
 ἔδωκε τόσῃ χαρὰν εἰς τοὺς Τρῶας, ὅσην αἰσθάνονται ναῦται κουρα-
 σμένοι ἀπὸ κωπηλασίαν, διὰ πνεύσῃ οὐριος ἄνεμος. Κατὰ προτροπὴν

τοῦ Ἑλένου ὁ Ἐκτωρ προεκάλεσεν εἰς μονομαχίαν τὸν ἄριστον τῶν Ἀχαιῶν. Ἔγινε κλήρωσις μεταξὺ ἐννέα ἡρώων καὶ ἔλαχεν εἰς τὸν Τελαμώνιον Αἴαντα νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν Ἐκτορα. Ἰσόπαλοι εἰς τὴν αἰχμὴν καὶ ἐξίσου θεοφιλεῖς οἱ δύο ἥρωες ἐμονομάχησαν μέχρις ἐσπέρας χωρὶς ἀποτέλεσμα. Τέλος ἔπαυσεν ὁ ἀγὼν. Τὴν ἐπομένην ἔγινε προσωρινή ἀνακωχή, διὰ νὰ περισυλλεγοῦν οἱ νεκροί. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐπισχύσουν τὸ στρατόπεδόν των μὲ τείχος καὶ τάφρον.

Θ

Ὅταν ἡ αὐγὴ ἐφώτισε τὸν κόσμον, ὁ Ζεὺς συνεκάλεσε τοὺς θεοὺς εἰς ἀγορὰν καὶ τοὺς ἀπηγόρευσε νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς τὴν μάχην ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἀντιπάλου. Αὐτὸς μετέβη εἰς τὴν Ἰθὴν καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔβλεπε τὴν πόλιν τῶν Τρῶων καὶ τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. Κατὰ τὴν μάχην ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὁ Κρονίδης ἐχάρισε νίκην καὶ δόξαν μεγάλην εἰς τοὺς Τρῶας, ἐπέφερε δὲ συμφορὰς εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. Οἱ Τρῶες, καί τοι ὀλιγώτεροι, ἀπώθησαν τοὺς ἐχθροὺς ἕως τὰ ὄχυράματα τοῦ στρατοπέδου των. Ὁ ἀγὼν ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἕως ὅτου ἐκάλυψε τὴν γῆν ἡ μέλαινα νύξ. Παρέμειναν ἐν τούτοις οἱ Τρῶες ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπαναλάβουν τὴν ἐπομένην τὴν ἐπίθεσίν των. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἔκαιαν μεγάλας πυράς, διὰ νὰ φοβίσουν περισσότερον τοὺς ἤδη τρομαγμένους Ἀχαιοὺς.

I

1-181: Περίλυπος ὁ Ἀγαμέμνων ἐκάλεσε τοὺς ἀρχηγοὺς εἰς νυκτερινὴν συνέλευσιν καὶ ἐπρότεινε νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Ὁ Νέστωρ ὁμως καὶ ὁ Διομήδης ἀντίστησαν εἰς τὴν πρότασιν αὐτήν. Μετὰ τὸν δεῖπνον ἀπεφάσισαν νὰ στείλουν εἰς τὸν Ἀχιλλέα πρεσβείαν, διὰ νὰ τὸν ἰκετεύσουν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν μάχην. Διὰ τὴν λεπτὴν ἀποστολὴν ἐξελέγησαν ὁ γέρον Φοῖνιξ, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τελαμώνιος Αἴας. Οἱ δύο οὗτοι βασιλεῖς, ἀφοῦ ἤκουσαν τὰς συνετάς δηγηρίας τοῦ Νέστορος, ἐξεκίνησαν.

Πρεσβεία πρὸς Ἀχιλλέα.

Τὼ δὲ βάτην παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,

πολλὰ μάλ' εὐχομένω γαιήοχῳ ἐννοσιγαίῳ
 ῥηιδίως πεπιθεῖν μεγάλας φρένας Αἰακίδαο.
 Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθην, 185
 τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
 καλῇ δαιδαλέῃ, ἐπὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν,
 τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἡετίωνος ὀλέσσας.
 τῇ ὃ γε θυμὸν ἔτερπεν, αἶεде δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.
 Πάτροκλος δέ οἱ οἶος ἐναντίος ἦστο σιωπῇ, 190
 δέγμενος Αἰακίδην, ὅποτε λήξειεν αἰείδων.
 τὼ δὲ βάτην προτέρω, ἤγεῖτο δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 στὰν δὲ πρόσθ' αὐτοῖο· ταφῶν δ' ἀνόρουσεν Ἀχιλλεὺς
 αὐτῇ σὺν φόρμιγγι, λιπὼν ἔδος ἔνθα θάασσεν·
 ὥς δ' αὐτως Πάτροκλος, ἐπεὶ ἶδε φῶτας, ἀνέστη. 195
 τὼ καὶ δεικνύμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «χαίρετον· ἦ φίλοι ἄνδρες ἰκάνετον— ἦ τι μάλα χρεὼ —
 οἷ μοι σκυζομένῳ περ Ἀχαιῶν φίλτατοὶ ἔστων.»

Ὡς ἄρα φωνήσας προτέρω ἄγε δῖος Ἀχιλλεύς,
 εἶσεν δ' ἐν κλισμοῖσι τάπησί τε πορφυρέοισιν· 200
 αἶψα δὲ Πάτροκλον προσεφώνεεν ἐγγὺς ἐόντα·
 «μείζονα δὴ κρητῆρα, Μενoitίου υἱέ, καθίστα,
 ζωρότερον δὲ κέραιε, δέπας δ' ἔντυνον ἐκάστω·
 οἱ γὰρ φίλτατοι ἄνδρες ἐμῷ ὑπέασι μελάθρῳ.»

Ὡς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπεῖθεθ' ἐταίρῳ. 205
 αὐτὰρ ὃ γε κρεῖον μέγα κάββαλεν ἐν πυρὸς αὐγῇ,
 ἐν δ' ἄρα νῶτον ἔθηκ' ὄϊος καὶ πίονος αἰγός,
 ἐν δὲ σὺδς σιάλοιο ῥάχιν τεθαλυῖαν ἀλοιφῇ.
 τῷ δ' ἔχεν Αὐτομέδων, τάμνεν δ' ἄρα δῖος Ἀχιλλεύς.
 καὶ τὰ μὲν εὖ μίστυλλε καὶ ἄμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειρε, 210
 πῦρ δὲ Μενoitιάδης δαῖεν μέγα, ἰσόθεος φῶς.
 αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλόξ ἐμαράνθη,
 ἀνθρακίην στορέσας ὀβελούς ἐφύπερθε τάνυσσε,

πάσσε δ' ἄλλος θείοιο κρατευτάων ἐπαιέρας.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ὤπησε καὶ εἰν ἐλεοῖσιν ἔχουσ, 215
 Πάτροκλος μὲν σῖτον ἑλών ἐπένειμε τραπέζῃ
 καλοῖς ἐν κανέοισιν, ἀτὰρ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.
 αὐτὸς δ' ἀντίον ἔζεν Ὀδυσσεύς θείοιο
 τοίχου τοῦ ἐτέροιο, θεοῖσι δὲ θῦσαι ἀνώγει
 Πάτροκλον, ὃν ἐταῖρον· ὁ δ' ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς. 220
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειράθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱάλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
 νεῦσ' Αἴας Φοῖνικι· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 πλησάμενος δ' οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα.

Αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ αἱ παρακλήσεις
τοῦ Ὀδυσσεύς.

«χαῖρ', Ἀχιλεῦ· δαιτὸς μὲν εἵσης οὐκ ἐπιδευεῖς 225
 ἡμὲν ἐνὶ κλισίῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαιο
 ἡδὲ καὶ ἐνθάδε νῦν· πάρα γὰρ μενοεικέα πολλὰ
 δαίνυσθ'. ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμνηεν,
 ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα, διοτρεφές, εἰσορόωντες
 δαίδιμεν· ἐν δοιῇ δὲ σαωσέμεν ἢ ἀπολέσθαι 230
 νῆας ἐϋσσέλμους, εἰ μὴ σύ γε δύσαι ἀλκήν.
 ἐγγὺς γὰρ νηῶν καὶ τείχεος αὖλιν ἔθεντο
 Τρῶες ὑπέρθυμοι τηλεκλειτοὶ τ' ἐπίκουροι,
 κηάμενοι πυρὰ πολλὰ κατὰ στρατόν, οὐδ' ἔτι φασὶ
 σήσεσθ', ἀλλ' ἐν νηυσὶ μελαίνῃσιν πεσέεσθαι. 235
 Ζεὺς δέ σφι Κρονίδης ἐνδέξια σήματα φαίνων
 ἀστράπτει· Ἐκτωρ δὲ μέγα σθένει βλεμεαίνων
 μαίνεται ἐκπάγλως, πῖσυνος Διί, οὐδέ τι τείει
 ἀνέρας οὐδὲ θεούς· κρατερὴ δὲ ἐλύσσα δέδυκεν.
 ἀρᾶται δὲ τάχιστα φανήμεναι Ἡῶ δι' ἄν· 240
 στεῦται γὰρ νηῶν ἀποκόψειν ἄκρα κόρυμβα

αὐτάς τ' ἐμπρήσειν μαλεροῦ πυρός, αὐτὰρ Ἀχαιοὺς
 δηώσειν παρὰ τῇσιν ὀρινομένους ὑπὸ καπνοῦ.
 ταῦτ' αἰνῶς δεῖδοικα κατὰ φρένα, μή οἱ ἀπειλὰς
 ἐκτελέσωσι θεοί, ἡμῖν δὲ δὴ αἴσιμον εἶη
 φθίσθαι ἐν Τροίῃ, ἐκάς Ἄργεος ἱπποβότοιο. 245
 ἀλλ' ἄνα, εἰ μέμονάς γε καὶ ὀψέ περ υἷας Ἀχαιῶν
 τειρομένους ἐρύεσθαι ὑπὸ Τρώων ὀρουμαγδοῦ.
 αὐτῷ τοι μετόπισθ' ἄχος ἔσσεται, οὐδέ τι μῆχος
 ὀχευθέντος κακοῦ ἔστ' ἄχος εὐρεῖν· ἀλλὰ πολὺ πρὶν
 φράξω ὅπως Δαναοῖσιν ἀλεξήσεις κακὸν ἡμαρ. 250
 ὦ πέπον, ἦ μὲν σοί γε πατὴρ ἐπετέλλετο Πηλεὺς
 ἡματι τῷ, ὅτε σ' ἐκ Φθίης Ἀγαμέμνονι πέμπεν·
 τέκνον ἐμόν, κάρτος μὲν Ἀθηναίῃ τε καὶ Ἥρῃ
 δώσους, αἶ κ' ἐθέλωσι, σὺ δὲ μεγάλητορα θυμὸν 255
 ἴσχειν ἐν στήθεσσι· φιλοφροσύνη γὰρ ἀμείνων·
 ληγέμεναι δ' ἔριδος κακομηχάνου, ὄφρα σε μᾶλλον
 τίωσ' Ἀργείων ἡμὲν νέοι ἡδὲ γέροντες.
 ὣς ἐπέτελλ' ὁ γέρων, σὲ δὲ λήθεται. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
 παύε', ἕα δὲ χόλον θυμαλγέα, σοὶ δ' Ἀγαμέμνων 260
 ἄξια δῶρα δίδωσι μεταλλήξαντι χόλοιο.
 εἰ δὲ σὺ μὲν μευ ἄκουσον, ἐγὼ δέ κέ τοι καταλέξω
 ὅσσα τοι ἐν κλισίῃσιν ὑπέσχετο δῶρ' Ἀγαμέμνων·
 ἔπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
 αἶθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους 265
 πηγοὺς ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο.
 οὐ κεν ἀλλήιος εἶη ἀνὴρ, ᾧ τόσσα γένοιτο,
 οὐδέ κεν ἀκτῆμων ἐριτίμοιο χρυσοῖο,
 ὅσσ' Ἀγαμέμνωνος ἵπποι ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο.
 δώσει δ' ἐπτὰ γυναῖκας ἀμύμονα ἔργα ἰδυίας, 270
 Λεσβίδας, αἷς, ὅτε Λέσβρον εὐκτιμένην ἔλες αὐτός,
 ἐξέλεθ', αἶ τότε κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν.

τὰς μὲν τοι δώσει, μετὰ δ' ἔσσεται ἦν τότε' ἀπηύρα,
 κούρη Βρισηός. 274
 ταῦτα μὲν αὐτίκα πάντα παρέσσεται· εἰ δέ κεν αὖτε 277
 ἄστν μέγα Πριάμοιο θεοὶ δώωσ' ἀλαπάξαι,
 νῆα ἄλις χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ νηήσασθαι
 εἰσελθών, ὅτε κεν दाτεώμεθα ληίδ' Ἀχαιοί, 280
 Τρωιάδας δὲ γυναῖκας εἰκόσιν αὐτὸς ἐλέσθαι,
 αἶ κε μετ' Ἀργεῖνν Ἑλένην κάλλισται ἔωσιν.
 εἰ δέ κεν Ἀργος ἰκοίμεθ' Ἀχαιϊκόν, οὐθαρ ἀρούρης,
 γαμβρός κέν οἱ ἔοις· τίσσει δέ σε ἴσον Ὀρέστη,
 ὅς οἱ τηλύγετος τρέφεται θαλίῃ ἐνι πολλῇ. 285
 τρεῖς δέ οἱ εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπῆκτω,
 Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα·
 τάων ἦν κ' ἐθέλησθα, φίλην ἀνάεδνον ἄγεσθαι
 πρὸς οἶκον Πηλῆος· ὁ δ' αὖτ' ἐπὶ μείλια δώσει
 πολλὰ μάλ', ὅσσ' οὐ πῶ τις ἔῃ ἐπέδωκε θυγατρί. 290
 ἐπτά δέ τοι δώσει εὐ ναιόμενα πτολίεθρα,
 Καρδαμύλην Ἐνόπην τε καὶ Ἴρην ποιήεσσαν,
 Φηράς τε ζαθέας ἡδ' Ἀνθειαν βαθύλειμον,
 καλήν τ' Αἴπειαν καὶ Πήδασον ἀμπελόεσσαν.
 πᾶσαι δ' ἐγγὺς ἀλὸς νέεται Πύλου ἡμαθόεντος· 295
 ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες πολυβοῦται,
 οἳ κε σε δωτίνῃσι θεδὸν ὥς τιμήσουσι
 καὶ τοι ὑπὸ σκήπτρῳ λιπαρὰς τελέουσι θέμιστας.
 ταῦτα κέ τοι τελέσειε μεταλλήξαντι χόλοιο.
 εἰ δέ τοι Ἀτρεΐδης μὲν ἀπήχθετο κηρόθι μᾶλλον, 300
 αὐτὸς καὶ τοῦ δῶρα, σὺ δ' ἄλλους περ Παναχαιοὺς
 τειρομένους ἐλέαιρε κατὰ στρατόν, οἳ σε θεδὸν ὥς
 τίσσουσ'· ἦ γάρ κε σφι μάλα μέγα κῦδος ἄροιο.
 νῦν γάρ χ' Ἐκτορ' ἔλοις, ἐπεὶ ἄν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι

λύσσαν ἔχων ὅλοήν, ἐπεὶ οὐ τινά φησιν ὁμοῖον 305
οἷ ἔμηναι Δαναῶν, οὓς ἐνθάδε νῆες ἔνεικαν.» 306

Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπορρίπτει τὰς προτάσεις.

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
« διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπληγέως ἀποπειπεῖν,
ἧ περ δὴ φρονέω τε καὶ ὥς τετελεσμένον ἔσται, 310
ὥς μή μοι τρύζητε παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος.
ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
αὐτὰρ ἐγὼν ἔρώ ὧς μοι δοκεῖ εἶναι ἄριστα.
οὗτ' ἐμέ γ' Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα πεισέμεν οἶω 315
οὗτ' ἄλλους Δαναούς, ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἦεν
μάρνασθαι δηίοισιν ἐπ' ἀνδράσι νωλεμὲς αἰεὶ.
ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολέμιζοι·
ἐν δὲ ἱῇ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἡδὲ καὶ ἐσθλός·
κάτθαν' ὁμῶς ὃ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὃ τε πολλὰ ἔοργός. 320
οὐδέ τί μοι περίκειται, ἐπεὶ πάθον ἄλγεα θυμῷ,
αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολέμιζεις.
ὥς δ' ὄρνις ἀπτήσι νεοσσοῖσι προφέρεισι
μάστακ', ἐπεὶ κε λάβῃσι, κακῶς δ' ἄρα οἱ πέλει αὐτῇ,
ὥς καὶ ἐγὼ πολλὰς μὲν αὖπλους νύκτας ἵανον, 325
ἡματα δ' αἱματόεντα διέπρηsson πολέμιζων,
ἀνδράσι μαρνάμενος δάρων ἔνεκα σφετεράων.
δώδεκα δὴ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων,
πεζὸς δ' ἔνδεκά φημι κατὰ Τροίην ἐρίβωλον·
τάων ἐκ πασέων κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλὰ 330
ἐξελόμην καὶ πάντα φέρων Ἀγαμέμνονι δόσκον
Ἀτρεΐδῃ· ὃ δ' ὀπισθε μένων παρὰ νηυσὶ θοῇσι

δεξάμενος διὰ παῦρα δισάσκετο, πολλὰ δ' ἔχεσκεν.
 ἄλλα δ' ἀριστήεσσι δίδου γέρα καὶ βασιλεῦσι,
 τοῖσι μὲν ἔμπεδα κεῖται, ἐμεῦ δ' ἀπὸ μούνου Ἀχαιῶν 335
 εἴλετ', ἔχει δ' ἄλοχον θυμαρέα· τῇ παριαύων
 τερπέσθω. τί δὲ δεῖ πολεμιζέμεναι Τρῳέσσιν
 Ἀργείους; τί δὲ λαὸν ἀνήγαγεν ἐνθάδ' ἀγείρας
 Ἀτρεΐδης; ἢ οὐχ' Ἑλένης ἔνεκ' ἠὔκόμοιο;
 ἢ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων 340
 Ἀτρεΐδαι; ἐπεὶ ὅς τις ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἔχφρων
 τὴν αὐτοῦ φιλεῖ καὶ κήδεται, ὥς καὶ ἐγὼ τὴν
 ἐκ θυμοῦ φίλεον, δουρικτητὴν περ ἑοῦσαν.
 νῦν δ' ἐπεὶ ἐκ χειρῶν γέρας εἴλετο καὶ μ' ἀπάτησε,
 μή μευ πειράτω εὖ εἰδότος· οὐδέ με πείσει. 345
 ἀλλ', Ὀδυσεῦ, σὺν σοί τε καὶ ἄλλοισιν βασιλεῦσι
 φραζέσθω νήεσσιν ἀλεξέμεναι δῆιον πῦρ.
 ἢ μὲν δὴ μάλα πολλὰ πονήσατο νόσφιν ἐμεῖο,
 καὶ δὴ τεῖχος ἔδειμε, καὶ ἤλασε τάφρον ἐπ' αὐτῷ
 εὐρεῖαν μεγάλην, ἐν δὲ σκόλοπας κατέπηξεν· 350
 ἀλλ' οὐδ' ὥς δύναται σθένος Ἑκτορος ἀνδροφόνου
 ἴσχειν ὄφρα δ' ἐγὼ μετ' Ἀχαιοῖσιν πολέμιζον,
 οὐκ ἐθέλεσκε μάχην ἀπὸ τεύχεος ὀρνύμεν Ἑκτωρ,
 ἀλλ' ὅσον ἐς Σκαιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκανεν·
 ἔνθα ποτ' οἶον ἔμιμνε, μόγις δέ μευ ἔκφυγεν ὁρμήν. 355
 νῦν δ' ἐπεὶ οὐκ ἐθέλω πολεμιζέμεν Ἑκτορι δίῳ,
 αὔριον ἱρὰ Διὶ ῥέξας καὶ πᾶσι θεοῖσι,
 νηήσας ἐν νῆας, ἐπὴν ἄλαδε προερεύσω,
 ὄψαι, αἶ κ' ἐθέλησθα καὶ αἶ κέν τοι τὰ μεμήλη,
 ἦρι μάλ' Ἑλλήσποντον ἐπ' ἰχθυόεντα πλεούσας 360
 νῆας ἐμάς, ἐν δ' ἄνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας·
 εἰ δέ κεν εὐπλοίην δώῃ κλυτὸς ἐννοσίγαιος,
 ἡματί κε τριτάτῳ Φθίῃν ἐρίβωλον ἰκοίμην.» 363

Κ

Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἐπανήλθον ἄπρακτοι. Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπεφάσισαν νὰ κατασκοπεύσουν τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον. Κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν ἐφόνευσαν ἕνα κατὰσκοπον τῶν Τρῶων, τὸν Δόλωνα, ἀφοῦ προηγουμένως ἔμαθον ἀπὸ αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ Ἑκτορος διὰ τὴν μάχην τῆς ἐπομένης. Ἐφόνευσαν καὶ ἄλλον ἐπιφανῆ Τρῶα, τὸν Ρῆσσον, καὶ ἀπάγοντες τοὺς θαυμασίους θρακικοὺς ἵππους τοῦ ἥρωος τούτου ἐπανήλθον εἰς τὸ στρατόπεδον.

Λ

Μόλις ἐχάραξαν ἡ αὐγὴ, ἐξωπλίσθησαν οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν. Κατὰ τὴν μάχην τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἠρίστευσεν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ἀπώθησε τοὺς Τρῶας μέχρι τοῦ τείχους τοῦ Ἰλίου. Ἄλλ' ἐπληρώθη καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεύς.

Μ

Τότε ἡ ὁρμὴ τῶν Τρῶων ἔγινεν ἀκάθεκτος. Ἐφθασαν μέχρι τοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον ἐπροσάτευε τὸ Ἀχαιϊκὸν στρατόπεδον, καὶ παρὰ τὴν ἄμυναν, τὴν ὁποίαν ἐπρόβαλαν οἱ δύο Αἴαντες, κατώρθωσαν νὰ εἰσορμήσουν ἐντὸς τοῦ χώρου, ὅπου ἦσαν καθειλκυμένα τὰ πλοῖα. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν διεκρίθησαν ἐκ τῶν Τρῶων ὁ Σαρπηδῶν, ὁ Γλαῦκος καὶ ὑπὲρ πάντας ὁ Ἑκτωρ, ὅστις ἐνίσχυεν ὄλων τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ φρόνημα. Ἦλεγξε μάλιστα τὸν Πολυδάμαντα, ὅστις ἐδειλ्लाσεν, ὅταν ἐφάνη ἀπαίσιος οἰωνός, καὶ ἐνεθάρρουνεν αὐτὸν μὲ τὸν ἀθάνατον λόγον

« εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης »

243

Ν

Μὲ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Ποσειδῶνος ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν ἀνεχαιτίσθησαν κάπως οἱ Τρῶες. Καὶ οἱ δύο στρατοὶ ὑφίσταντο μεγάλῃν φθοράν. Μετὰ μικρὰν διακοπὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑκτωρ συνεσχέφθη μὲ τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς, ἐπανάρχισεν ἡ μάχη ἀγριωτέρα καὶ φονικωτέρα παρὰ ποτέ.

Ξ

Οἱ τραυματισμένοι ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἤκουον ἐντὸς τῆς σκηνῆς των τὰς τρομερὰς κραυγὰς τῶν μαχομένων. Ἀκόμα μίαν φορὰν ἐπρότεινεν ὁ Ἀγαμέμνων νὰ φύγουν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ κατώρθωσεν ὁ Ποσειδῶν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἥρας νὰ εξαπατήσῃ τὸν Δία καὶ νὰ ἐνισχύσῃ πάλιν τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ ὁ μὲν Τελαμώνιος Αἴας ἐτραυμάτισε τὸν Ἔκτορα, ὁ δὲ Αἴας ὁ Οἰλέως ἀπώθησε τοὺς ἐχθροὺς μακρὰν ἀπὸ τὰ πλοῖα.

Ο

Ὅτε ὁ Ζεὺς ἀντελήφθη τὴν ἀπάτην, ἐπέπληξε σφοδρὰ τὴν Ἥραν καὶ διέταξε τὸν Ποσειδῶνα ν' ἀφήσῃ ἀμέσως τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐθεραπεύθη καὶ ὁ Ἔκτωρ καὶ τοιουτοτρόπως οἱ Τρῶες ἀνέκτισαν τὸ θάρρος των. Μέχρι τοῦ μέσου τοῦ Ἀχαικοῦ στρατοπέδου ἔφθασεν αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ Ἔκτωρ καὶ ἦτο ἤδη εἰτοιμος νὰ θέσῃ πῦρ εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Πρωτεσιλάου, ἐνῷ ὁ Πάτροκλος ἔσπευδε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Ἀχιλλέα περὶ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον διέτρεχον οἱ Ἀχαιοί.

Π

Καὶ ἤδη ἐπραγματοποιήθη τὸ θέλημα τοῦ Διός. Ἡ αὐθαιρεσία τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὸς τὸν υἱὸν τῆς Θετιδος ἐπληρώθη πολὺ ἀκριβὰ. Μόνον ἂν ἤθελεν ὁ Ἀχιλλεύς, θὰ ἐσφύζοντο οἱ Ἀχαιοί. Κατὰ τὴν δεινὴν αὐτὴν ὥραν ἐκάμφθη ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἥρωος. Ἐπέτρειπε κατ' ἀρχὴν εἰς τὸν Πάτροκλον νὰ ὀδηγήσῃ σῶμα Μυρμιδόνων εἰς τὴν μάχην ἐξωπλισμένος μὲ τὴν ἰδικήν του ὑπέροχον πανοπλίαν. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Πατρόκλου, τὸν ὁποῖον ἐνόμισαν ὡς τὸν πραγματικὸν Ἀχιλλέα, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθροὺς. Παρασυρθεὶς ὁμως ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν του ὁ Πάτροκλος ἐλησμόνησε τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωσε πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ὅτι θὰ ἡγωνίζετο μόνον, διὰ νὰ σώσῃ τὸν στόλον τῶν Ἀχαιῶν. Κατεδίωξε τοὺς Τρῶας εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ τείχους τοῦ Ἰλίου. Ἐπληρώθη ὁμως ἀπὸ τὸν Εὐφορβον καὶ ἐφρονεύθη ἀπὸ τὸν Ἔκτορα.

P

Κρατερὰ μάχη συνήφθη γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου. Μετὰ πολύωρον ἀγῶνα κατώρθωσαν ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Μηριόνης νὰ πάρουν τὸν νεκρὸν προστατευόμενοι κατὰ τὴν ἀποχώρησίν των ἀπὸ τοὺς δύο Αἴαντας.

Σ

Μελανὸν νέφος λύπης ἐκάλυψε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅταν ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ φίλου του. Τοὺς θρήνους του ἤκουσεν εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἡ Θέτις καὶ ἔσπευσε νὰ παρηγορήσῃ τὸν υἱόν της. Τοῦ ὑπεσχέθη διὰ τὴν ἐπομένην θὰ τοῦ φέρῃ νέαν πανοπλίαν, ἔργον τοῦ Ἡφαίστου, διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπημένου συντρόφου του. Ἐξάλλος ὁ Ἀχιλλεὺς ὥρμησεν ἀμέσως εἰς καταδίωξιν τῶν Τρώων, ἐνῶ ἤδη ὁ Ἡφαίστος κατεσκεύαζε δι' αὐτὸν περίτεχνον ἀσπίδα (¹) καὶ θώρακα φαινότερον ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς αὐγῆς καὶ κόρυθα μὲ χρυσὸν λόφον καὶ κνημῖδας ἀπὸ λαμπρὸν κασσίτερον. Ταχεῖα ὡς ἰέρας ἔφερεν ἡ Θέτις ἀπὸ τὸν Ὀλύμπου εἰς τὸν υἱόν της τὰ μαρμαίροντα ὅπλα.

Τ

Ὁ Ἀχιλλεὺς καλέσας τὸν λαὸν εἰς ἀγορὰν ἐδήλωσεν ὅτι θὰ λαμβάνῃ εἰς τὸ ἐξῆς μέρος εἰς τὴν μάχην. Ὁ Ἀγαμέμνων ὁμολόγησε δημοσίᾳ τὸ σφάλμα του καὶ ἐπῆλθε συμφιλίωσις τῶν δύο ἡρώων.

Υ

Τότε πλέον ὁ Ζεὺς ἄφησε νὰ στραφῇ ἡ τύχη ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν. Εἰς γενικὴν συνέλευσιν τῶν θεῶν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ βοηθήσουν ὅποιον ἤθελον ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους θνητούς. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πρὸ τοῦ Ἰλίου μάχῃ ἔγινεν ἀληθὴς θεομαχία. Ἡ Ἥρα, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ἡφαίστος, ἡ Ἀρτεμις, ὁ Ἀπόλλων, ἡ Αἰτώ, ὁ

(¹) Ἡ περιγραφή τῆς ἀσπίδος ταύτης ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι ἐπ' αὐτῆς παριστάνονται διάφοροι εἰκόνες τοῦ βίου τῆς ὀμηρικῆς ἐποχῆς. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς μαθητὰς θέλουν δύνανται ν' ἀναγνώσουν ἐν μεταφράσει εἰς τὴν ραμφιδίαν Στὸς στίχους 478-608 καὶ νὰ περιγράψουν τὰ ἐν τῇ ἀσπίδι εἰκονιζόμενα.

Ξάνθος, ὁ θεὸς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, καὶ ἡ Ἀφροδίτη κατῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἡγωνίσθησαν μαζὶ μὲ τοὺς θνητοὺς ἐναντίον ἀλλήλων.

Φ

Ἐνίκησαν οἱ θεοί, πὺν ἐπροστάτεον τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ ὑπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἀχιλλέως οἱ Τρῶες ὤπισθοχώρησαν. Ἐκινδύνευσεν γὰρ κυριεῦθαι τὸ Ἴλιον καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόλλων ἔμεινεν ἀκόμα εἰς τὴν γῆν, διὰ γὰρ σῶσιν τὴν ἱερὰν πόλιν.

Χ

Σὰν τρομαγμένα ἐλάφια ἐκλείσθησαν οἱ Τρῶες εἰς τὰ τεῖχη, καὶ μόνος ὁ Ἐκτωρ, συναισθανόμενος τὴν ἐνθύνην του, ἔμεινεν ἔξω τοῦ τεύχους, διὰ γὰρ περιμένει τὸν Ἀχιλλέα. Ἡ μοῖρα τοῦ γενναίου ἥρωος, ὅστις ἔσωσε τὴν Τροίαν, εἶχεν ἀποφασισθῆ ἀπὸ τοὺς θεοὺς. Ἀπατημένος ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν ὁ ἐκλεκτὸς υἱὸς τοῦ Πριάμου δὲν κατώρθωσε γὰρ πλήξῃ τὸν ἀντίπαλόν του καὶ ἐφονεύθῃ ἀπ' αὐτόν. Ἐξαγριωμένος ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἐνθυμούμενος τὸν φόνον τοῦ Πατρόκλου « ἔ ξ ε ν ἄ ρ ι ξ ε τ ὸ ν ν ε κ ρ ὸ ν » καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν ἐφώναξεν εἰς τοὺς προσδραμόντας Ἀχαιοὺς :

«.....ἐπέφνομεν Ἐκτορα δῖον,
 ὦ Τρῶες κατὰ ἄστνυ θεῶ ὧς εὐχετόωντο ».

Ἐπειτα τοῦ ἐιρύπησε τὰ πόδια, τοῦ ἐπέρασε βοείους ἱμάντας καὶ τὸν ἔδεσεν εἰς τὸ ἄρμα του, διὰ γὰρ τὸν σύρη ἕως τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

Ψ

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἐκτορος ἔγινε μεγαλοπρεπὴς ἡ ταφὴ τοῦ Πατρόκλου. Ἀφοῦ ἔκαυσαν τὸν νεκρὸν καὶ ἀνήγειραν τὸν τύμβον, ὁ Ἀχιλλεὺς ὠργάνωσεν ἀγῶνας μὲ θαυμασιὰ ἔπαθλα (¹). Κατὰ τὰ ποικίλα ἀγωνίσματα ἐβραβεύθησαν βασιλεῖς καὶ ἄλλοι εὐγενεῖς ἥρωες, οἱ ὅποιοι καὶ κατὰ τὰς μάχας ἠρόιστεον.

Ω

1- 143 : Πενθῶν διὰ τὸν Πάτροκλον ὁ Ἀχιλλεὺς διήρχετο ἀγωνιώ-

(¹) Οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν μαθητῶν ἃς ἀναγνώσουν ἐν μεταφράσει τὴν περιγραφὴν τῶν ἀθλητικῶν τούτων ἀγώνων (Ψ στ. 267-897) καὶ ἃς διαγράψουν τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγώνων τούτων μὲ τὴν φρασεολογίαν καὶ τοὺς ὅρους, ποὺ μεταχειριζόμεθα σήμερον.

δεις νύκτας καὶ ἐπεριφέρετο κλαίων εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν μαρίαν του ἔδενε τὸν νεκρὸν τοῦ Ἑκτορος πίσω ἀπὸ τὸ ἄρμα του καὶ τὸν ἔσυρε γύρω ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Πατρόκλον. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου ἐξανέστησαν διὰ τὴν σκληρότητα αὐτὴν καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς ἐπρόσταξε τὴν Θέτιν νὰ συμβουλεύσῃ τὸν υἱὸν της νὰ λυπηθῇ τὸν νεκρὸν καὶ νὰ τὸν ἀποδώσῃ εἰς τοὺς οἰκείους του πρὸς ἐνταφιασμόν. Συγχρόνως ὁ μέγας θεὸς διέταξε τὴν ποοδήνεμον Ἴριν :

- « Βάσκ' ἴθι, Ἴρι ταχεῖα· λιποῦς' ἔδος Οὐλύμπιοι 144
 ἄγγελον Πριάμφ μεγαλήτορι Ἴλιον εἶσω 145
 λύσασθαι φίλον υἱὸν ἰόντ' ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν,
 δῶρα δ' Ἀχιλλῇ φερέμεν, τά κε θυμὸν ἰήνῃ,
 οἶον, μηδὲ τις ἄλλος ἅμα Τρώων ἴτω ἀνῆρ.
 κῆρύξ τίς οἱ ἔποιτο γεραίτερος, ὅς κ' ἰθύνοι 150
 ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν εὐτροχον, ἥδὲ καὶ αὐτὶς
 νεκρὸν ἄγοι προτὶ ἄστν, τὸν ἔκτανε δῖος Ἀχιλλεύς.
 μηδὲ τί οἱ θάνατος μελέτω φρεσὶ, μηδὲ τι τάρβος.
 τοῖον γάρ οἱ πομπὸν ὀπάσσομεν ἀργεῖφόντην,
 ὅς ἄξει, ἥός κεν ἄγων Ἀχιλῇ πελάσῃ.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἀγάγησιν ἔσω κλισίην Ἀχιλῆος, 155
 οὔτ' αὐτὸς κτενέει ἀπὸ τ' ἄλλους πάντας ἐρύξει·
 οὔτε γάρ ἐστ' ἄφρων, οὔτ' ἄσκοπος, οὔτ' ἀλιτήμων·
 ἀλλὰ μάλ' ἐνδυκέως ἰκέτω πεφιδήσεται ἀνδρός. »
 Ὡς ἔφατ'· ὦρτο δὲ Ἴρις ἀελλόπος ἀγγελέουσα.
 Ἴξεν δ' ἐς Πριάμοιο, κίχεν δ' ἐνοπὴν τε γόον τε. 160
 παῖδες μὲν πατέρ' ἀμφὶ καθήμενοι ἐνδοθεν αὐλῆς
 δάκρυσιν εἵματ' ἔφυρον· ὁ δ' ἐν μέσσοισι γεραίος
 ἐντυπὰς ἐν χλαίνῃ κεκαλυμμένος· ἀμφὶ δὲ πολλῇ
 κόπρος ἦν κεφαλῇ καὶ αὐχένι τοῖο γέροντος,
 τὴν ῥα κυλινδόμενος καταμήσατο χερσὶν ἔῃσιν. 165
 θυγατέρες δ' ἀνὰ δώματ' ἰδὲ νυοὶ ὠδύροντο,
 τῶν μμνησκόμεναι, οἳ δὴ πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ

χερσὶν ὑπ' Ἀργείων κέατο, ψυχὰς ὀλέσαντες.
 στῇ δὲ παρὰ Πρίαμον Διὸς ἄγγελος, ἡδὲ προσήυδα
 τυτθὸν φθνεγξαμένη· τὸν δὲ τρόμος ἔλλαβε γυῖα· 170
 « θάρσει, Δαρδανίδη Πρίαμε, φρεσί, μηδὲ τι τάρβει·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἐγὼ κακὸν ὀσσομένη τόδ' ἰκάνω,
 ἀλλ' ἀγαθὰ φρονέουσα· Διὸς δέ τοι ἄγγελός εἰμι,
 ὅς σευ ἄνευθεν ἐὼν μέγα κήδεται ἡδ' ἐλεαίρει.
 λύσασθαί σ' ἐκέλευσεν Ὀλύμπιος Ἐκτορα δῖον, 175
 δῶρα δ' Ἀχιλῇ φερέμεν, τά κε θυμὸν ἰήνη,
 οἶον, μηδέ τις ἄλλος ἅμα Τρώων ἴτω ἀνὴρ.
 κῆρ' οὐ τίς τοι ἔποιτο γεραίτερος, ὅς κ' ἰθύνει
 ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν εὐτροχον, ἡδὲ καὶ αὐτὶς
 νεκρὸν ἄγοι προτὶ ἄστυ, τὸν ἔκτανε δῖος Ἀχιλλεύς. 180
 μηδὲ τί τοι θάνατος μελέτω φρεσί, μηδὲ τι τάρβος·
 τοῖος γάρ τοι πομπὸς ἅμ' ἔψεται ἀργεῖφόντης,
 ὅς σ' ἄξει, ἥος κεν ἄγων Ἀχιλῇ πελάσῃ.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἀγάγησιν ἔσω κλισίην Ἀχιλῆος,
 οὔτ' αὐτὸς κτενέει ἀπὸ τ' ἄλλους πάντας ἐρύξει· 185
 οὔτε γάρ ἐστ' ἄφρων, οὔτ' ἄσκοπος, οὔτ' ἀλιτήμων·
 ἀλλὰ μάλ' ἐνδυκέως ἰκέτεω πεφιδήσεται ἀνδρός. »
 Ἦ μὲν ἄρ' ὥς εἰποῦς' ἀπέβη πόδας ὠκέα Ἴρις.
 αὐτὰρ ὃ γ' υἷας ἅμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὀπλίσαι ἠνώγει, πείρινθα δὲ δῆσαι ἐπ' αὐτῆς. 190
 αὐτὸς δ' ἐς θάλαμον κατεβήσето κηῶντα,
 κέδρινον, ὑπόροφον, ὅς γλήνεα πολλὰ κεχάνδει·
 ἐς δ' ἄλοχον Ἐκάβην ἐκαλέσσατο, φώνησέν τε·
 « δαιμονίη, Διόθεν μοι Ὀλύμπιος ἄγγελος ἦλθεν
 λύσασθαι φίλον υἱὸν ἰόντ' ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν, 195
 δῶρα δ' Ἀχιλῇ φερέμεν, τά κε θυμὸν ἰήνη.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ, τί τοι φρεσὶν εἶδεται εἶναι ;
 αἰνῶς γάρ μ' αὐτόν γε μένος καὶ θυμὸς ἄνωγεν

καῖσ' ἰέναι ἐπὶ νῆας ἔσω στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν.»

Ὡς φάτο· κώκυσεν δὲ γυνή καὶ ἀμείβετο μύθῳ· 200
 «ὦ μοι, πῇ δὴ τοι φρένες οἴχονθ', ἧς τὸ πάρος περ
 ἔκλε' ἐπ' ἀνθρώπους ξείνους ἡδ' οἷσιν ἀνάσσεις;
 πῶς ἐθέλεις ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν ἐλθέμεν οἶος,
 ἀνδρὸς ἐς ὀφθαλμούς, ὅς τοι πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς
 υἱέας ἐξενάριξε; σιδήρειόν νύ τοι ἦτορ. 205

εἰ γάρ σ' αἰρήσει καὶ ἐσόψεται ὀφθαλμοῖσιν,
 ὠμῆστης καὶ ἄπιστος ἀνὴρ ὄδε, οὗ σ' ἐλέησει
 οὐδέ τί σ' αἰδέσεται. νῦν δὲ κλαίωμεν ἀνενθυεν
 ἡμενοὶ ἐν μεγάρῳ· τῷ δ' ὥς ποθὶ μοῖρα κραταιή
 γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκον αὐτῇ, 210
 ἀργίποδας κύνας ἄσαι, ἔῶν ἀπάνευθε τοκήων,
 ἀνδρὶ πάρα κρατερῷ, τοῦ ἐγὼ μέσον ἦπαρ ἔχοιμι
 ἐσθέμεναι προσφῦσα· τότ' ἀντιτα ἔργα γένοιτο
 παιδὸς ἐμοῦ, ἐπεὶ οὗ ἐ κακίζόμενόν γε κατέκτα,
 ἀλλὰ πρὸ Τρώων καὶ Τρωιάδων βαθυκόλπων 215
 ἐσταότ', οὔτε φόβου μεμνημένον οὔτ' ἄλεωρῆς.»

Τὴν δ' αὖτε προσέειπε γέρον Πριάμος θεοειδής·

«μή μ' ἐθέλοντ' ἰέναι κατερύκανε, μηδέ μοι αὐτὴ
 ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλεν· οὐδέ με πείσεις.
 εἰ μὲν γάρ τίς μ' ἄλλος ἐπιχθονίων ἐκέλευεν, 220
 ἢ οἱ μάντιές εἰσι, θυοσκόοι ἢ ἱερῆες,
 ψευδὸς κεν φαῖμεν καὶ νοσφιζοίμεθα μᾶλλον·
 νῦν δ'—αὐτὸς γὰρ ἄκουσα θεοῦ καὶ ἐσέδρακον ἄντην—
 εἴμι, καὶ οὐχ ἄλιον ἔπος ἔσσεται. εἰ δέ μοι αἶσα
 τεθνάμεναι παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων, 225
 βούλομαι· αὐτίκα γάρ με κατακτείνειεν Ἀχιλλεύς,
 ἀγκὰς ἐλόντ' ἐμὸν υἷόν, ἐπὴν γόου ἐξ ἔρον εἴην.»

Ἦ, καὶ φωριαμῶν ἐπιθήματα κάλ' ἀνέφγεν·
 ἔνθεν δώδεκα μὲν περικαλλέας ἔξελε πέπλους,

δώδεκα δ' ἀπλοῦδας χλαίνας, τόσσους δὲ τάπητας, 230
 τόσσα δὲ φάρεα καλά, τόσους δ' ἐπὶ τοῖσι χιτῶνας.
 χρυσοῦ δὲ στήσας ἔφερεν δέκα πάντα τάλαντα·
 ἐκ δὲ δύο αἶθωνας τρίποδας, πίσυρας δὲ λέβητας,
 ἐκ δὲ δέπας περικαλλές, ὃ οἱ Θρηῆκες πόρον ἄνδρες
 ἐξεσίην ἐλθόντι, μέγα κτέρας· οὐδέ νυ τοῦ περ 235
 φείσατ' ἐνὶ μεγάροις ὁ γέρων, περὶ δ' ἤθελε θυμῷ
 λύσασθαι φίλον υἱόν. ὁ δὲ Τρῶας μὲν ἅπαντας
 αἰθοῦσης ἀπέεργεν, ἔπεσσ' αἰσχροῖσιν ἐνίσσων·
 « ἔρρετε, λωβητῆρες, ἐλεγχέες· οὐ νυ καὶ ὑμῖν
 οἴκοι ἔνεστι γόος, ὅτι μ' ἤλθετε κηδήσοντες; 240
 ἢ ὀνόσασθ', ὅτι μοι Κρονίδης Ζεὺς ἄλγε' ἔδωκεν,
 παῖδ' ὀλέσαι τὸν ἄριστον; ἀτὰρ γνώσεσθε καὶ ὕμμες.
 ῥηίτεροι γὰρ μᾶλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσεσθε,
 κείνου τεθνηῶτος, ἐναιρέμεν· αὐτὰρ ἐγὼ γε,
 πρὶν ἀλαπαζομένην τε πόλιν κεραῖζομένην τε 245
 ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, βαίην δόμον Ἀΐδος εἴσω. »
 Ἦ, καὶ σκηπανίῳ διέπ' ἀνέρας· οἱ δ' ἴσαν ἔξω,
 σπερχομένοιο γέροντος. ὁ δ' υἷαςιν οἷσιν ὁμόκλα,
 νεικείων Ἑλενόν τε Πάριν τ' Ἀγάθωνά τε δῖον
 Πάμμονά τ' Ἀντίφονόν τε βοὴν ἀγαθόν τε Πολίτην 250
 Διήφοβόν τε καὶ Ἰππόθοον καὶ Δῖον ἀγαυόν·
 ἐννέα τοῖς ὁ γεραῖος ὁμοκλήσας ἐκέλευε·
 « σπεύσατέ μοι, κακὰ τέκνα, κατηφόνες· αἶθ' ἅμα πάντες
 Ἑκτορος ὠφέλετ' ἀντὶ τοῆς ἐπὶ νηυσὶ πεφάσθαι.
 ὦ μοι ἐγὼ πανάποτμος, ἐπεὶ τέκον υἷας ἀρίστους 255
 Τροίῃ ἐν εἵρεϊ, τῶν δ' οὐ τινά φημι λελεῖφθαι,
 Μήστορά τ' ἀντίθεον καὶ Τρωῖλον ἱπποχάρμην,
 Ἑκτορά θ', ὃς θεὸς ἔσκε μετ' ἀνδράσιν, οὐδέ ἐφάκει
 ἄνδρός γε θνητοῦ πᾶϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο·
 τοὺς μὲν ἀπώλεσ' Ἀρης, τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται, 260

ψεῦσταί τ' ὄρχησται τε, χοροῖτυπλήσιν ἄριστοι,
 ἄρνων ἡδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἄρπακτῆρες.
 οὐκ ἄν δή μοι ἄμαξαν ἐφοπλίσσαιτε τάχιστα
 ταῦτά τε πάντ' ἐπιθεῖτε, ἵνα πρήσσωμεν ὁδοῖο ;»

Ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ἄρα πατρὸς ὑποδείσαντες ὁμοκλήν, 265
 ἐκ μὲν ἄμαξαν ἄειραν ἐϋτροχον ἡμιονεῖην,
 καλὴν πρωτοπαγέα· πείρινθα δὲ δῆσαν ἐπ' αὐτῆς. 267
 ἐκ θαλάμου δὲ φέροντες ἐϋξέστης ἐπ' ἀπήνης 275
 νήεον Ἑκτορέης κεφαλῆς ἀπερείσι' ἄποινα·
 ζευξαν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας ἐντεσιεργούς,
 τοὺς ῥά ποτε Πριάμφ Μυσοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα.
 ἵππους δὲ Πριάμφ ὕπαγον ζυγόν, οὓς ὁ γεραῖος
 αὐτὸς ἔχων ἀτίταλλεν ἐϋξέστη ἐπὶ φάτνῃ. 280

**Μετάβασις τοῦ Πριάμου
 εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.**

Τὼ μὲν ζευγνύσθην ἐν δώμασιν ὑψηλοῖσι 281
 κῆρυξ καὶ Πριάμος, πυκινὰ φρεσὶ μήδε' ἔχοντες·
 ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθ' Ἑκάβη τετιηότι θυμῷ,
 οἶνον ἔχουσ' ἐν χειρὶ μελίφρονα δεξιτερῇφι,
 χρυσέῳ ἐν δέπαϊ, ὄφρα λείψαντε κιοίτην· 285
 στῇ δ' ἵππων προπάροιθεν, ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζε·
 « τῇ, σπεῖσον Διὶ πατρί, καὶ εἵγχο οἴκαδ' ἰκέσθαι
 ἄψ ἐκ δυσμενέων ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἄρ σέ γε θυμὸς
 ὀτρύνει ἐπὶ νῆας, ἐμείο μὲν οὐκ ἐθελούσης.
 ἀλλ' εὔχεο σύ γ' ἔπειτα κελαινεφεῖ Κρονίωνι, 290
 Ἰδαίῳ, ὅς τε Τροίην κατὰ πᾶσαν ὀράται·
 αἶτει δ' οἰωνόν, ταχὺν ἄγγελον, ὅς τέ οἱ αὐτῷ
 φίλτατος οἰωνῶν, καὶ εὖ κράτος ἐστὶ μέγιστον,
 δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας,

τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴης Δαναῶν ταχυπώλων.
εἰ δέ τοι οὐ δώσει ἐδὼν ἄγγελον εὐρύοπα Ζεὺς,
οὐκ ἂν ἐγὼ γέ σ' ἔπειτα ἐποτρύνουσα κελοίμην
νῆας ἐπ' Ἀργείων ἰέναι, μάλα περ μεμαῶτα.»

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη Πρίαμος θεοειδής·
«ὦ γύναι, οὐ μὲν τοι τόδ' ἐφιεμένη ἀπιθήσω·
ἔσθλὸν γὰρ Διὶ χεῖρας ἀνασχέμεν, αἶ κ' ἐλεήσῃ.»

Ἦ ῥα, καὶ ἀμφίπολον ταμῖν ὥτρυν' ὁ γεραιὸς
χερσὶν ὕδωρ ἐπιχεῦναι ἀκήρατον· ἡ δὲ παρέστη
χέρνιβον ἀμφίπολος πρόχοόν θ' ἅμα χερσὶν ἔχουσα.
νιψάμενος δὲ κύπελλον ἐδέξατο ἥς ἀλόχοιο·
εὖχετ' ἔπειτα στὰς μέσφ' ἔρκει, λείβε δὲ οἶνον
οὐρανὸν εἰσανιδῶν· καὶ φωνήσας ἔπος ἠῦδα·

«Ζεῦ πάτερ, Ἴδηθεν μεδέων, κύδιστε μέγιστε,
δός μ' ἐς Ἀχιλλῆος φίλον ἐλθεῖν ἢ δ' ἐλεεινόν·
πέμψον δ' οἶωνόν, ταχὺν ἄγγελον, ὅς τε σοὶ αὐτῷ
φίλτατος οἶωνών, καὶ εὐκράτος ἐστὶ μέγιστον,
δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας,
τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπώλων.»

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος· τοῦ δ' ἔκλυε μητίετα Ζεὺς.
αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦκε, τελειότατον πετεηνῶν,
μόρφονν θηρητῆρ', ὃν καὶ περκνὸν καλέουσιν.
ὄσση δ' ὑπορόφοιο θύρη θαλάμοιο τέτυκται
ἀνέρος ἀφνειοῖο, ἐὺ κληῖς ἄραρυῖα,
τόσσ' ἄρα τοῦ ἐκάτερθεν ἔσαν πετρά· εἷσατο δέ σφι
δεξιὸς αἶξας ὑπὲρ ἄστεος· οἱ δὲ ἰδόντες
γῆθησαν, καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἰάνθη.

Σπερχόμενος δ' ὁ γέρων ξεστοῦ ἐπεβήσετο δίφρου·
ἐκ δ' ἔλασε προθύροιο καὶ αἰθούσης ἐριδούπου.
πρόσθε μὲν ἡμίονοι ἔλκον τετράκυκλον ἀπήνην,
τὰς Ἰδαῖος ἔλαυνε δαίφρων· αὐτὰρ ὅπισθεν

ἵπποι, τοὺς δὲ γέροντες ἐφέπων μάλιστα κέλευε
καρπαλίμως κατὰ ἄστυ· φίλοι δ' ἅμα πάντες ἔποντο
πολλ' ὀλοφυρόμενοι, ὥς εἰ θανάτόνδε κιόντα·
οἱ δ' ἐπεὶ οὖν πόλιος κατέβαν, πεδίον δ' ἀφίκοντο,
οἱ μὲν ἄρ' ἄσποροι προτὶ Ἴλιον ἀπονέοντο,
παῖδες καὶ γαμβροί· τὼ δ' οὐ λάθον εὐρύοπα Ζῆν'
ἐς πεδίον προφανέντε· ἰδὼν δ' ἐλέησε γέροντα.
αἴψα δ' ἄρ' Ἑρμείαν, υἱὸν φίλον, ἀντίον ἦῤα·

330

«Ἑρμεία, σοὶ γάρ τε μάλιστα γε φίλτατόν ἐστιν
ἀνδρὶ ἐταιρίσσαι, καὶ τ' ἔκλυες, ᾧ κ' ἐθέλησθα·
βάσκ' ἴθι, καὶ Πρίαμον κοίλας ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
ὥς ἄγαγ', ὥς μήτ' ἄρ τις ἴδῃ μήτ' ἄρ τε νοήσῃ
τῶν ἄλλων Δαναῶν, πρὶν Πηλεΐωνάδ' ἰκέσθαι.»

335

Ὡς ἔφατ'· οὐδ' ἀπίθῃσε διάκτορος ἀργεῖφόντης·
αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῇν
ἥδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο·
εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει·
τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
αἴψα δ' ἄρα Τροίην καὶ Ἑλλήσποντον ἶκανε.
βῆ δ' ἰέναι κούρω αἰσυμνητῇρι ἑοικώς,
πρῶτον ὑπηγήτη, τοῦ περ χαριστάτη ἦβη.

340

345

Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν μέγα σῆμα παρὲς Ἴλιοι ἔλασσαν,
στήσαν ἄρ' ἡμιόνους τε καὶ ἵππους, ὄφρα πίοιεν,
ἐν ποταμῷ· δὴ γὰρ καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλυθε γαῖαν.
τὸν δ' ἐξ ἀγχιμόλοιο ἰδὼν ἐφράσσατο κῆρυξ
Ἑρμείαν, ποτὶ δὲ Πρίαμον φάτο φώνησέν τε·
«φράζεο, Δαρδανίδη· φραδέος νόου ἔργα τέτυκται.
ἄνδρ' ὀρόω, τάχα δ' ἅμμε διαρραίσεσθαι ὁῖω.
ἀλλ' ἄγε δὴ φεύγωμεν ἐφ' ἵππων, ἧ μιν ἔπειτα

350

355

γούνων ἀσπάμενοι λιτανεύσομεν, αἱ κ' ἐλέησῃ. »

Ὡς φάτο· σὺν δὲ γέροντι νόος χύτο· δειδίδε δ' αἰνῶς,
ὀρθαὶ δὲ τρίχες ἔσταν ἐνὶ γναμπτοῖσι μέλεσσι·
στῇ δὲ ταφών· αὐτὸς δ' ἐριούνιος ἐγγύθεν ἐλθὼν,
χεῖρα γέροντος ἐλὼν, ἐξείρετο καὶ προσέειπεν· 360

« πῆ, πάτερ, ὧδ' ἵππους τε καὶ ἡμιόνους ἰθύνεις,
νύκτα δι' ἀμβροσίην, ὅτε θ' εὐδουσι βροτοὶ ἄλλοι;
οὐδὲ σύ γ' ἔδειςας μένεα πνείοντας Ἀχαιοῦς,
οἷ τοι δυσμενέες καὶ ἀνάρσιοι ἐγγὺς ἔασι; 365

τῶν εἰ τίς σε ἴδοιτο θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν
τοσσάδ' ὄνειάτ' ἄγοντα, τίς ἂν δῆ τοι νόος εἴη;
οὔτ' αὐτὸς νέος ἐσσί, γέρων δέ τοι οὔτος ὀπηδεῖ,
ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ.
ἄλλ' ἐγὼ οὐδέν σε ῥέξω κακά, καὶ δέ κεν ἄλλον 370
σεῦ ἀπαλεξήσαιμι· φίλῳ δέ σε πατρὶ ἐτίσκω. »

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα γέρων Πρίαμος θεοειδής·
« οὕτω πῃ τάδε γ' ἐστί, φίλον τέκος, ὥς ἀγορεύεις.
ἄλλ' ἔτι τις καὶ ἐμεῖο θεῶν ὑπερέσχεθε χεῖρα,
ὅς μοι τοιόνδ' ἦκεν ὁδοιπόρον ἀντιβολῆσαι, 375
αἷσιον, οἷος δὴ σὺν δέμας καὶ εἶδος ἀγητός,
πέπνυσαί τε νόφ, μακάρων δ' ἔξ ἐσσι τοκῆων. »

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε διάκτορος ἀργεῖφόντης·
« ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, γέρον, κατὰ μοῖραν ἔειπες.
ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον, 380
ἥ ἐπ' ἐκπέμπεις κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλὰ
ἄνδρας ἐς ἄλλοδαπούς, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη,
ἧ ἤδη πάντες καταλείπετε Ἴλιον ἱρὴν
δειδιότες· τοῖος γὰρ ἀνὴρ ὄριστος ὄλωλε,
σὸς παῖς· οὐ μὲν γάρ τι μάχης ἐπεδεύετ' Ἀχαιῶν. » 385

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα γέρων Πρίαμος θεοειδής·
« τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε, τέων δ' ἔξ ἐσσι τοκῆων;

ὥς μοι καλὰ τὸν οἶτον ἀπότμου παιδὸς ἔνισπες.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε διάκτορος ἀργεῖφροντης·

«πειρᾷ ἐμεῖο, γεραίέ, καὶ εἶρεαι Ἑκτορα δῖον.

390

τὸν μὲν ἐγὼ μάλα πολλὰ μάχῃ ἐνὶ κυδιανείρῃ

ὀφθαλμοῖσιν ὅπωπα, καὶ εὖτ' ἐπὶ νηυσὶν ἐλάσσας

Ἀργεῖους κτείνεσκε δαΐζων ὀξείῃ χαλκῷ·

ἡμεῖς δ' ἐσταότες θαυμάζομεν· οὐ γὰρ Ἀχιλλεὺς

395

εἶα μάρνασθαι, κεχολωμένος Ἀτρεΐωνι.

τοῦ γὰρ ἐγὼ θεράπων, μία δ' ἦγαγε νηὺς εὐεργής·

Μυρμιδόνων δ' ἔξειμι, πατὴρ δέ μοι ἐστὶ Πολύκτωρ·

ἄφνειος μὲν ὃ γ' ἐστί, γέρον δὲ δή, ὥς σύ περ ὦδε,

ἔξ δέ οἱ υἱες ἔασιν, ἐγὼ δέ οἱ ἑβδομός εἰμι·

400

τῶν μέτα παλλόμενος κλήρω λάχον ἐνθάδ' ἔπεσθαι.

νῦν δ' ἦλθον πεδίονδ' ἀπὸ νηῶν· ἠῶθεν γὰρ

θήσονται περὶ ἅστυ μάχην ἐλίκωπες Ἀχαιοί.

ἀσχαλώωσι γὰρ οἶδε καθήμενοι, οὐδὲ δύνανται

ἴσχειν ἐσσυμένους πολέμου βασιλῆες Ἀχαιῶν.»

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα γέρον Πρίαμος θεοειδής·

405

«εἰ μὲν δὴ θεράπων Πηληιάδεω Ἀχιλῆος

εἷς, ἄγε δή μοι πᾶσαν ἀληθείην κατάλεξον,

ἥ ἔτι πάρ νήεσσιν ἐμὸς πάϊς, ἥέ μιν ἤδη

ἦσι κυσὶν μελεῖσθι ταμῶν προύθηκεν Ἀχιλλεύς.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε διάκτορος ἀργεῖφροντης·

410

«ὦ γέρον, οὐ πῶ τόν γε κύνης φάγον οὐδ' οἰωνοί,

ἀλλ' ἔτι κείνος κεῖται Ἀχιλλῆος παρὰ νηὶ

αὐτῶς ἐν κλισίῃσι· δυωδεκάτῃ δέ οἱ ἠὼς

κειμένῳ, οὐδέ τί οἱ χρὼς σήπεται, οὐδέ μιν εὐλαὶ

ἔσθουσ', αἶ ῥά τε φῶτας ἀρηιφάτους κατέδουσιν.

415

ἦ μὲν μιν περὶ σῆμα ἐοῦ ἐτάροιο φίλοι

ἔλκει ἀκηδέστως, ἠὼς ὅτε διὰ φανήῃ.

οὐδέ μιν αἰσχύνει· θηοῖό κεν αὐτὸς ἐπελθών,

οἶον ἐερσήεις κείται, περὶ δ' αἶμα νένιπται,
οὐδέ ποθι μαρὸς· σὺν δ' ἔλκεα πάντα μέμυκεν, 420
ὅσ' ἐτύπη· πολέες γὰρ ἐν αὐτῷ χαλκὸν ἔλασσαν.
ὥς τοι κήδονται μάκαρες θεοὶ υἱὸς ἔηρος,
καὶ νέκνός περ ἐόντος, ἐπεὶ σφι φίλος περὶ κῆρι.»

᾽Ως φάτο· γήθησεν δ' ὁ γέρον καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
«ὦ τέκος, ἦ ῥ' ἀγαθὸν καὶ ἐναίσιμα δῶρα διδοῦναι 425
ἀθανάτοις, ἐπεὶ οὐ ποτ' ἐμὸς πάϊς, εἴ ποτ' ἔην γε,
λήθετ' ἐνὶ μεγάροισι θεῶν, οἱ Ὀλυμπον ἔχουσι·
τῷ οἱ ἀπεμνήσαντο καὶ ἐν θανάτοιο περ αἴσῃ.
ἀλλ' ἄγε δὴ τόδε δέξαι ἐμεῦ πάρα καλὸν ἄλεισον,
αὐτόν τε ῥῦσαι, πέμψον δέ με σὺν γε θεοῖσιν, 430
ὄφρα κεν ἐς κλισίην Πηληιάδεω ἀφίκωμαι.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε διάκτορος ἀργεῖφόντης·
«πειρᾷ ἐμεῖο, γεραίέ, νεωτέρου, οὐδέ με πείσεις,
ὅς με κέλειαι σέο δῶρα παρὲξ Ἀχιλλῆα δέχεσθαι.
τὸν μὲν ἐγὼ δεῖδοικα καὶ αἰδέομαι περὶ κῆρι 435
συλεύειν, μή μοί τι κακὸν μετόπισθε γένηται.
σοὶ δ' ἂν ἐγὼ πομπὸς καὶ κε κλυτὸν Ἄργος ἱκοίμην,
ἐνδυκέως ἐν νηὶ θοῇ ἢ πεζὸς ὁμαρτέων·
οὐκ ἂν τίς τοι πομπὸν ὀνοσσάμενος μαχέσαιτο.»

Ἦ, καὶ ἀνατῆας ἐριούνιος ἄρμα καὶ ἵππους 440
καρπολίμως μᾶστιγα καὶ ἡνία λάξετο χερσίν,
ἐν δ' ἔπνευσ' ἵπποισι καὶ ἡμιόνοις μένος ἦϋ.
ἀλλ' ὅτε δὴ πύργους τε νεῶν καὶ τάφρον ἱκόντο,
οἱ δὲ νέον περὶ δόρπα φυλακτῆρες πονέοντο·
τοῖσι δ' ἐφ' ὕπνον ἔχευε διάκτορος ἀργεῖφόντης 445
παῖσιν, ἄφαρ δ' ὤϊξε πύλας καὶ ἀπῶσεν ὀχῆας,
ἐς δ' ἄγαγε Πριάμόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρ' ἐπ' ἀπήνης.
ἀλλ' ὅτε δὴ κλισίην Πηληιάδεω ἀφίκοντο
ὑψηλήν, τὴν Μυρμιδόνες ποίησαν ἄνακτι

δοῦρ' ἐλάτης κέρσαντες· ἀτὰρ καθύπερθεν ἔρειψαν 450
 λαχνήεντ' ὄροφον λειμωνόθεν ἀμήσαντες·
 ἀμφὶ δέ οἱ μεγάλην αὐλήν ποιήσαν ἄνακτι
 σταυροῖσιν πυκινοῖσι· θύρην δ' ἔχε μοῦνος ἐπιβλῆς
 εἰλάτινος, τὸν τρεῖς μὲν ἐπιρρήσεσκον Ἀχαιοί,
 τρεῖς δ' ἀναοίγεσκον μεγάλην κληῖδα θυράων, 455
 τῶν ἄλλων· Ἀχιλεὺς δ' ἄρ' ἐπιρρήσεσκε καὶ οἶος.
 δῆ ῥα τόθ' Ἑρμείας ἐριούνιος ᾤξε γέροντι,
 ἐς δ' ἄγαγε κλυτὰ δῶρα ποδώκεϊ Πηλεΐωνι,
 ἐξ ἱππων δ' ἀπέβαιναν ἐπὶ χθόνα, φώνησέν τε·
 « ὦ γέρον, ἦ τοι ἐγὼ θεὸς ἄμβροτος εἰλήλουθα, 460
 Ἑρμείας· σοὶ γάρ με πατὴρ ἅμα πομπὸν ὄπασσεν·
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ἐγὼ πάλιν εἴσομαι, οὐδ' Ἀχιλλῆος
 ὀφθαλμοὺς εἴσειμι· νεμεσσητὸν δέ κεν εἴη
 ἀθάνατον θεὸν ὧδε βροτοὺς ἀγαπαζέμεν ἄντην.
 τύνη δ' εἰσελθὼν λαβὲ γούνατα Πηλεΐωνος, 465
 καὶ μιν ὑπὲρ πατρὸς καὶ μητέρος ἠὐκόμοιο
 λίσσεο καὶ τέκεος, ἵνα οἱ σὺν θυμὸν ὀρίνης. » 467

Ἡ συγκίνησις τοῦ Ἀχιλλέως καὶ αἱ
 περιποιήσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν γέροντα ἡγεμόνα.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη πρὸς μακρὸν Ὀλυμπον 468
 Ἑρμείας· Πρίαμος δ' ἐξ ἱππων ἄλτο χαμᾶζε,
 Ἴδαϊον δὲ κατ' αὐθι λίπεν· ὁ δὲ μίμνεν ἐρύκων 470
 ἱππους ἡμιόνους τε· γέρον δ' ἰθὺς κίεν οἴκου,
 τῇ ῥ' Ἀχιλεὺς ἔζεσκε διίφιλος. ἐν δέ μιν αὐτὸν
 εὖρ', ἔταροι δ' ἀπάνευθε καθεΐατο· τὼ δὲ δύ' οἶω,
 ἥρως Αὐτομέδων τε καὶ Ἄλκιμος, ὄζος Ἄρηος,
 ποίπνυον παρεόντε· νέον δ' ἀπέληγεν ἐδωδῆς 475
 ἔσθων καὶ πίνων· ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα.

τοὺς δ' ἔλαθ' εἰσελθὼν Πριάμος μέγας· ἄγχι δ' ἄρα στὰς
 χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα καὶ κύσε χεῖρας
 δεινὰς ἀνδροφόνους, αἳ οἱ πολέας κτάνον υἷας.
 ὥς δ' ὅτ' ἄν ἄνδρ' ἄτη πυκινὴ λάβῃ, ὅς τ' ἐνὶ πάτρῃ 480
 φῶτα κατακτείνας ἄλλων ἐξίκετο δῆμον,
 ἀνδρὸς ἐς ἀφνειοῦ, θάμβος δ' ἔχει εἰσορόωντας,
 ὥς Ἀχιλλεὺς θάμβησεν ἰδὼν Πριάμον θεοειδέα·
 θάμβησαν δὲ καὶ ἄλλοι, ἐς ἀλλήλους δὲ ἴδοντο.
 τὸν καὶ λισσόμενος Πριάμος πρὸς μῦθον ἔειπεν· 485
 « μῆσαι πατρὸς σοῖο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
 τηλίκου, ὥς περ ἐγών, ὀλοῶ ἐπὶ γήραος οὐδῶ.
 καὶ μὲν που κεῖνον περιναίεται ἀμφὶς ἐόντες
 τείρουσ', οὐδέ τις ἔστιν ἀρὴν καὶ λαιγὸν ἀμῦναι.
 ἀλλ' ἦ τοι κεῖνός γε σέθεν ζῶοντος ἀκούων 490
 χαίρει τ' ἐν θυμῶ, ἐπὶ τ' ἔλπεται ἡματα πάντα
 ὄψεσθαι φίλον υἱὸν ἀπὸ Τροίῃθεν ἰόντα.
 αὐτὰρ ἐγὼ πανάποτμος, ἐπεὶ τέκον υἷας ἀρίστους
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ, τῶν δ' οὐ τινὰ φημι λελείφθαι.
 πεντήκοντά μοι ἦσαν, ὅτ' ἤλυθον υἷες Ἀχαιῶν. 495
 ἔννεακαίδεκα μὲν μοι ἱῆς ἐκ νηδύος ἦσαν,
 τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες.
 τῶν μὲν πολλῶν θυῶρος Ἄρης ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν·
 ὅς δέ μοι οἶος ἔην, εἴρυτο δὲ ἄστυ καὶ αὐτούς,
 τὸν σὺ πρῶην κτείνας ἀμυνόμενον περὶ πάτρης, 500
 Ἔκτορα· τοῦ νῦν εἵνεχ' ἱκάνω νῆας Ἀχαιῶν
 λυσόμενος παρὰ σείο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα.
 ἀλλ' αἰδεῖο θεούς, Ἀχιλλεῦ, αὐτόν τ' ἐλέησον.
 μνησάμενος σοῦ πατρός· ἐγὼ δ' ἐλεεινότερός περ·
 ἔτλην δ', οἷ' οὐ πῶ τις ἐπιχθόνιος βροτὸς ἄλλος, 505
 ἀνδρὸς παιδοφόνιοι ποτὶ στόμα χεῖρ' ὀρέγεσθαι. »

Ὡς φάτο, τῷ δ' ἄρα πατρὸς ὑφ' ἱμερον ὥρσε γόοιο·

ἀψάμενος δ' ἄρα χειρὸς ἀπώσατο ἦκα γέροντα.
 τῷ δὲ μνησαμένῳ, ὃ μὲν Ἑκτορὸς ἀνδροφόνιοι
 κλαῖ' ἀδινά, προπάρουθε ποδῶν Ἀχιλλῆος ἔλυσθεις. 510
 αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς κλαῖεν ἐὼν πατέρ', ἄλλοτε δ' αὐτε
 Πάτροκλον· τῶν δὲ στοναχὴ κατὰ δώματ' ὀρώρει.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα γόοιο τετάρπετο δῖος Ἀχιλλεύς, 513
 αὐτίκ' ἀπὸ θρόνου ὤρτο, γέροντα δὲ χειρὸς ἀνίστη, 515
 οἰκτεῖρων πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον,
 καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « ἄ δειλ', ἣ δὴ πολλὰ κάκ' ἄνσχεο σὸν κατὰ θυμόν.
 πῶς ἔτλης ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν ἐλθέμεν οἶος,
 ἀνδρὸς ἐς ὀφθαλμούς, ὅς τοι πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς 520
 υἷας ἐξενάριξα; σιδήρειόν νύ τοι ἦτορ·
 ἀλλ' ἄγε δὴ καὶ ἄρ' ἔξεν ἐπὶ θρόνου, ἄλγεα δ' ἔμπηγς
 ἐν θυμῷ κατακεῖσθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ.
 οὐ γάρ τις προΐξῃς πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
 ὥς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι, 525
 ζῶειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσίν.
 δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
 δώρων, οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων·
 ᾧ μὲν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
 ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὃ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ· 530
 ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
 καὶ ἐ κακῇ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα διαν ἐλαύνει,
 φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος οὔτε βροτοῖσιν.
 ὥς μὲν καὶ Πηλῆι θεοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα
 ἐκ γενετῆς· πάντας γὰρ ἐπ' ἀνθρώπους ἐκέαστο 535
 ὄλβῳ τε πλούτῳ τε, ἄνασσε δὲ Μυρμιδόνεσσι,
 καὶ οἱ θνητῷ ἐόντι θεὰν ποίησαν ἄκοιτιν.
 ἀλλ' ἐπὶ καὶ τῷ θῆκε θεὸς κακόν, ὅττι οἱ οὐ τι
 παίδων ἐν μεγάροισι γονὴ γένητο κρείοντων,

ἀλλ' ἓνα παῖδα τέκεν παναώριον· οὐδέ νυ τόν γε 540
 γηράσκοντα κομίζω, ἐπεὶ μάλα τηλόθι πάτρης
 ἦμαι ἐνὶ Τροίῃ σέ τε κήδων ἠδὲ σά τέκνα.
 καὶ σέ, γέρον, τὸ πρὶν μὲν ἀκούομεν ὄλβιον εἶναι·
 ὅσπον Δέσβος ἄνω, Μάκαρος ἔδος, ἐντὸς ἔργει 545
 καὶ Φρυγίῃ καθύπερθε καὶ Ἑλλήσποντος ἀπείρων,
 τῶν σε, γέρον, πλούτῳ τε καὶ υἰάσι φασὶ κεκάσθαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ τοι πῆμα τόδ' ἤγαγον Οὐρανίωνες,
 αἰεὶ τοι περὶ ἄστυ μάχαι τ' ἀνδροκτασίαι τε.
 ἄνσχεο, μηδ' ἀλίστον ὀδύρεο σὸν κατὰ θυμόν·
 οὐ γάρ τι προΐξεις ἀκαχήμενος υἱὸς ἔῃς, 550
 οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθῃσθα. » 551

Ἡ λύσις καὶ ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Ἑκτορος.

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα γέρον Πριάμος θεοειδής· 552
 « μὴ μέπω ἐς θρόνον ἵξε, διοτρεφές, ὅφρα κεν Ἑκτωρ
 κῆται ἐνὶ κλισίῃσιν ἀκηδής· ἀλλὰ τάχιστα
 λῦσον, ἵν' ὀφθαλμοῖσιν ἴδω· σὺ δὲ δέξαι ἄποινα 555
 πολλά, τά τοι φέρομεν· σὺ δὲ τῶνδ' ἀπόναιο, καὶ ἔλθοις
 σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν, ἐπεὶ με πρῶτον ἔασας. » 557
 Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς· 559
 « μηκέτι νῦν μ' ἐρέθιζε, γέρον· νοέω δὲ καὶ αὐτὸς 560
 Ἑκτορά τοι λῦσαι· Διόθεν δέ μοι ἄγγελος ἦλθε
 μήτηρ, ἣ μ' ἔτεκεν, θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος.
 καὶ δέ σε γινώσκω, Πρίαμε, φρεσίν, οὐδέ με λήθεις,
 ὅττι θεῶν τίς σ' ἤγε θεῶς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.
 οὐ γάρ κε τλαίῃ βροτὸς ἐλθέμεν, οὐδὲ μάλ' ἥβῶν, 565
 ἐς στρατόν· οὐδὲ γὰρ ἂν φυλακοὺς λάθοι, οὐδέ κ' ὀχῆα
 ῥεῖα μετοχλίσσειε θυράων ἡμετεράων.
 τῷ νῦν μὴ μοι μᾶλλον ἐν ἄλγεσι θυμὸν ὀρίνης,

μή σε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ἐνὶ κλισίῃσιν ἐάσω
καὶ ἱκέτην περ ἑόντα, Διὸς δ' ἀλίτωμαι ἐφετμάς.» 570

᾽Ως ἔφατ'· ἔδεισεν δ' ὁ γέρον καὶ ἐπέιθετο μῦθον.
Πηλεΐδης δ' οἴκοιο λέων ὥς ἄλτο θύραζε,
οὐκ οἶος, ἅμα τῷ γε δύο θεράποντες ἔποντο,
ἦρως Αὐτομέδων ἡδ' Ἄλκιμος, οὓς ῥα μάλιστα
τῷ Ἀχιλεὺς ἐτάρων μετὰ Πάτροκλόν γε θανόντα, 575

οἱ τόθ' ὑπὸ ζυγόφιν λύον ἵππους ἡμιόνους τε·
ἐς δ' ἄγαγον κήρυκα καλήτορα τοῖο γέροντος,
καδ δ' ἐπὶ δίφρου εἶσαν· εὐσώτρου δ' ἀπ' ἀπήνης
ἦρεον Ἑκτορέης κεφαλῆς ἀπερείσι' ἄποινα.

καδ δ' ἔλιπον δύο φάρε' ἐϋννητόν τε χιτῶνα, 580
ᾧ φρα νέκυν πυκάσας δοίη οἰκόνδε φέρεσθαι.

δμῶας δ' ἐκκαλέσας λοῦσαι κέλετ' ἀμφὶ τ' ἀλειψαι
νόσφιν ἀειράσας, ὥς μὴ Πριάμος ἴδοι υἱόν,
μὴ ὁ μὲν ἀχνημένη κραδίῃ χόλον οὐκ ἐρύσαιτο,
παῖδα ἰδὼν, Ἀχιλῆϊ δ' ὀρινθείῃ φίλον ἦτορ, 585
καὶ ἐ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίτῃται ἐφετμάς.

τὸν δ' ἐπεὶ οὖν δμῶαι λοῦσαν καὶ χρῶσαν ἐλαίῳ,
ἀμφὶ δέ μιν φᾶρος καλὸν βάλον ἡδὲ χιτῶνα,
αὐτὸς τὸν γ' Ἀχιλεὺς λεχέων ἐπέθηκεν ἀείρας,
σὺν δ' ἔταροι ἦειραν ἐϋξέστην ἐπ' ἀπῆνῃν. 590

ᾧ μωξέν τ' ἄρ' ἔπειτα, φίλον δ' ὀνόμηνεν ἑταῖρον·
« μή μοι, Πάτροκλε, σκυδμαινέμεν, αἷ κε πύθῃαι
εἰν Ἀϊδὸς περ ἑών, ὅτι Ἑκτορα δῖον ἔλυσα
πατρὶ φίλῳ, ἐπεὶ οὐ μοι ἀεικέα δῶκεν ἄποινα.
σοὶ δ' αὖ ἐγὼ καὶ τῶνδ' ἀποδάσσομαι, ὅσσ' ἐπέοικεν.» 595

Ἦ ῥα, καὶ ἐς κλισίῃν πάλιν ἦε δῖος Ἀχιλλεύς·
ἔξετο δ' ἐν κλισίῳ πολυδαϊδάλῳ, ἔνθεν ἀνέστη,
τοίχου τοῦ ἐτέρου, ποτὶ δὲ Πριάμον φάτο μῦθον·
« υἱὸς μὲν δὴ τοι λέλυται, γέρον, ὥς ἐκέλευες,

κεῖται δ' ἐν λεχέεσσ'· ἅμα δ' ἡοῖ φαινομένηφιν 600
 ὄψεαι αὐτὸς ἄγων· νῦν δὲ μνησώμεθα δόρπου.
 καὶ γάρ τ' ἡῦκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου,
 τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο,
 ἕξ μὲν θυγατέρες, ἕξ δ' υἱέες ἡβώνοντες.

τοὺς μὲν Ἀπόλλων πέφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο 605
 χῳόμενος Νιόβη, τὰς δ' Ἀρτεμις ἰοχέαιρα,
 οὐνεκ' ἄρα Λητοῖ ἰσάσκετο καλλιπαρρήφ'
 φῇ δοιῶ τεκέειν, ἣ δ' αὐτὴ γείνατο πολλούς·
 τὼ δ' ἄρα καὶ δοιῶ περ ἐόντ' ἀπὸ πάντας ὄλεσσαν.

οἱ μὲν ἄρ' ἐννήμαρ κέατ' ἐν φόνῳ, οὐδέ τις ἦεν 610
 κατθάψαι, λαοὺς δὲ λίθους ποίησε Κρονίων·
 τοὺς δ' ἄρα τῇ δεκάτῃ θάψαν θεοὶ Οὐρανίῳνες.
 ἣ δ' ἄρα σίτου μνήσατ', ἐπεὶ κάμε δάκρυ χέουσα.

νῦν δέ που ἐν πέτρῃσιν, ἐν οὖρεσιν οἰοπόλοισιν, 615
 ἐν Σιπύλῳ, ὅθι φασὶ θεάων ἔμμεναι εὐνάς
 νυμφάων, αἶ τ' ἅμφ' Ἀχελώιον ἐρρώσαντο,
 ἔνθα, λίθος περ ἐοῦσα, θεῶν ἐν κήδεα πέσσει.

ἄλλ' ἄγε δὴ καὶ νῶι μεδώμεθα, διε γεραιέ, 620
 σίτου. ἔπειτά κεν αὖτε φίλον παῖδα κλαίοισθα,
 Ἴλιον εἰσαγαγών· πολυδάκρυτος δέ τοι ἔσται.»

Ἦ, καὶ ἀνατίξας οἷν ἄργυρον ὥκυν Ἀχιλλεύς
 σφάξ'· ἔταροι δ' ἔδερόν τε καὶ ἄμφεπον εἶδ' κατὰ κόσμον,
 μίστυλλον τ' ἄρ' ἐπισταμένως πεῖράν τ' ὀβελοῖσιν,
 ὥπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.

Αὐτομέδων δ' ἄρα σῖτον ἐλὼν ἐπένειμε τραπέζῃ 625
 καλοῖς ἐν κανέοισιν· ἀτὰρ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱαλλον.

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο, 630
 ἦ τοι Δαρδανίδης Πρίαμος θαύμαζ' Ἀχιλλῆα,
 ὅσσοις ἔην οἷός τε· θεοῖσι γὰρ ἅντα ἐόκει.

αὐτὰρ ὁ Δαρδανίδην Πριάμον θαύμαζεν Ἀχιλλεύς,
εἰσορόων ὄψιν τ' ἀγαθὴν καὶ μῦθον ἀκούων.

αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐς ἀλλήλους ὁρώοντες,
τὸν πρότερος προσέειπε γέρων Πριάμος θεοειδής·

«λέξον νῦν με τάχιστα, διοτρεφές, ὄφρα καὶ ἤδη
ὑπνῶ ὑπο γλυκερῷ ταρπώμεθα κοιμηθέντες·

635

οὐ γάρ πω μύσαν ὅσσε ὑπὸ βλεφάροισιν ἐμοῖσιν,
ἐξ οὗ σῆς ὑπὸ χερσὶν ἐμὸς πάϊς ὤλεσε θυμόν·

ἀλλ' αἰεὶ στενάχω καὶ κήδεα μυρία πέσσω
αὐλῆς ἐν χόρτοισι κυλινδόμενος κατὰ κόπρον·

640

νῦν δὴ καὶ σίτου πασάμην καὶ αἶθοπα οἶνον
λαυκανίης καθέηκα· πάρος γε μὲν οὐ τι πεπάσμην.»

Ἦ ῥ' Ἀχιλλεύς δ' ἐτάροισιν ἰδὲ δμῶσι κέλευσε
δέμνι' ὑπ' αἰθούσῃ θέμεναι, καὶ ῥήγεα καλὰ

πορφύρε' ἐμβαλέειν, στορέσαι τ' ἐφύπερθε τάπητας,
χλαίνας τ' ἐνθέμεναι οὐλας καθύπερθεν ἔσασθαι.

645

αἱ δ' ἴσαν ἐκ μεγάροιο δάος μετὰ χερσὶν ἔχουσαι,
αἶψα δ' ἄρα στόρεσαν δοιὼ λέχε' ἐγκονέουσαι.

τὸν δ' ἐπικερτομέων προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
«ἐκτὸς μὲν δὴ λέξο, γέρον φίλε, μή τις Ἀχαιῶν

650

ἐνθάδ' ἐπέλθῃσιν βουλευφόρος, οἳ τέ μοι αἰεὶ
βουλὰς βουλεύουσι παρήμενοι, ἧ θέμις ἐστί·

τῶν εἴ τίς σε ἰδοίτο θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
αὐτίκ' ἄν ἐξείποι Ἀγαμέμνονι ποιμένι λαῶν,

655

κέν κε ἀνάβλησις λύσιος νεκροῖο γένηται.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,

ποσσημαρ μέμονας κτερεῖζέμεν Ἐκτορα δῖον,
ὄφρα τέως αὐτός τε μένω καὶ λαὸν ἐρύκω.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα γέρων Πριάμος θεοειδής·
«εἰ μὲν δὴ μ' ἐθέλεις τελέσαι τάφον Ἐκτορι δῖῳ,

660

ὧδέ κέ μοι ῥέξων, Ἀχιλεῦ, κεχαρισμένα θεῖης.

οἶσθα γάρ, ὥς κατὰ ἄστρῳ ἐέλμεθα, τηλόθι δ' ὕλη
ἀξέμεν ἐξ ὄρεος· μάλα δὲ Τρῶες δεδίασιν.

ἐννήμαρ μὲν κ' αὐτὸν ἐνὶ μεγάροις γοάοιμεν,
τῇ δεκάτῃ δέ κε θάπτοιμεν, δαινυτό τε λαός· 665
ἐνδεκάτῃ δέ τε τύμβον ἐπ' αὐτῷ ποιήσαιμεν,
τῇ δὲ δυωδεκάτῃ πολεμίζομεν, εἴ περ ἀνάγκη.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε ποδάρχης διὸς Ἀχιλλεύς·
«ἔσται τοι καὶ ταῦτα, γέρον Πρίαμ', ὥς σὺ κελεύεις·
σχήσω γὰρ πόλεμον τόσπον χρόνον, ὅσπον ἄνωγας.» 670

Ὡς ἄρα φωνήσας ἐπὶ καρπῷ χεῖρα γέροντος
ἔλλαβε δεξιτερήν, μή πως δείσει' ἐνὶ θυμῷ.
οἱ μὲν ἄρ' ἐν προδόμῳ δόμου αὐτόθι κοιμήσαντο,
κῆρυξ καὶ Πρίαμος, πυκινὰ φρεσὶ μήδε' ἔχοντες·
αὐτὰρ Ἀχιλλεύς εὗδε μυχῷ κλισίης ἐϋπῆκτον· 675
τῷ δὲ Βρισηὶς παρελέξατο καλλιπάρηος.

Ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ τε καὶ ἄνδρες ἵπποκορυσταὶ
εὗδον παννύχιοι, μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ·
ἄλλ' οὐχ Ἑρμείαν ἐριούνιον ὕπνος ἔμαρπτεν,
ὀρμαίνοντ' ἀνὰ θυμόν, ὅπως Πρίαμον βασιλῆα 680
νηῶν ἐκπέμψειε λαθὼν ἱεροὺς πυλαωρούς.

στῇ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν·
«ὦ γέρον, οὐ νύ τι σοὶ γε μέλει κακόν, οἷον ἔθ' εὐδεις
ἀνδράσιν ἐν δηίοισιν, ἐπεὶ σ' εἶασεν Ἀχιλλεύς.
καὶ νῦν μὲν φίλον υἱὸν ἐλύσας, πολλὰ δ' ἔδωκας· 685
σεῖο δέ κε ζωοῦ καὶ τρὶς τόσα δοῖεν ἄποινα
παῖδες τοῖ μετόπισθε λελειμμένοι, αἳ κ' Ἀγαμέμνων
γνώῃ σ' Ἀτρεΐδης, γνώωσι δὲ πάντες Ἀχαιοί.»

Ὡς ἔφατ'· ἔδεισεν δ' ὁ γέρον, κήρυκα δ' ἀνίστη.
τοῖσιν δ' Ἑρμείας ζευξ' ἵππους ἡμιόνους τε, 690
ρίμφα δ' ἄρ' αὐτὸς ἔλαυνε κατὰ στρατόν, οὐδέ τις ἔγνω.

Ἄλλ' ὅτε δὴ πόρον ἶξον εὐρρεῖος ποταμοῖο,

—Ξάνθου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεὺς,—
 Ἑρμείας μὲν ἔπειτ' ἀπέβη πρὸς μακρὸν Ὀλυμπον,
 ἥως δὲ κροκόπεπλος ἐκίδνατο πᾶσαν ἐπ' αἶαν.

695

οἱ δ' εἰς ἄστυ ἔλων οἰμωγῇ τε στοναχῇ τε
 ἵππους, ἡμίονοι δὲ νέκυν φέρον. οὐδέ τις ἄλλος
 ἔγνω πρόσθ' ἀνδρῶν καλλιζώνων τε γυναικῶν,
 ἀλλ' ἄρα Κασσάνδρῃ, ἱκέλῃ χρυσέῃ Ἀφροδίτῃ,
 Πέργαμον εἰσαναβάσα φίλον πατέρ' εἰσενόησεν
 ἑσταότ' ἐν δίφρῳ, κήρυκά τε ἀστυβοώτην·
 τὸν δ' ἄρ' ἐφ' ἡμιόνων ἶδε κείμενον ἐν λεχέεσσιν·
 κώκυσέν τ' ἄρ' ἔπειτα γέγωνέ τε πᾶν κατὰ ἄστυ·
 «ὄψεσθε, Τρῶες καὶ Τρωάδες, Ἑκτορ' ἰόντες,
 εἴ ποτε καὶ ζῶοντι μάχης ἐκ νοστήσαντι
 χαίρειτ', ἐπεὶ μέγα χάσμα πόλει ἦν παντί τε δήμῳ.»

700

705

Ὡς ἔφατ'· οὐδέ τις αὐτόθ' ἐνὶ πτόλει λίπετ' ἀνήρ,
 οὐδὲ γυνή· πάντα γὰρ ἀάσχετον ἵκετο πένθος·
 ἀγχοῦ δὲ ξύμβληντο πυλῶν νεκρὸν ἄγοντι.
 πρῶται τὸν γ' ἄλοχός τε φίλῃ καὶ πότνια μήτηρ
 τιλλέσθην, ἐπ' ἄμαξαν ἐϋτροχον ἀΐξασαι,
 ἀπτόμεναι κεφαλῆς· κλαίων δ' ἀμφίσταθ' ὄμιλος.
 καὶ νῦν κε δὴ πρόπαν ἡμαρ ἐς ἥλιον καταδύντα
 Ἑκτορα δάκρυ χέοντες ὀδύροντο πρὸ πυλῶν,
 εἰ μὴ ἄρ' ἐκ δίφροιο γέρον λαοῖσι μετηῦδα·
 «εἴξατέ μοι οὐρεῦσι διελθόμεν· αὐτὰρ ἔπειτα
 ἄσσεσθε κλαυθμοῖο, ἐπὶν ἀγάγωμι δόμονδε.»

710

715

Ὡς ἔφαθ'· οἱ δὲ διέστησαν καὶ εἶξαν ἀπήνη.
 οἱ δ' ἐπεὶ εἰσάγαγον κλυτὰ δώματα, τὸν μὲν ἔπειτα
 τρητοῖς ἐν λεχέεσσι θέσαν, παρὰ δ' εἶσαν ᾠοιδούς
 θρήνων ἐξάρχους, οἳ τε στονόεσσαν ᾠοιδῆν
 οἱ μὲν δὴ θρήνεον, ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.
 τῇσιν δ' Ἀνδρομάχῃ λευκώλενος ἦρχε γόοιο,

720

Ἔκτορος ἀνδροφόνιοι κάρη μετὰ χερσὶν ἔχουσα·
 «ἄνερ, ἀπ' αἰῶνος νέος ὦλεο, καὶ δέ με χήρην 725
 λείπεις ἐν μεγάροισι· πάϊς δ' ἔτι νήπιος αὐτως,
 ὃν τέκομεν σύ τ' ἐγὼ τε δυσάμμοροι· οὐδέ μιν ὁῖω
 ἦβην ἵξεσθαι· πρὶν γὰρ πόλις ἦδε κατ' ἄκρης
 πέρσεται· ἦ γὰρ Ὀλῳας ἐπίσκοπος, ὃς τέ μιν αὐτὴν 730
 ῥύσκει, ἔχες δ' ἀλόχους κεδνὰς καὶ νήπια τέκνα·
 αἱ δὴ τοι τάχα νηυσὶν ὀχήσονται γλαφυρῇσι,
 καὶ μὲν ἐγὼ μετὰ τῆσι· σὺ δ' αὖ, τέκος, ἦ ἐμοὶ αὐτῇ
 ἔψει, ἔνθα κεν ἔργα ἀεικέα ἐργάζοιο,
 ἀθλεύων πρὸ ἄνακτος ἀμειλίχου· ἦ τις Ἀχαιῶν 735
 ῥίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον,
 χωόμενος, ᾧ δὴ πού ἀδελφεὸν ἔκτανεν Ἔκτωρ
 ἦ πατέρ' ἢ καὶ υἱόν, ἐπεὶ μάλα πολλοὶ Ἀχαιῶν
 Ἔκτορος ἐν παλάμῃσιν ὁδᾶξ ἔλον ἄσπετον οὐδας.
 σὺ γὰρ μέλιχος ἔσκε πατὴρ τεὸς ἐν δαῖ λυγρῇ·
 τῷ καὶ μιν λαοὶ μὲν ὀδύρονται κατὰ ἄστυ. 740
 ἀρητὸν δὲ τοκεῦσι γόον καὶ πένθος ἔθηκας,
 Ἔκτορ· ἐμοὶ δὲ μάλιστα λελείπεται ἄλγεα λυγρά.
 οὐ γάρ μοι θνήσκων λεχέων ἐκ χειρὸς ὄρεξας,
 οὐδέ τί μοι εἶπες πυκινὸν ἔπος, οὐ τέ κεν αἰεὶ
 μεμνήμην νύκτας τε καὶ ἡμέματα δάκρυ χέουσα.» 745

Ὡς ἔφατο κλαίουσα· ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.
 τῇσιν δ' αὖθ' Ἑκάβη ἀδινού ἐξῆρχε γόοιο.

«Ἔκτορ, ἐμῷ θυμῷ πάντων πολὺ φίλτατε παίδων,
 ἦ μὲν μοι ζωὸς περ ἐὼν φίλος ἦσθα θεοῖσιν· 750
 οἱ δ' ἄρα σεῦ κήδοντο καὶ ἐν θανάτοιο περ αἴσῃ·
 ἄλλους μὲν γὰρ παῖδας ἐμοὺς πόδας ὥκυν Ἀχιλλεὺς
 πέρνασθ', ὃν τιν' ἔλεσκε, πέρην ἄλδς ἀτρυγέτοιο,
 ἐς Σάμον ἔς τ' Ἴμβρον καὶ Λῆμνον ἀμιχθαλόεσσαν·
 σεῦ δ' ἐπεὶ ἐξέλετο ψυχὴν ταναήκει χαλκῷ,

πολλὰ ῥυστάζεσκεν ἑοῦ περὶ σῆμ' ἐτάριοι,
 Πατρόκλου, τὸν ἔπεφνες· ἀνέστησεν δέ μιν οὐδ' ὥς.
 νῦν δέ μοι ἐρσήεις καὶ πρόσφατος ἐν μεγάροισι
 κεῖσαι, τῷ ἵκελος, ὃν τ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων
 οἷς ἀγανοῖς βελέεσιν ἐποιχόμενος κατέπεφνεν.»

᾽Ως ἔφατο κλαίουσα, γόον δ' ἀλίαςτον ὄρινεν.
 τῇσι δ' ἔπειθ' Ἑλένη τριτάτη ἐξήρχε γόοιο·
 «Ἔκτορ, ἐμῷ θυμῷ δαέρων πολὺ φίλτατε πάντων,
 ἥ μὲν μοι πόσις ἐστὶν Ἀλέξανδρος θεοειδής,
 ὃς μ' ἄγαγε Τροίηνδ'· ὥς πρὶν ὠφελλον ὀλέσθαι.
 ἤδη γὰρ νῦν μοι τόδ' ἔεικοστὸν ἔτος ἐστίν,
 ἐξ οὗ κεῖθεν ἔβην καὶ ἐμῆς ἀπελήλυθα πάτρης·
 ἀλλ' οὐ πω σεῦ ἄκουσα κακὸν ἔπος, οὐδ' ἀσύφληον·
 ἀλλ' εἴ τίς με καὶ ἄλλος ἐνὶ μεγάροισιν ἐνίπτει
 δαέρων ἢ γαλόων ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων,
 ἢ ἐκυρὴ —ἐκυρὸς δὲ πατὴρ ὥς ἡπιος αἰεῖ—,
 ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἐπέεσσι παραιφάμενος κατέρυκες
 σῇ τ' ἀγανοφροσύνῃ καὶ σοῖς ἀγανοῖς ἐπέεσσιν.
 τῷ σέ θ' ἄμα κλαίω καὶ ἔμ' ἄμμορον ἀχνυμένη κῆρ.
 οὐ γὰρ τίς μοι ἔτ' ἄλλος ἐνὶ Τροίῃ εὐρείῃ
 ἡπιος οὐδὲ φίλος· πάντες δέ με πεφρίκασιν.»

᾽Ως ἔφατο κλαίουσα· ἐπὶ δ' ἔστενε δῆμος ἀπείρων.
 λαοῖσιν δ' ὁ γέρον Πρίαμος μετὰ μῦθον ἔειπεν·
 «ἄξετε νῦν, Τρῶες, ξύλα ἄστυδε, μηδέ τι θυμῷ
 δεῖσιντ' Ἀργείων πυκινὸν λόχον· ἥ γὰρ Ἀχιλλεύς
 πέμπων μ' ὧδ' ἐπέτελλε μελαινάων ἀπὸ νηῶν,
 μὴ πρὶν πημανέειν, πρὶν δωδεκάτῃ μόλῃ ἡώς.»

᾽Ως ἔφαθ'· οἱ δ' ὑπ' ἀμάξῃσιν βόας ἡμιόνους τε
 ζεύγνυσαν, αἵψα δ' ἔπειτα πρὸ ἄστεος ἠγερέθοντο.
 ἐννῆμαρ μὲν τοί γε ἀγίνεον ἄσπετον ὕλην·
 ἀλλ' ὅτε δὴ δεκάτῃ ἐφάνη φαεσίμβροτος ἡώς,

καὶ τότε ἄρ' ἐξέφερον θρασὺν Ἑκτορα δάκρυ χέοντες,
ἐν δὲ πυρῇ ὑπάτῃ νεκρὸν θέσαν, ἐν δ' ἔβαλον πῦρ.

Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
τῆμος ἄρ' ἀμφὶ πυρὴν κλυτοῦ Ἑκτορος ἦγρετο λαός.
πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσαν αἴθοπι οἴνω 790

πᾶσαν, ὅπόσσον ἐπέσχε πυρὸς μένος· αὐτὰρ ἔπειτα
ὀστέα λευκὰ λέγοντο κασίγνητοί θ' ἔταροί τε
μυρόμενοι, θαλερὸν δὲ κατεΐβετο δάκρυ παρειῶν.

καὶ τά γε χρυσεῖην ἐς λάρνακα θῆκαν ἐλόντες, 795
πορφυρέοις πέπλοισι καλύψαντες μαλακοῖσιν·
αἶψα δ' ἄρ' ἐς κοίλῃν κάπετον θέσαν, αὐτὰρ ὑπερθε

πυκνοῖσιν λάεσσι κατεστόρεσαν μέγαλοισι·
ῥίμφα δὲ σῆμ' ἔχσαν, περὶ δὲ σκοποὶ εἶατο πάντῃ,
μὴ πρὶν ἐφορμηθεῖεν εὐκνήμιδες Ἀχαιοί. 800

χεύαντες δὲ τὸ σῆμα πάλιν κίον· αὐτὰρ ἔπειτα
εὔ συναγειρόμενοι δαίνυντ' ἐρικυδέα δαῖτα
δώμασιν ἐν Πριάμοιο, διοτρεφέος βασιλῆος.

Ὡς οἱ γ' ἀμφίεπον τάφον Ἑκτορος ἱπποδάμοιο. 804

Ὁ Ἑκτωρ πυρπολῶν πλοῖον.

ΜΕΡΟΣ Β΄

I. ΓΝΩΣΤΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ
ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ,

II. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) Σημασιολογικαί
- β) Γραμματικαί
- γ) Πραγματικαί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α

ΕΚΔΟΣΗ 1998

ΕΚΔΟΣΗ 1998

ΓΝΩΣΤΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ

Α'. ΦΘΟΓΓΙΚΑΙ

α') Φωνηέντων.

1. Ἴωνικὸν η ἀντὶ α: ἀγορή, κλισίη, νηός, νηῦς.
2. ει ἀντὶ ε: ἐτελείετο, Ἑρμείας, πνείω.
3. ου ἀντὶ ο: οὐλόμενος, Οὔλυμπος, κούρη, κουλεός.
4. υ ἀντὶ ο: ἄγυρις (ἀγορά).
5. Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν οῖζαν καὶ εἰς τὰς καταλήξεις:
ἀεθλος, χρυσέφ, δοκέει, φιλέουσα.
6. Συναίρεσις τοῦ ε + ο εἰς ευ: ἐμέο - ἐμεῦ, ῥύσκεο - ῥύσκειν.
7. Παρεμβολὴ τοῦ ο πρὸ τῶν συνηρημένων καταλήξεων τῶν εἰς
-άω ρημάτων: ἀντιόωσαν, εἰσορόωντες, ἀσχαλόωσι.

β') Συμφώνων.

1. Ἀφομοίωσις τοῦ τελευταίου συμφώνου τῆς ἐκθλιβομένης
προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἐπόμενον σύμφωνον: κάδ δὲ (κατὰ δέ),
κάββαλε (κάτβαλε).
2. Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ: ἴδμεν, ὁδμή.
3. Ἀνάπτυξις τοῦ τ μετὰ τὸ π εἰς τὰς λέξεις: π(τ)όλις, π(τ)ό-
λεμος.
4. Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγώ(ν).

Σημ. Ὁ πίναξ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας γνωστά γραμματικὰ
φαινόμενα μὲ παραδείγματα ἐκ τῆς Ἰλιάδος.

5. Μετάθεσις συμφώνων, ἰδίᾳ τοῦ ρ, ἡγουμένου α : *κραδίη, κρατερός*.

Β'. ΑΡΘΡΑ

1. Τὰ ἄρθρα εἰς ἀντωνυμικὴν συνήθως χρῆσιν ἔχουν τοὺς ἐξῆς τύπους :

Ἐν. γεν. : *τοῦτο*. Πληθ. ὄνομ. : *τοί, ταί*.

» γεν. : *τάων*.

» δοτ. : *τοῖσιν(ν), τῇσι(ν)*.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

α') Πρώτη κλίσις.

1. Ἀρσενικά τινα τῆς α' κλίσεως ἔχουν εἰς τὴν ὄνομ. τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν α- : *νεφεληγερέτα, ἱππότα, αἰχμητά*.

2. Κατάληξις ἄρσ. εἰς τὴν γεν. τοῦ ἐνικ. -αο ἢ -εω(ω) : *Ἀτρεΐ-δαο, ἑκατηβελέταο, ἰκέτεω, ἐϋμμελίω*.

3. Κατάληξις τῆς γεν. τοῦ πληθ. -άων, καὶ -έων : *αἰχμητάων, θυράων, πασάων καὶ πασέων, πολλέων, μελαινέων*.

4. Κατάληξις τῆς δοτ. τοῦ πληθ. -ησι(ν) ἢ -ης ἀντὶ -αῖς : *κλισίησι, αἰειγενέτησι, πνοιῇς*.

β') Δευτέρα κλίσις.

1. Κατάληξις τῆς γεν. τοῦ ἐνικ. -οιο : *χωoméνοιο, φόβοιο, ἐλάφοιο*.

2. Κατάληξις τῆς δοτ. τοῦ πληθ. -οισι(ν) : *οἰωνοῖσι, Δαναοῖσι, ἐτάροισι*.

γ') Τρίτη κλίσις.

1. Κατάληξις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς -εύς : -ῆος, -ῆι, -ῆα : *Ὀδυσσῆος, Ἀχιλλῆι, ἱερῆα*.

2. Αἰτιατ. τῶν εἰς -ις καὶ υς βαρυντόνων εἰς -ν καὶ εἰς -α : *ἔριν καὶ ἔριδα, κόρυν καὶ κόρυθα*.

3. Κατάληξις τῆς δοτ. πληθ. εἰς -εσσι(ν) : -κύνεσσι(ν), *Μυρμιδόνεσσι(ν), ἀριστήεσσι(ν)*.

4. Διατήρησις τοῦ *ι* τῶν φωνηεντολήκτων εἰς *-ις* : *πόλιος, ὕβριος, πολίεσσι*.

δ') Ἰδιαίτεραι πτωτικαὶ καταλήξεις.

1. Κατάληξις γεν. καὶ δοτ. ἑνικοῦ καὶ πληθ. ὄλων τῶν κλίσεων *-φι(ν)* (*-ηφι, -οφι, -εσφι*) : *δεξιτερεῇφι(ν), ζυγόφι(ν), ὄχεσφι(ν)*.

ε') Ἐπίθετα.

1. Τὸ ἐπίθετον *πολὺς - πολὺν* κλίνεται καὶ εἰς τοὺς δύο ἀριθμοὺς καὶ κατὰ τὴν τρίτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν :

πολὺς καὶ *πολλός, πολέες* καὶ *πολλοί*.

πολὺν καὶ *πολλόν*.

2. Τὸ ἐπίθετον *σῶς* εὐρίσκεται καὶ ὑπὸ τὸν τύπον *σόος*.

ς') Ἀριθμητικά.

1. Τύποι τοῦ ἀριθμ. *δύο* : *δοιῶ, δύω, δοιοί, δναί*.

2. Αἰολικὸς τύπος *πίσυρες* ἀντὶ *τέσσαρες*.

3. *εἰκοσι(ν)* ἀντὶ *εἴκοσι(ν)*.

4. Ἀρχαῖοι τύποι τακτικῶν : *δεύτατος, τέτατος*.

Δ'. ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

α') Προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν :

1. Εἰς τὴν γεν. τοῦ ἑνικ. : *ἐμέο, ἐμεῦ, ἐμεῖο, μεν, ἐμέθεν*

σέο, σεῦ, σεῖο, σευ, σέθεν

ἐο, εὔ, εἶο, εὗ, ἐθεν.

2. Εἰς τὴν ὀνομ. τοῦ πληθ. : *ἄμμες*

ὑμμες.

3. Εἰς τὴν δοτ. τοῦ πληθ. : *ἡμιν-ἄμμι*

ὑμιν-ὑμμι.

4. Εἰς τὴν αἰτ. τοῦ πληθ. : *ἄμμε-ἡμέας*

ὑμμε-ὑμέας.

β') Ἐπαναληπτικῆς :

Αἰτ. ἑνικ. τῆς ἐπαναληπτ. ἀντων. αὐτὸς -ῇ -ὸ καὶ εἰς τὰ τρία γένη : *μιν* (*αὐτόν, -ήν, -ό*).

γ') Δεικτικῶν :

1. Οἱ τύποι *ὁ, ἡ, τὸ (οἱ, αἱ καὶ τοί, ται)* ὡς δεικτικαὶ ἀντωνυμίας.
2. Ἡ ἀντων. *ἐκεῖνος* ἄνευ τοῦ *ε* : *κεῖνος*.

δ') Κτητικῶν.

1. ἔμδς
σός, τεός
έός, έή, έδν (ός, ή, όν).

ε') Ἀναφορικῶν :

1. Οἱ τύποι *ὁ, ἡ, τὸ* μὲ σημασίαν ἀναφορ. ἀντωνυμίας.
2. Ἡ γεν. ἐνικ. ἄρσεν. *δου (οῦ)* καὶ θηλ. *έης (ής)*.
3. Τὸ οὐδέτερον τῆς ἀντων. *ὅστις* : *ὅττι*.

ς') Ἀορίστων :

1. Ἡ γεν. καὶ δοτ. τῆς ἀντων. *τίς* : *τεο, τευ*
τεφ, τφ.
2. Τὸ οὐδέτερον : *δι, ὅτι*
ῶτεν, ὅτιτεο
— *ῶτιτεφ.*

Ε'. ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

α') Αὔξεις καὶ ἀναδιπλασιασμός.

α') Αὔξεις : Παρωχημένοι χρόνοι ἄνευ αὐξήσεως : *διαστήτην, λίσσετο, βάλλε, καλέσσατο, γένετο.*

β') Ἀναδιπλασιασμός : Συχνότατα γίνεται καὶ εἰς τὸν ἐνεργητ. καὶ μέσον ἀόριστον β' εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις : *πεπιθεῖν, τεταρπόμενοι, κεχαροίατο.*

β') Προσωπικαὶ καταλήξεις.

α') Ὀριστικῆς :

1. Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. ἐνικ. εἰς *-εαι* : *παρελύσεται, δυνήσεται.*
2. Χρήσις μεικτοῦ ἀορίστου α' καὶ β' : *ἔξον, ἐβήσετο.*

3. Κατάληξις γ' πληθ. παθ. άόρ. εις -(θ)εν: ήγεσθ^{εν}, τάφ^{εν}, έμ^ιχθ^{εν}.

4. Κατάληξις γ' πληθ. παθ. παρακειμ. εις -αται (-νται) και ύπερσυντελ. εις -ατο (-ντο): δεδαί^{αται}, κατακεί^{αται}, δεδμή^{ατο}, έφθί^{ατο}, κέ^{ατο}.

5. Χρήσις έκτεταμένων τύπων ρημάτων τινών: θαλέθ^ω (θάλλω), φθινύθ^ω (φθίνω).

6. Συχνωτάτη χρήσις θαμιστικών ρημάτων με κατάλ. -σκω: κα-λέσκε, δησάσκετο, έσκε (είμι).

β') 'Υποτακτικής:

1. Έγκλιτικόν φωνήεν ε και ο άντι η και ω: θεί^ωμεν, ελάσ-σαι, (ίνα) είδετε.

2. Κατάληξις -μι -σθα -σι και εις τὰ εις -ω ρήματα: τύχ^ωμι, έθέλ^ωσθα, φύγ^ωσι.

γ') Εὐκτικής:

1. Κατάληξις γ' πληθ. μέσου άόρ. α' εις -ατο: κεχαροί^{ατο}, πνυθί^{ατο}.

δ') 'Απαρεμφάτου:

1. Τό ενεργητ. απαρέμφατον έχει κατάληξεις -εν, -εναι, -μεν και -μεναι: πεισέ^{μεν}, φερέ^{μεν}, φανή^{μεναι}, έλθέ^{μεναι}.

ε') 'Ιδιαίτεροι σχηματισμοί χρόνων ρημάτων τινών:

1. Σχηματισμός του άόρ. β' του ρ. έρχομαι εκ θέμ. έλ^{υθ}:- ήλ^{υθον}.

2. Σχηματισμός μέσου άόρ. α' του ρ. λύω άνευ -σα: λύ^{μην}, λύ^{το}.

3. 'Αόρ. β' ύποτακτ. του βάλ^{νω}: βή^ω (βῶ).

4. Προστακτ. άόρ. β' του κλύ^ω: κλῦθ^ι (έξ αρχαίου τύπου έκλ^{υν}).

γ') 'Ανώμαλα Ρήματα.

α') Είμι:

1. Διατήρησις του θέματος έσ- εις τὰ πρόσωπα: έσ^{σι} (εί), έσ^{σο} (ίσθ^ι), έσ^{κε} (ήν θαμιστ.).

2. Ἀσυναίρετοι τύποι : *ἔην* (ἦν), *ἔω* (ῶ), *ἔωσι* (ῶσι), *ἔων* (ῶν).
3. Κατάληξις βαρυτόνων εἰς τὴν εὐκτικ. : *ἔοις* (εἴης), *ἔοι* (εἴη).
4. Ἀπαρέμφατον : *ἔμμεν* καὶ *ἔμμεναι* (εἶναι).

β') **Οἶδα :**

1. β' ἐνικ. ἐνεστ. ὁριστ. *οἶδας* καὶ α' πληθ. *ἴδ-μεν*.
2. Τὸ ἀπαρέμφ. καὶ τὸ θηλ. τῆς μετχ. ἐκ τοῦ θέμ. *ἴδ-* : *ἴδμεναι*, *ἰδνῖα*.
3. Μέλλων *εἰδῆσω* (ἐξ ἀχρήστου *εἶδω*) καὶ ἀπαρέμφ. *εἰδησέμεν*.

γ') **Φημί :**

1. Σχηματισμοὶ εἰς μέσσην φωνήν : *φάο*, *ἔφατο*, *ἔφαντο*, *φάσθε*, *φάσθαι*.

δ') **Εἶμι :**

1. Σχηματισμὸς τοῦ παρατατικοῦ ἐκ θέμ. *ι-* : *ἴσαν* (ῆσαν).

ε') **Κεῖμαι :**

1. Ἐπικός τύπος εἰς τὸ γ' πληθ. : *κέονται*.

Γ'. ΑΚΛΙΤΑ

α') Προθέσεις.

α') Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : *μετὰ δ' ἰὼν ἔηκε*,
ἀπὸ πατρὸς φίλῳ δόμεναι, *νεῶν ἄπο*.

β') Παρασχηματισμοὶ τῶν προθέσεων :

1. Ἡ πρόθεσις *εἰς* εἰς τύπον *ἐς*.
2. Ἡ πρόθεσις *ἐν* εἰς τύπον *εἰν*, *ἐνί*.
3. Ἡ πρόθεσις *πρὸς* εἰς τύπον *προτί*, *ποτί*.

β') Σύνδεσμοι.

α') Συνήθεις σύνδεσμοι παρ' Ὀμήρῳ :

ἡμὲν-ἡδὲ (καὶ - καί), *αὐτὰρ* (δέ), *οὕνεκα* (ὅτι, διότι), *κε(ν)* (*ἄν* δυνητ.), *αἶ* *κε* (*εἰ ἄν*, *ἐάν*), *ὄφρα* (*ἵνα*), *ἄρα*, *ἄρ*, *ῥα*, *νυ(ν)* (*συμπερασματ.* καὶ *βεβαιωτ.*).

γ') Ἐπιρρήματα.

α') Εἰς ἐπιρρημ. χρῆσιν ἀπαντᾷ ἡ αἰτιατ. τοῦ οὐδεν. πολλῶν ἐπιθέτων εἰς ἑνικ. καὶ πληθ.: *μέγα φωνήσας, ἀδινὰ στενάχων, πολλὸν ἄπο.*

β') Συνήθη ἐπίσης ἐπιρρ.: *σάφα, νόσφι, ἀέκητι, ὄχα, ἀντιβίην, διαμπερὲς κ. ἄ.*

δ') Μόρια ἐν συνθέσει.

α') Στεροτικὸν νη-: *νήπιος, νώνυμος, νηλεής.*

β') Ἐπιτατικά ἀγα- ἐρι- ἀρι- ζα-: *ἀγακλυτός, ἐρίβωλος, ἀριπρεπής, ζάθεος.*

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Α

στ. 1-32.

α) 1-7 :—*ἡ μῆνις -ιος*=ἡμέρη, θυμός.—*αἰίδω** ἄδω=διηγούμαι με ᾠδὴν, ψάλλω* μτβτ.—*οὐλόμενος** ὀλόμενος* με ἔνεργ. σημ.=ὀλέθριος. Ἀόρ. β' τοῦ ὀλλυμαι* κυρίως: ὁ ἄξιος ὀλέθρου, ὁ κατηραμένος.—*ἔθηκε** *τίθημι*=δίδω, προσενῶ.—*ἰφθιμος*=ἄκμαϊος, γενναῖος.—*προῦάπτω*=στέλλω.—*Ἄιδι** δοτ. τοπ. ἐχρήστου ὀνόμ. *Ἄις** συνήθ. ὄνομ. *Ἀΐδης*=ὁ ἀόρατος θεὸς τοῦ Ἄδου (στερ. α+Fiδ).—*αὐτούς** τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ *ψυχάς*.—*τὰ ἐλώρια*=ἡ λεία (*ἐλωρ*, *ἐλεῖν*).—*τεύχω*=κατασκευάζω, κάμνω.—*οἰωνός*=ὄρνεον.—*πᾶσι*=εἰς τὰ παντὸς εἶδους.—*ἐτελείετο*=ἔξεπληροῦτο* *τελείω* παρὰλλ. τύπος τοῦ *τελέω*.—*βουλῇ*=θέλησις, ἀποφασίς.—*ἐξ οὗ δὴ** θὰ νοηθῇ καὶ πάλιν τὸ *ἄειδε*=ψάλλε, ἀπὸ τότε ἀκριβῶς ποῦ... Πρβλ. καὶ Ὀδυσσεΐας α 10: *τῶν ἀμόθεν*.—*τὰ πρῶτα*=κατὰ πρῶτον.—*διαστήτην ἐρίσαντε*=ἤλθον εἰς διάστασιν κατόπιν ἔριδος.—*δίος*=θεῖος, ἐπιφανής, ὑπέροχος (*divus*).

8-16 :—*τίς τ' ἄρα** τὸ ἄρα ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ προηγούμενα=καὶ ποῖος λοιπόν.—*σφωε** αἰτ. δυϊκ. τοῦ σφεῖς=αὐτοὺς τοὺς δύο.—*ξυνίημι ἐριδι*=φέρω εἰς σύγκρουσιν.—*μάχεσθαι** ὥστε μά-

Σημ. α'. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. β'. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάσουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

χεσθαι=ώστε να γίνουν εχθροί.— **ὁ γάρ· γάρ** διασαφ.— **χολοῦμαι**=
 ἔξοργίζομαι.— **ᾠρσε· ὄρνυμι** μτβτ=σηκώνω, προκαλῶ.— **δλέκομαι**=
 καταστρέφομαι (ἄλλυμαι).— **λαοὶ**=ὁ στρατός.— **οὕνεκα**=διὰ τὸν
 λόγον ὅτι (ὅτου ἔνεκα).— **τὸν Χρῦσσην**· τὸ τὸν ἐξαίρει τὴν προσωπι-
 κότητα τοῦ Χρύσου=αὐτὸν τὸν Χρῦσσην, τὸν ἱερέα τοῦ Ἀπόλλω-
 νος.— **ἀρητῆρ**=ἱερεὺς (ἀράομαι=εὖχομαι).— **θοδς=ταχὺς** (θέω).—
λύομαι· μέσ. ὦφελ.=λυτρῶνω, ἔξαγοράζω διὰ λύτρων.— **ἀπερεί-
 σιος· ἀπειρέσιος**=ἀτελείωτος, ἄπ. ιρος.— **τὰ ἄποινα**=τὰ λύτρα.—
στέμματ' Ἀπόλλωνος=σύμβολα ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος.— **ἐκηβόλος**=
 ὁ κατὰ βούλησιν βάλλων καὶ ἐπιτυγχάνων τοῦ στόχου, τοξότης
 ἀλάθης.— **ἀνὰ**=ἀνηρτημένα.— **λίσσομαι**=παρακαλῶ, ἱκετεύω
 (λιτή, λιτανεύω-εἶα). **κοσμήτωρ**=ἡγεμών, ἀρχηγός.

17 - 21: — **ἐυκνήμιδες**=οἱ φέροντες καλὰς, στερεὰς κνημίδας.
 Τὸ ἐπίθετον ἀναφέρεται εἰς τὸν τέλειον ὀπλισμὸν τῶν Ἀχαιῶν.—
δῶμα=κατοικία (δέμω=κτίζω, δόμος).— **ἐκπέρθω**=κυριεύω, ἐκ-
 πορθῶ.— **ἐὺ· εὖ**=μὲ τὸ καλόν.— **τά τ' ἄποινα**=καὶ αὐτὰ τὰ λύτρα,
 τὰ ὅποια ἔφερεν ὁ Χρῦσης.— **δέχεσθαι**· ἀπαρέμφ. μὲ σημασίαν προσ-
 τακτ.— **ἄξομαι**=φοβοῦμαι καὶ σέβομαι (ἄγ-ος=τιμή, ἄγ-ιος, ἀγνός).
 22 - 32: — **ἐνθα· χρον.** — **ἐπευφήμησαν**=μετὰ βοῆς προέτρε-
 ψαν.— **αἰδεῖσθαι· αἰδομαι** μτβτ.— **ἀγλαδς**=λαμπρός, μεγαλοπρεπῆς
 (ἀγάλλομαι).— **ἀνδάνω θυμῷ**=εὐχαριστῶ τὴν ψυχὴν (ρίζ. σFαδ,
 ἄδος, ἡδύς).— **κακῶς**=μὲ ὑβριστικὸν τρόπον.— **ἀφίημι**=ἀποπέμπω.—
κρατερὸς=ἄγριος, σκληρός.— **ἐπὶ - ἔτελλε· ἐπιτέλλω**=δίδω προσ-
 ταγήν.— **κιχάνω καὶ κ' ἡμι**=συναντῶ.— **δηθύνω**=βραδύνω, ἀργο-
 πορῶ (δηθά).— **αὐτὺς**=πάνιν.— **μή... οὐ χραίσμη**=μήπως δὲν σὲ
 ὠφελήσῃ· χραισμέω=ὠφελῶ, χρησιμεύω.— **νύ(ν)· μόρ.** ἐγγλ.· **μή νυ**=
 μήπως δά.— **ἐπεισὶ μιν καὶ γῆρας**=ἐπέλθῃ εἰς αὐτὴν καὶ τὸ
 γῆρας, πρὶν γηράσῃ.— **τηλόθι**=μακρὰν (τηλοῦ, τῆλε).— **ἡ πάτερη**=
 ἡ πατρίς.— **ἐποίχομαι ἰστὸν**=πηγαινοέρομαι ἔμπρὸς εἰς τὸν ἀρ-
 γαλειόν, ὑφαίνω.— **τὸ λέχος**=ἡ κλίνη (λεχῶ, ἄλοχος).— **ἀντιᾶω
 λέχος**=κοιμῶμαι εἰς τὴν ἰδίαν κλίνην.— **σαώτερος**=ἀβλαβέστερος,
 ἀκραιότερος. Τὸ συγκριτικὸν ἀντὶ θετικοῦ σᾶος-σῶος=σῶος.—
νόομαι=ἐπιστρέφω (ρίζ. νεσ, νόστος).

β)—Πατρωνυμ. τοῦ Πηλεΰς: Πηλεΐδης, Πηλεΐάδης, γεν. Πη-
 ληιάδεω.

— Ἀρχαιότερος τύπος τοῦ ἀριθ. δύο: δύω.

- Συγκοπτόμενος τύπος τοῦ ὀνόμ. *θυγάτηρ* καὶ εἰς τὴν αἰτιατ. *θύγατρα*.
- Ἐπικὸς ἄορ. τοῦ *δέχομαι* : *ἐδέγμην* καὶ ἀπαρμφ. *δέχθαι*.
- β' πρόσ. ὑποτακτ. τοῦ *νέομαι* : *νέηαι* (*νέη*).
- Ν^ο ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : (¹) *τεῦχε*, *βασι-
λῆι*, *νοῦσον*, *μιν*, *κύνεσσιν*.

γ) *Μῆνιν Ἀχιλλῆος* : Οἱ στίχοι 1-7 συνοψίζουν ὁλόκληρον τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἰλιάδος καὶ συγχρόνως προεξαγγέλλουν τὴν δραματικότητα τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐκ τῆς ἔριδος τῶν δύο ἡγεμόνων.— *Θεά* : Ὁ ποιητὴς επικαλεῖται ἀορίστως τὴν θεότητα, ἣτις προστατεύει τὴν ποιητικὴν δημιουργίαν, διὰ νὰ τὸν ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Ἰλιάδος. Ἡ θεότης αὐτὴ εἶναι ἡ Μοῦσα ἢ αἱ Μοῦσαι, κόραι τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, θεαὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ αὐταί. (Πρβλ. καὶ Ὀδυσσεΐας α 1). Εἰς ὠρισμένα σημεῖα τῆς Ἰλιάδος ἀνανεῶνεται ἡ ἐπὶ κλησις αὐτῆς : *Ἔσπετε νῦν μοι, μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι*.— *Πηλεΐδης Ἀχιλλεύς* : Ὁ Ἀχιλλεύς ἦτο υἱὸς θνητοῦ ἀνδρός, τοῦ Πηλέως, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ Φθίαν. Λαὸς αὐτοῦ ἦσαν οἱ Μυρμιδόνες. Τόσον ἡγάπησαν καὶ ἐπροστάτευσαν οἱ θεοὶ τὸν Πηλέα, ὥστε συνέξευξαν αὐτὸν μὲ τὴν Νηρηίδα Θέτιν καὶ παρεκάθησαν αὐτοπροσώπως εἰς τὸ γαμήλιον συμπόσιον. Μοναδικὸς γόνος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ γάμου τούτου ὁ Ἀχιλλεύς, ὅστις ὑμνεῖται ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἥρωας τοῦ πολέμου. (Βλ. Εἰσαγ.) — *Ἀχαιοί* : Ὡς καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ, μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ὀρίζονται οἱ Ἕλληνες, οἵτινες μετέσχον τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Λέγονται καὶ *Ἀργεῖοι*, πιθανῶς διότι κατὰ τὴν μυθολογίαν αἱ Μυκῆναι μητρόπολιν εἶχον τὸ Ἄργος, τοῦ ὁποίου κατόπιν καὶ ἐγένοντο ἰσχυρότεραι. Λέγονται ἐπίσης *Δαναοί*, ἐκ τοῦ μυθολογικοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Δαναοῦ, ὅστις ἦλθεν ὡς ἄποικος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον.— *τεῦχε ἐλώρια κύνεσσιν οἰωνοῖσι τε* : κατὰ θρησκευτικὴν πίστιν τῶν ἀρχαίων μεγίστη δυστυχία δι' ἓνα θνητὸν εἶναι νὰ μὴ τύχῃ τῆς νομίμου ταφῆς, ἀλλὰ νὰ γίνῃ τὸ σῶμά του βορὰ τῶν θηρίων καὶ τῶν ὀρνέων. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἡ ψυχὴ δὲν εὐρίσκει ἡσυχίαν ἐν τῷ Ἅδῃ.— *Ἀτρεΐδης* : Ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεύων ἐν Μυκῆναις, ὅπως καὶ

(¹) Ἐν σελ. 91 - 97 παρατίθεται ἐπαναληπτικὸς πίναξ τῶν γνωστῶν ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας γραμματικῶν ὁμηρικῶν τύπων μὲ παραδείγματα ἐκ τῆς Ἰλιάδος.

ὁ Μενέλαος ἐν Σπάρτῃ, εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀτρώως, υἱοῦ τοῦ Πέλοπος, ὅστις ἵδρυσεν ἰσχυρότατον κράτος ἐν τῇ χώρᾳ, ἣτις ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάσθη Πελοπόννησος. — **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός**: Τέκνα δίδυμα τῆς Λητοῦς ἦσαν ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις, ἀλάθητοι καὶ οἱ δύο εἰς τὴν χρῆσιν τῶν τόξων (*ἐκηβόλος - ἰοχέαιρα*). — **ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν**: Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ ἦτο μακρά, εἶχαν ἀνελκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖα τῶν καὶ ἐκεῖ πλησίον κατεσκεύασαν τὰς σκηνάς των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν σκαφῶν καὶ τὰ ἐξαρτήματα ἐγμίζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἑκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον μὲ τὴν ἑκφρασιν « *παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν* », « *ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν* ». — **σιέμματα ἔχων χρυσέφ' ἀνὰ σκῆπτρῳ**: Διὰ τὰ ἐπισύρη περισσότερον τὸν σεβασμὸν ὁ Χρύσης, ἐκράτει μαζὶ μὲ τὸ σκῆπτρόν του καὶ κάποιο σύμβολον ἱερείας, τὸ ὁποῖον ὑπενθύμιζε τὴν ἰδιότητά του ὡς ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος. Συνήθως τὸ ἱκετήριον σύμβολον ἦτο κλάδος στεφανωμένος μὲ λευκά ἔρια. — **εὐκνήμιδες**: Αἱ κνημίδες ἦσαν περιβλήματα τῶν κνημῶν ἀπὸ τῶν σφυρῶν μέχρι τοῦ γόνατος. Κατεσκευάζοντο ἀπὸ δέρμα ἢ ἀπὸ ἐλάσματα χαλκοῦ. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἑνὸς πολεμιστοῦ φέροντος βραχὺν θώρακα καὶ τὴν μικρὰν ἀσπίδα ἐπροξέει ἰδιαίτεραν ἐντύπωσιν ἢ ποιότητος καὶ ἡ τέχνη τῶν κνημίδων (βλ. εἰκ. 4). Διὰ τοῦτο συχνάκις συναντῶμεν παρ' Ὀμήρῳ τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα *εὐκνήμιδες*, *χαλκοκνήμιδες*. — **ἐν Ἀργεῖ**: Ἀργος ἐλέγετο ἡ Ἀργολικὴ πεδιάς, ὅπου ἐξετείνεται τὸ βασίλειον τοῦ Ἀγαμέμνονος μὲ πρωτεύουσαν τὰς Μυκῆνας. Ἐνίοτε Ἀργος λέγεται ὁλόκληρος ἡ Πελοπόννησος. Ἡ πόλις Ἀργος εἶναι τὸ βασίλειον τοῦ Διομήδους.

στ. 33 - 52.

α) 33 - 42: — **ἔδρυσεν· δεῖδω** = φοβοῦμαι (ρίξ' δει-, δέος, δειλός, δεινός). — **ἀκῶν** = σιωπηλὸς (*ἀκῆν* = σιωπηλῶς). — **ὁ θῖς - ἰνός** = ἀμμουδιά. — **πολύφλοισβος** = πολυτάραχος. Τὸ ἐπίθ. ἀποδίδει τὸν ἥχον τῶν κυμάτων ἐκχυνομένων ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. (Λέξις ἡχοποίησης). — **ἀπάνευθε** = μακρὰν, δηλ. πέραν τοῦ στρατοπέδου. — **κίω** = πορεύομαι. — **ἡρᾶτο πολλὰ** = ἔκαμε ἑκτενῆ προσευχήν. — **ἡὺκομος** = ἔχουσα ὠραίαν κόμην. Ἐπίθ. ὠραίων γυναικῶν. — **κλύω** = ἀκούω, ἐπακούω. — **ἀργυρότοξος** = ὁ ἔχων λαμπρὸν τόξον. Ἐπίθ. τοῦ Ἀπόλλωνος. — **ἀμφιβαλῖνω** = προσστατεύω. Κατὰ λέξιν: βηματίζω τριγύρω, διὰ τὰ προφυ-

λάξω κάτι. Ἐδῶ ὁ πρῶτ. εἰς σημ. ἐνεστ.— **ζάθεος** = ὁ κατ' ἐξοχὴν ἱερός (ζα (ἐπιτατ.) + θεός). — **ἴφι** = μὲ δύναμιν, κραταιῶς (ἰς, ἰνός = δύναμις). — **τοί**· δοτ. χαριστ. εἰς τὸ *ἔρεψα*. — **χαρίεντα** = πρὸς εὐχαρίστησίν σου. Κτγρ. εἰς τὸ *νῆόν*. — **ἐπὶ - ἔρεψα**· ἐπερέψω = θέτω ὁροφὴν, στεγάξω ναόν. — **ἢ εἰ δὴ** = ἢ ἂν πράγματι. — **κατά**· συναπτ. πρὸς τὸ *ἔκη* (καίω). — **πίων**, *πίερα*, *πιον* = παχύς. — **μηρία** = τεμάχια μηρῶν περικεκαλυμμένα μὲ λίπος. — **κρήνην**· *κραινω* = ἐκτελῶ, ἐκπληρῶ. — **τὸ ἐέλωρ** = εὐχή, ἐπιθυμία. — **τίνω** = πληρώνω, τιμωροῦμαι.

42 - 53: **Φοῖβος** = λαμπρός, φωτοδότης (φάος). Ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος. — **βῆ δὲ κατ(ὰ)** = κατέβη δέ. — **τὰ κάρηνα** = αἱ κορυφαί. — **χώομαι** = ὀργίζομαι. — **τὸ κῆρ** = καρδία. — **ἀμφηρεφής** = κλειστός ἀπὸ παντοῦ (ἀμφὶ + ἔρεψω). — **φαρέτρα** = θήκη τῶν βελῶν (φέρω). — **ἐκλαγξαν** = ἐβρόντησαν τὰ βέλη μὲ τὸν χαρακτηριστικὸν ἦχον τῶν συγκρουομένων ὅπλων. (Λέξις ἡχοποιήτος). — **οὔσις** = τὸ βέλος. — **ἦιε**· πρτ. τοῦ εἶμι. — **εοικῶς** = ὁμοιάζων, φαινόμενος ὡς... — **ἔξομαι** = καθίζω. — **μετά** = μέσα, ἥτοι εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. — **ἔηκε**· ἴημι = ῥίπτω. — **ὁ ἰὸς** = βέλος. — **δεινὴ** (κατηγ.) **κλαγγὴ (ἐ)γένετο** = φοβερός ὑπῆρξεν ὁ συριγμός. — **ὁ βιδός** = τὸ τόξον. — **ὁ οὐρεὺς** = ὁ ἡμίονος. — **ἐποίχομαι** = εἰσορμῶ, εἰσβάλλω. — **ἀργός** = ταχύς. — **αὐτοῖσι** = τοῖς ἀνδράσι. — **ἐχεπευκὲς** = αἰχμηρὸν (*ἔχω + πεύκη*) [διότι τὰ φύλλα τῆς πεύκης εἶναι αἰχμηρά]. — **ἐφίημι** = διευθύνω ἐναντίον. — **αἰεῖ** = διαρκῶς. — **ὁ νέκυς** = νεκρός. — **θαμέες** (-εἰαί) = πυκνοί, συνεχεῖς (θαμά, θαμίζω, θαμών).

β) *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: **βῆ, ἴφι, ὥμοισι, βιοτο, κλυθι, νηός.**

γ) **βῆ δ' ἀκέων παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης**: Ὁ ποιητὴς ἐξαίρει τὴν λύπην τοῦ γέροντος Χρύσου μὲ μίαν μόνην λέξιν ἀκέων. Ἄλλ' ἢ ὅλη σύνθεσις τοῦ στίχου προκαλεῖ βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅστις νοερῶς βλέπει τὸν λυπημένον πατέρα νὰ ἐπιστρέφῃ πάλιν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀκρογιαλίας, ἐνῶ ὁ φλοίσβος τῶν κυμάτων κάμνει ἀντίθεσιν μὲ τὴν σιωπηλὴν ἀπελπισίαν του. — **Χρῦσην**: Ἡ Χρῡσα ἦτο παράλιος πόλις τῆς Τροίας, ὅπου ἔλατρευετο ὁ Ἀπόλλων Σμινθεὺς (ἰδ. κατωτ.). — **Κίλλα**: Μικρὰ πόλις τῆς Τροίας, ὅπου ἐπίσης ἔλατρευετο ὁ Ἀπόλλων. — **Τένεδος**: Ἡ γνωστὴ νῆσος ἢ προσκειμένη εἰς τὴν Τρωικὴν παραλίαν. — **Σμινθεὺς**: Τὸ περιεργον

τοῦτο ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος προῆλθεν ἀπὸ τὴν πίστιν ὅτι ὁ θεὸς καταστρέφων τοὺς μῦς (*σμίνθους*) συνετέλει εἰς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ἐξυγίανσιν ὠρισμένων τόπων. Ἀνάλογος ἦτο καὶ ἡ λατομία Ἀπόλλωνος *σανροκτόνου*.—*νηδὸν ἐπέρευσα*: Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Χρύσου μαρτυροῦν ὅτι ἦτο κοινὴ ἡ χρῆσις τῶν ναῶν τοῦλάχιστον εἰς τὴν Μικρασιατικὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου. Ἀρχαιότερον οἱ θεοὶ ἐλατρεύοντο εἰς ὑπαιθρίους χώρους, εἰς κορυφὰς ὄρεων ἢ ἄλσιν. Φαίνεται ὅμως ὅτι κατὰ τόπους ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια νὰ στεγάζεται εἰς ναὸν τὸ ἅγαλμα ἐνὸς θεοῦ.—*τόξα-βέλη* (βλ. εἰκ. 5).—*ἐκλαγξαν χωομένοιο κινηθέντος*: Αἱ ἀπότομοι κινήσεις τοῦ ἐξωργισμένου θεοῦ προκαλοῦν τὴν κλαγγὴν τῶν ἐντὸς τῆς φαρέτρας του βελῶν, ἐφ' ὅσον αὐτὸς κατέρχεται ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου. Ὡς πρὸς τὴν ὄψιν του ὁ ποιητὴς ἐπινοεῖ τὴν θαυμασίαν ἔκφρασιν: *ὁ δ' ἦεν νυκτὶ ἐοικώς*. Ὅχι φωτεινὸν πρόσωπον, οὔτε εὐεργετικὴ παρουσία, ἀλλὰ ὀργὴ καὶ ἀπειλὴ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν *ἀργυρότοξον θεόν*, ὅστις κατέρχεται ἀπὸ τὴν οὐράνιον κατοικίαν του ὡς τιμωρὸς καὶ ἐκδικητής.—*πυραὶ νεκῶν*: Ὁ Ὀμηρὸς ὡς τρόπον ταφῆς ἀναφέρει πάντοτε καὺσιν τῶν νεκρῶν, ἐνῶ εἰς παλαιότεραν τοῦ Ὀμήρου ἐποχὴν οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο συνήθως, ὅπως φαίνεται καὶ εἰς τοὺς Μυκηναϊκοὺς τάφους. Τὸ ἔθιμον ταφῆς τῶν νεκρῶν ἐπανῆλθε κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

στ. 53 - 100.

α) 53-58:—*ἐννῆμαρ*=ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας (*ἐννέα+ἡμαρ*).—*ῥχετο*=ἐρρίπτοντο, ρ. *οἶχομαι*.—*τὸ κῆλον*=ξηρὸν ξύλον, βέλος.—*ἀγορῇδε*=εἰς ἀγοράν, εἰς συνέλευσιν (*ἀγείρω*).—*καλέσσατο*=προσεκάλεσε διὰ τῶν κηρύκων, ρ. μέσ. διάμ.—*τῷ ἐπὶ φρεσὶ*· ἐπὶ φρεσὶ τοῦ.—*λευκώλενος*=λευκὰς ὠλένας ἔχουσα.—*κῆδομαι*=ἐνδιαφέρομαι, λυποῦμαι.—*δτι ῥα*=ἀφοῦ μάλιστα. Πάντοτε ἡ Ἥρα ἦτο προστάτις τῶν Ἀχαιῶν καὶ τώρα περισσότερον συγκινεῖται βλέπουσα τὸν ἀφανισμόν των.—*δρᾶτο*· ἐώρα.—*ἐπεὶ οὖν*· τὸ οὖν ἐπαναφέρει τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως περὶ συγκλήσεως τῆς ἀγορᾶς.—*ἡγερθεν*· ἠγέρθησαν, *ἀγειρομαι*=συνέρχομαι εἰς συνέλευσιν.—*δμηγερέες τ' ἐγένοντο*=εὐρέθησαν συγκεντρωμένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ συζητήσουν.—*τοῖσι μετέφη*=ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς.—*ὥκὺς-εἶα-ὕ*=ταχύς, γοργός.

59-67:—*ἄμμε*· ἡμᾶς.—*παλιμπλαγχθέντας*=ἀποπλανηθέντας, ἀποτυχόντας τοῦ σκοποῦ. Σειρὰ λέξεων: *νῦν δὲ* ἄμμε *ἂν ἀπονο-*

στήσειν παλιμπλαγχθέντας = τώρα νομίζω ότι ἡμεῖς θὰ γυρίσωμεν ὀπίσω χωρὶς νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μας. — *ἄψ* = ὀπίσω (ἀπό, Λατ. abs...) — *εἴ γε* = ἐὰν βεβαίως. Ἡ ἀπόδοσις εἶναι τὸ *ἄψ ἀπονοστήσειν*. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἐμφύβολου καὶ ἂν θὰ διασωθοῦν κἂν (*εἰ φύγοιμεν*), παρεντίθεται καὶ ἄλλη ὑποθετικὴ πρότασις μὲ αἰτιολογικὴν σημασίαν· *εἰ δὴ ἡμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ* κλπ. Ὁ Ἀχιλλεὺς τονίζει ὅτι ὅχι μόνον ὁ σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας των θὰ ματαιωθῇ, ἀλλὰ εἶναι καὶ ζήτημα, ἂν θὰ γυρσοῦν ὀπίσω. — *δαμᾷ*· μέλλον δάμνημι = δαμάζω, ἀφανίζω (δμωή, ἀδμή·). — *ἄγε*· παρακελευσματικόν = ἔλα, ἄς... — *ἐρείομεν*· ἐρέω = ἐρωτῶ. — *ἱερῆα-ὄνειροπόλον*· οἱ δύο ὄροι δηλώνουν δύο διαφόρους τύπους μαντικῆς. Ὁ ἱερεὺς μαντεύει διὰ τῆς σπλαγχνοσκοπίας, ὁ δὲ ὄνειροπόλος διὰ τῶν ὀνείρων. — *ἡ καὶ ὄνειροπόλον* = ἔστω καὶ ὄνειροπόλος = ἐξηγητὴν ὀνείρων. — *τὸ θναρ*· ἔλλειπτ., μόνον ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. — *ὅς κ' εἴποι*· τὸ *κε* = δυνητικόν. — *ὅ τι* = διὰ ποίαν αἰτίαν. — *χώομαι*· Α 44. — *εἴτ' ἄρα* = μήπως τάχα. — *εὐχολή* = εὐχή, δέησις. — *ἐπιμέφομαι* = κατηγορῶ, παραπονοῦμαι. — *ἐκατόμβη* = θυσία μὲ ἄφθονα θύματα. — *αἶ κέν πως* = *εἴ πως* ἂν. Πλγ. ἐρώτησις ἐκ νοουμένου ρήμ. *σκοπεῖν*, δηλ. νὰ ἐξετάσῃ ὁ μάντις τί θὰ ἤθελεν ὁ Ἀπόλλων, διὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὸ κακόν. — *κνίσσης ἀντιάσας* = ν' ἀντικρύσῃ, νὰ αἰσθανθῇ κνίσαν. Τὸ ἀντιάω μετὰ γεν. ὡς συμμετοχῆς σημαντ. — *τέλειος* = ἄριστος, χωρὶς ἐλάττωμα. — *βούλεται*· ὑποτακτ. — *ἡμῖν*· δοτκ. χαριστ. — *ἀπὸ ἀμῦναι* = ν' ἀποτρέψῃ. — *λοιγὸς* = ὀλεθρὸς.

68-83: — *ἡ τοι ὅ γε*· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *τοῖσι δέ*. Δηλ. αὐτὸς μὲν... ἐνώπιον δὲ τοῦ λαοῦ... — *οἰωνοπόλος* = ἐρμηνευτὴς οἰωνῶν. — *ῥχα* = κατὰ πολὺ, ἐξαιρετικῶς. Ἐπίρρ. προσδιορίζον πάντοτε τὸ ἄριστος. — *ῥδη*· ῥδει. — *τὰ ἐόντα* = τὰ παρόντα. — *ἡγήσατο νήεσσιν* = ὠδήγησε διὰ τῆς προφητικῆς του δυνάμεως τὰ πλοῖα. — *Ἴλιον εἴσω* = καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ τῆς Αὐλίδος μέχρι τοῦ Ἰλίου. — *ἦν*· κτητικ. — *πόρε*· ἄορ. β' ἀχρήστου ἔνεστ. = παρέσχε, ἔδωκε. — *σφιν ἀγορήσατο* = ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς ἐπισήμως· ρ. ἀγορεύομαι. — *μετέειπε*· πρβλ. *μετέφη*· Α 58. — *εὐφρονέων* = μὲ καλὴν διάθεσιν καὶ μὲ ὀρθὴν σκέψιν. — *κέλομαι* = προτρέπω, παρακινῶ. — *διφιλος* = ὁ ἀγαπητὸς εἰς τὸν Δία. — *μυθήσασθαι* = νὰ ἐρμηνεύσω διὰ τοῦ λόγου. — *ἐκατηβέλετης*· συνών. τοῦ ἐκηβόλος· Α 14. — *τοιγὰρ* = λοιπόν. — *συντίθηναι*· ἔνν. φρεσὶ = προσέχω, ἐννοῶ. — *ἡ μὲν μοι ἀρήξειν* = ὅτι ὅλη-

θῶς θὰ μὲ βοηθήσης. — *πρόφρων* · *πρόφρασσα* = πρόθυμος. — ἡ *γὰρ* = διότι ἀληθῶς. — *χολόω* = ξερογίζω. — *μέγα κρατέει* = ἀσκει μεγάλην ἐξουσίαν. — *κρείσσω* (*ἐστί*) = ὑπερισχύει. — *χώσεται*· ἀόρ. ὑποτακτ. — *χέρεϊ*· *χερῶν* = κατώτερος. — *εἶπερ γὰρ* = διότι καὶ ἄν. — *χόλος* = ὀργή. — *αὐτῆμαρ* = ἰὴν αὐτὴν ἡμέραν. — *καταπέψη*· ρ. *καταπέσσω* = καταστέλλω (ἢ πέψις). Πρβλ. νεοελλ. : *καταπίνω τὸν θυμόν μου*. — *μετόπισθεν* = εἰς τὸ μέλλον. — *ἔχω* = κρατῶ, διατηρῶ. — *κότος* = μνησικακία. — *ὄφρα τελέσῃ* = ἕως ὅτου ἐκτελέσῃ, ἐνν. τὴν ἐκδίκησιν. — *ἐν στήθεσιν ἐοῖσι*· συναπτ. πρὸς τὸ *ἔχει κότον*. — *φράζομαι* = σκέπτομαι.

84 91: — *ἀπαμείβομαι* = ἀπαντῶ πρὸς. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις. — *θαρσήσας μάλα* = μὲ πολὺν θάρρος. — τὸ *θεοπρόπιον* ἢ ἡ *θεοπροπλή* = προφητεία, χρησμός. — *οὐ*· ἡ ἄρνησις ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸν στίχ. 88 *οὐ τις*. — *ῥ*· συναπτ. πρὸς τὸ εὐχόμενος. — *ἀναφαίνω* = φανερώνω, ἀποκαλύπτω. — *ἐπὶ χθονί* = ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν γῆν. — *δέρκομαι* = βλέπω, κυττάζω (*δράκων*, νεοελλ. *δραγάτης* = ὁ ἀγροφύλαξ). — *παρὰ νηυσί*· Α 12. — *οὐ βαρείας χεῖρας ἐποίσει σοι* = δὲν θ' ἀσκήσῃ βίαν ἐναντίον σου. — *Ἀγαμέμνονα* = περὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος. — *ἦν εἵπη*· ἡ ὑπόθ. εἰς ὑποτακτ. ἐκφράζει τὸ πιθανὸν γενέσθαι, ἐνῶ ἡ ἀπόδοσις εἰς ὀριστικὴν οὐκ ἐποίσει ἐκφράζει τὸ βέβαιον. — *πολλόν*· ἐπίρρ. = πολὺ. Πρβλ. *ὄχ' ἄριστος*. — *εὐχεται εἶναι* = διατείνεται, καυχᾶται ὅτι εἶναι. Ἡ περιφρασις *εὐχομαι εἶναι* καταντᾷ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ *εἶμι*.

92 - 100: — *αὐδάω* = ὀμιλῶ. — *ἀμύμων* = ἄψυγος, ἄμεμπτος (στερ. ἀ + μῶμος). — *οὐτ' ἄρ* = λοιπὸν οὔτε . . . — *εὐχολῆς* κλπ.· Α 65. — *ἀρηιτήρ*· Α 11. — *ἀπολύω* = ἀπολυτρώνω. — *ἄποινα*· Α 13. — *τοῦνεκα* = δι' αὐτὸν τὸν λόγον. — *ἀεικής* = ἐπονείδιστος, φοικτός. — *λοιγός*· Α 67. — *ἀπωθῶ* = σπρώχνω, ἀπομακρύνω. — *ἀπὸ δόμεναι*· ὑποκμ. τοὺς Δαναοὺς ἢ τὸν Ἀγαμέμνονα. — *ὁ ἐλίκων*· ἡ *ἐλικῶπις* = ἔχων εὐκινήτους καὶ ἐκφραστικoὺς ὀφθαλμοὺς (*ἐλίκ* - ἐλ' σσω + ὦψ). — *ἀπριάτην* = ἄνευ ἀμοιβῆς, δωρεὰν (*ἀ(στ.)* + *ἐπριάμην*). Ἐπίρρημα· πρβλ. *μάτην*, *ἄνην* κ.ἄ. — *ἀνάποινον* = ἄνευ λύτρων. Ἐπίρρ. — *τότε κέν μιν ἱλασάμενοι πεπλήθοιμεν* = τότε μόνον, ἀφ' οὗ τὸν ἐξιλεώσωμεν, θὰ τὸν ἐπειθαμεν.

β) — Μέσος τύπος τοῦ *δρῶ* μὲ ἐνεργητ. σημασίαν : *δράτο*.

— Ἐπικὸς τύπος *σφίν* ἀντὶ *σφίσιν*.

— *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ἤγερθεν, χολώ-
σέμεν, ὄφρα, ἦν μαντοσύνην, πεπίθουμεν, ἄμμε*.

γ) *ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς* : Καὶ πρὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις-κράτη ὁ θεσμὸς τοῦ νὰ συγκαληῖται ὁ λαὸς εἰς δημόσιον τόπον, διὰ νὰ συσχεφθῇ καὶ ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ ζητημάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Κατὰ τὸ πλεῖστον τότε τὰ ἑλληνικὰ κράτη ἐκυβερνῶντο ὑπὸ βασιλέων, οὗτοι δὲ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις συνεκάλουν τὸν λαὸν εἰς ἀγοράν. Βεβαίως οἱ βασιλεῖς εἶχον τὴν πρωτοβουλίαν καὶ αὐτοὶ ἐπεκύρωναν τελικῶς τὰς ἀποφάσεις, εἶχον ὅμως δικαίωμα λόγου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν παρισταμένων. Εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, ὅπως συνέβαινε κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου, ἡ ἀγορὰ συνεκαλεῖτο σιγνότερον καὶ ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ ὑπερτάτου ἀρχηγοῦ, τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων βασιλέων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀχιλλεύς, κατ' ἐμπνευσιν τῆς Ἥρας, συγκαλεῖ τὴν ἀναφερομένην ἐδῶ ἀγοράν, τὴν ὁποίαν καὶ διευθύνει. — *μάντις* : Τὸ ἔργον τῶν μάντεων ἦτο νὰ ἐξακριβώνουν τὴν θέλησιν τῶν θεῶν ἐπὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον γίνεи. Σπανιώτερον ἐπροφῆτευον οἱ μάντις μέλλοντα γεγονότα ἢ ὑπεδείκνυσιν τὸ πρακτέον. Οἱ μάντις ἐφήρμοζον διαφόρους τρόπους μαντικῆς, ἥτοι ἐκ τῶν *σπλάγχων τῶν θυμάτων* (*ἱερεῖς*), διὰ τῶν *ὀνείρων* (*ὀνειροπόλοι*), καὶ διὰ τῶν *οἰωνῶν* (*οἰωνοπόλοι*.) Πλὴν ὅμως τούτων ἐγίνετο μαντικὴ καὶ δι' *ἐμ-
πύρων*, ἥτοι διὰ τῆς φλογὸς τῶν καιομένων θυμάτων, διὰ τοῦ *θροῦ-
σματος τῶν φύλλων ἱερῶν δένδρων* καὶ διὰ *διοσημιῶν*, δηλ. ἀστραπῶν, βροντῶν κ. τ. τ. — *κνίσης ἀντιάσας* : Κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἀρχαίων οἱ θεοὶ ἀπελάμβανον τὸν εὐώδη καπνὸν τῶν καιομένων κρεάτων. — *τε-
λείων* : Τὰ θυσιαζόμενα ζῶα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐκ-
λεκτά, δηλ. ἄρτια, εὐτραφεῖ καὶ εἰς τὴν πλήρη των σωματικὴν ἀνά-
πτυξιν. — *Κάλχας* : Ὁ περίφημος μάντις ἦτο υἱὸς τοῦ Θέστορος καὶ
διὰ τῆς προφητικῆς του ἱκανότητος ἤξευρε καὶ παρόντα καὶ μέλλοντα
καὶ παρελθόντα. Πρὸ παντὸς ὅμως ἔξετιμήθη ὁ μάντις οὗτος ἀπὸ τὴν
σοφὴν καθοδήγησιν, τὴν ὁποίαν παρέσχεν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν
ἔπλευσαν κατὰ τοῦ Ἰλίου. Ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς γενικῶς ἐπρό-
τεινε νὰ ἐρωτηθῇ ἕνας μάντις διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ λοιμοῦ, ὁ δὲ Κάλχας

αὐθορμήτως ἐγείρεται καὶ θεωρεῖ ὅτι ἡ παράκλησις ἀπευθύνεται εἰς αὐτόν: «*κέλεαί με, δίφιλε, μυθήσασθαι . . .*». — *ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο*: Εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐλληνικῆς ἀντιλήψεως ὅτι ταυτίζει πάντοτε τὸ φῶς πρὸς τὴν ζωὴν, τὸ δὲ σκότος πρὸς τὸν θάνατον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀχιλλεὺς τονίζει τὴν ὑπόσχесίν του πρὸς τὸν Κάλχαντα «*ἐφ' ὅσον ζῶ καὶ ἐφ' ὅσον βλέπω*». Ἐξ ἄλλου συχνὰ ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος τὸν θάνατον ἐνὸς ἥρωος μετὰ τὴν φράσιν «*τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυπεν*». — *ἐλικώπιδα κούρην*: Τὸ πρῶτον συνθετικὸν τῆς λέξεως ἐκφράζει καὶ τὴν τοξοειδῆ γραμμὴν καὶ τὴν γοργότητα τῆς κινήσεως τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ λέξις εἶναι ἀπὸ τὰ ἐκφραστικώτερα ἐπίθετα τοῦ ἀνθρωπίνου κάλλους. Συχνάκις ἀναφέρεται παρ' Ὁμήρου ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς: «*ἐλίκωπες Ἀχαιοὶ*» (Α 539) καὶ ὡς ἐπίθετον ὠραίων γυναικῶν.

στ. 101·147.

α) 101·105:—στ. 101=στ. 68.—*κρείων*-ουσα=ἄρχων, κύριος· *εὐρὺν κρείων*=ὁ μέγα κράτος ἔχων. (Πρβλ. λατιν. late rex).—*ἄχυνμαι*=κατέχομαι ἀπὸ ἀγανάκτησιν (ἄχος).—*τὸ μένος*=ἡ ὁρμή, τὸ πάθος.—*μέγα πίμπλαντο*=ἐγέμισαν πολὺ, ἐφούσκωσαν.—*φρένες*· κυρίως τὸ διάφραγμα καὶ γενικώτερον ἡ ψυχὴ.—*φρένες ἀμφιμέλαιναι*=ψυχὴ μαύρη τριγύρω, ὀλόμαυρη.—*ὄσσε*=οἱ δύο ὀφθαλμοί.—*οἱ*=αὐτῷ.—*λαμπετάω*=λάμπω.—*εἵκτην*· δυϊκ. ὑπερσυντελ. τοῦ *FέF(ο)ικα*=ὁμοιάζω.—*Κάλχαντα πρῶτιστα*· ἀσύνδετον διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως.—*κὰκ' ὀσσόμενος*=προσβλέπων ἀγρίως (ὄσσε).

106·115:—*οὐ πῶποτε*=οὐδέποτε ἕως τώρα.—*τὸ κρήγυνον*=κάτι πὺν νὰ εἶναι καλόν.—*ἐστί τοι φίλα*· προσωπ. σύνταξ. ἀντὶ ἀπροσώπ.: *ἐστί σοι φίλον*=ἀγαπᾷς, σοῦ ἀρέσει.—*ἐσθλὸς*=καλός.—*ἐτέλεσσας*=ἔκαμες νὰ ἐκπληρωθῇ.—*καὶ νῦν*=ἐπίσης τώρα.—*ἐν Δαναοῖσι*=ἐν τῇ συνελεύσει τῶν Δαναῶν.—*θεοπροπέω*=λέγω θεοπροπίας, ἐρμηνεύω τὰ θελήματα τῶν θεῶν· στ. 67.—*ἀγορεύεις*=λέγεις ἐπισήμως.—*ὥς δὴ*=ἔτι δὴθεν.—*σφιν*=τοῖς Δαναοῖς.—*τεύχω*=κάμνω, προξενῶ.—*κούρης Χρυσηίδος*=τῆς νεαρᾶς θυγατρὸς τοῦ Χρύσου.—*καὶ γάρ ἔα*=διότι ἀληθῶς.—*προβέβουλα*=προτιμῶ (ἐν τῷ β' συνθετ. τὸ θέμα τοῦ βούλομαι).—*κουριδίη ἄλοχος*=νόμιμος σύζυγος.—*ἔθεν*=αὐτῆς.—*τὸ δέμας*=ἡ κορμοστάσις.—*ἡ φυνή*=αἱ

φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις.— οὐτ' ἄρ φρέ-
νας = οὔτε ἀλήθεια εἰς τὸν νοῦν.— *ἔργα* = ἐργοχειρα.

116 - 120: — *καὶ ὥς*· παρὰ τὰ χαρίσματα τῆς Χρυσήϊδος καὶ
τὴν προτίμησίν μου εἰς αὐτήν.— *πάλιν δόμεναι* = ἀποδοῦναι.— *ἡ*
ἀπολέσθαι = παρὰ νὰ χάνεται, καὶ ὅχι νὰ χάνεται.— *αὐτάρ*· ἐναντ.=
ἀλλά.— *τὸ γέρας* = τὸ τιμητικὸν δῶρον.— *οἶος* = μόνος.— *ἔω*· ὦ.—
ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε = διότι δὲν ἀρμόζει κἄν.— *λεύσσω* = βλέπω, κυτ-
τάζω (λευκός, lux).— *δ* = ὅτι.— *μοι*· δοτκ. ἀντιχαριστική.— *ἔρχεται*
ἄλλη = πηγαίνει ἄλλοῦ, εἰς ἄλλον.

121 - 129: — *ποδάρκης* = ταχύπους (ποὺς + ἀρκέω). Πάντοτε εἰς
τὴν φράσιν *ποδάρκης* διὸς Ἀχιλλεύς.— *κῦδιστε* = πανένδοξε (κῦδος =
δόξα).— *φιλοκτέανος* = φιλοκερδής, πλεονέκτης (φιλ. + κτέανον = κτή-
μα).— *πῶς γάρ*· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν λανθάνουσαν ἀντίρρησην τοῦ
Ἀχιλλέως, ὥς νὰ ἔλεγε: τοῦτο δὲν γίνεται, διότι πῶς...— *μεγά-*
θυμος = μεγαλόψυχος. Πρβλ. *μεγαλήτωρ*.— *οὐδὲ τι* = καὶ οὐδόλως.—
ἴδμεν· ἴσμεν.— *ξυνήια* = κοινὰ λάφυρα ὅλου τοῦ στρατοῦ (ξυνός =
κοινός).— *κείμενα* = βαλμένα κατὰ μέρος, προωρισμένα πρὸς διανο-
μήν.— *τὰ μὲν...* *τὰ* = ὅσα βεβαίως... ταῦτα.— *ἐξεπράθομεν* =
ἀπεκτήσαμεν ἀπὸ κυριευθείσας πόλεις. Βραχυλογικῶς ἀντί: *ἐκπέραν-*
τες πόλεις ἐκ πόλιων ἐλάβομεν.— *δέδασται*· *δατέομαι* = μοιράζομαι.—
λαοὺς· ὑποκείμεν. τοῦ *ἐπαγείρειν*.— *παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν* = νὰ
τὰ συγκεντρῶσιν πάλιν πρὸς νέαν διανομήν.— *θεῶ* = κατὰ τὴν θέλη-
σιν τοῦ θεοῦ.— *προΐημι* = ἀφίνω, στέλλω.— *ἀποτίνω* = πληρώνω,
ἀμείβω. Πρβλ. *τίνω*· A 42.— *αἶ κέ ποθι* = ἕάν ἴσως.— *δῶσι*· δῶ.—
πόλιν Τροίην = τὴν Τρωικὴν πόλιν, ἔνν. τὸ Ἴλιον.— *ἐυτείχεος* =
καλοτειχισμένος, ὀχυρός.— *ἐξαλαπάξω* = κυριεύω καὶ διαρπάξω πόλιν.

130 - 147: — *κρείων*· A 103.— *μὴ δὲ οὕτως* = ὅχι δὰ ἔτσι.— *ἀγα-*
θός περ ἐὼν = παρὰ τὴν ἑξαιρετικὴν σου ἀνδρείαν.— *θεοεικελος* =
ὅμοιος μὲ θεὸν (θεός + εἰκελος).— *μὴ κλέπτε νόφ* = μὴ σκέπτεσαι νὰ
μὲ ἀπατήσης.— *οὐ με παρελεύσεαι*· *πῖρόρχομαι* *τινα* = προσπερνῶ κά-
ποιον, ξεγελῶ. Εἰς λαϊκὴν ἔκφρασιν « δὲν θὰ μοῦ τὴν καταφέρης ».— *ἡ*
ἐθέλεις = ἀλήθεια θέλεις.— *ὄφρα ἔχης* = ἵνα ἔχης, νὰ ἔχης.— *αὐτός*· το-
νίζει τὸ ὑποκείμεν. τοῦ *ἔχης* = σὺ διὰ τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ἔχης.— *αὐτάρ*· ἀν-
τιθετ.— *αὐτως* = ἔτσι.— *ἡμῖαι* = κάθημαι.— *δεύομαι* = στεροῦμαι (δέο-
μαι).— *κέλει*· A 74.— *εἰ μὲν δώσουσι*· θὰ νοηθῇ ὡς ἀπόδοσις: *καλῶς*
ἔχει.— *ἄρσαντες κατὰ θυμὸν* = ἱκανοποιοῦντες τὴν ψυχὴν μου, ρ. ἀρα-

ρίσκω = προσαρμόζω. — *ὅπως ἔσται*· πλγ. ἐρώτησις. — *ἀντάξιον*· ἔνν. ἐκείνου τὸ ὅποιον χάνω. — *ἐγὼ δέ* = ἐγὼ πάντως. — *ἔλωμαι*· ρ. αἰροῦμαι = λαμβάνω. Ὑποτακτ. μετὰ τοῦ *κὲν* ἰσοδυναμεῖ μὲ μέλλοντα ὀριστικῆς. Σειρὰ λέξ.: *ἐγὼ δὲ ἰὼν αὐτός κεν ἔλωμαι ἢ τεὸν γέρας ἢ Αἴαντος*. — *τεὸς* = σός. — *ἄξω ἐλὼν*· ταυτολογία πρὸς τὸ *ἔλωμαι ἰὼν* — *κὲν κεχολώσεται*· τὸ *κὲν* ἐκφράζει τὴν πιθανότητα τοῦ πράγματος. Ὁ τετελ. μέλλον ἀντὶ ἀπλοῦ *χολώσεται*. — *ὃν κεν ἔλωμαι* = ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἔλθω. Ἐξακολουθεῖ διὰ τοῦ *κὲν* νὰ δηλοῦται ἡ πιθανότης. Δηλ. ἂν συμβῇ νὰ μοῦ ἀρνηθῇτε ἄλλο γέρας, τότε θὰ γίνουν ὅλα αὐτά. — *ἢ τοι* = βεβαίως, ὅπωςδῆποτε. — *μεταφράζομαι* = σπέπτομαι κατόπιν. — *αὗτις* = ἄλλην φοράν. — *ἄγε*· παρακλειςμ. = ἔμπρός. — *ἐρύσωμεν*· ἀντὶ ἐρύσωμεν. Τὸ ρ. *ἐρύω* = καθελκύω. — *ἄλς-ἄλδς* = θάλασσα. — *ἐρέτης* = κωπηλάτης. — *ἐπιτηδὲς* = ἐπιμελῶς. Τὸ ἐπίρρ. δηλώνει ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν ναυτῶν πρέπει νὰ γίνη μὲ προσοχήν. — *ἀγείρομεν... θείομεν... βήσομεν*· ὑποτακτ. ἀντὶ *ἀγείρωμεν* = ἄς συλλέξωμεν, θῶμεν, ἀνὰ βήσωμεν = ἄς ἐπιβιβάσωμεν. — *ἀρχὸς* = ἀρχηγός. Κατγρμ. — *βουληφόρος* = μέλος τῆς βουλῆς τῶν γερόντων, ἐπίσημος (*βουλὴν + φέρω*). — *ἡέ* = ἡ. — *ἐκπαγλος* = φοβερός (*ἐκπαγλος, ἐκπλαγῆναι*). — *ἐκάεργος* = ὁ κατὰ βούλησιν ἐνεργῶν. Ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος. — *ἰερά ῥέζω* = τελεῶ θυσίας· *ῥέζω* = πράττω (*ῥέκτης*).

β) — Συγκριτικὸν τοῦ *κακός*: *χερεῖων*.

— Ὁ σύνδεσμος *οὕτω*: *ὅ*.

— *Ν*· ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *δόμεναι, σῶν, ἔμμεναι, δώωσι, ἔθεν, ἔω, ἴδμεν, πολλίων*.

γ) — *εὐρὺν κρεῖων*: Ἡ ἐπικράτεια τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐξετείνετο εἰς μέγα μέρος τῆς Πελοποννήσου. Περιελάμβανε τὰς Μυκήνας, τὴν Κόρινθον, τὴν Σικυῶνα, τὴν Πελλήνην, τὸ Αἰγίον καὶ ἐντὸς τῆς περριοχῆς αὐτῆς ἄλλας πόλεις (B 569 - 575). Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν, ὡς ἡγεμὼν τοῦ μεγαλυτέρου κράτους, ἤσκει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, δι' ὃ καὶ λαμβάνει τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Τρωικῆς ἐκστρατείας. — *φρένες ἀμφιμέλαιναι*: Ἡ ἐκφρασις δηλώνει τὴν ἔντασιν τῆς ὀργῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἡ ὁποία συντελεῖ εἰς τὸ νὰ πλημμυρίσουν αἱ φρένες του ἀπὸ σκοτεινὸν αἶμα. Ἐξωτερικῶς δὲ περιγράφει ὁ ποιητὴς θανμάσια τὴν ἐκδήλω-

σιν τῆς ὀργῆς αὐτῆς μὲ τὴν παρομοίωσιν ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὁμοί-
αζον μὲ λάμπον πῦρ. — **μάντι κακῶν**: Καὶ εἰς ἄλλην περιίπτωσιν ὁ
Κάλχας ἐμάντευσε δεινὰ διὰ τὸν Ἀγαμέμνονα. Ὅταν εἶχε συγκεν-
τρωθῇ ὁ στόλος τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Αὐλίδα καὶ ἔνεκα νηνεμίας δὲν
ἠδύνατο ν' ἀποπλεύσῃ, ὁ περίφημος μάντις ἐπέβαλεν εἰς τὸν Ἀγα-
μέμνονα νὰ θυσιάσῃ τὴν πρωτότοκον κόρην τοῦ Ἰφιγένειαν, διὰ νὰ
ἐξιλεωθῇ ἡ θεὰ Ἀρτεμις, εἰς τὴν ὁποίαν κάποτε εἶχεν ἀσεβήσῃ ὁ
Ἀγαμέμνων. — **οἴκοι ἔχειν**: Κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς ὁ
οἰκοδεσπότης ἠδύνατο νὰ ἔχῃ πλὴν τῆς νομίμου συζύγου του, τῆς
κουριδῆς ἀλόχου, καὶ ἄλλας γυναῖκας. — **Κλυταίμῃστρα**: Ἦτο δίδυ-
μος ἀδελφὴ τῆς Ἑλένης, θυγάτηρ τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρ-
της, καὶ τῆς Λήδας. — **οὔτ' ἄρ φρένας οὔτε ἔργα**: ἡ ἀξία μιᾶς γυ-
ναικὸς ἐκτιμᾶται ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ σωματικὰ χαρίσματα (*δέμας καὶ
φύην*), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ἀρετὴν (*φρένας*) καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιμέ-
λειαν καὶ καλαισθησίαν εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα. — **τὰ μὲν πολλῶν ἐξε-
πράθομεν**: Κατὰ τὴν μακροχρόνιον πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου οἱ Ἀχαιοὶ
ἐπεχειροῦν καὶ ἄλλας ἐπιδρομὰς εἰς παραλίους μάλιστα πόλεις, τὰς
ὁποίας ἐκυρίευν καὶ ἐλεηλάτουν. Ἀπὸ τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ἀπεκό-
μιζον λάφυρα, κοινὸν κτῆμα ὅλου τοῦ στρατοῦ (*ξυνήϊα*). Μεταξὺ τῶν
λαφύρων κατελέγοντο καὶ εὐγενεῖς γυναῖκες, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν
διανομὴν ἔδιδον εἰς τοὺς ἡγεμόνας ὡς ἐξαίρετον δῶρον (*γέρας*). — **ἐν-
τείχεον πόλιν**: Τὸ τεῖχος τοῦ Ἰλίου ἦτο τόσον ὀχυρόν, ὥστε ἐπιστεύετο
ὅτι εἶχον οἰκοδομήσει τοῦτο οἱ θεοί. Τὸ γεγονός ἄλλως τε ὅτι τὸ Ἴλιον
ἀντέσχευ ἐπὶ δέκα ἔτη εἰς τὰς ἐφόδους τῶν Ἀχαιῶν μαρτυρεῖ ὅτι
πράγματι ἡ πόλις ἦτο ἰσχυρότατα ὠχυρωμένη (βλ. εἰκ. 3). — **Αἶας**:
Υἱὸς τοῦ Τελαμώνος βασιλεὺς τῆς Σαλμῖνος ἦτο ὁ δεῦτερος κατὰ τὴν
ἀνδρείαν ἦρος μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἐξάδελφος, διότι
ὁ Τελαμὼν καὶ ὁ Πηλεὺς ἦσαν ἀδελφοί. — **νῆα μέλαιναν**: λέγονται
οὕτω τὰ πλοῖα, διότι συνήθως εἶχον βαθὺ χρῶμα προσδιδόμενον εἴτε
διὰ βαφῆς ἢ δι' ἐπαλείψεως πίσσης. Εἰς ἓνα ναυτικὸν λαόν, ὅπως ἦσαν
οἱ Ἕλληνες, ἔκαμεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ χρῶμα
καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν πλοίων. Ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται ὡς κοσμη-
τικὰ τῶν πλοίων ποικιλώτατα ἐπίθετα: *κναοπόρωσι*, *φοινικοπάροισι*,
μιλοπάροισι, *ἑὺσελμοι*, *ὠκύποροι* *νῆες* κ.ἄ. — **εἰς ἅλα δΐαν**: ἡ θάλασσα
χαρακτηρίζεται ὡς θεϊκὸν στοιχεῖον λόγῳ τῆς ἀπεραντοσύνης της. Κάθε
μέγα καὶ ἄγνωστον θεωρεῖται συγγενὲς πρὸς τοὺς θεοὺς. — **βουληφό-**

ρος : μετὰ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς, οἵτινες συσκέπτονται μετὰ τοῦ βασιλέως περὶ τῶν κοινῶν καὶ ἐκφράζουν ἐπ' αὐτῶν γνώμην.— **Ἰδομενεύς** : Βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακεκριμένους ἀρχηγούς τῆς Τρωικῆς ἐκστρατείας.

στ. 148-187.

α) 148-150 : — **ὑπόδρα** = μετὰ τοῦ ἄγριον βλέμμα (ὑπὸ + ῥίξ. *δράκ - δέρομαι*). **Ἐπίρρ. — πόδας ὠκὺς**· Α 48. — **ὦ μοι**· ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — **ἐπιειμένος** = ἐνδευμένος, ρ. *ἐπὶ ἐννυμαι, ἐφέννυμαι*. — **κερδαλέφρων** = ὁ ἐπιζητῶν τὸ κέρδος (*κερδαλέως + φρήν*). — **πρόφρων**· Α 77. — **τοὶ ἔπεις**· σοὶ τοῖς λόγοις = εἰς τοὺς λόγους σου. — **ὀδὸν ἐλθέμεναι** = νὰ μεταβῇ εἰς τινα ἀποστολήν, δηλ. πρεσβείαν, ἐνέδραν κ.τ.τ. — **Ἴφι**· Α 38. — **οὐ γὰρ ἐγώ**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοούμενην σκέψιν τοῦ Ἀχιλλέως ὅτι πρῶτος αὐτὸς δὲν θὰ ὑπακούῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὸν Ἀγαμέμνονα. — **ἐνεκα Τρώων μαχησόμενος** = μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ πολεμήσω τοὺς Τρῶας. — **αἰχμητῆς** = ὁ χειριζόμενος δεξιῶς τὴν αἰχμὴν τοῦ δόρατος, πολεμιστής. — **οὐ τι** = οὐδόλως. — **αἷτιός εἰμι τινι** = βλάπτω, ἀδικῶ τινι. — **ἐλαύνω** = ἀπάγω. — **οὐδὲ μὲν ἱππους**· ὁ μὲν βεβιωτικός. — **ἐριβῶλαξ** = γῆ ἔχονσα μεγάλους βώλους χώματος, εὐφορος (*ἐρι* (ἐπιτ.) + *βῶλαξ*). — **βωτιάνειρα** = γῆ τρέφουσα ἄνδρας, τροφὸς ἡρώων (*βόσκω, βώτωρ + ἀνήρ*). — **δηλέομαι** = βλάπτω (*δηλητήριον*). — **ἐπεὶ ἦ** = διότι ἀλήθεια. — **οὐρεα σκυόεντα** = σκιερά, ἄγρια βουνά. — **θάλασσα ἠχήεσσα** = ἠχοῦσα ἀκαταπαύστως, πολυτάραχος. — **σοί**· ἢ ἄντων. τίθεται μετὰ ἔμφασιν πρὸ τοῦ ἅμ' ἐσόμεθα. — **μέγα ἀναιδὲς** = ἀναιδέστατε. — **τιμὴν ἀρνύμενοι** = ἐπιδιώκοντες νὰ λάβωμεν ἐκδίκησιν. — **Μενελάω σοί τε**· δοτ. χαριστ. — **κυνῶπα**· μόνον εἰς κλητ. = ποὺ ἔχεις ὄμματα κυνός, ἀναιδέστατε. — **πρὸς Τρώων** = ἀπὸ τοὺς Τρῶας. — **μετατρέπομαι** = στρέφω πρὸς τι, προσέχω κἀτι. — **τῶν οὐ τι μετατρέπη** = αὐτὰ διόλου δὲν τὰ λαμβάνεις ὑπ' ὄψιν. — **ἀλεγίζω** = φροντίζω, ἐνδιαφέρουμαι.

161-171 : — **καὶ δὴ** = καὶ ἰδοὺ, καὶ ὀρίστε. — **αὐτός**· προσδιορ. τὸ ὑποκείμεν. τοῦ ἀφαιρηθῆναι. — **ᾧ ἔπι**· ἐπὶ ᾧ = πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ὅπου οὐ. — **μογέω** = κοπιᾶζω, κουράζομαι. — **νῆες Ἀχαιῶν** = οἱ Ἀχαιοί. Πρβλ. νεοελλ. τὰ *Ἑλληνόπλοια* = οἱ Ἕλληνες στρατιῶται. — **οὐ μὲν ἔχω** = δὲν ἔχω ἄλλως τε. — **εὖ ναιόμενον** = κατοικουμένην ἀπὸ ἐκ-

λεκτοὺς κατοίκους, εὐτυχῇ καὶ πλουσίαν εἰς λάφυρα.— *πολλίεθρον* = κάποια πόλιν.— *πολυαῖξ* = προκαλῶν πολλὴν ταραχὴν, ὀρμητικός.— *διέπω* = διευθετῶ, διεξάγω.— *ἀτὰρ* = ἐν τούτοις.— *δασμὸς* = διανομὴ λαφύρων.— *τὸ γέρας* = τὸ καθιερωμένον τιμητικὸν δῶρον.— *ὀλίγον τε φίλον τε* = μικρόν, ἀλλὰ ἀρκετὸν δι' ἐμέ.— *ἐπεὶ κε* = ὁσάκις.— *κάμνω* = κουράζομαι. Μετὰ κατηγρμ. μετοχῆς.— *νῦν δέ*· τὸ δὲ ἐναντιωμ.— *ἐπὶ ἧ*· A 156.— *φέρτερον* = καλύτερον.— *ἔμεν*· ἰέναι.— *κορωνίς*· μόνον εἰς τὴν ἔκφρ. *νηυσὶ κορωνίσι* = πλοῖα μὲ τοξοειδῆ ἄκρα.— *σ(οι)* = πρὸς χάριν σου.— *ὄϊω* = σκέπτομαι, εἶμαι διατεθειμένος.— *ἄτιμος* = περιφρονημένος.— *τὸ ἄφενος* = ἀγαθὰ, περιουσία (*ἄφνειος* = πλούσιος).— *ἀφύσσω* = σωρεύω.

172-187: *φευγε μάλα* = μάλιστα, νὰ φύγῃς.— *ἐπέσονται*· ρῆμ. ἐπισσεύομαι = σπεύδω, ἐπιθυμῶ.— *λίσσομαι*· A 15.— *οἷ κε τιμήσουσι*· τὸ κὲ μετὰ μέλλοντος ἐκφράζει τὸ ὀριστικόν.— *μητίετα* = σύμβουλος, πάνσοφος (*μητίς, μητίομαι*). Ἐπίθετον τοῦ Διός.— *ἔχθιστος* = μισητότατος.— *διοτρεφής* = ὁ παρὰ τοῦ Διὸς τραφεὶς, εὐγενής. Ἐπίθ. βασιλέων.— *καρτερός*· κρατερός = ἰσχυρός.— *θεὸς που* = κάποιος θεός, νομίζω.— *σῆς* = σαῖς.— *Μυρμιδόνεσσιν* = εἰς τὴν χώραν τῶν Μυρμιδόνων.— *ἀλεγίζω*· A 160.— *ᾔδομαι* = ἀνησυχῶ.— *κοτέω* = εἶμαι θυωμένος (*κότος*· A 82).— *δέ τοι* = μάλιστα.— *ὥς* = ἀφοῦ.— *τὴν μὲν πέμψω* = βεβαίως θὰ τὴν στείλω.— *κ(ἐ) ἄγω*· ἀντὶ ἄξω.— *ἡ κλισίη* = ἡ σκηνὴ (*κλίνω*).— *φέρτερος* = ἀνώτερος.— *στυγέω* = ἀποστρέφομαι, ἀποφεύγω.— *φάσθαι ἴσον ἐμοὶ* = νὰ λέγῃ ὅτι εἶναι ἴσος μου.— *ὁμοιωθήμεναι* (*ἐμοὶ*) *ἄντην* = νὰ παραβάλλεται ἀναφανδὸν μὲ ἐμένα.

β) — Χρήσις τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου τοῦ *οἶομαι*: *ὄϊω*.

— Σχηματισμὸς τοῦ *νῆδος* κατὰ τὰ τριτοκλ. *νῆες*.

— *Νῶ* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *μητίετα, σέθεν, φάσθαι, αἰχμητῶν, καρτερός*.

γ) — *ἀναιδείην ἐπιειμένε*: Ἡ ὀργίλη αὐτὴ ἐκφρασις τοῦ Ἀχιλλέως ἔχει ἀκριβεστάτην καὶ λεπτοτάτην ἔννοιαν. Ὁ ἐνδεδυμένος τὴν ἀναιδείαν φανεράνει αὐτὴν εἰς ὅλας του τὰς πράξεις, ὅπως ὁ καθεὶς ἔχει φανερά τὰ ἐνδύματά του.— *οὐ γὰρ ἐμὰς βοῦς ἤλασαν...*: Συχνωτάτη αἰτία πολέμου κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους ἦτο ἡ διαρπαγὴ

βοσκημάτων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν. Ἐὰν οἱ ὑφιστάμενοι τὴν ἐπιδρομὴν κατώρθωναν νὰ διασώσουν τὰς πόλεις των, ἐπεχείρουν κατόπιν πόλεμον ἐκδικήσεως.— **Φθία**: Λέγεται ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις τῶν Μυρμιδόνων ἐν Θεσσαλίᾳ, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀχιλλέως Πηλεΐς.— **οὔρεα σκιόεντα**: Ὑψηλὰ καὶ δύσβατα τὰ ὄρη καὶ Μακεδονικὰ ὄρη χωρίζουν τὴν χώραν τῶν Τρώων ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Ἀχιλλέως. Τὸ ἐπίθετον **σκιόεντα** ὀρίζει τὴν σκοτεινὴν ὄψιν τῶν βουνῶν, τὰ ὅποια καλύπτονται ἀπὸ πυκνὰ δάση.— **τιμὴν ἀρνύμενοι** **Μενελάῳ σοί τε**: Ἡ Τρωικὴ ἐκστρατεία εἶχε τὸν χαρακτῆρα τιμωρίας ἐπιβαλλομένης εἰς τοὺς Τρῶας, διότι προσέβαλον τὴν τιμὴν τῶν Ἀτρείδων διὰ τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλλένης.— **ὀλίγον τε φίλον τε**: Ἡ ἔκφρασις αὕτη, ὅπως καὶ ἡ ἐν Ὀδυσσεΐᾳ «*δόσις ὀλίγη τε φίλη τε*» (ζ 208), ἔχει καταστῆ παροιμιώδης.— **μητίετα Ζεὺς**: Ὁ μέγιστος τῶν θεῶν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ὄχι μόνον ὡς κύριος τῶν φυσικῶν δυνάμεων (*νεφεληγερέτα, ἐρίγδουπος, κελαινεφής*), ἀλλὰ καὶ ὡς θεὸς μὲ ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς ιδιότητας. Τοιαύτας ἐκφράζουν τὸ συχνότατον τοῦ Διὸς ἐπίθετον *πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε* καὶ τὸ ἐδῶ ἀναφερόμενον **μητίετα**.— **Βρισηΐς**: Εἶναι ἡ κόρη τοῦ Βρισηΐως αἰχμαλωτισθεῖσα κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Λυρνησοῦ.

στ. 188 - 222.

α) 188 - 201: — **τὸ ἄχος** = λύπη, ἀγανάκτησις.— **ἐν στήθεσσίην οἱ** = μέσα εἰς τὸ στήθος του.— **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδιά.— **λάσιος** = μαλλιαρός.— **διάνδιχα** = κατὰ δύο τρόπους (*διὰ-ἀνὰ-δίχα*).— **μερμηρίζω** = διαλογίζομαι (*μέρ-, μέριμνα*): *διάνδιχα μερμηρίζω* = εἶμαι μὲ δύο γνώμας, ἀμφιταλαντεύομαι.— **φάσανον** = ξίφος (*ἀντὶ σφάγανον, σφάζω*).— **ἐρύομαι** = σύρω, ἐλκύω.— **ἐρύω** A 141.— **ἀνίστημι** = ἐγείρω τινὰ ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ἐδῶ: νὰ τοὺς σηκώσῃ καὶ νὰ τοὺς διαλύσῃ.— **ὁ δέ** ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *τοὺς μὲν*.— **ἐναρίζω** = φονεύω.— **ἐρητύω** = ἀναχαίτιζω, συγκρατῶ.— **ἦος** = ἔως.— **δρμαίνω** = ἀνακινῶ κατὰ νοῦν (*δρμάω*).— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = ἐνφ' ἑταλαντεύετο μεταξὺ σκέψεως καὶ πάθους.— **ἔλκετο** = ἤρchiσε νὰ σύρῃ.— **ὁ κολῶς** = θήκη ξίφους.— **ἦλθε δέ** τὸ δέ ἐναντιωμ. = ἦλθεν ὁμως.— **πρὸ ἦκε** ρ. *προΐημι* = ἐκπέμπω, ἀποστέλλω.— **ὁμῶς** = ὁμοίως, ἕξις.— **κῆδομαι** A 56.— **ὄπιθεν** = ὀπισθεν.— **οἶος** A 118.— **θαμβῶ** = ἐκπλήττομαι.— **μετὰ τρέπομαι** = στρέφω ὀπίσω.— **ἔγνω** = ἀνε-

γνώρισε. — *δεινώ*· κατηγ. τοῦ ὅσσε. — *ῥοσε*· A 104. — *φάανθεν*· ἐφάνθησαν = ἤστραψαν. — *μιν* = αὐτήν. Συναπτ. τῷ *προσηύδα*.

201 - 214 : — *τίπτε*· *τίποτε* = διατί λοιπόν. — *αὔτε* = πάλιν. — *αἰγίοχος* = ὁ κρατῶν τὴν αἰγίδα. Ἐπίθ. τοῦ Διός. — *εἰλήλουθας*· ἐλήλυθας. — *τὸ τέκος* = τὸ τέκνον. — *ῆ* = μήπως. — *ὑβρις* = ὑπεροψία, αὐθαίρεσία. — *ἐκ ἐρέω τοι* = θὰ σοῦ βεβαιώσω. — *τελέεσθαι* = ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ. — *ῆς*· κτητ. — *ὑπεροπλή* = ὑπεροψία, θρασύτης (*ὑπέροπλος*). — *τάχα ποτέ* = γρήγορα κάποτε. — *θυμὸς* = ψυχὴ, ζωή. — *γλαυκῶπις* = ἔχουσα σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς (*γλαυκός* = *στιλπνός* + *ὦπ*·). — *τεόν*· σόν. — *ἄγε λῆγε* = ἔλα παῦσε. — *πίθῃαι*· *πίθ*· *μαι* = *πείθομαι*. — *ὥς ἔσεται περ* = ὅπως βεβαίως θὰ γίνῃ. — *ἐξερέω*· A 204. — *τετελεσμένον ἔσται* = θὰ ἐκπληρωθῇ. — *καὶ τοῖς τόσα* = ἀκόμα καὶ τριπλάσια. — *παρέσσεται τοι* = θὰ ἔλθουν κοντά σου, θὰ σοῦ δοθοῦν. — *ἴσχομαι* = συγκατατοῦμαι. — *ἡμῖν* = εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Ἥραν.

215 - 222 : — *μὲν* = β βαίως. — *σφωίτερον ἔπος* = τὴν ἐντολὴν ὑμῶν τῶν δύο (*σφῶι*· *δυνί*· τοῦ *σύ*). — *ἐρύσασθαι*· *ἐρύομαι* = σφῶ, φυλάττω. — *κεχολωμένον περ*· ἐναντ. μετοχ. — *ὥς* = οὕτως. — *ἐπιπείθομαι* = ὑπακούω. — *τ(ε) ἔκλυον*· ἀόρ. γνwm. Τὸ τὲ συνάπτει στενότερον τὰς δύο ἐννοίας : ἡ ὑπακοὴ πρὸς τοὺς θεοὺς ἔχει βέβαιον ἀποτέλεσμα νὰ εἰσακούσουν καὶ οἱ θεοὶ τὰς δεήσεις μας. — *κλύω*· A 37. — *ῆ* = εἶπε· ῥῆμα *ἡμί* (Λατ. *aio*). — *ἡ κώπη* = ἡ λαβή. — *σχέθε*· *ἔσχε*· *ἔχω* = κρατῶ. — *ἄψ* = ὀπίσω. — *ῶσε*· *ὠθῶ* — *οὐδ' ἀπίθησεν* = ὑπήκουσε. Σχῆμα λιτότητας. — *βεβήκει*· ὁ ὑπερσντλ. δηλοῖ τὴν ταχεῖαν ἐξαφάνισιν τῆς Ἀθηνᾶς. — *μετὰ* = μετὰξύ. — *δαίμονες* = θεοί.

β) — Πατρωνυμικὸν τοῦ Πηλεὺς εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις : *Πηλεΐωνος*, - *ωνι*, - *ωνα*.

— Χρησις παραλλήλων τύπων τοῦ ἔως : *ῆος, εἶως*.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ *ᾧπισθεν* : *ᾧπιθε*.

— Ἐπικὸι τύποι τοῦ ὀνόματος Ἀθηνᾶ : Ἀθήνη, Ἀθηναίη.

— Κτητικὴ ἀντωνυμία ἐπὶ δύο κτητόρων δευτέρου προσώπου : *σφωίτερον*.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀορίστου τοῦ ἔχω : *ἔσχεθον* (ἔσχον).

— *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *φάανθεν, πίθῃαι, ὑβρις, ὥς, τεόν, φάσανον*.

γ)—*ἔλκετο δ' ἐκ κολοῖτο μέγα ξίφος*: Ἀφοῦ ἀμφεταλαντεύθη ὁ Ἀχιλλεύς, κατέληξεν εἰς τὴν ἀτόφασιν νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν ἐπεμβαίνει ἡ Ἀθηνᾶ. — *ἦλθε δ' Ἀθήνη*: Οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ συχνότατα ἐμφανίζονται εἰς τοὺς Ὀμηρικοὺς ἥρωας, ἀόρατοι διὰ τοὺς ἄλλους, ὅπως τώρα ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὸν Ἀχιλλέα (*οἶφ φαινομένη*) καὶ καθοδηγοῦν αὐτοὺς εἰς τὰς πράξεις των. — *ξανθῆς κόμης*: Χαρακτηριστικὸν καλονῆς δι' ἄνδρας καὶ διὰ γυναῖκας ἐθεωρεῖτο ἡ ξανθὴ κόμη καὶ γενικώτερον ἡ κόμη, ὥς εἰκάζομεν ἀπὸ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὁ ποιητής: *εὐπλόκαμος, εὐκομος, κάρη κομόωντες* κ. ἄ.— *δαινῶ οἱ ὄσσε φάανθεν*: Εὐστοχώτατα ὁ ποιητής ἐξαίρει ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν δεινὴν ἀνταύγειαν τῶν ὀφθαλμῶν της, ἡ ὁποία προπάντων παρέλυσεν τὴν κίνησιν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὸν ἔκαμε νὰ κρατήσῃ τὸ χεῖρ του. — *αἰγίοχος*: λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὥς ἀσπίδα κρατεῖ *αἰγίδα*. Ἦτο δὲ ἡ αἰγὶς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κερανοῦ (*καταιγίς*). — *ἐπ' ἀργυρέῃ κώπῃ*: Αἱ λαβαὶ τῶν ξιφῶν ἦσαν ποικιλώταται κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὴν διακόσμησιν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ξίφη, ἅτινα εὐρέθησαν εἰς τοὺς Μυκηναϊκοὺς τάφους. Τοιοῦτοτρόπως ἐχρησιμοποιοῦντο λαβαὶ ἐξ ἑλφαντος, ἐκ χρυσῶν ἐλασμάτων καὶ ἄλλων πολυτίμων ὑλῶν. Τὸ κυρίως ξίφος ἦτο ἀπὸ χαλκὸν (βλ. εἰκ. 6), εἶχε μῆκος ἑνὸς περίπου μέτρου, ἐφυλάσσετο ἐντὸς θήκης (*τοῦ κολοῦ*) καὶ ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ διὰ λωρίου (*τοῦ τελιμῶνος*).

στ. 223-244.

α) 223-232: — *ἐξαῦτις* = ἐκ νέ υ. — *ἀταρτηρὸς* = βίαιος, δριμύς. — *οἰνοβαρὴς* = βεβαρημένος ὑπὸ οἴνου, μέθυσος. — *κυνὸς ὄμματα ἔχων*: περιφρασὶς τοῦ *κυνῶπα*. — *θωρήσσομαι* = ἐτοιμάζομαι πρὸς μάχην (*θώραξ*). — *λόχος* = ἐνέδρα. ἐπικίνδυνος ἀποστολή. — *ἀριστεὺς* = ἡγεμῶν, ἀρχηγός. — *τλήναι* = τολμᾶν. Ὁ προκμ. εἰς σημασίαν ἐνεστώτος. — *τό· ἴεναι λόχονδε*. — *ἡ κῆρ - ηρὸς* = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος. — *εὔδεται* = φαίνεται. — *ἦ· εἰρωνικῶς* = βεβαίως, ἀλήθεια. — *λῶιον· λῶον* = καλύτερον, συμφερώτερον. — *κατὰ στρατὸν* = εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ στρατοπέδου. — *δῶρα* = γέρα. — *ἀποαιρεῖσθαι· ἀφαιρεῖσθαι*. — *ὅς τις·* ἀναφ. ὑποθ. πρότασις = *εἴ τις...* — *ἀντίον σέθεν* = ἐναντίον σου. — *δημοβόρος* = ὁ κατατρώγων τὰ δημόσια, ἀρπα-

πικὸς (δημος+βορά, βιβρώσκω). Ὁ κατ' ὀνομαστικὴν χαρακτηρισμὸς καὶ ἐν γένει ἡ ἀνακόλουθος κατασκευὴ τοῦ λόγου μαρτυρεῖ τὴν ἔξαψιν τοῦ Ἀχιλλέως. — ἐπεὶ αἰτιολογεῖ τὸ δημοβόρος ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀνεκτικότητα καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ὑπηκόων του. — οὐτιδανὸς = μηδαμινός, τιποτένιος. — ἦ γάρ· ἐνν. ἄλλως· τουτέστιν: ἂν δὲν εἶχες οὐτιδανούς ὑπηκόους. — ὕστατα = διὰ τελευταίαν φορὰν. — λωβήσαιο ἂν = θὰ ἔκαμνες ἀτιμίαν· ρ. λωβάομαι (λώβη).

233-244: — ἔκ τοι ἔρέω· Α 204. — ἐπὶ = πρὸς τοῦτοις, προσθέτως εἰς τὸν λόγον μου. — τὸ μὲν = τὸ ὁποῖον βεβαίως. — ὁ ὄξος = ὁ κλάδος. — φύω = φυτρώνω. — τομὴ = ὁ κορμὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκόπη (τέμνω). — ἀναθιγνέω = θάλλω, βλαστάνω. — περὶ = τριγύρω. — ἔ = αὐτό, δηλ. τὸ σκῆπτρον. — χαλκὸς = τὸ ὀρειχάλκινον ἐργαλεῖον. — λέπω = ξεφλουδίζω (λεπίς). — μὴν = τοῦτο, τὸ σκῆπτρον. — φορέω = κρατῶ διαρκῶς (θαμιστ. τοῦ φέρω). — δικασπὸλος = ὁ ἀπονέμων τὸ δίκαιον. — αἱ θέμιστες = οἱ νόμοι, ἡ γνῶσις τοῦ δικαίου. — ἐρύομαι = σφῶω, διαφυλάττω. — πρὸς Διὸς = κατὰ παραχώρησιν τοῦ Διός. — ὁ δέ = οὗτος δέ. — ἦ ποτε = ἀναμφιβόλως κάποτε. — ποθὴ Ἀχιλλῆος ἵξεται = θὰ ποθήσουν τὸν Ἀχιλλέα, θὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀχιλλέως (ἡ ποθὴ· παράλληλος τύπος τοῦ πόθος). — ἄχυνμαι· Α 103. — χραισμέω· Α 28. — εὐτ(ε) ἂν = ὅταν. — ὕφ· Ἔκτορος· ποιητ. αἷτ. εἰς τὸ πίπτωσιν. — ἀνδροφόνος = ὁ φονεύων ἄνδρας, φονικός. — ἐνδοθι = μέσα σου. — ἀμύσσω = ξεσχίζω, σπαράττω (ἀμυχή). — χωόμενος· Α 44. — ὁ τ(ε)· ὅς τε· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις. Δηλ. θὰ θλίβεσαι σύ, διότι δὲν ἐτίμησες... — τίω = τιμῶ.

β) — Παράλειψις τῆς ἐκθλίψεως κατὰ τὴν σύνθεσιν: ἀπὸ-αἰρεῖσθαι.

— Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: εἰρῶσθαι, μιν.

γ) — οἶνοβαρές: Ἡ ὑπερβολικὴ οἶνοποσία ἐθεωρεῖτο κακὸν καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀχιλλεὺς ὀνειδίζει τὸν ἀντίπαλόν του μὲ τὸ ἐπιθετὸν αὐτό. — μέγαν ὄρκον: Ἐπίσημον ὄρκον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς συνήθεις διαβεβαιώσεις. Τοιοῦτος ἐπίσημος ὄρκος διὰ τοὺς βασιλεῖς ἦτο νὰ ὀρκισθοῦν εἰς τὸ σκῆπτρόν των. — σκῆπτρον: Σύμβολον ἀρχόντων καὶ ἐν γένει ἐπισήμων προσώπων. Οἱ ἄρχοντες τὸ ἐκράτουν πάντοτε (φορέουσι) εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις, ἐκτάκτως δὲ καὶ οἱ ὁμιλοῦντες εἰς τὴν

ἀγορὰν ἐκράτουν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγορεύσεως σκῆπτρον, τὸ ὁποῖον ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κήρυκος. Τὰ σκῆπτρα τῶν βασιλέων ἦσαν πολλάκις χρυσοποίκιλτα (κατωτέρω: Α 246).—**χαλκός**: Τὸ μέταλλον, τὸ ὁποῖον ὁ Ὅμηρος λέγει χαλκὸν καὶ τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται εἰς ὅπλα καὶ σκευή, ἦτο ὀρείχαλκος, ἐφ' ὅσον ὁ καθαρὸς χαλκὸς εἶναι ἀκατάλληλος διὰ κατασκευὴν στερεῶν ἀντικειμένων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὁμήρου ἦτο γνωστὸς καὶ ὁ σίδηρος.—**δικασπόλοι, οἱ θέμιστας πρὸς Διὸς εἰρύναι**: Οἱ ἄνθρωποι τῶν ἡρωικῶν χρόνων ἐπίστευον ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔχει λάβει ἀπὸ τὸν Δία τὴν ἐντολὴν ν' ἀπονέμῃ τὸ δίκαιον, καὶ συγχρόνως τοὺς ἀγράφους τότε νόμους (τὰς θέμιστας), ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐδίκασε τοὺς ὑπηκόους του.—**Ἐκτορος ἀνδροφόνιοι**: Ὁ Ἐκτωρ ἦτο ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως Πριάμου, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Τρωικοῦ στρατοῦ. Ἀναφέρεται ἐδῶ διὰ πρώτην φορὰν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐπεισοδίων τῆς Ἰλιάδος εἶναι ἀπὸ τὰ κύρια πρόσωπα τοῦ ἔπους. Ὡς πολεμιστῆς καὶ ὡς ἄνθρωπος εἶναι ἡ συμπαθεστερά μορφή τῆς Ἰλιάδος, καὶ ὅλαι του αἱ πράξεις ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν εὐγενῆ σκοπὸν νὰ σώσῃ τὸ πατριὸν ἔδαφος καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Τροίας.

στ. 245-284.

α) 245-253:—**ποτὶ**=πρὸς. Συναπτ. γαίῃ.—**βάλλω**=ρίπτω, θέτω.—**ἦλος**=καρφὶ (τοῦ ὁποίου τὸ ἐπάνω πλατὺ μέρος κοσμεῖ τὸ σκῆπτρον).—**πεπαρμένος*** ρ. **πεῖρω**=διαπερῶ, καρφώνω (**περόνη**).—**ἡδυεπής**=γλυκὺς εἰς τὴν ὁμιλίαν του. Ἐπίθετον τοῦ Νέστορος.—**ἀν(α)-όρου**=ἀναπνέων, ἐγείρομαι ταχέως.—**λιγὺς-εἰα-ὺ**=ὁ ἔχων καθαρὰν φωνήν, εὐγλωττος.—**ἀγορητής**=ρῆτωρ (**ἀγοράομαι**).—**τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης*** καὶ ἀπὸ γλώσσης τοῦ...—**γλυκίων*** κτηρ. εἰς τὸ αὐδή.—**αὐδή**=ἡ ὁμιλία.—**τῷ**=κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του.—**μέροψ**=θνητὸς (**μόρος**=θάνατος).—**ἐφθίατο*** **φθίνω**=παρέρχομαι, χάνομαι.—**οἱ ἅμα*** ἅμα οἱ=συγχρόνως μὲ αὐτόν.—**τράφεν ἠδὲ ἐγένοντο**=ἐτράφησαν καὶ ἐγεννήθησαν. Σχῆμα πρωθύστερον.—**ἡγάθεος**=ιερώτατος (**ἄγαν+θεός**).—**μετὰ τριτάτοιςιν**=ἐπὶ τῆς τρίτης γενεᾶς.—**στ. 253** ὡς **στ. 73**.

254-273:—**ὦ πόποι*** ἐπιφών. θλίψεως=πῶ! πῶ!—**ῆ**=ἀλήθως.—**Ἀχαιὺς γαίῃ*** κυρ. ἡ χώρα τῶν Ἀχαιῶν. Ἐδῶ=ὁ λαὸς τῶν

Ἀχαιῶν.—*ἰκάνω*=φθάνω, ἐπέροχομαι.—*γηθέω*=χαίρω, εὐφραίνομαι (γαίω, γάφω, Λατ. gaudeo).—*κεχαροίατο* ῥ. *χαίρω*—*σφῶν*=διὰ σῆς τοὺς δύο. Πρβλ. Α 216.—*μάρναμαι*=πολεμῶ. Ἐδῶ ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸ νεοελληνικὸν *τσακώνομαι*.—*περὶ ἐστὲ*=ὑπερέχετε.—*βουλὴν*=κατὰ τὴν σκέψιν, τὴν πολιτικὴν σύνεσιν. Αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—*ἀρείων*=καλύτερος, ἀνδρειώτερος.—*δμιλῶ*=συναναστρέφομαι, σχετίζομαι.—*καὶ οἱ γε*=καὶ αὐτοὶ ἐν τούτοις.—*ἀθερίζω*=δίδω ὀλίγην σημασίαν, περιφρονῶ.—*οὐ γάρ* ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἀρείοσιν.—*ἴδωμαι* ἡ ὑπὲρ μετὰ σημασίαν μέλλοντος.—*ποιμὴν λαῶν*=ἀρχηγός, ἡγεμὼν λαοῦ.—*ἀντίθεος*=ἀντιπαρεβαλλόμενος μετὰ θεοὺς, ἰσόθεος.—*ἐπιεικελος*=ὅμοιος. Πρβλ. *θεοείκελος* Α 131—*δὴ*=πράγματι—*κάρτιστος* κράτιστος=γενναϊότατος· *καρτίστοις*=πρὸς γενναϊοτάτους ἀντιπάλους.—*ἐπιχθόνιος*=ὁ ἐπὶ τῆς χθονός, ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος.—*ὁ φῆρ-ρός*· *θήρ*=θηρίον.—*δρεσκῶν*=κάτοικοι τῶν ὁρέων (*δρος*+*κεῖμαι*).—*ἐκπάγλως* Α 146.—*ἀπόλλυμι*=ἀφανίζω.—*τοῖσι μεθομίλεον*=μετὰ τοῖσιν *δμίλεον*.—*τηλόθεν*=μακρόθεν.—*ἀπὴν γαῖα*=μακρινὴ χώρα.—*κατ' ἐμ' αὐτὸν*=ὥς ἀνεξάρτητος ἡγεμὼν, μετὰ τὸ ἰδικὸν μου στράτευμα.—*κείνοισι* συναπτ. *μαχέοιτο* ῥήματ. *μαχέομαι*—*μάχομαι*.—*βροτὸς*=θνητὸς ἴμωρος, Λατ. mors-tis).—*καὶ μὲν*=καὶ ἐπὶ πλέον. Δηλ. ὅχι μόνον μετὰ ἐκάλεσαν ὥς συμπολεμιστὴν, ἀλλὰ ἤκουον καὶ τὰς συμβουλὰς μου.—*βουλέων*· βουλῶν.—*ξύνειν*· *ξυνέειν*=ἐλάμβανον ὑπ' ὅψιν.

274-284:—*ὑμεις*· ὑμεῖς.—*ἀποαίρω*· ἀφαιρῶ Α 230. Μετὰ δύο αἰτιατ.: *κούρην*—*τόνδε*.—*ἀγαθὸς περ ἐών* Α 131.—*ὡς πρῶτα*=ἀφοῦ κατ' ἀρχήν.—*γέρας*· κτηρ.—*ἀντιβίην*=ὡς ἐχθρός, μετὰ πείσμα.—*ἐμμορε*· προκμ. τοῦ *μείρομαι*=λαμβάνω μέρος, ἔχω.—*κῦδος* Α 122.—(*ἐ*)*γείνατο*=ἐγέννησε· *γείνομαι*=γεννῶμαι.—*φέρτερος* Α 186.—*πλεόνεσσιν*· πλείοσιν.—*λίσσομαι* Α 15.—*Ἀχιλλῆι*· συναπτ. τῷ *χόλον*=τὴν ἐναντίον τοῦ Ἀχιλλέως ὀργὴν σου.—*μενθίημι*=ἀφίνω, καταπαύω.—*ὅς μέγα...* Ἡ σειρά τῶν λέξεων: ὅς πέλεται μέγα ἔρκος πολέμοιο κακοῖο πᾶσιν Ἀχαιοῖς.—*τὸ ἔρκος*=περίφραγμα, προπύργιον (εἶργω). Μετφ. ἐπὶ ἐξόχων ἡρώων=ὑπερασπιστής.—*πέλομαι*=εἶμαι.

β) — Ἰδιάζοντες τύποι συγκριτικῶν: *γλυκίων* (γλυκύς), *ἀρείων* (ἀγαθός), *πλέονες* (πολλοί).

— φ ἀντὶ θ εἰς τὴν αἰολικὴν διάλεκτον: *φῆρ* ἀντὶ *θήρ*.

— *Ν'* ἀναγνωρισθούν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *ποτί, τρίτατος, κεχαροίατο*.

γ) — *Νέστωρ*: Ἦτο υἱὸς τοῦ Νηλέως, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ γηραιότερος ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Τροίας. Ἐν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τοὺς στίχ. 250 - 252, θὰ ἦτο περίπου 75 ἐτῶν. Οἱ ὠραῖοι ὁμηρικοὶ στίχοι 248 - 249 τὸν ἐξυμνοῦν ὡς ὑπέρροχον ὁμιλητὴν. Μὲ τρεῖς φραστικούς τρόπους ἐκφράζει ὁ ποιητὴς τὴν θαυμαστὴν εὐφράδειαν τοῦ Νέστορος: *ἡδυεπῆ* τὸν χαρακτηρίζει διὰ τὴν ἐν γένει γλυκύτητα τοῦ λόγου του, *λιγὺν* διὰ τὸ κανονικὸν ὕψος τῆς φωνῆς καὶ διὰ τὴν καθαρὰν ἄρθρωσιν. Ἐπὶ πλέον δὲ μὲ τὸν ρέοντα καὶ ἡχηρὸν στίχον 249 περιγράφει τὴν γοητείαν, ἣτις κατεῖχε τοὺς ἀκροατάς, ἐφ' ὅσον ὁ Νέστωρ ὁμίλει. — *ἐν Πύλῳ*: Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν Ἡλειάν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος *Πύλος* δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἀλφειοῦ. — *Τρῶες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ*: Συνετώτατα ὁ βασιλεὺς τῆς Πύλου ὑποδεικνύει εἰς τοὺς δύο ἐρίζοντας ἀρχηγούς ὅτι διαφωνοῦν καὶ ἐριδες μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ γίνονται πρὸς ὄφελος καὶ πρὸς χαρὰν τῶν ἀντιπάλων. — *Πειρίθου, Δρύαντα... Πολύφημον*: Οἱ ἥρωες οὗτοι ἀνῆκον εἰς τὸν θεσσαλικὸν λαὸν τῶν *Λαπιθῶν*, οἵτινες ἔγιναν περίφημοι διὰ τὸν πόλεμόν των ἐναντίον τῶν Κενταύρων. Ἰδιαιτέρως εἶναι γνωστὸς ὁ Πειρίθους, ὅστις ὑπῆρξε καὶ φίλος τοῦ Θησέως καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου. Ἐπίσης ὁ Πολύφημος ἀναφέρεται ὡς εἷς ἐκ τῶν Ἀργοναυτῶν. — *Θησέα τ' Αἰγείδην*: Οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν ὁποίων, ὡς γνωστόν, ἦρως ἦτο ὁ Θησεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Αἰγέως, εἶχον παραδόσιν ὅτι ὁ Θησεὺς ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τῶν Λαπιθῶν κατὰ τῶν Κενταύρων. — *φηροῖν ὄρεσκόφιοι*: Πιθανώτατα ὑπονοοῦνται οἱ *Κένταυροι*, αἱ περιεργοὶ αὐταὶ διφνεῖς μορφαὶ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνδρες καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἵπποι. Οὗτοι διέμενον εἰς τὰ θεσσαλικά ὄρη (*ὄρεσκόφιοι*). Ὁ μῦθος ἀνέφερεν ὅτι οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Κενταύρων προσκληθέντες εἰς τοὺς γάμους τοῦ Πειρίθου μετὰ τῆς Ἰπποδαμείας ἠθέλησαν ν' ἀρπάσουν τὴν νύμφην καὶ ἄλλας γυναῖκας. Συνήφθη τότε μάχη μεταξὺ Λαπιθῶν καὶ Κεν-

ταύρων. Τὸ θέμα τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται συχνότατα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ποίησιν καὶ ἐπίσης εἰς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην. Πλεῖστοι ἀρχαῖοι ναοὶ ἐκοσμοῦντο μὲ γλυπτὰς παραστάσεις τῆς *κενταυρομαχίας* (ἀέτωμα ναοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ, μετόπισι Παρθενῶνος, ζωφόρος Θησείου κ. ἄ.) — *ὦ Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν* : Μεταξὺ τῶν σκηπτοῦχων βασιλέων ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε τὸ κῦδος νὰ εἶναι ὁ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας. Καὶ ἔφ' ὅσον ὁ Ζεὺς τοῦ ἔδωσε τὸ ἔνδοξον τοῦτο ἀξίωμα, οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ὀφείλουν νὰ σέβονται τὰς θελήσεις του.

— *Κρίνατε ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Νέστορος, ἐὰν ὀρθῶς τὸν χαράκηρξῃ ὁ Ὅμηρος ἡ δὲ ν ἐπῆ.*

στ. 285 - 305.

α) 285 - 291 : — *στ. 285* ὡς A 129. — *ναὶ δὴ γε* = ναὶ βεβαίως. — *κατὰ μοῖραν* = ὀρθῶς. — *περὶ ἔμμεναι*· A 258. — *κρατέειν* = νὰ ἔχῃ ἰσχύν. — *ἀνάσσειν* = νὰ ἐξασκῇ βασιλικὴν ἐξουσίαν. — *σημαίνειν* = νὰ δίδῃ διαταγάς. — *ἄ τινα οὐ πείσεσθαι* = ὅτι κανεῖς δὲν θὰ τὸν ὑπακούῃ εἰς αὐτά, ἦτοι εἰς τὰς ἐγωιστικὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις. — *οἶομαι*. — *αἰχμητῆς*· A 152. — *τίθηνμι* = καθιστῶ, κάμνω. — *τοῦνεκα* = δι' αὐτὸν τὸν λόγον. — *προθέουσι* = ἐπιτρέπουσι. Πιθανῶς ἀντὶ *προτιθέασι*. — *ὄνειδος* = ὕβρις.

292 - 303 : — *ὑποβλήδην* = διακόπτων αὐτὸν (ὑποβάλλω). — *οὐτιδανός*· A 231. — *πᾶν ἔργον* = εἰς πᾶν ἔργον, εἰς ὅλα. — *ὑπείκω* = ὑποχωρῶ. — *ἄλλοισιν δὴ* = εἰς ἄλλους οἰουσδήποτε. — *ἐπιτέλλομαι* = προστάζω. — *μὴ γὰρ* = πάντως ὄχι. — *οἶω*· A 170. — *ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι* = βάλε εἰς τὸν νοῦν σου. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ. — *ἐγὼ γε οὐ μαχήσομαι χερσὶ* = ἐγώ, ὡς Ἀχιλλεύς, δὲν θὰ καταδεχθῶ νὰ ἔλθω εἰς χεῖρας. — *μ' ἀφέλεσθέ γε δόντες* = μοῦ ἐπήρατε ὅ,τι μοῦ ἐδώσατε. — *τῶν δὲ ἄλλων* = ἐκ τῶν ἄλλων ὅμως, δηλ. λαφύρων. — *ἀνελὼν οὐκ ἂν φέροις* = δὲν θὰ σηκώσης τίποτε, διὰ νὰ τὸ ἀποκομίσης. — *εἰ δ' ἄγε*· συμπλήρ. : *εἰ δὲ βούλει, ἄγε*. — *πειρῶμαι* = κάμνω ἀπόπειραν, δοκιμάζω. — *αἶψα* = ἀμέσως, εἰς τὴν στιγμὴν. — *κελαινὸν* = μαῦρον. — *ἐρῶέω* = ἐκρέω μὲ ὀρμὴν.

304 - 305 : — *τῷ γε* = αὐτοῖ οἱ δύο. — *ἀντίβιος*· A 278. — *ἀνστήτην*· δυϊκ. ἀορ. τοῦ *ἀνίσταμαι*. — *λῦσαν* = διέλυσαν.

β)— Σχηματισμὸς τοῦ ἀορίστου εἶπον ἐκ θέμ. *Φειπ* : *ἔΦειπες - ἔειπες*.

— Ὁ ἀόρ. τοῦ *γινγνώσκω* εἰς τὴν ὑποτακτ. κατ' ἐπέκτασιν : *γνώω - γνώωσι*.

— Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ὅττι, ἀέκοντος, ἔμοτο*.

γ)— *ἐπεὶ μ' ἀφέλεσθέ γε δόντες* : Ὁ Ἀχιλλεὺς γενικεύει τῶρα τὴν ὀργὴν του ἐναντίον ὅλων τῶν παρισταμένων, διότι δὲν τὸν ὑπεστήριξαν ἐναντίον τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοιοντοτρόπως ἔγιναν σχεδὸν συνένοχοι τῆς ἀδικίας τοῦ Ἀτρεΐδου. Διὰ τοῦτο καὶ κατωτέρω ἢ ἀπειλὴ ἀποβλέπει εἰς ὅλους τοὺς παρόντας (*ἵνα γνώωσι καὶ οἶδε*). — *τῶν δ' ἄλλων* : Τὰ λάφυρα, τὰ ὅποια ἐπῆρεν ὁ ἴδιος ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπὸ διαφόρους πόλεις, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσεν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅσα εἰς αὐτὸν ἔδωσαν ὡς *γέρα* οἱ Ἀχαιοί.

— Ἀναγνωρίσατε τὰς βασικὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας τῶν δύο ἀρχηγῶν.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Γ

στ. 121 - 160

α) 121-129 : — *αὖτε*· αὖ = πάλιν, ἔξ ἄλλου. — *λευκώλενος* = ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, γενικῶς λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθ. ὠραίων γυναικῶν. — *ἄγγελος*· κτηγρμ. — *εἶδομαι* = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς... — *ἡ γαλόως* = ἀνδραδέλφη. — *ἡ δάμαρ-τος* = οἰκοδέσποινα, σύζυγος (ρίζ. *δέμ - δόμος + ἀρτ - ἀρτύω*) : Κυριῶς = ἡ κοσμοῦσα τὸν οἶκον. — *τήν*· ἀναφορ. — *κρείων*· Α 102. — *Λαοδίκην*· παράθεσις εἰς τὸ *γαλόφ*, ἀλλὰ καθ' ἑλξιν πρὸς τὸ ἀναφ. *τήν* ἐτέθη εἰς αἰτιατικήν. — *τὸ εἶδος* = τὸ πρόσωπον, ἡ μορφή. Αἶτ. τοῦ κατὰ τι. — *ἡ δίπλαξ* = διπλῇ, γλαῖνα μὲ δύο ἐπιφανείας (*δῖς + πλάξ* = ἐπιφάνεια). — *ἐνέπασσεν*· ρ. ἐμπάσσω = σκορπίζω, κεντῶ ἐδῶ κι ἐκεῖ (*πάσσω*). — *ἄεθλος* = ἀγών. — *ἱππόδαμος* = ὁ δαμάζων ἵππους, γενναῖος πολεμιστής. — *χαλκοχίτων* = ὁ ἔχων χάλκινον θώρακα. — *ἔθεν*· Α 114. — *ὑπὸ παλαμάτων* = κάτω ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῶν χειρῶν. — *ἀγχοῦ*· ἄγχι = πλησίον. — *ὠκέα*· ὠκεῖα, Α 58.

130-138 : — *δεῦρο* = ἐδῶ. — *ἔθι*· εἴμι. — *θέσκελος* = θεόπνευστος,

θαυμάσιος (θεός+κέλομαι=ὠθῶ).—οὗ=αὐτοὶ πού...—φέρω=ἐπάγω, κινῶ.—ὁλοός=ὁλέθριος (ὄλε-ὄλλυμι)—**λιλαίομαι**=ἐπιθυμῶ σφοδρά.—οἱ δὴ=αὐτοὶ λοιπόν. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οἱ πρόιν.—**ἔαται*** ἦμαι=κάθημαι.—**παρά*** ὡς ἐπίρρ.=πλησίον.—**πέπηγεν**=ἔχουν ἐμπηχθῆ.—**ἡ ἐγγχείη**=τὸ δόρυ (παράλλ. τύπος τοῦ ἔγχος).—**τῷ κε νικήσαντι*** δοτκ. κτητ. Τὸ κέ ἀοριστολ.=εἰς ὅποιον τύχη νὰ νικήσῃ.—**κεκλήσῃ*** καλοῦμαι=ὀνομάζομαι, εἶμαι.—**ἄκοιτις**=ἡ σύζυγος (ἀθρ. α+κοίτη. Πρβλ. καὶ ἄλ·χος).

139-145.—**δ ἵμερος**=πόθος (ἱμείρομαι).—**τοκεὺς**=γονεὺς (τεκ-, τίκτω).—**ἀργεννός**=λευκός, λαμπρός (πρβλ. ἐναργής).—**ἡ ὀθόνη**=λινὸν ὕφασμα, ἀπὸ τὸ ὅποιον γίνεται ὁ γυναικεῖος χιτῶν καὶ ἡ καλύπτρα τῆς κεφαλῆς.—**τέρην -ρεῖνα -ρεν**=λεπτός, τρυφερός· **τέρην δάκρυ**=δάκρυ ἀπὸ τρυφεράν ψυχὴν, δάκρυ πόνου.—**βοῶπις**=ἡ μεγαλόφθαλμος (βοῦς+ρίζ. ὠπ-). Ἐπίθετον γυναικῶν καὶ μάλιστα τῆς θεᾶς Ἥρας.—**αἶψα**=εὐθύς, γρήγορα.—**ὄθι*** οὗ=ἐκεῖ ὅπου.

146-160:—**ἀμφὶ Πρίαμον**=μαζὶ μὲ τὸν Πρίαμον καὶ τὴν ἄκλουθίαν του, δηλ. τὸν Πάνθοον, τὸν Θυμοίτην κλπ.—**ὄζος**=κλωνάρι, βλαστός.—**πεπνυμένος**=φρόνιμος (πέπνυμαι=ἔχω πνεῦμα, νοῦν).—**ἦατο*** ἦντο* ἦμαι Γ 134.—**δημογέροντες**=μέλη τῆς βουλῆς τῶν γερόντων.—**γῆραι*** δοτκ. τῆς αἰτίας.—**πολέμοιο δὴ πεπαυμένοι**=μὴ λαμβάνοντες πλέον μέρος εἰς τὰς μάχας.—**ἀγορητής*** Α 248.—**ἔσθλος**=καλός, σπουδαῖος.—**ἡ ὕλη**=τὸ δάσος.—**δενδρέω ἐφεξόμενοι*** ἐξόμενοι ἐπὶ δένδρῳ.—**ἡ ὄψ- ὀπδς**=ἡ φωνή.—**λειριόεις**=λεπτός, γλυκύς (λείριον=τὸ κρίνον. Κυρίως **λειριόεις**=λεπτὸς καὶ τερπνὸς ὡς κρίνον).—**λεῖσι*** ἴημι=ἀφίνω, βγάζω.—**τοῖτοι**=αὐτοὶ οἱ ἐπίσημοι, οἱ σοβαροί.—**ἡγήτωρ**=ἡγεμών, προύχων.—**ἦκα**=χαμηλοφώνως.—**οὐ νέμεις*** οὐ νεμεσητόν ἐστι=δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτον. Ὑποκμ. τοῦ ἐστί: πάσχειν.—**ἀμφὶ τοιῇδε γυναικὶ**=διὰ μίαν τοιαύτην γυναῖκα.—**αἰνῶς**=καταπληκτικά.—**εἰς ὧπα**=εἰς τὸ πρόσωπον. Κατὰ συνεκδοχὴν=εἰς τὴν ἐμφάνισιν.—**καὶ ὧς**=παρὰ τὴν θαυμαστὴν καλλονὴν τῆς.—**νέομαι**=ἐπιστρέφω εἰς τὸν τόπον μου.—**τέκος** (τίκτω, τοκεὺς)=τὸ τέκνον.—**ὀπίσω**=κατόπιν, ὕστερα.—**πῆμα λείπομαι**=ἀφίνω συμφοράς.

β)—Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: **πολέες, ἔαται, ἦατο.**

γ) — **Ἰρις**: Ἡ ἀγγελιαφόρος τῶν θεῶν ἦτο θυγάτηρ τοῦ Θαύμαντος καὶ τῆς Ἥλέκτρας. Ὄταν μεταφέρει μηνύματα τῶν θεῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐμφανίζεται συνήθως ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Ἐξαιρεταί πάντοτε ἡ ταχύτης αὐτῆς: *πόδας ὠκέα Ἰρις, ἀελλόπους, ποδὴνεμος, χρυσόπιτερος*. — **Λαοδίκη**: Καὶ ἄλλοῦ ἀναφέρεται ὡς ἡ ὠραιότερα ἀπὸ τὰς θυγατέρας τοῦ Πριάμου. — **μέγαρον**: Τὸ κύριον μέρος τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου, ὅπου συνήθως γίνονται αἱ συγκεντρώσεις τῶν ἀνδρῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ βασίλισσα μὲ τὰς ἀμφιπόλους της δύναται νὰ παραμένῃ εἰς αὐτὸ ἐργαζομένη, ὅπως ἡ Ἀρήτη εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου (ξ Ὀδυσσεΐας). Δὲν ἀποκλείεται ὁμως ἐδῶ νὰ ἐννοῇται συνεκδοχικῶς ὅλη ἡ οἰκία τοῦ Πάριδος, ὁπότε πιθανώτατα ἡ Ἑλένη εἰργάζετο εἰς τὸν *θάλαμον*, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ἐξῆλθε (*ὄρματο ἐκ θαλάμοιο*). Τὸν τύπον τοῦ Ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου ἶδε εἰς Ὀδύσειαν, ἔκδ. ΟΕΣΒ, σελ. 4, ἔκδ. 1947 καὶ αὐτόθι εἰκ. ἀρ. 3 — **δίπλαξ χλαῖνα**: Ἡ *χλαῖνα* εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν ἀνδρῶν, τὸ ὁποῖον ἐπιρρίπτεται ἐπὶ τοῦ *χιτῶνος*, στερεώνεται μὲ *πόρπην* καὶ τυλίγεται κατὰ βούλησιν εἰς τὸ σῶμα. — **πολέας δ' ἐνέπασσεν ἀέθλους**: Ἡ ἱκανὴ ὑφάντρια ἠδύνατο νὰ ποικίλλῃ τὸ ὕφασμα μὲ διάφορα σχέδια, παρμένα ἀπὸ τὴν φύσιν ἢ τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Ἡ Ἑλένη ἐπρωτίμηνσε νὰ κεντήσῃ εἰς τὸ ἐργόχειρόν της εἰκόνας ἀπὸ τὸν Τρωικὸν πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀμέσως τὴν ἐνδιέφερε (*ἔθεν εἴνεκα*). — **χαλκοχίτων**: Βλ. Ὀδύσειαν, ἔκδ. ΟΕΣΒ, σελ. 87, ἔκδ. 1947. — **ἐγχεα μακρὰ πέπηγεν**: Κατὰ τὴν διακοπὴν τῆς μάχης ὁ πολεμιστὴς ἐνεπήγγυνεν εἰς τὴν γῆν τὸ δόρυ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπίτηδες εἰς τὸ κάτω ἄκρον αἰχμηρὰν προεξοχὴν, τὸν *σαυρωτῆρα*. Τοιοῦτοτρόπως ἦτο προχειρότερον νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ὁ πολεμιστὴς εἰς περιπτώσιν αἰφνιδιασμοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ στρατιωτὴς ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἀναπauτικὴν στάσιν κεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. — **αὐτίκα...** *ὄρματο*: Ἡ συγκίνησις τῆς Ἑλένης εἰς τὸ ἄκουσμα ὅτι θὰ μονομαχήσουν οἱ δύο της σύζυγοι ἐκδηλώνεται εἰς τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐνδύεται καὶ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ θαλάμου. — **οὐκ οἴη**: Ποτὲ βασίλισσαι ἢ ἄλλαι εὐγενεῖς γυναῖκες δὲν ἐξέρχονται μόναι, ἀλλ' ἀκολουθοῦμεναι ἀπὸ ἀμφιπόλους, μίαν ἢ περισσοτέρας. Περὶ *ἀμφιπόλων* καὶ *δμῶν* βλ. Ὀδύσειαν, ἔκδ. ΟΕΣΒ, σελ. 77, ἔκδ. 1947. Αἱ δύο ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι συνοδεύουν τὴν Ἑλένην, εἶχον ἀκολουθήσει τὴν κυρίαν τῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔμενον πάντοτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της. **Σκαιαὶ πύλαι**:

Ἦτο ἡ κυρία εἴσοδος τοῦ τείχους τοῦ Ἰλίου ἀριστερὰ (σκαῖος = ἀριστερός) τῆς πόλεως, ὁπόθεν ἐφαίνεται ἡ θάλασσα καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.— **τεττίγεσσιν ἑοικότες**. Ἡ φωνὴ τῶν τεττίγων πολ-
λάκις ἐξυμνεῖται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ποιητάς. Ἀλλὰ εἶναι δύσκολον
νὰ ἐννοήσωμεν τί ἀκριβῶς τοὺς ἔθελγεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἐντόμου
τούτου, ἡ ὁποία εἰς ἡμᾶς φαίνεται μονότονος καὶ ἐκνευριστική. Τὸ
ἐπίθετον **λειριόεσσα** λαμβάνεται ἐδῶ ἐπὶ ἀκουστικῆς ἐντυπώσεως, ἐνῶ
ἡ πρώτη αὐτοῦ σημασία ἐκφράζει αἴσθημα ὁράσεως.— **ἐπὶ πύργον
ἰοῦσαν**: Ἀνωθεν τῶν Σκαιῶν πυλῶν ὑπῆρχε πύργος, διότι ἐκεῖ τὸ
μέρος τῆς πόλεως ἦτο εὐπρόσβλητον. Ἐν γένει τὰ τεῖχη τῶν ἀρχαίων
πόλεων ἐνισχύονται κατὰ διαστήματα μὲ πύργους.

— Νὰ ἐκτιμηθῇ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον παρουσιάζει καὶ ἐγκω-
μαῖζει ὁ ποιητὴς τὴν καλλονὴν τῆς Ἑλένης.

στ. 161 - 190.

α) 161 - 170:—**ἔφαν' ἔφασαν, ἔφησαν**.—**φωνῇ**=μεγαλοφώνως.
Ἐν ἀντιθ. πρὸς τὴν ἦκα (στ. 155) συνομιλίαν τῶν ἄλλων γερόντων.—
πάροιθε=ἐμπρός. Συναπτ. πρὸς τὸ **ἐμεῖο**.—**ἔξεν' ἔζομαι**.—**ὁ πόσις
-ιος**=ὁ σύζυγος, ὁ ἄνδρας (ρίζ. **πότ-πότινα**. Λατ. **pot** -, **possum**).—
οἱ πηοὶ=οἱ συγγενεῖς.—**οὔτι**=καθόλου.—**μοι'** δοτ. κρίσ.=κατὰ τὴν
γνώμην μου.—**ἐφορμῶ** μτβτ.=κινῶ ἐναντίον τινός.—**ὥς μοι καὶ
ἐξονομήνης** τὸ καὶ συνδ.: ὄφρα ἴδῃ... καὶ ἐξονομήνης. Ἐν τῷ με-
ταξὺ παρενεβλήθη ἡ παρένθ.: οὔτι... Ἀχαιῶν.—**ἐξονομαίνω**=ὀνο-
μαῖζω, λέγω τὸ ὄνομα.—**πελώριος**=τεράστιος, πανύψηλος (**πέλωρ**=
τέρας).—**ὅς τίς ἐστί** πлаг. ἐρώτ.—**ὄδε** ὁ Πρίαμος δεικνύει ἀπὸ τὸν
πύργον τὸν ἄνδρα.—**ἦϋς** ἦεϋς=καλός, ὑπέροχος.—**ἦ τοι**=ἀλήθεια,
τῷ ὄντι.—**κεφαλῇ**=κατὰ τὸ ἀνάστημα. Δοτ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ **μει-
ζονες**. Ἀπὸ τὴν κεφαλὴν συνήθως φαίνεται ἡ διαφορὰ τοῦ ὕψους.—
ἔασι' εἰσί.—**γεραρός**=ἐπιβλητικός, μεγαλοπρεπής.—**γὰρ**=πράγματι.

171 - 180:—**δίτος**=θεϊκός, ὑπέροχος.—**αἰδοῖος ἐσσί**=προκαλεῖς
σεβασμόν.—**ἐκυρὸς-ῆ**=πενθερὸς (socer).—**δαινὸς**=ὁ ἐμπνέων φό-
βον, εὐλάβειαν. Τὸ δαινὸς ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ **αἰδοῖος**. Ὁ σεβα-
σμός τῆς Ἑλένης πρὸς τὸν πενθερόν της ἐγγίζει τὰ ὄρια τοῦ φόβου.—
ὥς ὄφελεν=εἶθε, ἄμποτε.—**ἀδεῖν μοι**=νὰ μοῦ ἤρесе, νὰ προτι-
μοῦσα· ρ. **ἀνδάνω**=ἀρέσκω.—**θάλαμον**· συνεκδχ.=τὸ σπῆτι μου.—
γγωτοὶ=οἱ συγγενεῖς (ρίζ. **γενε-γίγνομαι**).—**τῆλύγετος**=νεαρός, ἀγα-

πητός. — *ἡ δμηλική* = αἱ συνομήλικοι. — *ἐρατεινός* = ἀγαπητός. — *τά γε* = αὐτὰ βέβαια, δηλ. νὰ προτιμήσω τὸν θάνατον. — *τὸ* = διὰ τοῦτο. — *τέττηκα κλαίουσα* = ἔχω λυώσει στὸ κλάμα' ρ. *τήκομαι*. — *ἀνείρομαι* = ἐρωτῶ. — *μεταλλάω* = ἐνδιαφέρομαι νὰ μάθω. — *εὐρὺ κρείων*· Α 102. — *ὁ δαῆρ -δαῆρος* = ὁ ἀνδράδελφος. — *αὐτε* = ἐξ ἄλλου, καὶ μάλιστα. — *ἔσκε*· ἦν. — *κυνῶπις* = ἡ ἔχουσα βλέμμα κυνός, ἀδιάντροπη. Κατὰ γεν. *κυνῶπιδος*, ὡς ἂν ἔλεγεν: *δαῆρ ἔσκεν ἐμοῦ κυνῶπιδος*.

181-190: — *ἡγάσαστο τόν· ἄγαμαί τινα* = ἐκφράζω τὸν θαυμασμόν μου διὰ κάποιον. — *μοιρηγενής* = ὁ γεννηθεὶς μὲ μοῖραν, καλό-τυχος (*μοῖρα* + *γίγνομαι*). *ὀλβιοδαίμων* = εὐλογημένος ἀπὸ τὸν θεὸν (*ὀλβιος* + *δαίμων* = ἡ τύχη). — *ἡ δά νυ* = ἀλήθεια λοιπόν. — *δεδμήατο* = εἶχον ὑποταχθῆ' ρ. *δάμνυμι - δαμάω*. Ὁ ὑπερσυντελ. δηλώνει ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ πρὸ πολλοῦ ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα ἠκολούθησαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — *κοῦροι Ἀχαιῶν*· ὡς καὶ *νῆες Ἀχαιῶν* = ἡ Ἀχαιϊκὴ νεότης. — *αἰολόπωλος* = ὁ ἔχων ταχῆς πόλους, πολεμιστὴς μὲ γοργὸν ἄλογον (*αἰόλλω* = κινῶ ταχέως, *αἰολος* + *πῶλος*). — *λαοὶ* = ὑπῆκοι. — *ἐστρατόωντο*· *στρατιάομαι* = στρατοπεδεύω. — *ἐπίκουρος* = βοηθός, σύμμαχος. — *ἐλέχθην*· *λέγομαι* = συγκαταλέγομαι. — *ἡμαρ -ατος* = ἡμέρα. — *ἀντιάνειραι* = ἵσαι πρὸς ἄνδρας, γυναικες μὲ ἀνδρικὴν ψυχὴν καὶ δύναμιν. — *ἐλίκωπες*· Α 98.

- β) — *Ποίους ἄλλους τύπους τοῦ φημί μεταχειρίζεται ὁ Ὅμηρος;*
 — *Πῶς σχηματίζονται τὰ ἄλλα πρόσωπα τοῦ εἰμί;*
 — *Ποῖον γραμματικὸν φαινόμενον ἀναγνωρίζετε εἰς τὸν τύπον ἐστρατόωντο;*

— *Θεοὶ νύ μοι αἵτιοί εἰσιν*: Συχνὰ εἰς τὴν ποίησιν τοῦ Ὀμήρου εὐρίσκομεν τὴν ἠθικὴν ταύτην ἀντίληψιν, ὅτι δηλ. κύριος ὑπεύθυνος μιᾶς κακῆς πράξεως δὲν εἶναι ἐκεῖνος πρὸς τὴν κάμνει, ἀλλ' ὁ θεός, ὅστις τὸν ὥθησεν εἰς αὐτήν. — *εὐρὺ κρείων*: ὁ Ἀγαμέμνων χαρακτηρίζεται *εὐρὺ κρείων* ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐδαφικὴν ἔκτασιν τοῦ κράτους του (Α 102), ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιβολήν, τὴν ὁποίαν ἤσκει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. — *ἀμφοτέρων, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής*: Ὁ ἰδεώδης τύπος βασιλέως τῆς ἡρωικῆς ἐποχῆς ἦτο νὰ ἔχῃ εὐγενικὴν ψυχὴν (*ἀγαθός*) καὶ νὰ διακρίνεται εἰς πολεμικὴν ἀνδρείαν (*αἰχμητής*). Τὸν στίχον τοῦτον ἐθαύμαζε κατ' ἐξοχὴν ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Φι-

λίππου, ὅστις, ὥς γνωστόν, ἀνεγίνωσκε πολὺ τὴν Ἰλιάδα καὶ εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ ὁμοιάξῃ πρὸς τοὺς ὁμηρικὸν ἥρωας. — **Φρυγία**: Μικρὰ Φρυγία εἶναι ἡ χώρα ἡ ἐκτεινομένη εἰς τὰ ΒΔ. παρὰ τὴν Μ. Ἀσίας (Βιθυνία), εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ ἡ Τροία. Ἐδῶ ἐννοεῖται ἡ Μεγάλῃ Φρυγία, ἡ πρὸς Α. ἐνδοχώρα διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Σαγγαρίου. — **Μυῦδων καὶ Ὀτρεὺς**: Εἶναι οἱ ἀδελφοὶ τῆς συζύγου τοῦ Πριάμου Ἐκάβης. — **Ἀμαζόνες**: Κατὰ τὴν Ἑλλήν. μυθολογίαν ἦσαν αὗται ἔθνος πολεμικῶν γυναικῶν, αἵτινες εἶχον ἴδιον κράτος παρὰ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν πρὸς τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὸν Πόντον. Ἡ παράδοσις ἀνέφερε πολέμους τῶν Ἀμαζόνων πρὸς τοὺς πλησίον λαοὺς καὶ ἐπίσης ἐκστρατείας αὐτῶν ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡττήθησαν ὑπὸ τοῦ Θησέως. Ἡ ἀρχαία τέχνη ἀπεικόνισε τὰς ἐξαιρετικὰς αὐτὰς γυναῖκας εἰς περίοπτα ἀγάλματα (Ἀμαζὼν τοῦ Φειδίου, Ἀμαζὼν τοῦ Πολυκλείτου κ.ἄ.), εἰς ἀγγειογραφίας (ὁ Ἀχιλλεὺς φονεύων τὴν βασίλισσαν τῶν Ἀμαζόνων Πενθεσίλειαν), ἢ παρέστησεν Ἀμαζονομαχίας εἰς τὰ γλυπτὰ τῶν ναῶν (ζωφόρος ναοῦ Φιγαλείας, ἀέτωμα ναοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἐπιδαύρου κ.ἄ.).

στ. 191 - 244.

α) 191 - 198: — **δεύτερον*** ἐπίρρ. συναπτ. πρὸς τὸ ἐρέεινε. — **εἴπ'** ἄγε μοι = ἔλα πές μου. — **τόνδε... ὅδε*** ὁ Πριάμος δεικνύει ἐπανελημμένως τὸν Ὀδυσσεά, διὰ νὰ καθορίσῃ εἰς τὴν Ἑλένην διὰ ποῖον ἐρωτᾷ. — **μειῶν κεφαλῇ*** πρβλ. Γ 168 : **μείζονες κεφαλῇ**. — **ιδέ** = καί. — **ιδέσθαι*** συναπτ. πρὸς τὸ **εὐρύτερος ὁμοιοῖν** = κάμνει ἐντύπωσιν μὲ... — **τὰ τεύχεα** = τὰ ὅπλα (τεύχω = ἐτοιμάζω). — **οἱ*** δοτ. κτητ. — **πολυβότειρα χθῶν** = γῇ τρέφουσα πολλούς, εὐφορος (πολὺς + βοτὸν - βόσκει). — **αὐτὸς δέ*** ἐν ἀντιθ. πρὸς τὰ τεύχεα. — **ὁ κτίλος** = τὸ κριάρι. — **ἐπιπολέομαι*** περιέρχομαι, πηγαίνω ἐδῶ κι ἐκεῖ. Θάμστ. τοῦ **πέλεσθαι** — **αἱ σίτιχες** = αἱ σειραὶ, αἱ τάξεις. — **ἔϊσκω** = παρομοιάζω. Ἡ ἐπανάληψις τῆς παρομοιώσεως **κτίλος ὥς, ἄρνεϊ ἔϊσκω** γίνεται πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν. — **πηγεσίμαλλος** = ἔχων πυκνὸν τρίχωμα (πήγνυμι + μαλλός). — **οἷς** = πρόβατον. — **τὸ πῶν - πῶεος** = τὸ κοπάδι. — **ἀργεννός*** Γ 141.

190 - 202: — **ἐκγεγαυῖα*** ἐκγεγονῖα = γεννηθεῖσα ἀπό... — **πολύμητις** = πολυμήχανος, ἔξυπνος (πολὺς + μῆτις) = σκέψις* πρβλ. **μητιέτα Ζεὺς**. — **ἐν δῆμῳ Ἰθάκης** = εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἰθάκης. — **κραναὰς** =

βραχῶδης (*κέρας, κράνος, κρανίον*). — *κραναῆς περ ἐοῦσης*· ἡ ἀντίθ.: ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς προέρχεται ἀπὸ χώραν βραχῶδη καὶ πτωχήν, εἶναι εὐφυέστατος καὶ σοφὸς ἀνθρωπος. — *τὰ μῆδεα* = αἱ σκέψεις. — *πυκνός* = σοφός, φρόνιμος.

203 - 215: — *πεπνυμένος*· Γ 148. — *ἀντίον ἠΰδα* = ἀπήντησε· ρ. *αὐδάω* = ὁμιλῶ. — *ἥ μάλα* = καὶ ἀληθέστατα. — *νημερτής* = ἀλάθης, ἀκριβής (στερ. *νη* + *ἀμαρτάνω*), κατηγορ. εἰς τὸ ἔπος. — *σεῦ ἔνεκ' ἀγγελίης*· ἔνεκα ἀγγελίης *σεῦ* = διὰ τὰ φέρῃ μήνυμα διὰ σέ. Τὸ *σεῦ* γεν. ἀντικμ. εἰς τὸ ἀγγελίης. — *ξενίξω* = φιλοξενῶ. — *φιλέω* = κάμνω φιλικὰς περιποιήσεις πρὸς ἓνα ξένον, φιλεῖω. — *φυνή* = ἐξωτερικὴ ἐμφάνις. Ταύτην περιγράφει εἰς τοὺς κατωτέρω στίχ. 210 - 211. — *ἐδάην* = ἔμαθα, ἐγνώρισα. Ἀόρ. ἀχρ. ἐνεστ. (ρίξ. *δα*-, *δαήμεν*, *ἀδαής*). — *μῆδεα πυκνά*· Γ 202. Ἡ σύνεσις τοῦ Ὀδυσσεὺς περιγράφεται εἰς τοὺς κατωτέρω στίχ. 212 - 224. — *Τρώεσσιν ἐν ἀγρομένοισιν* = ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Τρώων. (Μέσ. ἀόρ. β' *μτχ.* ρ. *ἀγείρομαι*, *ἀγρόμενοι*). — *ἐμιχθεν'* *ἐμίχθησαν* = ἤλθον εἰς ἐπαφήν, παρουσιάσθησαν. — *στάντων* = ὁσάκις ἐστέκοντο ὄρθιοι. Ἡ *μτχ.* γεν. ἀπόλυτος, εἶναι καὶ γεν. διαιρετ., διότι οἱ δύο ἄνδρες παρουσιάζονται μαζί: ἐξ αὐτῶν ὁσάκις. — *ὑπείρεχεν* = ὑπερεῖχε. — *ὧμους*· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — *ἄμφω ἐξομένω*· ὀνομαστ. ἀπόλυτος ἀντὶ *ἀμφοῖν ἐξομένωιν* — *γεραρός*· Γ 170. — *ὑφαινον μύθους καὶ μῆδεα* = ὠμίλουν καὶ ἐξέφραζον τὰς σκέψεις των. Εἰς τὸ ὑφαινον περιέχεται ἡ ἔννοια τῆς πλοκῆς τῶν σκέψεων. — *πᾶσι* = παρουσίᾳ ὅλων. — *ἦ τοι* = πράγματι, ἀλήθεια. — *ἐπιτροχάδην* = γρήγορα, σύντομα. — *παῦρος* = ὀλίγος (Λατ. *pualus*). — *λιγέως* = μὲ σαφήνειαν, καθαρὰ (πρβλ. καὶ Α σ. 248 « *λιγὺς Πυλίων ἀγορητής* », ὅπου ἴδε καὶ σημ.). — *πολύμνθος* = φλύαρος, πολυλογᾶς. — *ἀφαμαρτοεπῆς* = ὁ ὁμιλῶν ἀνοήτως. — *γένει* = κατὰ τὴν ἡλικίαν. — *ὑστερος* = νεώτερος.

216 - 224: — *ἀναῖσσω* = σηκώνομαι. Τὸ ρ. πάντοτε ἐπὶ ὀρμητικῆς κινήσεως. Ν' ἀποδοθῇ κατὰ τὴν μετάφρασιν ἢ χορήγισις τῆς εὐκτικῆς. — *στάσκε* = ἵστατο ἐπ' ἀρκετόν, θαμιστ. ἀόρ. τοῦ *ἵσταμαι*. — *ὑπαί' ὑπὸ* = κάτω. — *ἔδεσκε*· θαμιστ. ἀόρ. τοῦ *ὀρῶ*. — *προπρηνὲς* = πρὸς τὰ ἐμπρός. — *νωμάω* = κινῶ (*νέμω*). — *ἀστεμφής* = ἀκίνητος (στερ. *α* + *στέμφω* = *σεῖω*). — *ἔχεσκε* = ἐκράτει συνεχῶς. — *αἰδρις* = ἀμαθής, ἀπειρος, ἀδέξιος (στερ. *α* + *ἰδρις*, *οἶδα*). — *ὁ φῶς-τὸς* = ὁ ἀνὴρ. — *ζάκοτος* = ὀργίλος, ἀπότομος. — *αὖτως* = ἀκριβῶς ἔτσι, οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον. — *θψ ὀπός*· Γ 152. — *μεγάλη* = ἡχηρά. — *εἴη' ἱημι* = βγά-

ζω.—*χειμέριος*=χειμερινός.—*ἐρίζω*=παραβαίνω.—*οὐ τότε... ἰδόντες*· ἡ σειρὰ τῶν λέξε·: οὐ γε τότε ὡδ' ἀγασσάμεθ' ἰδόντες εἶδος Ὀδυσῆος.—*ἀγαμαι*=θαυμάζω. Τὸ νόημα· ἀφοῦ τὸν ἠκούσαμεν νὰ δμῖλῃ, μᾶς συνήρπασε τόσον ὁ λόγος του, ὥστε δὲν μᾶς ἔκαμε πλέον ἐντύπωσιν ἢ γεραρὰ ἐμφάνισίς του.

225 - 244 :—*ῥύς*· Γ 167.—*ἔξοχος*=ἐξέχων, διακρινόμενος.—*τανύπεπλος*=ἔχουσα μακρὸν πέπλον (*τανυ-*, *τανύω*+*πέπλος*). Κυρ. : ἡ ἔχουσα τεταμένον τὸν πέπλον, ἥτοι τὸ φόρεμα. Ἐπίθ. ἐκφράζον τὴν γυναικείαν χάριν καὶ κομψότητα.—*ἔρκος*· Α 284.—*ἐτέρωθεν*· εἰς ἄλλο μέρος τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀχαιῶν.—*οἱ ἄγοι*=οἱ ἡγεμόνες (*ἄγω*).—*ἠγερέσθωμαι*=συναθροίζομαι (*ἄγερ*-*ἀγείρω*).—*γνοίην κεν*=θὰ ἡδυνάμην νὰ τοὺς ἀναγνώρισω.—*καὶ τ' οὖνομα*=καὶ ὦν τὸ ὄνομα.—*μυθοῦμαι*=λέγω.—*δοιῶ*=δύο.—*κοσμήτωρ*· Α 16.—*πῦξ*=εἰς τὴν πυγμὴν. Ἐπίρρ. (Λατ. *pugna*).—*αὐτοκασίγνητος*=ὁ αὐτάδελφος.—*τῶ*· *δυῖκ*. ἀναφ. ἀντων.—*μοι*· συναπτ. πρὸς *μία*, δηλ. ἐγέννησεν αὐτοὺς ἡ ἰδία μητέρα πὺν ἐγέννησε καὶ ἐμέ.—*γείνατο*· *γείνομαι*=γεννῶμαι, *γείνάμην*=ἐγέννησα.—*ἐσπέσθην*· *ἐσπόμην*· ἔπομαι.—*ἐρατεινός*· Γ 175.—*δεῦρόω*· *δεῦρο*.—*ἔποντο*· πληθ. μετὰ τὸν *δυῖκόν* *ἐσπέσθην*.—*νέεσσ'*· *ἐνι*· *ἐν ναυσί*.—*αὔτε*· ἀντιστοιχ. πρὸς τὸ *μέν*.—*καταδύομαι μάχην*=κατέρχομαι εἰς τὴν μάχην.—*τὰ ὄνειδεα*=αἱ κατηγορίαι, αἱ ὕβρεις.—*ἃ μοι ἔστιν*· τὸ μοι δοτκ. ἀντιχαρ.=τὰ ὅποια εἶναι εἰς βάρος μου, τὰ ὅποια ἔχω ἐπάνω μου.—*κάτεχε*· *κατείχεν*=ἐκάλυπτε.—*φυσίζοος*=φύουσα σπόρους, γεννήτρα (*φυ-*, *φύω*+*ζειαί*).—*αἶα*=γαῖα.—*αὐθι*=ἐκεῖ.

β) — Τύποι παρακμ. τοῦ *γίγνομαι* : *γεγαώς*, *γεγάσι*.

— Ἐπικὸς τύπος τῆς προθέσ. *ὑπέρ* : *ὑπεῖρ* καὶ ἐν συνθέσει : *ὑπείρεχε*.

— Ἄλλοι τύποι τῆς προθέσ. *ὑπό* : *ὑπαί*, *ὑπο*.

— Συνήθης χοῆσις τοῦ ἐπιρρ. *πολλάκι* (*πολλάκις*).

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ διτιτός, *δύο* : *δοιοι* (πληθ.) καὶ *δοιῶ* (δυῖκ.).

— Ἀνώμαλος ἀναδιπλασιασμός εἰς τὸ *δεῖδια* (*δέδια*).

— *N'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ἤλυθε*, *σεῦ*, *τῶ*.

γ) — *Διὸς ἐκγεγαυῖα* : Κατὰ τὸν μῦθον ἡ Ἑλένη εἶχε γεννηθῇ

ἀπὸ τὸν Δία καὶ τὴν Λήδαν, σύζυγον τοῦ Τυνδάρεω.— **Ἰθάκης κρα-
ναῆς περ εὐούσης**: Συχνὰ ὁ Ὅμηρος τονίζει ὅτι ὁ πολυμήχανος ἦρως
τοῦ Τρωικοῦ πολέμου Ὀδυσσεύς, ὁ καταπλήξας τοὺς φίλους καὶ τοὺς
ἐχθροὺς μὲ τὴν εὐφυΐαν του καὶ τὴν πολιτικὴν του σύνεσιν, προήρχετο
ἀπὸ τόπον πτωχὸν καὶ ἀσήμαντον.— **σεῦ ἔνεκ' ἀγγελίης**: Ὁ Ὀδυσ-
σεύς καὶ ὁ Μενέλαος ἦλθον εἰς Τροίαν, διὰ τὴν ἀπαιτήσιν τὴν Ἑλένην
καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς κλαπέντας ὑπὸ τοῦ Πάριδος. Ἀλλὰ μὲ τὴν
ἀντίδρασιν τοῦ Ἀντιμάχου, τὸν ὁποῖον ὁ Πάρις ἐδωροδόκησεν, ἀπέτυ-
χεν ἡ ἀπόπειρα νὰ λυθῇ εἰρηνικῶς ἡ διαφορὰ καὶ διὰ τοῦτο ἐξεστρά-
τευσαν οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ τῆς Τροίας.— **ἐπιτροχάδην ἀγόρευεν**: Δὲν
ἔννοεῖ ὁ ποιητὴς τὴν ταχύτητα τοῦ λόγου, ἡ ὁποία εἰς οὐδεμίαν περί-
πτωσιν εἶναι ἐπαινετή, ἀλλὰ τὴν ἰκανότητα τοῦ Μενελάου νὰ διατυ-
πώνῃ γρήγορα τὰς σκέψεις του μὲ τρόπον περιληπτικὸν καὶ σαφῆ.—
ἀλλ' ὅτε δὴ ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς: Οἱ στ. 216-224 ἀποτελοῦν ἀρι-
στοτεχνικὴν περιγραφὴν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης. Ἐπὶ πλεον ἡ
παρομοίωσις τῶν λόγων τοῦ Ὀδυσσεύς πρὸς *νιφάδας χειμερινὰς* προ-
καλεῖ τὸν ἀναγνώστην νὰ φαντασθῇ τὴν πυκνότητα καὶ τὴν λεπτό-
τητα τῆς ὁμιλίας τοῦ ἥρωος τούτου.— **Ἄλντα**: Ἴδε Α 138.— **Ἰδομε-
νεὺς...** *θεὸς ὥς*: Καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Κρητῶν δὲν ὕστερεῖ εἰς μεγα-
λοπρέπειαν. Τὰ ταξίδια τοῦ Ἰδομενέως εἰς τὴν Λακεδαίμονα (*ὁπότε
Κρήτηθεν ἵκοιτο*) ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο χω-
ρῶν, ἡ ὁποία καὶ ἐν τῇ παραδόσει ἀναφέρεται καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας
ἀποδεικνύεται. Θεσμοὶ καὶ ἔθιμα κοινὰ ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν δύο λαῶν
καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.— **Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης**: Εἶ-
ναι οἱ δύο δίδυμοι ἀδελφοὶ τῆς Ἑλένης ὀνομαζόμενοι καὶ *Διδόκον-
ροι*, διότι ἐγεννήθησαν, ὅπως καὶ ἡ Ἑλένη, ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας.
Ἐδῶ παρίστανται καὶ οἱ δύο ὥς θνητοὶ (*τοὺς δ' ἤδη κάτεχεν φρεσὶς ὅος
αἶα*). Ἀλλὰ κατ' ἄλλον μῦθον μεταγενεστέρων χρόνων ὁ Πολυδεύκης
εἶχε γεννηθῇ ἀθάνατος καὶ ἐμοίρασε τὴν ἀθανασίαν του μὲ τὸν ἀδελ-
φόν του κατὰ παραχώρησιν τοῦ Διός, ὥστε διαδοχικῶς ἔμενεν ὁ καθεὶς
μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Ἄδην καὶ μίαν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωήν.

— *Ποίας βασιλικὰς ἀρετὰς ἀποδίδει ὁ Ὅμηρος εἰς τοὺς διαφό-
ρους Ἀχαιοὺς ἡγεμόνας;*

— *Ποῖον συναίσθημα κυριαρχεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλένης ἀπ'
ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς συνομιλίας της μὲ τὸν Ποίαιμον;*

— Νὰ ἐκτιμηθῇ ἀπὸ λογοτεχνικῆς ἀπόψεως ἡ σκηνή, ἥτις λαμβάνει χώραν ἐπὶ τοῦ πύργου τῶν Σκαιοῶν Πυλῶν.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ε

στ. 1 - 34.

α) 1 - 8 :— **ἐνθα**· χρον. = τότε. — **αὖ** = πάλιν, δέ. Τὸ αὖ ὡς μεταβτκ., ὅταν ἡ ὅλη διήγησις ὑποδιαριθῇται εἰς μέρη. — **ἐκδηλος** = περιφανής. — **μετὰ πᾶσιν** = μεταξὺ πάντων. — **δαῖς**· μτβτικ. = ἔκαμε νὰ λάμπῃ ὑποκμ. ἡ Ἀθηνᾶ. — **ἡ κόρυς-θος** = ἡ περικεφαλαία. — **οἱ**· συναπτ. πρὸς τὸ **κόρυθος** ὡς δοτκ. κτητ. — **ἀνάματον** = ἀκούραστον, ἄσβεστον. — **ὄπωρινός** = ἐμφανιζόμενος κατὰ τὸ τέλος τοῦ θέρους. — **ἐναλίγκιος** = ὅμοιος. — **λαμπρόν**· επίρρ. = λαμπρά. — **παμφαίνω** = λάμπω, φαντάζω. — **λελουμένος Ὀκεανοῖο** = ἀνατέλλον ἀπὸ τὸν Ὀκεανόν. Ἡ γενικ. τοπ. καὶ διαιρετ. Κατὰ λέξιν: ποῦ ἐλούσθη εἰς τὸν Ὀκεανόν, ἀπὸ τὰ νερά τοῦ Ὀκεανοῦ. — **τὸ κὰρ-κρατός** = ἡ κεφαλὴ. — **ἀπὸ κρατός τε καὶ ὤμων**· ἐπανάληψις τῆς ἐννοίας: **κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος**. — **ὄρνυμι**· μεταβατ. = κινῶ, ὠθῶ. — **κλονέομαι** = καταδιώκομαι, ὠθοῦμαι (**κλόνος** = **κίνησις**, **θόρυβος**).

9 - 13 :— **ἀφνειός** = πλούσιος. — **ἀμύμων** = ἄψογος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ἤστην**· ἤτην· δυϊκ. παρτατ. τοῦ εἰμί. — **πᾶσα μάχη** = κάθε εἶδος μάχης. — **τὼ** = αὐτοὶ οἱ δύο. — **οἱ**· τῷ Διομήδει. — **ἀποκρινθέντε** = ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὴν παράταξιν των. — **ἀφ' ἵππουιν** = ἀπὸ τῶν ἄρμάτων. — **ἀπὸ χθονός**· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ **ἀφ' ἵππουιν**. — **ὄρνυμι**· **ὄρνυμαι** = κινεῖται, ὀρμητικά, ὀρμῶ.

14 - 25 :— **σχεδὸν** = πλησίον. — **προΐημι** = ἐξαπολύω, ρίπτω πρὸς τὰ ἔμπρός. — **δολιχόσκιον** = ἔχον μακρὸν ξύλον, μακρόν· (**δολιχός** = μακρός. Τὸ β' συνθ. ἄγνωστον). — **ἀκωκή** = αἰχμὴ (**ἀκίς**-**ἀκή**. Κατ' ἀναδίπλ.: **ἀκωκή**). — **χαλκῷ**· συνεκδχ. ἀντὶ **χαλκέῳ** ἔγχεϊ. — **τοῦ**· συναπτ. πρὸς τὸ **χειρός**. — **ἄλιον** = μάταιον, χωρὶς ἀποτέλεσμα. — **βέλος** = τὸ μακρόθεν ριπτόμενον ὕπλον· (**βάλλω**). — **μεταμάξιον** = μεταξὺ τῶν μαστῶν. — **ῶσε** = τὸν ἔσπρωξε καὶ τὸν ἔρριψε· ρ. ὠθῶ. — **ἀπόρρουσε**· ρ. ἀπορροῶ = πηδῶ μακράν. — **ὁ δίφρος** = τὸ μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἵσταται ὁ πολεμιστῆς καὶ ὁ ἡνίοχος, τὸ ἄρμα. — **οὐδ' ἔτλη** = καὶ δὲν εἶχε τὴν τόλμην. — **περιβαίνω** = κινεῖται περὶ τινός, διὰ νὰ τὸν ὑπε-

ρασπίσω, προστατεύω.—**κταμένοιο*** μετγ. παθητ. άορ. τοῦ κτείνω.—**οὐδὲ γὰρ οὐδέ:** ἡ ἐπανίλ. οὐδὲ-οὐδὲ ἐντείνει τὴν ἄρνησιν.—**ἡ κῆρ-**
ρ'ς=ἡ μοῖρα, ὁ θάνατος.—**ἔρυντο*** ῥύμαι=προφυλάττω· ἄλλος τύπος
τοῦ ῥύομαι.—**ὥς*** τελικ.—**οἰ**=τῷ Ἑφαιστῷ δοτκ. ἡθ. συναπτ. πρὸς
τὸ γέρον=ὁ γέρος του, ὁ γέρος, τὸν ὁποῖον ἀγαποῦσεν ὁ Ἑφαι-
στος.—**πάγχυ**=ἐντελῶς, ὅλως διόλου.—**ἀναχήμενος*** ἀχέω καὶ
ἀχεύω=λυπημένος, πικραμένος (ἄχος A 188, ἄχομαι, ἄχνυμαι).

25-34: **ἵππους*** τοῦ ἄρματος τοῦ φονευθέντος Φηγέως.—**ἐξε-**
λάσας=ἀφου τοὺς ἔλυσε καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τοῦ ἄρμα.—**κατά-**
γειν=νὰ φέρουν κάτω πρὸς τὴν παραλίαν.—**ἀλευάμενον**=τραπέντα
εἰς φυγὴν· ρ. **ἀλέομαι**=ἀποφεύγω.—**ῥχεσφι*** τὰ ῥχεα=τὸ ἄρμα.—
δρίνθη* δρίνω=διεγείρω, κινῶ.—**θοῦρος**=ὀρηκτικός, σφοδρός.—
βροτολοιγός=ἀνθρωποφθόρος (βροτός+λοιγός).—**μιαιφόνος**=μο-
λυσμένος μὲ φονικὸν αἷμα, φονικός.—**τειχεσιπλήτης**=καταστρέφων
τείχη.—**μάρναμαι**=μάχομαι, ἀγωνίζομαι.—**δρέξῃ*** δρέγω=προσ-
φέρω, παρέχω.—**νῶι**=ἡμεῖς οἱ δύο.—**χάζομαι**=ὑποχωρῶ, ἀποσύ-
ρομαι.—**μῆνις*** A 1.

β) — Παρατατικός τοῦ εἶμι εἰς τὸν δυϊκὸν ἀπὸ τοῦ θεμ. **ἔσ:**
ῆστην.

— Διατήρησις τοῦ ν πρὸ ὀδοντοφώνου: **ἀποκρινθέντε.**

— Ἐκτεταμένοι τύποι τοῦ ἀδελφός: **ἀδελφεός, ἀδελφεός.**

Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: **παμφαίνῃσι, ῥχε-**
σφι, νῶι.

γ) — **Διομήδης:** Υἱὸς τοῦ Τυδέως, βασιλεὺς τῆς πόλεως τοῦ
Ἄργους, διαδεχθὲς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἄδραστον. Μετέσχεν εἰς
διαφόρους ἥρωικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἦδη ἀριστεύει εἰς σπουδαίαν
τινὰ μάχην πρὸ τοῦ Ἰλίου. Ἐκ τῆς Τροίας ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὴν
πόλιν αὐτοῦ.—**ἀστέρι δπαρινῶ:** Πιθανώτατα ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὀ-
ψιν τὸν Σείριον, τὸν λαμπρότατον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ἀνήκοντα
εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Κυνός. Τούτου ἡ ἐπιτολὴ συμπίπτει ἀκριβῶς
κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δπώρης, ἥτοι μεταξὺ θέρους καὶ φθινοπώρου.
Ἀνατέλλων ὁ ἀστήρ αὐτὸς ἀπὸ θαλάσσιον ὀρίζοντα παρέχει εἰς τὸν
ποιητὴν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐξέρχεται καθαρὸς καὶ φωτοβόλος, ἀφου

ἐλούσθη εἰς τὰ μυστηριώδη βάθη τῶν ὑδάτων, ποὺ περιβάλλουν τὴν γῆν. — **ἵππους ἐξελάσας**: Οἱ ἵπποι ἦσαν ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα λάφυρα τοῦ πολέμου. Συχνὰ οἱ Ἀχαιοὶ ἤρωες κανχῶνται διὰ τὴν κατοχὴν ἐκλεκτῶν ἵππων, τοὺς ὁποίους ἀπεκόμισαν ἀπὸ τὴν μάχην.

στ. 35 - 83.

α) 35 - 42: — **θοῦρον**· Ε 30. — **καθεῖσεν** = ἔβαλε νὰ καθίσῃ· ἐνεργ. ἀόρ. τοῦ **καθίζομαι**. — **ἡιόεντι**· ἡιόεις = ὁ ἔχων ὄχθας ὑψηλὰς, ἐπομένως βαθεῖαν κοίτην. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σκαμάνδρου. — **κλίνω** = κάμνω κάποιον νὰ κλίνη, τρέπω εἰς φυγὴν. — **ἔλεν**· αἰρῶ. — **ἀρχὸς** = ἀρχηγός. — **ἐκβαλε** = ἐξεπέταξε. — **στρεφθέντι** = ἐνῶ εἶχε τραπῇ εἰς φυγὴν. — **τὸ μετὰφρενον** = τὸ μεταξὺ τῶν ὤμων μέρος τῶν νώτων, ἡ ράχη. — **ἐν... πῆξε· ἐνέπηξε**. — **μεσσηγὺς** = εἰς τὸ μέσον, μεταξύ. — **διὰ... ἔλασσε** = διεπέρασε. — **δουπέω** = κάμνω κρότον (δοῦπος = ὁ κρότος πεσόντος σώματος, λέξις ἡχοποιήτος). — **ἀραβέω** = βροντῶ (δ' ἀραβος = ὁ κτύπος).

43 - 58: — **ἐνῆρατο** = ἐφόνευσεν ἐν τῇ μάχῃ· ρ. ἐναίρω. — **ἐριβῶλαξ**· Α 155. — **ἐλληλούθει**· ἐλληλούθει. — **δουρικλυτὸς** = περίφημος εἰς τὸ δόρυ, πολεμιστὴς ἑακουσμένος (δόρυ + κλύω = ἀκούω). — **νύξε**· νύσσω = κυτῶ. — **ἐπιβησόμενον** = τὴν στιγμὴν ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀναβῇ. — **ἤριπε**· ἐρείπω ἀμετβ. = πίπτω. — **τὰ ὄχα**· Ε 28. — **ὁ σκότος** = τὸ σκότος. — **ἐσύλευον**· συλεύω = ἀφαιρῶ τὸν ὀπλισμὸν νεκροῦ πολεμιστοῦ (παράλλ. τύπος τοῦ συλάω). — **αἵμων** = ἔμπειρος. — **δξύεις** = σουβλερός, κοπτερός· (παράλλ. τύπος τοῦ δξύς). — **ἄγρια πάντα** = κάθε ἀγρίμι. — **τά τε τρέφει**· ἐνν. τὰ ἡμερώτερα ζῷα τοῦ δάσους ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἄγρια πάντα. — **χραῖσμε**· Α 28. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἰός = βέλος + χέω). — **ἐκηβολίαι** = αἱ ἐπιτυχίαι εἰς τὴν βολήν, ἡ τέχνη τοῦ τοξεύειν· πρβλ. ἐκηβόλος Α 21. — **ῥσιν**· δοτικ. τοῦ κατὰ τι. — **ἐκέκαστο**· καίνυμαι = διακρίνομαι, ἐξέχω. — **δουρικλειτὸς** = ἐνδοξος διὰ τὸ δόρυ, ἐνδοξος πολεμιστὴς (δόρυ + κλέω, κλείω, κλέος). — **ἔθεν**· Α 114. — **οὔτασσε**· οὔταω ἢ οὔτάζω = πληγώνω, κυτῶ. — **μεσσηγὺς... ἔλασσαν**· Ε 41. — **ἤριπε**· Ε 47. — **ἀράβησε**· Ε 42.

59 - 68: — **ἐνῆρατο**· Ε 43. — **τέκτων** = ὁ τεχνίτης. — **ὅς**· δύναται νὰ ἐνν. καὶ ὁ Ἀρμονίδης καὶ ὁ Φέρεκλος, διότι καὶ περὶ τῶν δύο ἀναφέρεται ὅτι ἦσαν τέκτονες. — **χερσίν**· συναπτ. πρὸς τὸ **τεύχειν**. — **δαίδαλα** = κάθε τεχνικὸν ἔργον, τεχνούργημα. — **ἐξοχα** = ἐξαιρετικά.

Ἐπίρρ.—**ἐφίλατο**· ἐφίλησε.—**Ἀλεξάνδρῳ**· δοτικ. χαριστική.—**τεκτῆ-
νατο**· τεκταίνομαι = κατασκευάζω.—**εἶσαι νῆες** = πλοῖα ναυπηγημένα
σύμμετρα καὶ κανονικά.—**ἀρχεκάκους** = πού ἔγιναν ἡ πρώτη αἰτία
τοῦ κακοῦ.—**οἱ τ' αὐτῷ** = καὶ ἐαυτῷ.—**οὔτι**=οὐδόλως.—**θέσφατα**=
προφητεῖαι, χρησμοί. Κυρίως τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰρημένα (θεός+φα-
τός, φημί).—**καταμάρπτω**=καταφθάνω τινὰ φεύγοντα.—**διαπρὸ
ἀντικρύ**· ἡ αἰχμὴ διεπέρασε διὰ τοῦ γλουτοῦ καὶ ἐβγῆκεν ἔμπρὸς
κατὰ τὴν κύστιν.—**ἡ κύστις -εως**=ἡ οὐροδόχος κύστις (κύω=φου-
σκώνω).—**ἤλυθε**=διῆλθε.—**ἀκωκή**· Ε 16.—**γνῖξ**=εἰς τὰ γόνата,
γονατιστὰ (γόνυξ=γνύξ).—**οἰμῶξω**=βγάζω θρηνηδὴ φωνήν.

69 75 : — **ἔπεφνε**=ἐφόνευσε (ρίζ. φεν-φόνος).—**ῥα**=πράγματι,
στ' ἀλήθεια.—**πύκα**=μὲ φροντίδα, μὲ στοργήν.—**ἴσα**=ἐξ ἴσου.—
χαριζομένη=διὰ τὴν εὐχαριστήσιν.—**κατὰ ἰνίον**=εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ
κρανίου.—**ἀν' ὀδόντας**=μέσα ἀπὸ τὰ δόντια.—**ὑπὸ γλώσσαν**=εἰς
τὸ κάτω, εἰς τὴν ρίζαν τῆς γλώσσης.—**ἡ κονίη**=ἡ σκόνη.—**ἔλεν
ὀδοῦσιν**=ἐδάγκασε.

76-83 : — **ἀρητήρ**· Α 11.—**ἐτέτυκτο**=εἶχε γίνεи, ἦτο· ὃ τεύχο-
μαι.—**τίετο**· τίω=τιμῶ.—**ἀγλαός**=μεγαλοπρεπής, ὥραϊος.—**μετα-
δρομάδην**=ἐνῶ ἔτρεχε κατόπιν του.—**τὸ φάσανον**· Α 190.—**ἀτ-
ξας**· Γ 216.—**ἀπὸ δ' ἔξεσε**=ἀπέκοψεν εὐκόλως.—**ῥσσε**· Α 104.—
πορφύρεος=αἵματωμένος, σκοτεινός.

β) — Μέσος ἄορ. τοῦ φιλῶ μὲ ἐνεργητ. σημασ. : **ἐφίλατο**.

— **Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : στήθεσφι, ἦσιν, ῥσσε**.

γ) — **ἐπὶ ἡδέοντι Σκαμάνδρῳ** : Τὸ μέρος τοῦτο ἦτο σχεδὸν κάτω
ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ Ἰλίου. Ὁ ποταμὸς Σκαμάνδρος λέγεται καὶ Εἰάν-
θος.—**Ἀλιζῶνες** : Λαὸς οἰκῶν παρὰ τὸν Πόντον, πιθανῶς οἱ Χάλυ-
βες τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Οὗτοι, ὥς καὶ οἱ κατωτέρω ἀναφερόμενοι
Λυδοί, Λύκιοι κ. ἄ. ἦλθον ὥς ἐπίκουροι (σύμμαχοι) τῇ πολέμῳ
μετὰ τῶν Τρώων. Εἰς τὸ Β στ. 816-877 ἀναφέρονται λεπτομερῶς
ὅλοι οἱ σύμμαχοι τοῦ Πριάμου.—**Μήρονες** : λαὸς τῆς Λυδίας κα-
τοικῶν ἀνατολικῶς τοῦ Τμώλου παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἑρμου πο-
ταμοῦ.—**Τάρνη** : Πόλις τῆς Λυδίας διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Πακταλοῦ
παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τμώλου, αἱ κατόπιν Σάρδεις.—**Μηριόνης** :

Ἐξοχος πολεμειμιστής, ὅστις συνέπλευσε μὲ τὸν Ἰδομενέα ἀπὸ τὴν Κρή-
την ὡς ἀρχηγὸς τῶν Κρητῶν. — **Μέγης** : Ἡγεμὼν τοῦ Δουλιχίου καὶ
ὄλων τῶν Ἐχινάδων δυτικῶς τῆς Ἀκαρνανίας (B 627). — **Θεανώ** : Ἰε-
ρεία τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Τροίᾳ, κόρη τοῦ Κισσέως καὶ σύζυγος τοῦ Ἀντή-
νορος. — **Εὐρύπυλος** : Βασιλεὺς τοῦ Ὀρμενίου τῆς Θεσσαλίας (B 736). —
ἀρηιτὴρ Σκαμάνδρου : Ὁ ποταμὸς Σκάμανδρος θεοποιεῖται καὶ συ-
χνὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἢ τὸ τοῦ Ξάνθου λαμβάνει μέρος εἰς τὴν
μάχην ὑπὲρ τῶν Τρώων. Λατρεύεται καὶ ὡς γενάρχης τῶν Τρώων,
διότι ἡ θυγάτηρ τούτου Καλλιρρόη εἶχε σύζυγον τὸν Τρῶα.

— *Μὲ ποίους φραστικούς τρόπους παριστάνει ὁ Ὅμηρος τὸν θά-
νατον καὶ τὴν τελευταίαν στιγμήν τῶν θνησκόντων;*

στ. 84 - 132.

α) 84 - 95 : — **πονέομαι** = εἶμαι εἰς τὸ ἔργον, ἀσχολοῦμαι. —
ὕσμινη = μάχη, συμπλοκή. — **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης...** κατὰ
σχμ. προλήψεως ἀντί : οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι Τυδεΐδης μετεῖη. — **πο-
τέροισι μετεῖη**· μετὰ ποτέρων εἶη. — **ἦε-ἦ**· εἶτε-εἶτε. — **ὀμιλέω** = συν-
αναστρέφομαι, εἶμαι μὲ κάποιους. — **θῦνε**· θύνω = ὀρμῶ. — **ἄμ πεδίον**·
ἀνὰ πεδίον. — **πλήθων** = γεμᾶτος, φουσκωμένος. — **χείμαρρος** = ὀρμη-
τικὸς (*χεῖμα* - *χειμῶν* + *σρο*, *ῥέω*) . — **ῶκα** = γρήγορα (πρβλ. *ὠκύς*). —
ἐκέδασσε· *κεδάννυμι* = διαλύω, διασκορπίζω (παράλλ. τύπος τοῦ *σκε-
δάννυμι*). — **γέφυρα** = πρὸχώμα. — **ἄρα** = φυσικά. — **ἐερόμεναι γέφυ-
ραι** = συνδεδεμένα στερεὰ προχώματα· ρ. *εἶρω*. — **ἰσχανάω** = κρατῶ,
συγκρατῶ. — **ἦ ἄλωη** = καλλιεργημένος τόπος, κῆπος. — **ἐριθληγὴς** =
καταπράσινος (ἐπιτ. *ἐρι* + *θηλ* - *θάλλω*). — **ἐλθόντα**· τὸν ποταμόν. —
ἐξαπίνης = αἰφνιδίως. — **ἐπιβρίσῃ**· *ἐπιβρίθω* = ἐπέρχομαι βαρὺς. — **ὁ
ἄμβρος** = ἡ βροχή. — **ἔργα** = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — **αἰζήης** = θα-
λερός, ἀκαμαῖος ἄνδρας. — **ὑπὸ Τυδεΐδῃ** = ὑπὸ τὴν ὀρμὴν τοῦ Τυδεΐδου. —
κλονέοντο· Ε 8. — **μίμνον**· *μίμνω* = ὑπομένω.

92 - 105 : — **τὸν δ' ὥς οὖν ἐνόησε**· τὸ δ' οὖν ἐναντ. : = ἀλλ' ὅταν... — **ἐνόησε**· *νοῶ* = ἀντιλαμβάνομαι διὰ μιᾶς τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **αἰψα** = ταχέως, ἀμέσως. — **ἐπιταίνετο**· *πιταίνω* = τεντώνω (τύπος τοῦ *τεῖνω* μὲ ἀναδιπλ.). — **ἐπαῖσσοντα** = ἐφορμῶντα, καθ' ἣν

στιγμὴν ὥρμουσε πρὸς τὰ ἐμπρός· (ρ. αἴσσω· Γ 216).—**τὸ γυάλον** = τὸ ἔλασμα τὸ καλύπτον τὸν θώρακα.—**διὰ ἔπιτατο** = διὰ μέσου τοῦ γυάλου ἐπέρασε. Τὸ ἔπιτατο διὰ τὴν ταχύτητα τοῦ βέλους (ρ. πετάννυμι).—**πικρὸς** = ὀξύς, ποὺ προκαλεῖ δριμὺν πόνον.—**ὁ δῖστος** = τὸ βέλος.—**παλάσσετο**· ρ. παλάσσω = μολύνω, λερώνω.—**τῷ δ' ἐπὶ** = καὶ ἐπὶ τούτῳ, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν.—**ἄϋω** = φωνάζω.—**δρυνμαι** = κινεῖσθαι, σπεύδω.—**κέντροες ἱππων** = ἱππεῖς ἔξοχοι. Κυρίως οἱ κεντρίζοντες τοὺς ἵππους (κεντέω).—**δηθὰ** = ἐπὶ πολὺ.—**ἀνσχῆσθαι**· **ἀνέχομαι**.—**ἐτεδὸν** = ἀληθῶς, χωρὶς νὰ μὲ ἀπατήσῃ.—**ῶρσε**· δρυνμι.—**ἄναξ Διὸς υἱός**· ἔνν. ὁ Ἀπόλλων.—**ἀπορνούμενον**· ἀπόδρυνμαι.

106 - 120 :— **τὸν δὲ** = αὐτὸν ὅμως.—**ἀναχωρέω** = ἀποσύρομαι, γυρίζω ὀπίσω.—**Καπανήιον**· ἐπίθ. ἀντὶ τῆς γενικ. τοῦ πατρικοῦ ὀνόματος· Καπανῆος.—**πέπων** = ὄριμος, γλυκύς, ἀγαπητὸς (ρ. πέσσω). Κυρ. ὁ ψημένος ἀπὸ τὸν ἥλιον.—**ῥφρα μοι ἐρύσσης** = διὰ νὰ μοῦ βγάλῃς (ἐρύω = ἔλκω, τραβῶ). Ἡ δοτικ. ;—**καθ' ἱππων**· ἀφ' ἱππων.—**ἄλλτο**· ἄλλομαι = πηδῶ (ρίζα σαλ· Λατ. salio).—**διαμπερές** = πέρα καὶ πέρα· ἐπίρρ. (διὰ + ἀνὰ + πέρας).—**ἀνηκόντιζε** = ἀνέβλυζεν δρομητικά.—**στρεπτός** = πλεκτός (στρέφω).—**χιτῶν** = θώραξ.—**δὴ τότε** = ἐκείνην τὴν ὥραν.—**ἡρᾶτο**· ἠρῶμαι = προσεύχομαι.—**βοὴν ἀγαθὸς** = ὁ διακρινόμενος διὰ τὴν φωνὴν του κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης, βροντόφωνος.—**κλυθεῖ**· Α 37.—**αἰγίοχος** = κρατῶν τὴν αἰγίδα· ἐπίθ. τοῦ Διός.—**Ἀτρυτώνη** = Ἀκαταμάχητος, Ἀνίκητος. Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς (στερ. α + τρύω = δαμάζω).—**μοι καὶ πατρί**· καὶ τῷ ἐμῷ πατρί.—**φίλα φρονέω** = ἔχω καλὴν γνώμην, θέλω τὸ καλὸν κάποιου.—**δήιος** = ἐχθρικός.—**φῖλαι**· φιλῶ· προβλ. ἐφίλατο· Ε 61.—**ἐς δεμὴν ἐγγχεος** = εἰς τὴν βολὴν τοῦ δόρατος.—**ἐλθεῖν**· ὑποκμ. : ἄνδρα.—**μ' ἔβαλε φθάμενος** = ἐπρόφθασε νὰ μὲ κτυπήσῃ.—**ἐπεύχεται** = καυχᾶται δι' αὐτό.

121 - 132 :— **γυῖα** = τὰ μέλη.—**ἔθηκε**· τίθημι = κάμνω.—**μάχεσθαι**· τὸ ἀπαρμφ. ὡς προστακτ.—**ἦκα**· ἵημι = ρίπτω, βάλλω.—**ἄτρομον** = ἀτρόμητον.—**ἔχεσκε** = εἶχε πάντοτε· θαμιστ. τοῦ ἔχω.—**σακέσπαλος** = ὁ πᾶλλον τὴν ἀσπίδα, γενναῖος (τὸ σάκος = ἡ ἀσπίς + πᾶλλον).—**ὁ ἱππότα** = ὁ ἱππεύς.—**ἡ ἀχλὺς** = τὸ σκότος.—**ἐπῆεν**· ἦν ἐπί, δηλ. τῶν ὀφθαλμῶν.—**αἶ κε· εἰ ἄν** = ἐάν.—**πειρώμενος**· ἡ μτχ. δηλώνει τὸν σκοπὸν τοῦ ἵκηται.—**τὴν γε** = αὐτὴν βέβαια.—**οὐτάμεν**· οὐτάω, οὐτάζω = πληγῶν· Ε 56.

β) — Μικτός ἄορ. τοῦ βαίνω : *ἐβήσετο*, προσκτ. *κατα - βήσεο*.

— Τύποι μέσ. ἄορ. β' κατὰ τὰ εἰς -μι ἄλλομαι : *ἄλσο, - ἄλτο*.

— Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *κλύθι, ἱππότα, ἐπῆεν, οὐτάμεν*.

γ) — *Δυκάονος ἀγλαὸς υἱός* : Οὗτος ἦτο ὁ περίφημος τοξότης Πάνδαρος, ἀρχηγὸς τῶν Λυκίων, οἱ ὅποιοι περιελαμβάνοντο εἰς τὸ κράτος τῆς Τροίας. Τὴν τοξευτικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὅποιος καὶ παρώτρυνεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Λυκίαν. Αὐτὸς ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ διαλυθοῦν οἱ ὄρκοι καὶ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ μάχη, διότι κατὰ παρώτρυνσιν τῆς Ἀθηνᾶς ἐτόξευσε τὸν Μενέλαον (Δ 88. Ἴδε καὶ περίληψιν). — *θώρακος γύαλον* : θώραξ τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦτο χιτῶν πλεκτὸς (ἴδε κατωτέρω *στρεπιοῖτο χιτῶνος*) ἢ δερμάτινος, ὁ ὁποῖος ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν ἄνευ χειρῶν. Καθίστατο ἰσχυρότερος ὁ θώραξ μὲ κοῖλα μετάλλινα ἐλάσματα, τὰ γύαλα. — *δυστός* ἢ *βέλος* : εἶχε τρία κυρίως μέρη, τὴν *αἰχμὴν*, τὸ *ξύλον* καὶ τὸ *περὶον* (βλ. εἰκ. 5). Ἐπειδὴ ἡ αἰχμὴ τοῦ βέλους ἦτο ἀκιδωτή, ἔπρεπε ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν πληγὴν μὲ πολλὴν προσοχήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σθένελος ἀφῆρεσε ἀπὸ τὴν πληγὴν τοῦ Διομήδους τὸ βέλος *διαμπερές*, δηλ. ἀπὸ τὸ ἀντίθετον μέρος κατὰ τὴν κατεύθυνσιν ποῦ εἶχεν, ὅταν ἐτρύπησε τὸν ὄμον τοῦ Διομήδους. — *Σθένελος* : Ὁ Σθένελος καὶ ὁ Εὐρύαλος εἶχον πλεύσει μαζὶ μὲ τὸν Διομήδη ἄγοντα στόλον ὀγδοήκοντα πλοίων ἀπὸ τὰ ΒΑ. παράλια τῆς Πελοποννήσου (Ἄργος, Τροιζῆνα, Ἐρμιόνην, Αἴγινα κ. ἄ. βλ. Β 564). — ... *ἀχλὺν δ' αὖ ἔλον* : Ἡ θεὰ δίδει εἰς τὸν Διομήδη τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμιν νὰ διακρίνῃ τοὺς θεοὺς, οἱ ὅποιοι μεταμορφωμένοι εἰς ἀνθρώπους λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν μάχην.

— *Νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ παραστατικότητα τῆς εἰκόνας* (στ. 87 - 94).

στ. 133 - 165.

α) 133 - 143 : — *ἐξαῦτις* = ἐκ νέου, πάλιν. — *πρόμαχοι* = οἱ πολεμισταὶ τῆς πρώτης γραμμῆς. — *ἐμίχθη* = ἐπλησίασε, ἔσμιξε μέ... ρ. *μίγνυμαι*. — *καὶ πρὶν περ* = μολονότι καὶ πρὶν. — *μεμαῶς* = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά... *μέμονα* παρακμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — *δῇ*

τότε = τότε πλέον, τ. ἔ. μετὰ τὴν πληγὴν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Πάινδαρον. — *τρὶς τόσσον* = τριπλάσιον. — *ὃν ῥα* = τὸν ὁποῖον βέβαια, ὅπως εἶναι σύνηθες νὰ συμβῇ. — *εἰροπόκος* = πυκνόμαλλος (*εἶρος* = μαλλί + *πόκος* = τολύπη). Κυρίως ὁ ἔχων *πόκους* μαλλιού. — *ἐπ' ὅτεσσι*· συναπτ. πρὸς τὸ *ποιμήν*. — *δῖες*· Γ 198. — *χραύση*· κραυή = γκρατσου-νίζω, ἔλαφρῶς πληγώνω. — *αὐλῆς*· τοῦ ἔρκους τῆς αὐλῆς. — *αὐλή* = στάνη, τὸ μαντρί. — *ὑπεράλμενον* = τὴν στιγμὴν ποῦ ὑπερπηδᾷ. — *οὐδὲ δαμάσση*· ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ *χραύση μὲν* = τὸν ἐπλήγωσε μόνον χωρὶς νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ. — *τοῦ*· τοῦ λέοντος. — *ᾤρσεν*· ὄρνυμι. — *προσαμύνω* = δίδω βοήθειαν. — *κατὰ σταθμούς* = εἰς τὰ κλειστὰ παραπήγματα. — *δύεται*· δύομαι = χώνομαι. — *τὰ δέ*· ἐνν. *μῆλα* = πρόβατα. — *ἐρῆμα* = ἀπροστάτευτα. — *φοβεῖται* = τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ. — *αἱ μὲν*· οἷες = προβατίνες. — *ἀγχιστίναί ἐπ' ἀλλήλησι* = μαζί ἢ μία πάνω στὴν ἄλλη (ἄγχι). — *κέχυνται* = εἶναι σκορπισμένα. Τὸ ρ. παριστᾷ τὸ θέαμα τῶν νεκρῶν προβάτων. — *ἐμμεμαῶς* = μὲ πολλὴν ὁρμήν. — *βαθεῖα αὐλή*· λόγῳ τοῦ ὑψηλοῦ τοίχου ἢ αὐλὴ λέγεται βαθεῖα. — ὥς *μεμαῶς* = μὲ τόσον μένος.

144-151: — *ὁ μαζός*· πρβλ. *μεταμάζιον*. Ε 19. — *χαλκήρης* = χαλκίνος (*χαλκός* + *ἀραρίσκω*). — *κλεῖδα* = κατὰ τὴν κλεῖδα. — *ἐέργαθεν*· παρατατ. τοῦ *εἶργω* = χωρίζω. — *μετοίχομαι* = πηγαίνω πρὸς. — *ὄνειροπόλος* = ἐρμηνευτῆς ὀνείρων, ὀνειροκρίτης (πρβλ. *οἰωνοπόλος* Α 69). — *τοῖς οὐκ... ὀνείρους*· ἢ σειρὰ τῶν λέξ. : ὁ γέρων οὐκ ἐκρίνατο ὀνείρους τοῖς (*οὐκ*) ἐρχομένοις, δηλ. ὁ γέρων δὲν τοὺς ἐξήγησε πλέον τὰ ὄνειρα, ἀφοῦ δὲν ἐπανήλθον. — *ἐξαναρίζω* = ἀφαιρῶ τὰ ἔναρα, ἥτοι τὰ ὄπλα, φονευθέντος πολεμιστοῦ καὶ γενικῶς = φονεύω.

152-158: — *τηλυγέτω*· Γ 175. — *τείρετο* = ἐταλαιπωρεῖτο· *τείρω* = κατατρύχω, ἔξαντλῶ. — *λιπέσθαι ἐπὶ κτεάτεσσι* = νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὴν περιουσίαν του κληρονόμον. — *ἐξαίνυτο*· *ἐξαίνυμαι* = ἀφαιρῶ, βγάζω. — *ὁ γόος* = ὁ θρῆνος. — *τὸ κῆδος* = τὸ πένθος, ἢ λύπη. — *λυγρὸς* = θλιβερός. — *οἱ κηρωσται* = οἱ πλάγιοι συγγενεῖς, κληρονόμοι. (Λατ. *heres - dis*). — *διὰ δατέοντο* = διεμοιράζοντο.

159-165: — *λάβε* = ἔλαβε· ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : *τὸν παρέλαβε*. — *ἐν βουσί* = μέσα εἰς ἀγέλην βοῶν : Ἡ ἐν δηλοῖ ὅτι ὁ λέων παραμένει μέσα εἰς τὴν ἀγέλην κατατρώγων βοῦς. — *θορόν*· *θορόσκω* = πηδῶ. — *ἄξη*· ἄγνυμι = σπάζω, συντρίβω. — *ἡ πόρις-ιος* = τὸ δαμίλι. — *ἡ ξύλοχος* = ἡ λόχη (*ξύλον* + *έχω*). — *ἐξ ἔππων βῆσε* = τοὺς ἠνάγκασε νὰ

πέσουν ἀπὸ τὸ ἄρμα. — *κακῶς* = βιαίως· συναπτ. πρὸς τὸ βῆσε. — *ἀέκοντας*· ἄκοντας, ἤτοι ἀφοῦ προηγήθη πάλη.

β) — Αἰολικὸς τύπος *χραύω* ἀντὶ *χράω*.

— Κατάληξις παρατατικοῦ *-θεν*: *ἐεργαθεν*.

γ) — *δὴ τότε μιν τρεῖς τόσον ἔλεν μένος*: Ἡ ὁρμή τοῦ Διομήδους μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τὴν ἐνθάρρουνσιν τῆς Ἀθηναῖς αὐξάνει συνεχῶς. Ἀμέσως κατωτέρω περιγράφει ὁ ποιητὴς καὶ ἄλλους καταπληκτικούς ἄθλους τοῦ Ἀργείου ἥρωος, ὅστις ἐπέφερε μεγίστην φθορὰν εἰς τοὺς Τρῶας. — *ξίφος*: Ἐκ τοῦ πλησίον ὁ Διομήδης μεταχειρίζεται τὸ ὅπλον τοῦτο. Περὶ τούτου ἴδε Α 194, παραγμ.

— *Νὰ κριθῇ αἰσθητικῶς ἡ παρομοίωσις τοῦ Διομήδους πρὸς λέοντα*, στ. 136 - 142 καὶ 161 - 162.

στ. 166 - 238.

α) 166 - 178: — *ἀλαπάξω* = καταβάλλω, ἐξολοθρεύω — *αἱ στίχες*· Γ 196. — *ὁ κλόνος*· Ε 8. — *ἐγχειάων*· ἡ *ἐγγείη*· Γ 137. — *διζήμενος*· *διζήμαι* = ζητῶ. — *ποῦ τοι*· τὸ τοι δοτ. κτητ. εἰς τὸ τόξον. — *τὸ κλέος*· τὸ ὁποῖον ὁ Πάνδ. εἶχεν ὡς τοξότης. — *ὧ κλέϊ*· δοτκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ἐρίζεται. — *ἐρίζομαι* = συναγωνίζομαι, παραβαίνω. — *ἐνθάδε*· εἰς τὴν Τροίαν. — *ἔφρες*· *ἐφρίμῃ* = ῥίπτω ἐναντίον. — *ἀνέχω χεῖρας* = προσεύχομαι. — *ὅστις ὅδε* = ὁποῖος καὶ ἂν εἶναι αὐτὸς πού... — *καὶ δὴ* = καὶ ἤδη. — *ἔοργα*· παρακ. τοῦ *ἔρδω* = κάμνω. — *ἐσθλὸς* = ἔσσοχος, γενναῖος. — *λύω γούνατα* = φονεύω. — *εἰ μὴ* = ἐκτός ἐάν. — *κοτεσσάμενος*· *κοιέω*· Α 181. — *ἱερῶν*· *ἱερά* = αἱ θυσίαι· διότι δὲν ἐτελέσθησαν ὠρισμέναι θυσίαι. Γεν. αἰτίας. — *χαλεπὴ δέ*· τὸ δέ = γάρ. — *ἔπι*· *ἔπεσι* = γίνεται, πίπτει ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων.

179 - 191: *βουληφόρος*· Α 144. — *δαῖφρων* = ἔμπειρος μαχητὴς (*δα*· *δαῖναι*, *δαήμων* + *φρήν*) — *πάντα* = κατὰ πάντα. — *εἵσκω* = παρομοιάζω. — *ἀσπίδι*· ἀπὸ τὴν ἀσπίδα. — *γιννώσκων* = ἀναγνωρίζων. — *αὐλῶπις τρυφάλεια* = περικεφαλαία μὲ προεξοχὰς ὡς κέρατα. (Βλ. εἰκ. 4). — *σάφα*· *σαφῶς* = ἀκριβῶς, ἀσφαλῶς. — *ἀνευθε* = μακράν, χωρὶς· *ἀνευθε θεοῦ* = χωρὶς τὴν προστασίαν κάποιου θεοῦ. —

μαίνεται τάδε = ἔχει τόσῃν ὀρμήν, μάχεται μὲ τόσῃν μανίαν. — **νεφέλη**· δοτκ. ; — **εἰλυμένος**· **εἰλύω** = τυλίγω, σκεπάζω. — **τούτου**· ἀπὸ τούτου, δηλ. τοῦ Διομήδους. — **κιχήμενον** = τὴν στιγμὴν ποὺ τὸν εὗρισκε· ρ **κιχάνω** - **κίχημι**· Α 26. — **ἔτραπεν**· ἔτρεψεν. — **ἄλλη** = εἰς ἄλλην κατεύθυνσιν. — **ἤδη** = πρὸ ὀλίγου. — **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν γνώμην τοῦ Πανδάρου, ὅτι ὁ Διομήδης προστατεύεται ἀπὸ θεάν. — **εφάμην** = εἶπα, ἐπίστευσα. — **Ἀἰδωνῆι**· σπάν. τύπος τοῦ Ἀΐδι· Α 3. — **προΐαψειν**· Α 3. — **ἔμπης δὲ** = καὶ μ' ὅλα ταῦτα. — **κοτήεις** = θυμωμένος· συμπλ. **ἐμοί**.

192 - 205 : — **οὐ παρέασι**· **οὐ πάρεσί (μοι)** = δὲν ἔχω ἐδῶ. — **κ' ἐπιβαλὴν**· τὸ **κε** : δυνητ. Ἡ εὐκτ. ἔχει ἔννοιαν δυνατότητος καὶ εὐχῆς. — **ἀλλὰ που** = ἀλλὰ βέβαια. — **πρωτοπαγῆς**· μόλις κατεσκευασμένος, καινούργιος (πρῶτον + πήγνυμι). — **νεοτευχῆς** = μὲ καινούργια ἔξαρτήματα (**νέον** + **τεῦχος**). Τὰ δύο ἐπίθ. δηλώνουν ὅτι καὶ τὸ ὑλικὸν καὶ ἡ διακόσμησις τῶν ἀρμάτων ἦτο καινουργῆς. — **οἱ πέπλοι** = ὑφάσματα, καλύμματα. — **πέπτανται**· **πειτάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **παρ δέ σφιν ἐκάστω** = παρ' ἐκάστω δὲ τούτων. — **δίλυνες** = συνεξευγμένοι. — **τὸ κρεῖ** = ἡ κριθὴ. — **ἐρέπτομαι** = βόσκω, τρέφομαι. — **αἱ ὄλυναι**· εἶδος δημητριακῶν. — **ἦ μὲν** = καὶ ὅμως. Ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : **ἦ μὲν γέρον** αἰχμητὰ Λυκάων ἐπέτελλε μάλα πολλὰ μοι ἐρχομένῳ. — **ποιητὸς** = καλοκαμωμένος. — **ἐμβεβαῶτα**· ρ. ἐμβαίνω. — **ἀρχεύω** = εἶμαι ἀρχηγός. — **ὕσμινη**· Ε 84. — **ἦ τ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν** = καὶ θὰ ἦταν πολὺ καλύτερον, ἔνν. : **εἰ ἐπιθόμην**. — **φείδομαι** = προσέχω, φοβοῦμαι. — **δεύομαι** = χρειάζομαι, μοῦ λείπει κάτι. — **εἰλομένων**· **εἴλω** = συμπιέζω, περικλείω, πολιορκῶ. — **ἐδμεναι**· **ἔδω** = τρώγω. — **ἄδην** = ἄφθονα. — **τόξοισι**· τόξω. Ὁ πληθ. διότι τὸ τόξον ἔχει πολλὰ μέρη. — **πίσυνος**· πεποιθώς = διότι εἶχα ἐμπιστοσύνην. — **ὀνήσειν**· **ὀνήνημι** = ὠφελεῶ, ἔξυπηρετῶ.

206 - 216 : **ἤδη** = πρὸ ὀλίγου. — **δοιοῖσιν** = ἐναντίον δύο. — **ἀτρεκές** = ἀληθινόν, πραγματικόν. — **ἔσενα**· **σεύω** = κάμνω νὰ τρέξῃ. — **ἥγειρα μᾶλλον** = τοὺς ἠΐξῃσα τὴν μανίαν μὲ τὸ κτύπημα τοῦ βέλους. — **τῷ ῥα** = ὥστε λοιπόν. — **ἡ αἶσα** = ἡ μοῖρα, ἡ τύχη. = **πάσσαλος** = παλοῦκι, κρεμαστάρι. — **ἀγκύλος** = καμπυλωτός, κυρτός. — **τῷ** = ἐκείνῳ. — **φέρω χάριν** = χαρίζομαι. — **ὕψηρεφές**· **ὕψηρεφής** = μὲ ὑψηλὴν στέγην. — **ἀλλότριος φῶς** = ὁ ἐκ ξένης χώρας, πολέμιος. — **διακλάσας**· **κλάω** = σπάζω, κομματιάζω. — **ἀνεμώλιος** = ἀνωφελής· κατηγρμ. —

δηδεῖ· δηδέω=ἀκολουθῶ· δηδεῖ μοι (τὰ τόξα)=τὰ φέρνω μαζί μου.

217 - 228: — **ἀγὼς** = ἡγεμών. — **οὕτως** = μὲ τόσην ἀπογοήτευσιν, μὲ τόσον παράπονον. — **πάρως** = πρίν. — **οὐκ ἄλλος ἔσσεται** = δὲν θὰ γίνῃ ἄλλοιώς, δὲν θ' ἁλλάξῃ ἢ τύχῃ τῆς μάχης. — **νῶ** = ἡμεῖς οἱ δύο· ὑποκ. τοῦ πειραθῆναι. — **ἐπὶ τῷδε ἀνδρί**· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλθόντε. — **σὺν ἱπποισιν καὶ ὄχρεσφι**· ὀρίζει τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ πλησιάζουν τὸν ἐχθρόν, ἐνῶ τὸ σὺν ἔντεσι δηλώνει ὅτι ὁ ἀγὼν θὰ γίνῃ σῶμα πρὸς σῶμα. — **ἀντιβίην** = μὲ ὅλην μας τὴν δύναμιν. — **τὰ ἔντεα** = τὰ ὅπλα. — **πειρηθῆναι** = νὰ κάμωμεν μίαν ἀπόπειραν. — **οἶοι** = τί εἶδους εἶναι. — **Τρώιοι ἱπποὶ** = οἱ ἱπποὶ τοῦ Τρώος. — **πεδίοιο**· συναπτ. πρὸς τὸ ἔνθα καὶ ἐνθα. — **κραιπνὰ** = πολὺ γρήγορα. Ἐπίρρ. — **φέβομαι** = φεύγω. — **τῶ** = αὐτοὶ οἱ δύο ἱπποὶ. — **σαώσεων**· μέλλ. τοῦ σαόω (παράλλ. τύπος τοῦ σώω καὶ σφύζω· Α 32). — **εἴ περ ἂν αὐτε** = ἂν τυχὸν πάλιν ὥς καὶ πρότερον. — **δρέγω**· Ε 33 — **σιγαλόεις** = λαμπρός. — **δέδεξο**· δέχομαι = περιμένω νὰ ἀναμετρηθῶ μὲ κάποιον. — **μέλει μοί τι** = ἐνδιαφέρομαι, φροντίζω διὰ κάτι.

229 - 238: — **μᾶλλον** = καλύτερα. — **ὕφ' ἡνιόχῳ** = ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἡνιόχου. — **οὔτετον**· δυϊκός. — **φέβομαι**· Ε 223. — **ματάω** = διαστάζω, ἀπὸ φόβον δὲν κινεῖμαι. — **ἐκφερέμεν**· ὑποκμ. οἱ ἱπποὶ καὶ ἄντκμ. ἡμᾶς. — **φθόγγος** = φωνή. — **ποθέοντε**· αἰτιολ. μτχ. — **ἐπαῖξας νῶι αὐτῶ** = ὀρμήσας ἐναντίον ἡμῶν τῶν ἰδίων. — **κτείνῃ καὶ ἐλάσση**· συνεχίζεται ἡ ἐνδοιαστ. πρότ. ἀπὸ τὸ μὴ ματήσεων. — **ἐλάσσω**· ἐλάω=κινῶ, φέρω, παίρνω μαζί μου. — **μῶνυχας**=ἔχοντας μίαν ὀπλήν, δυνατοὺς (ρίζ. συμ- τοῦ εἶς+ὄνυξ). — **ἐλαύνω** = σύρω, ὀδηγῶ.

β)—Τὸ ἐπίθ. ἱερὸς εἰς τύπους: **ἱρόν, ἱρά, ἱρή** κτλ.

—Ἐνεργητ. ἄορ. β' τοῦ **τρέπω** ἐκ τοῦ θέμ. **τραπ-**: **ἔτραπον**.

—Παρακμ. μετοχ. τοῦ **βαίνω** κατὰ τὰ εἰς -μι: **βεβαῶς** (πρβλ. **μεμαῶς**).

—Ἐπικὸς ἄοριστος καὶ μέλλον τοῦ **δέχομαι** μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ: **δέδεξο, δεδέξομαι**.

—Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: **ἴμεν, ἐνι, δευοίατο, παρέασι**.

γ)—**Αἰνείας**: Υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, συγγενῆς

τοῦ Πριάμου. Μετὰ τὸν Ἑκτορα ὁ ἀνδρειότατος ἦρως τῶν Τρώων, μολονότι δὲν ἦτο ὑπὲρ τοῦ πολέμου οὔτε καὶ ἐξ ἀρχῆς μετέσχευε εἰς αὐτόν. Προστατεύεται καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς του Ἀφροδίτης καὶ ὑπὸ ἄλλων θεῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν σφύζουσι κατὰ τὰς διαφόρους μάχας. Κατὰ μεταγενεστέραν παράδοσιν, ὅταν ἔφυγε μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἔγινε γενάρχης τοῦ λατινικοῦ γένους. Τὰ ταξίδια καὶ τὰς περιπετείας αὐτοῦ ἀφηγεῖται τὸ λατινικὸν ἔπος τοῦ Βεργιλίου ἢ *Αἰνείας*.—*ἱερῶν μηνίσας*: Πολλάκις ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν ἀποδίδεται εἰς παράλειψιν θρησκευτικῶν καθηκόντων ἐκ μέρους τῶν θνητῶν. Ἰδίως ἐξώργιζε τοὺς θεοὺς ἡ παράλειψις θυσίας, τὴν ὁποίαν ἔταξαν (Πρβλ. καὶ Α 65).—*ἀσπίδι γιγνώσκων αὐλώπιδι τε τρυφαλείῃ*: Αἱ πανοπλῖαι τῶν ὁμηρικῶν βασιλέων διαφέρουσι εἰς τὸ σχῆμα καὶ εἰς τὴν διακόσμησιν, ὥστε ἀπὸ αὐτὴν ν' ἀναγνωρίζεται ἕκαστος ἦρως. Μάλιστα εἰς τὴν ἀσπίδα εἶχεν ἕκαστος ἰδιαιτέρον σύμβολον, π.χ. θηρία, ὄφεις, κεφαλὴν δαίμονος κ.τ.τ.—*ἀμφὶ δὲ πέπλοι πέπτανται*: Ὑφάσματα πολυτελῆ ἐκάλυπτον πολλάκις τὸν δίφρον πρὸς προφύλαξιν.—*ἵππων φειδόμενος*: Ἡ πρόνοια τοῦ Πανδάρου διὰ τοὺς ἵππους του, μήπως πεινάσουν εἰς τὸ πολιορκημένον Ἴλιον, δὲν ἔχει τίποτε τὸ ὑπερβολικόν. Ἡ ἀγάπη τῶν ἡρώων πρὸς τὰ θαυμάσια αὐτὰ ζῶα ἀναφέρεται καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὴν ὁμηρικὴν ποίησιν.—*ἐμεῖο κάρη τάμοι*: Ὅπως καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἔκφρασιν ἐπὶ μεγάλης ἀποφάσεως λέγεται «*νὰ μοῦ κόψουν τὸ κεφάλι ἂν δέν...*». Ὁ Πάνδαρος εὐρίσκειται εἰς τὴν φρικτὴν θέσιν ἐκείνου, ὃ ὁποῖος βλέπει ὅτι κατὶ, διὰ τὸ ὁποῖον καυχᾶται καὶ ἐπαινεῖται, δὲν ἀξίζει τίποτε.—*Τρώιοι ἵπποι*: Εἶναι οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἵππων τοῦ Τρωός. Τούτους εἶχε δώσει ὁ Ζεὺς εἰς τὸν Τρῶα ὡς ἀντάλλαγμα διὰ τὸν υἱόν του Γανυμήδην, τὸν ὁποῖον ἥρπασε καὶ τὸν εἶχεν εἰς τὸν Ὀλυμπον ὡς οἰνοχόον.—*ἐγὼ δὲ ἵππων ἀποβήσομαι*: Ὁ Αἰνείας ἔως τώρα ὁμιλεῖ εἰς τὸν Πάνδαρον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Θὰ ἐπὶ γαῖαν καὶ οἱ δύο ἐναντίον τοῦ Διομήδους ἐπὶ τοῦ ἄρματος. Ὁ Αἰνείας ἀφίνει εἰς τὸν σύντροφόν του νὰ ἐκλέξῃ, ἂν θὰ ἡνιοχῇ αὐτός, ἐνῶ ὁ ἴδιος (ὁ Αἰνείας) θὰ πολεμήσῃ μετὰ τὸν Διομήδην, ἢ ἂν θὰ μονομαχήσῃ ὁ Πάνδαρος, ἐνῶ αὐτὸς θὰ ἐπρόσεχε τὸ ἄρμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ὅπου δύο πολεμισταὶ θὰ ἐπιβοῦν ἄρματος, ὁ ἕνας θὰ ἐκτελέσῃ χρῆν ἡνιόχου. Συνήθως ὅμως ὁ διευθύνων τὸ πολεμικὸν ἄρμα δὲν ἦτο πολεμιστής, ἀλλ' εἰδικὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

στ. 239 - 273.

α) 239 - 250: — *ποικίλος* = στολισμένος. — *ἐμμεμαῶτε*· Ε 142. — *ἔχον* = διηύθυναν. — *κεχαρισμένος* = ἀγαπημένος. — *ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ* = φίλε τῆς καρδιάς μου. — *ἄνδρ(ε)*· δυνί. — *ἴνα*· ἵς ἰνός = νεῦρον, δύναμις. Πρβλ. καὶ *ἱφι ἀνάσσεις*· Α 38. — *ἀπέλεθρος* = ἀμέτρητος. — *ὁ μὲν... Αἰνείας δέ*· ἐπιμερισμός εἰς τὸ ἄνδρε. — *εὐχομαι* = κανχῶμαι. Ἡ συνήθης περίφρ. ὅταν λέγῃ κάποιος τὸ ὄνομά του: *εὐχομαι ἔμμεναι* = εἶμαι. — *ἐκγεγάμεν νῆος Ἀγχίσαιο*· ποιητικὸς πλεονασμ. ἀντί: *ἐκγεγάμεν Ἀγχίσαιο*· ρ. *ἐκρίγνομαι*. — *χάζομαι*· Ε 34. — *μηδὲ μοι*· τὸ μοι δοτκ. ἡθικὴ εἰς τὸ θῦνε. — *οὕτω*· ὅπως κάμνεις ὡς τώρα. — *θῦνε*· Ε 87. — *τὸ ἦτορ* = ἡ καρδιά, ἡ ζωή.

251 - 259: — *ὕπόδρα*· Α 148. — *μη τι ἀγόρευε* = μὴ κάνης κανένα λόγον. — *φόβος* = φυγὴ. — *σὲ πεισέμεν*· ἀντικμ. *ἐμέ*. — *γενναῖον* = πρέπον εἰς τὸ γένος μου, τὴν καταγωγὴν μου. — *ἀλυσκάζω* = ἀποφεύγω, ξεφεύγω (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ *ἀλύσκω*). — *καταπιτώσω* = μαζεύομαι, ζαρώνω. — *ἔμπεδος* = σταθερὸς (*πέδον* = ἔδαφος). — *ὀκνεῖω* διστάζω. — *καὶ αὐτως* = ἔστω καὶ ἔτσι, ἥτοι πεζῇ. — *τρέϊν*· *τρέω* = τρέπομαι εἰς φυγὴν (*ὁ τρέσας* = ὁ λιποτάκτης). — *τούτῳ*· ἀντικμ. τοῦ *ἀποίσετον*. — *πάλιν* = ὀπίσω. — *ἀποίσειτον*· ρ. *ἀποφέρω* = φέρω ὀπίσω. — *ἀφ' ἡμείων* = ἀπὸ τὰ χεῖρια μας. — *εἰ γ' οὖν* = ἐὰν βεβαίως. — *ἕτερος* = ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο.

260 - 273: — *πολύβουλος* = ὁ ἔχων πολλὰς βουλὰς, ἐφευρετικὸς. — *ἐρυκακέω* = συγκαταῶ, κρατῶ (παράλλ. τύπος τοῦ *ἐρύκω*). — *ἡ ἀντυξ* = στεφάνη ἀπὸ μαλακὸν ξύλον ἐπάνω ἀπὸ τὰ τοιχώματα τοῦ δίφρου (ἴδε πρᾶγμ.). — *τείνας ἡνία* = ἀφοῦ προσδέσῃ τὰ ἡνία. — *Αἰνείαιο*· συναπτ. πρὸς τὸ ἵππων. — *ἐπαῖξαι ἵππων* = νὰ δομήσῃς εἰς τοὺς ἵππους. — *μεμνημένος* = χωρὶς νὰ ξεχάσῃς. — *μετ' ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς* = πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐϋκνήμ. Ἀχαιῶν. — *τοι*· βεβ. αωτ. = ἀλήθεια. — *εὐρύοπα* = ὁ βλέπων εὐρέως, παντεπόπτης (*εὐρὺ* + ρίζ. *ὀκ* - ὅσσε - ὅπ-). — *ποινὴ* = ἀνταμοιβή, ἀποζημίωσις. — *οὕνεκα* = διὰ τὸν λόγον ὅτι. — *ὅπ' ἦῶ...* = κάτω ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸν ἥλιον, εἰς ὅλην τὴν ὑφήλιον. — *τῆς γενεῆς*· γενικ. διαιρετ. — *ὕποσχών* = ἀφοῦ ἐξευγάρωσε μὲ ἄρρενας ἵππους. — *ἡ γενέθλη* = τὸ γένος, ἡ ράτσα. — *αὐτός*· ὁ Ἀγχίσης. — *αἰτιάλλω* = περιποιοῦμαι, ἀνατρέφω (*αἰτάλλω*, *αἰταλός* = παιδικός). — *μήστῳ φόβοιο* = ὁ ἐπινοῶν τρόπους νὰ προκαλέσῃ φυγὴν, ὁ

προκαλῶν φόβον. Τὸ ἐπίθ. ἐδῶ ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἵππους. Συνήθως λέγεται ἐπὶ προσώπων.

β)—Παρακαίμ. β' τοῦ ἐκρίγνομαι: ἐκγέγασα. (Πρβλ. καὶ ἐκγεγανῖα· Γ 199).

—Ποιητικὸς τύπος γενικῆς τοῦ υἱός: υἱός.

—Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: μεμαῶτε, Αἰνείαιο, εὐρύοπα, ἔασι.

γ)—ποικίλα: Τὴν διακόσμησιν τῶν ἄρμάτων θὰ φαντασθῶμεν ἢ μὲ ξυλογλυφὰς ἢ μὲ χρώματα. Ὡστε τὰ ἄρματα τῶν εὐγενῶν δὲν ἦσαν μόνον θαύματα πλούτου καὶ πολυτελείας, ἀλλὰ καὶ ἔργα τέχνης.—οὐ γάρ μοι γενναῖον: Ὁ Ὅμηρος διακρίνει καὶ ἐξαίρει τὴν ἀνδρείαν ἐκρίνων, οἱ ὅποιοι καὶ προσωπικὸν θάρρος ἔχουν καὶ τὴν οἰκογενειακὴν των παράδοσιν τιμοῦν. Γενικώτερον γνωρίζει ὁ ποιητὴς πόσῃν δύναμιν ἀσχεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀποκτηθεῖσα ἀγαθὴ ἔξις. Παράβαλε καὶ Ζ 444 τὸν λόγον τοῦ Ἑκτορός: « μάθον ἔμμεναι ἐσθλός ».—ἡ ἄντυξ: Στεφάνη ξυλίνη, ἡ ὁποία περιέκλειε τὸ ἄρμα ἐκ τῶν τριῶν μερῶν. Εἰς αὐτὴν προσεδένοντο τὰ ἡνία, ὅσαςκις τὸ ἄρμα ἔπρεπε νὰ μείνῃ χωρὶς ἡνίοχον, καὶ ἐξ ἄλλου ἐχρησίμευεν ὡς λαβὴ διὰ τὸν πολεμιστὴν.

στ. 274-317.

α) 274-285: — τὰ δέ· ὁ Πάνδαρος καὶ ὁ Αἰνείας.—δαῖφρων· Α 184.—ἀγανὺς=λαμπρὸς, ἔνδοξος.—ἧ μάλα οὐ=ὠρισμένως δέν.—βέλος ὤκν=τὸ ταχὺ βλήμα.—πικρὸς δῖστός· ἔπεξ. τὸ βέλος· Ε 110 καὶ Α 51: βέλος ἐχεπενέες — αἶ κε τύχωμι=ἴσως ἐπιτύχω.—ἧ ῥα=μ' αὐτοὺς τοὺς λόγους.—ἀμπεπαλὼν· ἀναπάλλω=σεῖω πρὸς τὰ ἄνω.—δολιχόσκιον· Ε 15.—Τυδεΐδαο· γεν. κτητ. εἰς τὸ ἀσπίδα.—διαπρὸ πταμένη=ἀφοῦ ἐτρύπησεν ὡς πέρα.—πελάσθη θώρηκι=ἤγγισε τὸν θώρακα.—τῷ ἐπί· ἐπὶ τούτῳ=δι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, δι' αὐτὴν τὴν εὐστοχίαν του.—ἄϋσε· Ε 101.—ὁ κενεὼν=ἡ κοιλότης μεταξὺ τοῦ ἰσχίου καὶ τῶν πλευρῶν (κενεός)=ὁ κούφιος.—ἀνσχέσεισθαι· Ε 104.—τὸ εὖχος=ἡ καύχησις, ἡ δόξα.

286-296: —ταρβέω=φοβοῦμαι.—ἡμβροτες· ἄορ. τοῦ ἁμαρ-

τάνω = ἀπέτυχες εἰς τὴν βολήν. — οὐδ' ἔτυχες· ἐπανάλ. τῆς ἐννοίας τοῦ ἡμυροτες. — σφῶι· ὑποκείμε. τοῦ ἀποπαύεσθαι = σεῖς οἱ δύο. — μὲν... γέ· οἱ δύο σύνδεσμοι βεβαιώνουν τὸ ἀντίθετον, ἥτοι: σὺ ἐνόμισες ὅτι μ' ἐπληξες, τοὐναντίον ὁμως σεῖς οἱ δύο... — ἄσαι· ρ. ἄω = κάμνω κάποιον νὰ χορτάσῃ, εὐχαριστῶ. — ταλαύρινος = ἀπότητος, ἀτρόμητος. Ἐπίθ. τοῦ Ἄρεως. — ἴθυνη = κατηύθυνη. — ῥίνα = πρὸς τὴν ρίνα. — ἐπέρῃσεν = διεπέρασε. — πρυμνός = ἔσχατος, κατὰ τὴν ρίξαν. — ἀτειρής = ἀκατάβλητος, σκληρός. — ἐξελύθη = ἐθραύσθη. — νεάτος = τελευταῖος, εἰς τὴν βάσιν. — ὁ ἀνθρεῶν = τὸ πηγούνι. — στ. 294 ὡς E 58. — παμφανόνων = στιλπνός, ποὺ λαμποκοπῇ. — παρατρέω = παραμερίζω φοβισμένος. — αἶθι = ἐκεῖ, ἐπὶ τόπον.

279 - 310: — ἀπόρουσε· ἐνν. τοῦ ἄρματος· ρ. ἀπορούω· E 20. — ἐρυσάιαιο· ἐρύω = σύρω, τραβῶ. — ἀμφὶ βαῖνε· πρβλ. E 21: περιβῆναι. — ἀλκί· ἀλκῇ· ἡ ἀλκή = ἡ δύναμις, ἡ ρώμη. — πρόσθε· συναπτ. τῷ οἴ. — πάντος· εἶσιν = ἐντελῶς κυκλοτερῇ. Κυρίως ἔχουσιν ἴσιν ἀποστασιν ὅλων τῶν σημείων τῆς περιφερείας ἀπὸ τοῦ κέντρου. — ὅστις ἀντίος ἔλθοι = ὅποιος τυχὸν ἐπλησίαζε τὸν νεκρὸν τοῦ Πανδάρου. — σμερδαλέα· ἐπίρρ. = φοβερά. — ἰάχω = ἐκβάλλω φωνάς, κραυγάζω. — τὸ χερμάδιον = ἡ πέτρα. — μέγα ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον, μιὰ δύσκολη δουλειά. — ῥέα· ῥεῖα-ῥαδίως. — ἰσχίον = ἡ κοτύλη τῶν ὀστέων τῆς λεκάνης. — ἐνστρέφεται = κινεῖται ἐντός. — μιν· τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἰσχίου. — θλάσσε· θλάω = σπάζω. — πρὸς = προσέτι. — ῥῆξε· ῥήγνυμι = σπάζω, κόπτω. — τένοντε· ὁ τένων = τὸ νεῦρον, ὁ μῦς. — ὥσε ἀπὸ = ἐτράβηξε, ἀπέσπασε· ρ. ὠθῶ. — ἡ ῥινός = τὸ δέρμα τοῦ σώματος. — αὐτὰρ = ἀλλά. — ἔστη· δὲν ἔπεσεν ἐντελῶς. — γνύξ· E 68. — ἐρείδομαι = στηρίζομαι· μετὰ γεν.: γαίης. — ἀμφι... ἐκάλυψε = ἐσκέπασε τριγύρω του. — κελαινός = μαῦρος, σκοτεινός.

311-317: — ἀπόλοιτό κεν· ἀπόδοσις εἰς εὐκτ. τῆς ὑποθέσεως: εἰ μὴ ὁξὺ νόησε. — ὁξὺ = ταχέως. — μιν· τὸν Αἰνεῖαν. — ὑπ' Ἀγχίσῃ τέκε = τὸν ἐγέννησε μὲ τὸν Ἀγχίσην. — βουκολέω = βόσκω κοπάδια· βουκολέοντι: μετχ. χρον. — χεύατο· χέω = χύνω, σκορπίζω. — πήχεε· ὁ πήχης, τὸ μέρος τῆς χειρὸς ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος μέχρι τοῦ καρποῦ· συνεκδ.: τὸ χέρι. — πτύγμα πέπλοιο ἐκάλυψε = ἔθεσεν ὡς κάλυμμα τὸν πέπλον τῆς. — ἔμεν· εἶναι. Ἀπαρέμφ. εἰς δήλωσιν σκοποῦ. — ταχύ-πωλος = ὁ ταχεῖς ἵππους ἔχων.

β) — Ἐπικός τύπος τοῦ β' προσ. παρακειμ. ἄνευ τοῦ σ : *βέβλῃαι*.

— Δοτικ. ἔνικ. τοῦ ὀνόματος ἄλλῃ κατὰ μεταπλασμόν : *ἀλλί*.

— Ν' ἀναγνωρισθῶν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *τύχωμι, ἐρυσσάιαι, κτάμεναι, ῥέα, ἔμεν*.

γ) — *ἐπὶ μακρὸν ἄυσε* : Ἦτο σύννηθες εἰς τοὺς Τρῶας πολεμιστὰς νὰ ἐκβάλλουν φωνὰς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀγῶνος. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην φορὰν, ὅταν ἐπληξεν ὁ Πάνδαρος τὸν Διομήδη, *ἐπὶ μακρὸν ἄυσε* (E 101), καὶ κατωτέρω ὁ Αἰνεΐας ζητεῖ νὰ προφυλάξῃ τὸ σῶμα τοῦ φίλου του *σμερδαλέα ἰάχων* (E 303). Πρὸς τὰς θριαμβευτικὰς φωνὰς τοῦ Πανδάρου ἀντιτίθεται ἡ ψυχραιμία τοῦ Διομήδους (*οὐ ταρβήσας*) καὶ ἡ ἀπλῆ φράσις του *ἤμβροτες οὐδ' ἔτυχες*, ἡ ὁποία ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — *αἰχμὴ δ' ἐξελεύθη παρὰ νεΐατον ἀνθρεσῶνα* : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ποιητοῦ τὸ δόρυ ἐπληξε τὸν Πάνδαρον ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω παρὰ τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν ρῖνα καὶ ἀφοῦ διεπέρασε τοὺς ὀδόντας ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς σιαγόνης. Ἐν τούτοις ὁ Διομήδης ἦτο πεζὸς καὶ ὁ Πάνδαρος ὑψηλότερα ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ὁπότε τοιαύτη βολὴ δὲν ἐξηγεῖται εὐκόλα, ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἔδαφος ἦτο ἀνώμαλον καὶ ὁ Διομήδης ἴστατο ὑψηλότερα. — *χερμάδιον λάβε χειρὶ* : Συχνὰ εἰς τὰς δημορικὰς μάχας ρίπτονται λίθοι, διότι, ἀφοῦ ρίψῃ ὁ πολεμιστὴς τὸ δόρυ, δὲν ἔχει πλέον ἄλλο ὄπλον, διὰ νὰ κτυπήσῃ ἀπὸ κάποιαν ἀπόστασιν. Ὅταν πλησιάσουν σῶμα πρὸς σῶμα, μονομαχοῦν μὲ ξίφος. — *οἶοι νῦν βροτοὶ εἰσι* : Μὲ τὸ νῦν ὁ ποιητὴς ἔννοεῖ τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ τρωικὸς πόλεμος εἶναι παρελθόν. Αἱ ἥρωικαὶ διηγήσεις κάμνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύουν, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἦσαν τελειότεροι. — *ἀμφὶ δὲ ὄσσε κελαινὴ νῦξ ἐκάλυπεν* : Ὁ Αἰνεΐας ἔχασε τὰς αἰσθήσεις του καὶ φυσικὰ πολὺ εὐκόλα θὰ τὸν ἐφόνευεν ὁ Διομήδης, ἂν δὲν ἐπενέβαινεν ἡ θεὰ μήτηρ του. — *ἐχεύατο πῆχες λευκὰ . . .* : Ἡ ἐμφάνισις τῆς ὥραιας θεᾶς μὲ τὰ λευκὰ χέρια καὶ τὸν φαεινὸν πέπλον ἀποτελεῖ θαυμασίαν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν φορέαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς αἵματοχυσίας.

Ρ Α Ψ Ω, Δ Ι Α Ζ

στ. 237 · 285.

α) 237-241:—*φυγὸς*=δρῦς.—*ἐκάνω*=ἐρχομαι, φθάνω.—*ἀμφί μιν*=γύρω του.—*θέω*=τρέχω.—*ἄλοχος** Α 114.—*εἶρομαι*=ἐρω-
τῶ.—*παῖδας*=περὶ τῶν παίδων.—*κασίγνητος*=ἀδελφός.—*ὁ ἔτης*=
συγγενής, φίλος.—*ὁ πόσις*=ὁ σύζυγος.—*ἔπειτα*=ἀκολούθως.—
ἄνωγα=προστάζω. Πρkm. μὲ σημασίαν ἐνεστ.—*ἐξείλξ*=κατὰ σειράν·
δηλ. εἰς ὅλας ἔδιδε τὴν ἰδίαν προτροπὴν νὰ προσεύχωνται εἰς τοὺς
θεοὺς.—*δὲ*=ἐν τούτοις.—*τὸ κῆδος*=ἡ λύπη, τὸ πένθος.—*ἐφῆπτο*=
ἐπέκειτο, ἐπεκρέματο, ρ. ἐφάπτω.

242-253:—*ὁ δόμος*=ἡ κατοικία, ἀνάκτορα (δέμω).—*ξεστός*=
λεῖτος, γυαλιστός.—*ξεστῆς αἰθούσῃσι*=μὲ στοὰς σχηματιζόμενας μὲ
κίονας ἀπὸ πελεκημένον ἄρα καὶ στίλβον μάρμαρον.—*τετυγμένον** ρ.
τεύχω=κατασκευάζω.—*αὐτάρ** ὥς συμπλεκτ. σύνδ.=καί.—*δεδμη-
μένος** ρ. δέμω=οἰκοδομῶ.—*μνηστὴ ἄλοχος*=ἡ ζητηθεῖσα εἰς γά-
μον γυνή, ἡ νόμιμος σύζυγος.—*κούρη*=νεαρά γυνή, θυγάτηρ.—*τέ-
γεος*=ἐστεγασμένος (τέγω, στέγω=στεγάζω. Λατ. *tego*).—*αἰδοῖος*=
ὁ ἄξιος σεβασμοῦ, σεμνός.—*ἐνθα*=ἐκεῖ, δηλ. καθὼς εἰσήρχετό τις
εἰς τὸ περικαλλὲς ἀνάκτορον τοῦ Πριάμου (στίχ. 242).—*ἡπιόδωρος
μήτηρ*=γλυκεῖα, στοργικὴ μητέρα (ἡπιος+δῶρα).—*εἰσάγουσα*=
ὁδηγοῦσα ἐντός.—*εἶδος*=μορφή. Αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—*ἐν φῦ** ἐνέφν=
προσεκολληθῇ, ἔσφιξε.—*ἔκ τ' ὀνόμαζεν*=τὸν προσεφώνει. Ὁ στ. 253
ἐπαναλαμβάνεται συχνότατα παρ' Ὁμήρῳ.

254-262:—*τίπτε** *τίπτε* ;=διατί ἄρά γε ;—*θρασὺς*=ἄγριος.—
ἦ μάλα δὴ=ὠρισμένως, ἀσφαλῶς.—*τείρω*=κατατρίβω, καταπονῶ.—
δυσώνυμος=ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα προκαλεῖ κακόν, κατηρα-
μένος (*δυσ*+*ὄνυμα*, *ὄνομα*).—*ἐνθάδε** συναπτ. μὲ τὸ *ἐλθόντα*.—*ἀνῆ-
κεν*=παρῶρμυσε.—*ἄκρη πόλις*=τὸ ὑψηλὸν μέρος τῆς πόλεως, ἡ ἀκρό-
πολις.—*χεῖρας ἀνέχω*=ὑψώνω τὰ χεῖρια, προσεύχομαι.—*μελιηδὺς*=
γλυκὺς ὥς μέλι.—*ἐνείκω** ὑποκτ. ἄορ. ρ. *φέρω*, *ἡνεια*.—*σπείσης**
ρ. *σπένδω*—*καὐτὲς** ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ *ἀθανάτοις*· δηλ. ὅχι μόνον
τοὺς θεοὺς νὰ τιμῆσης, ἀλλὰ καὶ σὺ νὰ αἰσθανθῇς ἀνακούφισιν.—*δνή-
σαι** *ὀνίναμαι*=ἀπολαμβάνω, εὐχαριστοῦμαι.—*ἀνδρὶ δέ** τὸ δὲ εἰς
τὴν σημ. τοῦ *γάρ*.—*κεκμηῶι** *κεκμηῶς* ἀντὶ *κεκμηῶς*=πικρῇ. τοῦ
κάμνω=κουράζομαι.—*ἀέξει** *ἀέξω*=αὐξάνω.—*τύνῃ** σύ.

263 278: — **μέγας** = ὑψηλός. — **κορυθαίολος** = ποῦ ἀνεμίζεται ὁ λόφος τῆς περικεφαλαίας του. Ἐπομένως = εὐκίνητος, ὁρμητικός. — **μοι** = χάριν ἐμοῦ, γιὰ μένα. — **αἰέρω** = σηκώνω, προσφέρω. — **μελίφρων** = ποῦ γλυκαίνει τὴν ψυχὴν. — **ἀπογνύω** = παραλύω τὰ μέλη· γνῖα = μέλη. — **λάθωμαι**· λανθάνω, λήθω εἰς τοὺς μέσ. τύπους = ξεχνῶ· μὴ λάθωμαι μένεος = μήπως χάσω τὴν ὁρμὴν μου. Λέγεται καὶ ἡ ἀντίθ. ἔκφρ.: **μνήσασθε** θούριδος ἀλκῆς. — **χερσὶ δὲ...** = ἄλλως τε μὲ χέρια... — **λείβω** = χύνω κρασί διὰ σπονδῆν. — **αἶθον** = λαμπρός, σπινθηροβόλος (αἶθω = λάμπω). — **ἄζομαι** = φοβοῦμαι, ἀπὸ εὐσέβειαν ἀποφεύγω κάτι. — **πῇ** = κατ' οὐδένα τρόπον. — **ἔστι· ἔξεστι**. — **κελαινεφής** = ὁ συνάγων μέλανα νέφη (κελαινός). Ἐπίθ. τοῦ Διός. — **ὁ λύθρος** = λάσπη ἀπὸ αἷμα καὶ χῶμα. — **πεπαλαγμένος** = λερωμένος, πιτσιλισμένος (ρ. **πιλασσομαι**, **πηλός**, Λατ. **palus**). — **νῆος** = νάος. — **ἀγγελίη**· ἄγουσα τὴν **λείαν**. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς, διότι αὐτὴν ἐπεκαλοῦντο κατὰ τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς. — **τὰ θύεα** = αἱ θυσαί, αἱ προσφοραί. — **ἀολλίζω** = συγκεντρώνω. — **πέπλος** = γυναικεῖον φόρεμα. — **τοι**· συν. απτ. πρὸς τὸ **ἔστι** = εἶναι γιὰ σένα, εἶναι κατὰ τὴν γνώμην σου. — **χαριέστατος** = ὠραιότατος. — **ἡ ὕκομος** = ἔχουσα ὠραίαν κόμην. — **θὲς καὶ ὑποσχέσθαι**· τὸ ἀπαρμφ. ὡς προστκτ. Ἀντκμ. τοῦ **ὑποσχέσθαι** εἶναι τὸ **ἱερευσέμεν**. — **ἥνις** = ἐνὸς ἔτους, χρονιάρικος. — **ἡκέστας**· ἡκεστος = ἀδάμαστος (στερ. **α-κεστός**, **κεντός**, **κεντέω**), κυρίως ἀκέννητος. — **αἶ κε** = ἕάν. — **ἐλεῶ** = εὐσπλαχνίζομαι. — **ἀπόσχη**· ἀπέχω· μετβ. = κρατῶ μακράν, ἀπομακρύνω. — **μῆστωρ**· Ε 272.

279-285: — **μετελεύσομαι**· μετέρχομαι = πηγαίνω πρὸς κάποιον. — **εἰπόντος (ἐμοῦ)** = εἰς ὃ, τι τοῦ εἶπω. — **αὐθι** = ἐκεῖ, στὸν τόπο, ὅπου βρίσκεται. — **χάνοι γὰρ οἱ** = ν' ἀνοίξῃ δι' αὐτὸν ἡ γῆ, νὰ τὸν καταπιῇ ἡ γῆ· ρ. **χάσκω**. — **πῆμα**· κατηγρ. εἰς τὸ **μιν**. — **τοῖο**· τοῦ. — **εἶσω Ἀἶδος· δόμον** Ἀἶδος = εἰς τὸν Ἀδην. — **ἄτερπος**· ἀντὶ ἀτερπῆς = δυσάρεστος, πικρός. — **ἡ δῖζυς** = ἡ λύπη, ἡ δυστυχία. — **ἐκλελαθέσθαι** = ὅτι ἐντελὼς ἐλθισμὸν ἔσῃ.

β) — **N**· ἀναγνωρισθῶν γραμματικῶς αἱ λέξεις: **ἔνεσαν, εἰλήλουθας, ἀνῆκε, πίησθα, τύνη**.

γ) — **Σκαιαὶ πύλαι**: Ἰδε Γ 145. — **φηγός**: Τὸ δένδρον τοῦτο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ τείχους ἦτο διὰ τοὺς Τρῶας ἱερὸν δένδρον ἀφιερωμέ-

νον εἰς τὸν Δία.— **δόμον περικαλλέα Πριάμοιο** : Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου ἦσαν συγκρότημα πολλῶν κτιρίων, ὅπως συνέβαινε καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς ἐδῶ Ἑλλάδος (Μυκηνῶν, Τίρυνθος, Κρήτης κ. ἄ.). Τὸ κύριον μέρος τοῦ ἀνακτόρου ἦτο πάντοτε τὸ **μέγαρον** (**δῶμα**) καὶ ἡ πρὸ αὐτοῦ **αἴθουσα**. Ἐντὸς ὅμως τῆς αὐλῆς ὑπῆρχον καὶ ἄλλα κτίρια χρησιμεύοντα ὡς ἰδιαιτέραι κατοικίαι τῶν βασιλοπαίδων, ὡς γυναικωνῖται, ὡς ἀποθῆκαι, λουτρῶνες κλπ. Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πριάμου θὰ φαντασθῶμεν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς αὐλῆς σειρὰν τοιούτων κτιρίων, τὰ ὁποῖα ἔκαμναν ἐντύπωσιν μὲ τοὺς ὠραίους κίονας, οἱ ὁποῖοι ἐκόσμουν τὴν εἴσοδον ἐκάστου (**ξεστῆς αἰθούσης**).—**χερσὶν ἀνίπτοισιν** : Κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον νὰ πλύνουν τὰ χέρια, πρὶν κάμουν θυσίαν ἢ σπονδὴν.

στ. 286 - 341.

α) 286-296 :—**μολοῦσα** = ἐλθοῦσα· ρ. βλώσχω· ἔμολον.—**κέλομαι** = παρακαλῶ, διατάσσω.—**κατὰ ἄστν** = περιελθοῦσα εἰς τὴν πόλιν.—**θάλαμος** = ἰδιαιτέρον δωμάτιον, ὅπου φυλάσσονται τὰ πολύτιμα πράγματα.—**κηώεις** = εὐώδης.—**οἶ**· τῇ Ἑκάβῃ.—**παμποικίλα** = δλοκέντητα.—**ἔργα** = ἐργόχειρα.—**θεοειδῆς** = θεόμορφος.—**ἐπιπλῶς** = ὅταν ἐπλευσε· ρ. ἐπιπλέω.—**τὴν ὁδὸν ἣν** = κατὰ τὸ ταξίδι πού...—**ἀνήγαγε** = ἔφερε ἐπάνω. Ἡ ἀνὰ διότι τὸ ταξίδι ἔγινε πρὸς Β.—**εὐπατέρεια** = ἀρχοντική. Κυρίως ἡ ἔχουσα εὐγενεῖς πατέρας.—**ἀειραμένη**· ἀείρω· Ζ 264.—**δῶρον**· κατγρμ.—**νείατος** = τελευταῖος.—**βῆ ἰέναι** = ἐξεκίνησε.—**μετασσεύομαι** = πηγαίνω γρήγορα.

297 - 304 :—**τῆσι**· εἰς τὴν Ἑκάβην καὶ τὰς ἄλλας γραίας.—**ᾧξε**· οἶγω = ἀνοίγω.—**Κισσηῖς** = ἡ κόρη τοῦ Κισσέως.—**ἔθηκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ.—**ὀλολυγῆ** = μὲ φωνάς.—**εὐχομαι** = κάμνω δέησιν, παρακαλῶ.—**ἀράομαι** = προσεύχομαι.

305 - 311 :—**ῥυσίπολις** = ἡ προστατεύουσα, ἡ σφύζουσα τὴν πόλιν (**ῥύομαι** + **πόλις**).—**ἄξον**· ἄγνυμι = θραύω.—**δῆ** = πλέον.—**στ. 308-310** = 274-276.—**ἀνανεύω** = σείω ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι, ἀρνοῦμαι.

312-325 :—**δῶμα** = κατοικία, ἀνάκτορον.—**τεύχω** = κατασκευάζω, κτίζω.—**εἰβῶλαξ**· Α 155.—**τέκτων**· Ε 59.—**ἐνθα** = ἐκεῖ.—**πάροιθε**· συναπτ. πρὸς τὸ δουρὸς = ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ δό-

ρατος.—*περὶ δὲ* = καὶ γύρω εἰς τὴν βάσιν τῆς αἰχμῆς.—*περὶ θέε* = τὴν περιέβαλλε· ρ. *θέω* = τρέχω.—*ὁ πόρκης* = κρικός.—*τὸν δέ*· Ἀλέξανδρον.—*τὰ τεύχεα*· Γ 195.—*ἔπω* = ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—*ἀγκύλος*· Ε 209.—*ἀφάω* = ψηλαφῶ, μεταπιάνω.—*μετὰ* = μεταξὺ.—*ἦστο*· ἦμαι.—*νεικέω* = ἐπιπλήττω.—*αἰσχρὰ ἔπη* = βαρεῖς, προσβλητικοὶ λόγοι.

326-331 :—*δαιμόνιος* = ἀλλόκοτος.—*οὐ καλὰ* = οὐ καλῶς.—*μέν*· βεβαιωτ.—*ὁ χόλος* = ὁ θυμός.—*φθινύθω* = φθείρομαι, χάνομαι.—*αἰπὺς* = ὑψηλός.—*μάρναμαι* = μάχομαι.—*ἡ αὐτῇ* = κραυγῇ τῆς μάχης, ἡ μάχη.—*ἀμφιδέδωκε* = ἀναψε γύρω· ρ. *δαίω* = καίω.—*μαχέσαιο ἄν* = θὰ ἐπέπληττες, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιπλήττης.—*ὃν τινά που*· ἡ πρότ. εἶναι ἀναφ. ὑποθ. = ὅποιον ἴσως...—*μεθιέντα*· *μεθίημι* = ἀφίνω, παραμελῶ.—*στυγερός* = φρικαλέος.—*ἄνα*· ἐπίρρ. μὲ ἐννοίαν προσταγῆς = (σῆκη) ἐπάνω.—*δήιος* = καυστικός, καταστρεπτικός (δαίω).—*θέρηται*· *θέρωμαι* = καίομαι.

332-341 :—*ἡ αἷσα* = τὸ πρέπον, τὸ ὀρθόν· *κατ' αἶσαν* = ὀρθά, δίκαια, ὅπως μοῦ ἤξιζε.—*οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν* = ὅχι πέραν τοῦ ὀρθοῦ, ὅχι ἄδικα.—*τοῦνεκα* = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.—*σύνθεο*· *συντίθεμαι* = βάζω μαζί εἰς τὸν νοῦν μου, προσέχω τὸν λόγον κάποιου.—*οὐ τοι...* = ἀλήθεια ὅχι...—*νέμεσις -ιος* = ἀγανάκτησις.—*τὸ ἄχος* = ἡ λύπη.—*προτρέπομαι* = στρέφομαι πρὸς κάτι, παραδίδομαι.—*παρεῖποῦσα*· *παρεῖπον* = παρεκίνησα, ἔπεισα.—*ὄρμησε*· *ὀρμάω*· μετβτ. = κάμνω κάποιον νὰ κινηθῇ.—*μοι καὶ αὐτῷ* = ὅπως καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον.—*λῶιον*· *λῶον*· συγκρ. τοῦ ἀγαθός.—*ἐπαμείβομαι* = πηγαίνω ἐκ περιτροπῆς.—*ἐπιμένω* = περιμένω.—*ἀρῆια* = πολεμικά.—*δύω* = νὰ ἐνδυνῶ, νὰ φορέσω.—*μέτειμι* = ἔρχομαι κατόπιν.—*κιχήσεσθαι*· *κίχάνω*, *κίχημι*· Ε 187.

β) — Ἰων. τύπος τοῦ ρ. *ἐπιπλέω* : *ἐπιπλώω* καὶ μετοχ. ἀορ. β' *ἐπιπλώς*.

— Δοτική τοῦ ὀνόματος *νέμεσις* : *νεμέσι*, ἀντὶ *νεμέσει*.

— Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ποτί*, *κατεβήσετο*, *τῆσι*, *ἦστο*.

γ) — *ἐς θάλαμον κηῶντα* : Τὸ δωμάτιον, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ

ἐνδύματα, εὐωδίαζεν ἀπὸ τὰ ἀρώματα, τὰ ὅποια ἐτίθεντο μεταξύ τῶν ἐνδυμάτων, διὰ νὰ προφυλάσσωνται αὐτὰ ἀπὸ τὸν σκῶρον καὶ διὰ ν' ἀποκοτῶν ὥραιαν καὶ μόνιμον ὁσμὴν.— **ἔργα γυναικῶν Σιδονίων :** Τὰ λεπτὰ καὶ περίτεχνα κεντήματα τῶν πέπλων ἦσαν προϊόντα ἀνατολικῆς χειροτεχνίας, ὅπως συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ σημερινὴν ἀκόμη. Ἰδίως αἱ πόλεις τῆς Φοινίκης ἦσαν κέντρα βιομηχανίας πολυτελῶν εἰδῶν, ὡς πολυτίμων βαφῶν, ἀρωμάτων κ. ἄ. Ἰδιαίτερος ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἡ Σιδὼν ὡς κέντρον τέχνης (*πολυδαίδαλοι Σιδόνες*).— **Θεανώ :** Ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κισσέως, βασιλέως τῶν Θρακῶν, καὶ σύζυγος τοῦ Ἀντήνορος.— **τὰς Ἀλέξανδρος ἤγαγε :** Ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ Πάρις ἐσυνέχισε τὰς ληστρικὰς του ἐπιθέσεις εἰς παραλίαι πόλεις τῆς Φοινίκης. Τὰ πειρατικὰ αὐτὰ ταξίδια, ὅπως λέγει ὁ Θουκυδίδης, ὄχι μόνον δὲν ἔφεραν ὄνειδος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐδόξαζαν τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτά.— **ὀλολυγῇ :** Πιθανῶς ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς θρησκευτικὰ ἐπιφωνήματα, τὰ ὅποια ἐπρόφεραν ὅλαι μαζὶ μὲ ρυθμόν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς ἄλλας ἐπισήμους στιγμὰς.— **θάλαμον καὶ δῶμα καὶ αὐλήν :** Ἐπαναλαμβάνεται ἐδῶ ὁ συνήθης τύπος τῶν ὁμηρικῶν ἀνακτόρων μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ κύριον μέρος λέγεται *δῶμα* καὶ ἡ αἴθουσα *αὐλή*.— **ἔγχος ἐνδεκάπηχυ :** Δὲν γνωρίζομεν μὲ τί μέτρον ὑπολογίζει ὁ ποιητὴς τὸ μῆκος τοῦ δόρατος τοῦ Ἑκτορος. Ὁπωσδήποτε θέλει νὰ παραστήσῃ ὅτι τὸ δόρυ τοῦ ἥρωος τούτου ἦτο ἔξαιρετικὰ μακρόν.— **πόρκης :** Ὁ κρικός αὐτὸς ἐστερέωνε τὴν αἰχμὴν εἰς τὸ ξύλον τοῦ δόρατος καὶ ἐπὶ πλέον ἐκόσμει τὸ δόρυ.— **χόλον τόνδε :** Ὁ χόλος τοῦ Πάριδος προήρχετο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπέτυχεν εἰς τὴν μονομαχίαν του μὲ τὸν Μενέλαον καὶ διὰ τοῦτο οἱ Τρῶες τὸν ὠνεΐδιζον.

— Ποῖον τύπον ἀνδρὸς ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πάρις; Διακρίνατε τὴν ἀντίθεσιν μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἑκτορος.

στ. 342 - 368.

α) 342 - 358:—**μελίχιος** = γλυκός, μαλακός.—**ὁ δαήρ**· Γ 180.—**κύων** = ἀναιδής.—**κακομήχανος** = κακοῦργος —**ἀκρυόεσσα** = φοικτὴ (κυρίως: κρυόεις, τὸ κρύος).—**ὡς ὄφελε** = εἶθε. Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: *ὡς κακὴ θύελλα ἀνέμοιο ὄφελε οἴχεσθαι...*—**ὅτε πρῶτον** = εὐθύς ὡς.—

οἴχεσθαι προφέρουσα = νὰ μὲ ἤρπαζεν ἀμέσως. — **προφέρω** = ἀρπάζω, παρασύρω. — **θύελλα ἀνέμοιο** = ὁρμητικὸς ἄνεμος. — **πολύφλοισβος**· Α. 34. — **κῦμα ἀπόερσε** = νὰ μὲ παρέσυρε τὸ κύμα. (Ἡ πρότ. ἔχει δυνητικὴν σημασίαν. Παρελείφθη τὸ *κεν*)· ρ. ἀπανυράω. — **πάρος** = πρίν, παρὰ νά... — **ὧδε** = ἔτσι ὅπως ἔγιναν. — **τεκμήραντο** = ὥρισαν, ἀπεφάσισαν· ρ. *τεκμαίρομαι* (*τέκμαρ* = τέλος). — **ἔπειτα** = μετὰ τὸ κακόν, ποῦ ἔκαμα. — **ἦδη** = νὰ ἤξευρε, νὰ ἐννοοῦσε. Ἐξακολουθεῖ ἡ ἀνεκπλήρωτος εὐχὴ τῆς Ἑλένης. — **νέμεσις** = ἡ κατάκρισις. — **αἰσχεα** = ὀνειδισμοί, αἱ ὕβρεις. — **ἔμπεδοι φρένες** = σταθεροί, ὑγιῆς νοῦς. — **ὀπίσσω** = εἰς τὸ μέλλον. — **τῷ** = διὰ τοῦτο. — **ἐπανυρήσεσθαι** = ὅτι θὰ ἀπολαίσῃ, θὰ πληρωθῇ. — **δίφρος** = κάθισμα χαμηλόν. — **πόνος** = κόπος, ἀγών. — **σε φρένας**· σοῦ φρένας = τὴν ψυχὴν σου. — **ἀμφιβέβηκε** = περικυκλώνει, πιέζει. — **ἡ ἄτη** = ἡ ἁμαρτία, τὸ κακόν. — **ἐπὶ θῆκε** = ἐπέβαλε, προώρισε. — **ὀπίσσω**· Ζ 352. — **πέλομαι**· εἰμί. — **πελώμεθα αἰοίδιμοι** = νὰ γίνωμε θέμα διὰ τραγοῦδι. — **ἐσόμενοι** = οἱ μεταγενέστεροι.

359-368 : — **καθίζω** = βάζω κάποιον νὰ καθίσῃ. — **φιλέουσά περ** = ὅσον στοργικῇ καὶ ἂν εἶναι ἡ περιποίησίς σου. — **ἐπέεσσται** = σπεύδει, θέλει· παρκμ. τοῦ ἐπισσεύομαι εἰς σημ. ἐνεστ. — **μέγα**· ἐπίρρ. — **ἐμεῖο**· γενικ. ἀντικμ. εἰς τὸ ποθῆν. — **ποθὴν ἔχουσι** = ποθοῦν, περιμένουν. — **ὄρνυθι**· ὄρνυμι. — **ἐπείγομαι** = βιάζομαι, κάμνω γρήγορα. — **καταμάρπτω** = προφθάνω. — **οἱ οἰκῆς** = οἱ οἰκεῖοι. — **ἡ ἵξομαι αὖτις** = ἡ θὰ ἔλθω πάλιν. — **ὑπότροπος** = ἐπιστρέφων. — **με**· συναπτ. πρὸς τὸ δαμώωσιν. — **ὑπὸ χερσὶ** = κάτω ἀπὸ τὰ χέρια. Ὡς δοτ. ὄργαν. ἡ κατὰ κυριολεξίαν, διότι ὁ φονευόμενος πίπτων εὐρίσκεται ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ φονεύοντος. — **δαμώωσιν** = δαμάσουσι.

γ) — **οὗ τι προσέφη** : Ἴσως ἀπὸ ἀγανάκτησιν πρὸς τὸν ἀδελφόν του ἢ διότι ἡ Ἑλένη ἐπρόλαβε νὰ τοῦ ἀπευθύνῃ τὸν λόγον. Πάντως ἡ σιωπὴ αὐτῇ τοῦ Ἑκτορος εἶναι χαρακτηριστικὴ. — **δς ἦδη νέμεσιν** : Ἡ Ἑλένη παραπονεῖται ὅτι ὁ Πάρις δὲν ἠξέτει τί προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν πόγον τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἄγνοια αὐτῇ τὸν κάμνει τόσον φαῦλον, διότι κατὰ τὰς ἠθικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία προᾶξις εἶναι ἠθικὴ ἢ ἀνῆθικος, καθ' ὅσον ἐπιδοκιμάζεται ἢ κατακρίνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. — **πελώμεθα αἰοίδιμοι** : Ἡ ἀφορμὴ καὶ τὰ ἐπεισόδια τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἐψάλλοντο εἰς ἐπικά ᾠσματα, ἐνῶ ἦδη

διήρκει ὁ πόλεμος. Ἡ ποιητικὴ παράδοσις διετήρησε τοιαῦτα ἄσματα μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου καὶ ταῦτα ὁ ποιητὴς ἔχων ὑπ' ὄψει κάμνει τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦτον.

— *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν τὰ συναισθήματα, πὺν κατέχουν τὴν Ἑλένην καὶ ἐπίσης τὸ συναίσθημα τοῦ Ἑκτορος.

στ. 369 - 406.

α) 369 - 380 : — *δόμοι εὖ ναιετάοντες* = ὠραία κατοικία. Κυρίως : σπίτι ὅπου κατοικεῖ κανεὶς καλὰ. Τὸ ἐπίθ. λέγεται καὶ περὶ πόλεων. — *ἐὺπεπλος* = φέρουσα ὠραῖον φόρεμα, καλοντυμένη. — *γοάω* = θρηνῶ. — *μύρομαι* = δακρύζω, κλαίω. — *ἀμύμων*· Ε 9. — *τέτμεν* = εὗρεν· *ἔτετμον* (πότιμος). — *ἔστη ἐπ' οὐδὸν ἰών*· ἰὼν ἐπ' οὐδὸν ἔστη. — *ὁ οὐδὸς* = τὸ κατώφλι. — *εἰ δ' ἄγε*· παρακαλευσμ. Συμπλήρωσον : *εἰ δὲ βούλει, ἄγε...* — *νημερτής* = ἀλάνθαστος, ἀληθινὸς (*νη* + *ἀμαρτάνω*). — *ἡ γαλόως*· Γ 122. — *ἡ εἰνάτηρ ἔρος* = συννυφάδα. — *ἐς Ἀθηναίης*· ἐς νηὸν Ἀθηναίης. — *ἰλάσκονται* = ζητοῦν νὰ ἐξιλεώσουν. Ἐνεστ. ἀποπειρ.

381 - 389 : — *ὀτρηρὸς* = εὐκίνητος, πρόθυμος. Ἐπίθ. τῶν θεραπόντων. — *ἡ ταμὴν* = ἡ οἰκονόμος. — *μάλ' ἄνωγας*· τὸ μάλα εἰς τὴν σημ. τοῦ ἐντόνως, ρητῶς. — *οὐνεκα* = διότι. — *τείρομαι* = καταβάλλομαι. — *κράτος* = ἡ νίκη, ἡ ὑπεροχή. — *ἀφικάνει*· ἐνεστ. μὲ σημ. παρκμ. — *μαιομένην* = ταραγμένη, ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ της. — *ἡ τιθήνη* = ἡ τροφὸς (ἀναδιπλ. θέμ. *θη* - *θήλυς*).

390 - 406 : — *ῆ*· Ε 280. — *ἀπέσσυτο* = ἔφυγε βιαστικά (σεύω = θέτω εἰς ταχείαν κίνησιν). — *εὐκτιμένας* = καλὰ κτισμένας, καλοστρωμένας. — *ἡ ἀγυιὰ* = ἡ ὁδός. — *εὗτε* = ὅταν, τὴν στιγμὴν πού... — *τῇ* = ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν. — *διεξιμέναι* = νὰ περάσῃ ἔξω. — *ἐνθα* = ἐκεῖ. — *πολύδωρος* = προικισμένη μὲ πολλὰ χαρίσματα. — *ὑπὸ Πλάκῳ* = εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Πλάκου. — *ὕληεις* = δασώδης (ἡ ὕλη). — *Κιλικεσσιν ἄνδρεσσιν* = εἰς λαὸν Κιλικίων. — *ἔχετο Ἑκτορι* = εἶχετο ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος, ἦτο γυναῖκα τοῦ Ἑκτορος. — *χαλκοκορυστῆς* = ὠπλισμένος μὲ χαλκὸν (*κορύσσω* = ὀπλίζω). — *ἔπειτα* = τότε. — *ἀταλάφρων* = ἀθῶος, ἄκακος (*ἀταλά* = τρυφερά + *φρήν*). — *αὕτως* = ἔτσι. — *ἀλλυμῖος* = ὅμοιος. — *καλέεσκε* = ἐκάλει συνήθως. — *ἐρύετο ὀύομαι* = σφάζω.

Ε 23.— *μείδῃσεν** ρ. *μειδάω*, *μειδιάω*.— *ἄγχι οἱ* = πλησίον του.— *παρίστατο* = ἐστέκετο πλάϊ του.— *στ.* 406 = Z 253.

β) Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *διεξιμέναι*, *Κίλικεςσι*, *καλέεσκε*, *ἔφατο*.

γ) — *σὺν ἀμφιπόλῳ ἐυπέπλῳ*: Δεῖγμα ἀρχοντικῆς καὶ ἀνέτου ζωῆς εἶναι ἡ εὐπρεπὴς ἐμφάνισις τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν ἀμφιπόλων.— *ταμίη*: Εἶναι ἡ οἰκονόμος καὶ ἐν γένει ἡ ἰθύνουσα τὰς δμῶας εἰς τὰ ἔργα των. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἐπροτιμᾶτο συνήθως ἡ μᾶλλον πιστὴ καὶ κάπως ἡλικιωμένη καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ προσφωνεῖται *αἰδοίῃ ταμίῃ*.— *ἐνυκτιμένας κατ' ἀγνιάς*: Αἱ ὁδοὶ τῆς ὁμηρικῆς πόλεως ἦσαν στρωμέναι μὲ λίθους καὶ ἄσβεστον. Εἰδικῶς περὶ τοῦ Ἰλίου ἐπιστοποιήθη τοῦτο ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Σλήμαν καὶ Δαῖρπφελδ.— *Ἀνδρομάχῃ θυγάτηρ Ἡετίωνος*: Ἀλησμόνητος γυναικεία μορφή ζωγραφίζεται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἡ σύζυγος τοῦ Ἑκτορος, ἡ ὁποία κατωτέρω ὑπενθυμίζει εἰς τὸν ἄνδρα τῆς τὴν θλιβεράν ἱστορίαν τῆς ζωῆς της. Εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην τῆς αὐτὴν ἐμφάνισιν ἐμπνέει συμπάθειαν καὶ θαυμασμὸν εἰς τὸν ἀναγνώστην. *Κίλικεςσιν ἄνδρεςσιν ἀνάσσων*: Οἱ Κίλικες τῶν ὁμηρικῶν χρόνων κατέκουν εἰς τὴν Μεγάλην Φρυγίαν διηρημένοι εἰς δύο. Καὶ οἱ μὲν εἶχον πρωτεύουσιν τὰς Θήβας, οἱ δὲ τὴν Λυρνησσόν. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους μετηνάστευσαν εἰς τὴν χώραν, ἥτις ἀπ' αὐτῶν ὠνομάσθη Κιλικία.— *οἶος γὰρ ἐρύετο Ἴλιον Ἑκτωρ*: Ὁ Ἑκτωρ ὄχι μόνον διηύθυνε τὴν ἄμυναν τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ κατὰ τὴν μάχην ἔδιδε λαμπρὸν παράδειγμα φιλοτιμίας καὶ ἥρωισμοῦ (πρβλ. καὶ τοὺς λόγους τῆς Ἑλένης 355).— *μείδῃσεν ἰδὼν ἐς παῖδαςιωπῇ*: Ἀριστοτέχνης πάντοτε ὁ Ὅμηρος, ὅταν ζωγραφίζῃ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, μεταχειρίζεται καὶ ἐδῶ ἀπλούστατον καὶ ἐκφραστικώτατον τρόπον, διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν στοργὴν καὶ συγχρόνως καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἑκτορος διὰ τὴν τύχην τοῦ παιδιοῦ του.

στ. 407 - 465

α) 407 - 428: — *δαιμόνιε** ἐδῶ ὡς προσφών. ἀγάπης = εὐλογημένη, καημένη.— *φθίσει** μετβ. *φθίνω* = ἀφανίζω.— *νηπίλαχος* = μικρὸς (παράλλ. τύπος τοῦ νήπιος).— *ἄμμορος* = ἄτυχος, δυστυχὴς (στερ-

α + μόρος). — *κέρδιον* = ὠφελιμώτερον, καλύτερον. — *ἀφασμαρτάνω* τινός = χάνω, στεροῦμαι κάτι. — *δύομαι χθόνα* = θάπτομαι, πεθαίνω. — *ἡ θαλπωρῇ* = ἡ παρηγορία. — *πότιμον ἐπίσπης*· *πότιμον* ἐφέπω = ἀκολουθῶ τὴν κοινὴν μοῖραν, πεθαίνω· *ἐπίσπης*· ἄορ. ὑποτακτ.· ἐδῶ ὡς τετελ. μέλλων. — *ἄχρα* = θλίψεις, ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ *θαλπωρῇ*. — *ἄμδς* = ἡμέτερος. — *ἐκ... πέρσεν*· *πέρθω* = λεηλατῶ κυριευθεῖσαν πόλιν, πορθῶ. — *εὖ ναιετάουσιν*· Z 370. — *ἐξενάριξε*· E 151. — *σεβάσασατο*· *σεβάζομαι* = ἡ συνειδήσις μου δὲν μ' ἀφίνει. — *κατέκησε*· ἄορ. τοῦ *κατακαίω*. — *ἐντεα*· E 220. — *δαίδαλος*· E 60. — *χέω σῆμα* = χύνω χῶμα, διὰ τὰ σχηματισθῆ τῦμβος. Γεν. = κάμνω τάφον. — *νύμφαι ὄρεσιτάδες* = νύμφαι τῶν ὄρέων. — *αἰγίοχος*· E 115. — *ὁ κασίγνητος* = ὁ ἀδελφός. — *ἰῶ*· ἴος - ἴα - ἴον = ἕνας· μία - ἕνα. — *κατέπεφνε* = ἐφόνευσε. — *ποδάρεκς*· A 121. — *ἐπὶ βοῦσι* = ἀνάμεσα εἰς τὰς βοῦς, ἐνῶ ἐπέβλεπαν τὰ βόδια. — *εἰλίποδες* = ποὺ στρέφουν πρὸς τὰ μέσα τὰ πόδια. Ἐπίθ. τῶν βοῶν (βλ. καὶ Ὀδυσσ. α, 92). — *ἀργεννός*· Γ 141. — *βασίλευνεν* = ἦτο βασίλισσα. — *δεῦρο* = εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. — *ἅμα* = μαζὶ μέ... — *τὸ κτέαρ-ατος* = κτῆμα. — *ἄψ* = ὀπίσω, εἰς τὴν χώραν της. — *ἀπερείσια ἄποινα*· A 13. — *λοχέαιρα*· E 53.

429-438: — *ἀτὰρ* = ὅμως, λοιπόν. — *θαλερός* = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — *μῖμνω* = μένω. — *ὄρφανικός* = ὄρφανός. — *στῆσον*· ἴστημι. Μτβτ. = κάμνω τὰ σταθῆ, τοποθετῶ. — *ὁ ἐρινός* = ἡ ἀγριοσυνκῆ (νεοελ. ὀρνός). — *ἀμβατὸς* = ὅπου δύναται κανεῖς ν' ἀναβῇ, εὐπρόσβλητος. — *ἐπίδρομος* = ὅπου δύναται κανεῖς νὰ πλησιάσῃ. — *ἐπλετο*· *πέλομαι*. Ὁ ἄορ. διότι ἡ ἀπόπειρα ἐγένετο ἡδῆ. — *τῇ γε* = εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημείον. — *ἐπειρήσαντο* = ἔκαμαν ἀπόπειραν. — *ἀγακλυτὸς* = θαυμασιὸς ἐνδοξος, τρανὸς (ἄγα-, ἄγαμαι - κλυτός). — *ἥ που* = ἡ, ὡς φαντάζομαι. — *ἐνισπε*· *ἐνέπω*. — *θεοπρόπιον*· A 85. — *ἥ νυ* = ἡ ἴσως. — *θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνῶγει* = ἡ ψυχὴ των τοὺς παρορμᾷ καὶ τοὺς προτρέπει.

440 - 465: — *ἥ καὶ* = βεβαίως καί. — *μέλει μοι* = σκέπτομαι, λαμβάνω ὑπ' ὄψει. — *τάδε πάντα*· ὅσα εἶπεν ἡ Ἀνδρομ. — *αἰνῶς* = πολύ. — *αἰδέομαι* = ἐντρέπομαι. — *ἐλκεσίπεπλος* = ἡ σύρουσα τὸν πέπλον. Τὸ ἐπίθ. ἐκφράζει τὴν χάριν τῶν εὐγενῶν γυναικῶν τοῦ Ἰλίου. — *κακὸς ὧς* = ὡς δειλός. — *νόσφιν* = μακράν. — *πολέμοιο*· συναπτ. πρὸς τὸ *νόσφιν*. — *ἀλυσκάξω*· E 253. — *μάθον* = ἔμαθα, συνήθισα. — *πρώτοισι*· κατηγερμ. εἰς τὸ *Τρώεσσι* = μὲ τοὺς Τρῶας ποὺ εἶναι εἰς τὴν πρώτην

γραμμήν.— *ἀρνύμενος** ἀποπειρατ. ἐνεστ. τοῦ *ἄρνυμαι* = διασφύζω.—
κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν = μετὰ τὴν καρδίαν μου καὶ μετὰ τὴν ψυχὴν
μου. Δηλ. καὶ τὸ προαισθάνομαι καὶ τὸ καταλαμβάνω.—*ὄτ' ἄν ποτε* =
ὅταν ἅποτε θά.—*ὀλώλη* = θὰ εἶναι κατεστραμμένη.—*Ἴλιος ἱρή* =
ἡ ἱερά, ἡ θεοφιλὴτος πόλις τοῦ Ἰλίου.—*ὁ ἐὺμελὴς* = ὁ καλὸς ἀκον-
τιστής, πολεμικὸς (*εὖ + μελίη* = τὸ ξύλον ἀπὸ τοῦ ὁποῖον κατασκευάζεται
τὸ δόρυ).—*ἄλγος Τρώων* = ἡ λύπη τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανθῶ διὰ τοὺς
Τρώας.—*οὗτ' αὐτῆς Ἑκάβης** οὗτ' ἄλγος αὐτῆς Ἑκάβης — *οἱ κεν*
πέσοιεν = οἱ ὁποῖοι πιθανὸν νὰ πέσουν.—*ὕπ' ἀνδράσι δυσμενέεσ-*
*σιν** πρβλ. Z 368 *ὕπὸ χερσὶν Ἀχαιῶν*.—*σεῦ** ἔνν. ἄλγος.—*ἄγεται**
ἄγομαι = παίρνω μαζί μου.—*ἐλεύθερον ἦμαρ* = τὴν ἐλευθερίαν σου.—
*ἀπούρας** ἀπανράω = ἀρπάζω, ἀφαιρῶ.—*καὶ κεν ὑφαίνεις* = καὶ ἴσως
νὰ ὑφαίνης.—*πρὸς ἄλλης* = ὑπὸ τῆς διαταγᾶς ἄλλης.—*φορέω** θαμι-
στ. τοῦ *φέρω*.—*δεκαζομένη* = χωρὶς νὰ θέλῃς, ξιναγκαζομένη (*δέ-*
κων) — *κραιτερὴ ἀνάγκη* = σκληρὰ ἀνάγκη.—*ἐπικείμεται** ἔνν. σοι =
θὰ σὲ πιέζῃ.—*εἴπησι** ὁδρ. ὑποτ. ἀντὶ μέλλ.—*ἀριστεύεσκε* = πάντοτε
ἡρίστευε* θαμιστ. τοῦ *ἀριστεύω*.—*μάχεσθαι** αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ
ἀριστεύεσκε.—*νέον ἄλγος* = νέα ἀφορμὴ νὰ αἰσθάνεσαι λύπην.—*χῆ-*
τεϊ = ἀπὸ στέρησιν, διότι ἐστερήθης (*τὸ χῆτος*).—*ἀμύνειν** συναπτ.
πρὸς τὸ *τοιούδε* = τοιούτου, τόσον ἀνδρείου, ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις δὲν σὲ
ἔσωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν.—*δούλιον ἦμαρ** ἀντίθ. πρὸς τὸ *ἐλεύθερον*
ἦμαρ.—*χυτὴ γαῖα* = χυμένον χῶμα. Πρβλ. *σῆμα χέειν*.—*ὁ ἐλκη-*
θμός = τὸ τραβήγμα.—*πυθέσθαι** τὸ *πυθάνομαι* εἰς γεν. σημασ.
αἰσθήσεως.—*πρὶν πυθέσθαι βοῆς* = πρὶν ἀκοίσω τις φωνὴς σου.—
πρὶν πυθέσθαι ἐλκηθμοῖο = πρὶν ἰδῶ πὺν θὰ σὲ τραβοῦν.

β) — Δωρ. τύπος τοῦ πρώτου προσώπου τῆς κτητικ. ἄντων. ἐπὶ
πολλῶν κτητόρων : *ἄμδς* (πρβλ. *ἄμμες* = ἡμεῖς καὶ *ἄμμε* = ἡμᾶς).

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ *εἷς-μία-ἐν* = *ἷος-ἷα-ἷον*. Εἰς τὴν γεν. καὶ
δοτ. ὁ τόνος καταβιβάζεται.

— Συγκεκριμένους τύπος τοῦ παρατατικῆς τοῦ ρ. πέλομαι : *ἐπλετο*.

— *Ν'* ἀναγνωρισθῶν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ἐὺμμελίω, ἱρή,*
δυσμενέεσσι.

γ) *πάντες ἐφορμηθέντες* : Ἡ Ἀνδρομάχη γνωρίζει τὴν ἀν-

δρεϊαν τοῦ συζύγου της, ἀλλὰ φοβεῖται τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ τοῦ ἐπιτεθοῦν ἀθρόοι οἱ ἐχθροί.— **ἐκπέρσεν Θῆβην ὑπὲρ νυλον :** Τὸ γεγονός τοῦτο ἔγινε κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου, ὅπως ἱστορεῖται εἰς τὸ I, 185.— **οὐδὲ μιν ἐξενάριξε...** Οἱ ὁμηρικοὶ πολέμισται τόσον ἡγάπων καὶ ἐτίμων τὰ ὅπλα των, ὥστε τὸ νὰ γυμνωθῇ ὁ νεκρὸς ἀπὸ τὰ ὅπλα του ἐθεωρεῖτο δυστυχία μεγαλυτέρα καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο ἡ πράξις τοῦ Ἀχιλλέως ν' ἀφήσῃ ὀπλισμένον τὸν νεκρὸν Ἡετίωνα θεωρεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνδρομάχην μεγαλοψυχία.— **κατέκρη :** Ὡς μόνον τρόπον ταφῆς ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τὴν καὺσιν τῶν νεκρῶν. Εἰς προγενεστέρας ὁμως τοῦ Ὁμήρου ἐποχάς, ὅπως ἐξάγεται ἐκ τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους συνηθέστερον ἦτο νὰ θάπτονται οἱ νεκροί. Ἡ τέφρα τοῦ καιομένου νεκροῦ ἐναπετιθετο εἰς τάφον καὶ ὑπεράνω ἐχύνετο χῶμα (*σῆμα χεῖν*), ὥστε νὰ σχηματισθῇ λοφοειδὲς ἱψωμα (*τύμβος*) Τοῦτο ἀπετέλει τὸ μνημεῖον, τὸ *σῆμα* τοῦ νεκροῦ. Τοιοῦτοι τύμβοι σφύζονται πολλοί, ὡς ὁ λεγόμενος σήμερον ἐν Τροίᾳ τάφος τοῦ Πατρόκλου, ὁ τύμβος τῶν Μαραθωνομάχων κ. ἄ.— **ἀμβατός ἐστι πόλις καὶ ἐπιδρομον ἐπλετο τεῖχος :** Κατὰ τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις τὸ τεῖχος τοῦ Ἰλίου εἶχε κατασκευασθῇ ἀπὸ θεοῦς. Συνειργάσθη ὁμως κατὰ τὴν οἰκοδομήν καὶ ὁ Αἰακός, καὶ ἀκριβῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θνηταὶ χεῖρες κατεσκεύασαν, δὲν ἦτο τόσον ἰσχυρόν. Ἰχνη τῆς τειχοδομίας τοῦ Ἰλίου ἔχουν ἀνακαλυφθῇ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Σχληῆμαν. (Βλ. εἰκ. 3).— **ἐλκεσίπεπλος :** Ὅπως καὶ τὰ ἐπίθετα *τανύπεπλος*, *βαθύπεπλος*, *βαθύζωνος*, *εὐπεπλος*, ἐκφράζει τὴν γυναικείαν χάριν καὶ κομψότητα, ἡ ὁποία ἀξίζει γὰ ἐξαίρεται, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ἀπλότης τοῦ ἀρχαίου γυναικείου ἐνδύματος. Κατὰ τὴν καλαισθησίαν ἐκάστης ὁ πέπλος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπλοῦν ὀρθογώνιον ὕφασμα, ἔπαιρνε διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν.— **μάθον ἔμμεναι ἐσθλός :** Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Διομήδους ἐν E 253 : *οὐ μοι γενναῖον ἀλυσκάζοντι μάχεσθαι οὐδὲ καταπτῶσσειν*.— **εὖ τότε οἶδα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν...** Ὁ φόβος τοῦ Ἑκτορός ὅτι θὰ κυριευθῇ τὸ Ἴλιον δὲν ἦτο μόνον προαίσθημα ἀόριστον, ἀλλὰ καὶ λογικὴ πρόβλεψις. Ἡ ἐπιμονὴ τῶν πολιορκητῶν, αἱ ἀνδραγαθίαι των εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐπειθαν τὸν γενναῖον υἱὸν τοῦ Πριάμου ὅτι ἡ Τροία ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας των. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς μεγαλυτέραν αἴγλην ἀποκτᾷ ὁ θαυμάσιος ἥρωας, διότι ἀγωνίζεται μόνον διὰ τὴν τιμὴν καὶ διὰ τὸ κα-

θῆκον.— *ἐν Ἀργεῖ*: Ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὸ θεσσαλικὸν Ἀργος. Ἐπίσης καὶ αἱ δύο ἀναφερόμεναι κρῆναι, ἡ Μεσσηνίας καὶ ἡ Ὑπερείης, εὐρίσκοντο ἐν Θεσσαλίᾳ. Ὁ Ἐκτωρ φοβεῖται μήπως ἡ Ἀνδρομάχη, ὡς σύζυγος τοῦ λαμπροτέρου ἥρωος τῶν Τρώων, δοθῇ ὡς ἐξαιρετον λάφυρον εἰς τὸν Ἀχιλλέα.

στ. 466 - 502.

α) 466 - 475:—*ὀρέξατο*· ὀρέγομαι = ἀπλώνω τὰ χεῖρα.—*φαίδιμος* = λαμπρός, θαυμάσιος (παράλλ. τύπος τοῦ *φαιδρός*).—*ἐϋζωνος* = ζωσμένη ὥραϊα, λυγερή. Πρβλ. καὶ 372 σὺν *ἀμφιπόλῳ ἐϋπέπλῳ*.—*ἰάχῳ* = φωνάζῳ (Faχ, FiFάχῳ, ἦχος).—*ἀτυχθεῖς*· ἀτύζομαι = φοβοῦμαι, τρομάζω.—*ταρβήσας*· *ταρβέω* = φοβοῦμαι (τὸ *τάρβος* = ὁ φόβος).—*ὁ λόφος* = ἡ φούντα. Πρβλ. τὸ *λοφίον* τῶν στρατιωτικῶν πηληκίων σήμερον.—*ἱππιοχαίτης* = ἀπὸ χαίτην ἵππου.—*νεύω* = κλίνω, γέρνω.—*νοῶ* = προσέχω, βλέπω.—*ἐκ δὲ γέλασε*· *ἐγέλασε*. Ἡ πρόθ. σημαίνει τὸν αὐθόρμητον γέλωτα, τὸν ὁποῖον ἐπροκάλεσεν ὁ τρόμος τοῦ παιδιοῦ.—*παμφανόωσαν* = ἀπαστρέπτουσιν· *παμφαίνω* ἔκτεν. τύπος τοῦ *φαίνω*.—*κύνσε*· *κυνέω* = φιλῶ (προσκυνῶ).—*πῆλε*· *πάλλω* = κινῶ, σείω. Ἐδῶ ἐκφράζει τὴν κίνησιν, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ μεγάλοι χορεύουν εἰς τὰ χεῖρα τῶν τὰ μικρά.

476 - 481:—*τόνδε παῖδ' ἐμόν* = τοῦτο τὸ παιδί μου.—*ὥσπερ ἐγώ*· ἐνν. *ἐγενόμην*.—*ἀριπρεπής* = ἐξέχων, ἐπιφανής. Ἐπεξ. τοῦ ὡς *ἐγώ περ*.—*Τρώεσσι*· δοτ. τοπ. = μεταξὺ τῶν Τρώων.—*βίην*· αἷτ. τοῦ κατὰ τι· ἡ *βίη* = ἡ ἰσχὺς, ἡ δύναμις.—*ἀγαθόν* = ἀνδρεῖον.—*ἴφι*· Α 38.—*εἴποι*· καθαρὰ εὐκτική ὡς καὶ τὸ κατωτέρω *φέροι*.—*ὄδε γε* = αὐτὸς δά, αὐτὸς βέβαια.—*ἀνιόντα* = ὅταν ἐπιστρέφῃ. Ἡ μετχ. προσδιορίζει τὸ ἐννοούμενον ἀντικμ. τοῦ *εἴποι*: αὐτόν.—*τὰ ἔναρα* = ἡ πανοπλία τοῦ φονευθέντος ἀντιπάλου. Τὰ ὅπλα γενικῶς (*ἐναρίζω*· Ε 151).—*βροτόεις* = αἱματωμένος (ὁ *βρότος* = τὸ χυμένον αἷμα).—*δήσιος*· Ε 117.

482 - 493:—*κηόδης*· *κηώεις*· Ζ 288.—*δακρυόεν γελάσασα* = ἐνῷ ἐγελοῦσε δακρυσμένη.—*καταρρέζω χειρὶ* = θωπεύω μὲ τὸ χεῖρι.—*μοι* = δι' ἐμέ.—*ἀκαχίζο*· *ἀκαχίζομαι* = λυποῦμαι, πικραίνομαι.—*ὑπὲρ αἶσαν* = παρὰ τὴν μοῖραν, ἃν δὲν εἶναι τῆς μοῖρας μου.—*προϊάπτω*· Α 3.—*μοῖραν... ἀνδρῶν*· ἡ σειρά: *φημί δὲ οὐ τινα ἀνδρῶν πεφυγμένον ἔμμεναι μοῖραν*.—*οὐ κακόν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν* = οὔτε ὁ δειλός, οὔτε ἀκόμα καὶ ὁ γενναῖος.—*ἐπὶν*· *ἐπάν*, *ἐπειδάν* =

εὐθύς μόλις.—*κομίζω*=φροντίζω, καταγίνομαι.—*ἐποίχομαι ἔργον*=
ἀσχολοῦμαι εἰς τὸ ἔργον μου.—*ἐγγεγάσσι*· *ἐγγεγόασι*.

494 - 502 :—*ἵππουρις*=ἔχουσα λόφον ἀπὸ τρίχας ἵππου.—*ἐν-
τροπαλιζομένη*=στρέφουσα ὀπίσω τὸ κεφάλι.—*θαλερὸν δάκρυ*=
μεγάλα, πικρὰ δάκρυα.—*κιήσατο*· *κιάνω*, *κίχημι*—*ἐνδοθι*=μέσα
εἰς τὸ ἀνάκτορόν της.—*ἐνῶρσε*· *ἐνόρυνμι*. Τοὺς θρήνους τῶν ἀμφι-
πόλων ἐπροκάλεσεν ἡ ἐμφάνισις τῆς δακρυσιμένης Ἀνδρομάχης.—
γόον· θρήνον.—*γόον*· ἐγόον=ἐθρήνησαν. Ἀόρ β' τοῦ γοᾶω—*μιν*·
ὑποκμ. τοῦ ἔζεσθαι.—*προφυγόντα*· *προφεύγω*=φεύγω ἐμπρὸς
ἀπὸ..., σφύζομαι ἀπὸ...

—*Νῦν ἀναγνωριτοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: ἐκλίνθη, ἱφι, ἐγ-
γεγάσιν.*

γ)—*δαινὸν νεύοντα*: Ἡ κλίσις τοῦ Ἑκτορος πρὸς τὴν τιθήνην,
διὰ τὰ πάρη τὸν Ἀστυάνακτα, ἔκαμε νὰ κινηθῇ τρομακτικὰ ἡ χαίτη
τῆς περικεφαλαίας του.—*κηώδεϊ κόλπω*: Τὰ ἀρώματα τῶν θαλά-
μων (πρβλ. Z 288) καὶ ὅσα μετεχειρίζοντο διὰ τὸ σῶμα συνετέλουν
ὥστε νὰ εὐωδιάξῃ ὁ κόλπος τῆς Ἀνδρομάχης. Ἡ ἔκφρασις προσθέ-
τει μίαν ἀκόμη λεπτομέρειαν, διὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ ἀρχοντική ἐμφά-
νισις τῆς γυναικὸς τοῦ Ἑκτορος.—*δακρυόεν γελάσασα*: Ἐνας ἀρ-
χαῖος ἐρμηνευτὴς τοῦ Ὀμήρου παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἔκφρασις αὕτη εἶναι
τόσον δυνατὴ καὶ σοφὴ, ὥστε δὲν χρειάζεται νὰ ἐξηγηθῇ. Θαυμά-
ζεται ὡς ἔκφρασις μικτοῦ συναισθήματος: τῆς λύπης, τὴν ὁποίαν
εἶχεν ἡ Ἀνδρομάχη διὰ τὸν ἄνδρα της, καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως, τὴν
ὁποίαν ἔχει ὡς μητέρα, ὅταν αἰσθάνεται εἰς τὸν κόλπον της τὸ παιδί
της.—*ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε*: Τοῦτο ὁ Ἑκτωρ
δὲν λέγει ὡς ἐπίπληξιν εἰς τὴν Ἀνδρομάχην, ἀλλὰ τῆς τὸ προτρέπει
ὡς μέσον, διὰ νὰ διασκεδάσῃ τοὺς φόβους καὶ τὰς ἀνησυχίας της.

—**Στ. 392 - 502**: Τὸ τεμάχιον τοῦτο τῆς Ἰλιάδος θεωρεῖται
ἀριστοῦργημα ποιητικῆς τέχνης, παρόμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει ποτὲ
γραφῇ εἰς καμμίαν ἄλλην γλῶσσαν. Εἶναι τεχνικῶς καὶ ψυχολογικῶς
τόσον τέλειον, ὥστε ὁ ἀναγνώστης αἰσθάνεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν
οὔτε νὰ προστεθῇ οὔτε νὰ ἀφαιρεθῇ τίποτε ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς
οἰκαγενειακῆς αὐτῆς σκηνῆς.

- Νὰ ἐξάρετε τὰ οἰκογενειακὰ συναισθήματα καὶ ἐν γένει τὸ ἥθος καὶ τῶν δύο προσώπων.
- Νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ τέχνη τοῦ ποιητοῦ, ὅταν παρὰμβάλλῃ εἰς τὴν θλίβεράν συνομιλίαν τῶν δύο συζύγων τὸ ἐπεισόδιον τοῦ μικροῦ Ἀσινάνακτος.
- Νὰ παρατηρηθῇ ἰδιαιτέρως ἡ τρυφερὰ θλίψις, τὴν ὁποίαν ἐκφορᾷ ἡ μετοχὴ ἐντροπαλιζομένη.

στ. 503 - 529.

α) 503 - 517 : — οὐδὲ=ἐξ ἄλλου δέν... — δηθύνω=βραδύνω (δὴν, δηθά). — κατέδν τεύχεα = ἐφόρεσεν ὅλα τὰ ὅπλα του. — ποικίλα = πεποικιλμένα. — σεύατο = ἐπήγαινε βιαστικός. — κραιπνός = ταχύς (τῆς αὐτῆς ρίζ. μὲ τὸ καρπάλιμος). — πεποιθώς = ἐμπιστευόμενος. — στατός = κλεισμένος εἰς στάβλον. — ἀκοστήσας = ἀφοῦ ἔφαγε ἀφθονον κριθάρι (ἀκοστή = κριθή). — θείη· ὑποτακτ. τοῦ θείω - θέω. — κροαίνων = κροτῶν τοὺς πόδας, καλπάζων. — ποταμοῖο = εἰς τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ. — εὐρρεῖος· εὐρρεής=εὐρυτος, ὀρηκτικός. — κυδιόων = καμαρωτός· κυδιάω = ὑπερφηφανεύομαι (κῦδος). — ἔχει = κρατεῖ. — ἀμφὶ ὤμοις = ἀπὸ τὰ δύο μέρη τῶν ὤμων του. — αἰσσοῦνται = τινάσσονται. — ἡ ἀγλαΐη = ἡ ὁμορφιά. — ῥίμφα = ταχέως. — ἐ· αὐτόν· ἀνακόλουθον πρὸς τὸ πεποιθώς. — τὰ ἥθηα = οἱ συνήθεις τρόποι. — ὁ νομός = ἡ βοσκή. — κατὰ ἀκρῆς = κατηφορικὰ ἀπὸ τὴν ἀκρόπολιν. — ἡλέκτωρ = ὁ λαμπρὸς ἥλιος. — καγχαλόων = γελῶν, λάμπων ἀπὸ ἀγαλίαςιν. — ἔτεμεν· Ζ 374. — εὔτε = τὴν στιγμὴν πού... — ἡ χώρα = ἡ θέσις. — ἦ· ἔῃ· κητ. — ὀαρίζω = γλυκομιλῶ (ἡ ὀαρ = ἡ σύζυγος. Κυρίως ὁμιλῶ τρυφερὰ σὰν γυναῖκα).

518 - 529 : — ἡθεῖς = ἀγαπητέ. — ἡ μάλα δὴ = μήπως ἀλήθεια. — καὶ ἐσσύμενον· μετχ. τοῦ σεύομαι = βιάζομαι. Τὸ καὶ ἐναντιωμ. — ἐναίσιμον = εἰς τὴν σωστὴν ὥραν. — οὐκ ἂν... μάχης· ἡ σειρὰ λέξε. : οὐ τις ἀνὴρ, ὃς ἐναίσιμος εἴη, ἀτιμήσειεν ἂν τοι ἔργον μάχης. — ἐναίσιμος = δίκαιος. — ἀτιμάω = προσβάλλω, περιφρονῶ. — ἔργον τοι μάχης = τὸ μαχητικόν σου ἔργον, τὸ τί κάμνεις εἰς τὴν μάχην. — ἀλκιμος = γενναῖος. — μεθιεῖς· μεθήμι = παραμελῶ. — τὸ δ' ἐμὸν κῆρ = ἀλλὰ ἡ δική μου καρδιά. — ἀχννυμαι = θλίβομαι. — ἐν θυμῷ = μέσα μου. — ὑπὲρ σέθεν = περὶ σοῦ, διὰ σέ. — πρὸς Τρώων = ἀπὸ τοὺς Τρῶας.

τὰ δὲ = αὐτὰ τὰ πράγματα, ἤτοι τὴν τιμὴν σου ὡς μαχητοῦ. — *ἀρεσόμεθα*· ἀρέσκω = ἐπανορθῶ, διορθώνω. — *αἶ κέ ποθι...* ἐν μεγάροισι· σειρὰ λέξι. : *αἶ κε δώη ποθι* Ζεὺς στήσασθαι κρητῆρα ἐλευθέρον θεοῖς αἰειγενέτησι ἐν μεγάροισι. — *ποθι* = ἴσως. — *στήσασθαι*· ὑποκμ. ἡμῶς. — *κρητῆρα ἐλευθέρον* = κρατῆρα ἐλευθερίας, κρατῆρα πρὸς ἑορτασμόν τῆς ἐλευθερίας μας. Πρβλ. καὶ τὸ ἐκκλησ. «*ποιτήριον σωτηρίου*». — *αἰειγενέτης* = αἰώνιος. — *ἐλάσαντας*· χρόν.

β) — Γεν. τοῦ ἐπιθέτου *ἐύρρεϊς* : *ἐύρρεϊτος*.

— Γ' ἐνικ. β' ἄορ. ὑποτακτ. τοῦ *δίδωμι* : *δώη*.

γ) *Κατὰ Περγάμου ἄκρης* : Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἰλίου ἐλέγето Πέργαμος. Ἐπ' αὐτῆς ἐξετείνεται τὸ ἄστυ ὅστις δὲ ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῶν πυλῶν, ἐπροχώρει ἀπὸ κατηφορικούς λιθοστρωμένους δρόμους. Πρβλ. καὶ ἀνωτέρω Z 391. — *τὸ δ' ἐμὸν κῆρ ἄχνυται* : Τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς εἶναι τόσον ἰσχυρὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑκτορος, ὥστε λυπεῖται βαθιά, ὅταν οἱ Τρῶες ἐξευτελίζουσιν τὸν ἀδελφόν του, τὸν ὅποιον ἐν τούτοις γνωρίζει ὅτι εἶναι ἔνοχος καὶ δειλός. — *κρητῆρα ἐλευθέρον* : Ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς πόλεως ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν θὰ ἐφορτάζετο μὲ συμπόσια. Κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν εἰς τοὺς κρατῆρας θὰ παρεσκευάζετο ποτὸν διὰ σπονδὰς εὐχαριστηρίους πρὸς τοὺς θεοὺς, οἱ ὅποιοι ἠλευθέρωσαν τὴν πόλιν.

Ρ Α Ψ Ω, Δ Ι Α Ι

στ. 182-224.

α) 182-198 :— *τῶ*· εἰς δυῖκ. διότι τὰ κύρια πρόσωπα τῆς πρεσβείας εἶναι δύο : ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. — *παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης*· Α 34. — *γαιήοχος* = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα* + *ἔχω*). — *ἐνοσίγαιος* = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν-ὠρθῶ* + *γαῖα*· πρβλ. καὶ *ἐνοσίχθων*). — *πεπιθεῖν* = πείσαι. — *μέγας φρένας* = τὴν ὑπερήφανον ψυχὴν. — *ἡ κλισίη*· Α 185. — *λίγεια φόρμιγξ* = φόρμιγξ, ποῦ ἀποδίδει ὥραϊον ἦχον. — *τὸ ζυγὸν* = ἡ ὀριζοντία ράβδος, ποῦ συνέχει τοὺς βραχίονας τῆς φόρμιγγος. — *ἄρετο*· αἶρομαι = παίρνω κάτι διὰ τὸν ἑαυτόν μου. — *οἶ*· συναπτ. πρὸς τὸ *ἐναν*.

τίος.—*δέγμενος*=περιμένων. Μετχ. τοῦ *δέχομαι* (ριζ. δεκ-).—*βάτην προτέρω*=επροχώρησαν.—*ταφών** ἄορ. μετχ. τοῦ *τέθηπα*=κατέχομαι ἀπὸ ἐκπληξιν (τὸ *τάφος*=ὁ θανατασμός).—*ἀνόρουσεν** ἀνορούω=σηκώνομαι γρήγορα, ἀναπηδῶ.—*τὸ ἐδος*=τὸ κάθισμα.—*θάασσε*=ἐκάθητο, ρ. *θαάσσω*.—*φίλοι ἄνδρες** κατηγορμ.—*δεικνύμενος*=τείνων πρὸς αὐτοὺς τὰς χεῖρας, δεξιούμενος.—*ἦ*=ὥρισμένως.—*χρεώ τι* (*ἔστι*)=κάποια ἀνάγκη.—*σχύζομαι*=εἶμαι ὥρισμένος.

199-202:—*ἄγε προτέρω*=τοὺς ὠδήγησε παρέκει πρὸς τὴν σκηνήν.—*εἶσεν*=τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν. (Ἑλλειπτ. ἄορ. *εἶσον, εἶσα*).—*ὁ κλισμός*=ἡ πολυθρόνα.—*καθίστα** *καθίστη** προστακτ. τοῦ *καθίστημι*=τοποθετῶ, βάζω. Πρβλ. καὶ *στήσασθαι κρητῆρα* (Z 528).—*ζωρότερον κέραιε*=κάμε τὸ κρᾶμα δυνατώτερον, δηλ. νὰ ἔχη ὀλιγώτερο νερὸ μέσα (*κεραῖω-κεράω-κεράννυμι*).—*τὸ δέπας*=τὸ ποτήρι.—*ἐντύνω*=ἐτοιμάζω.—*φίλιτατοι ἄνδρες** κατηγορμ. εἰς τὸ *οἶ*.—*ὕπασσι*=εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν στέγην.—*τὸ μέλαθρον*=ἡ στέγη, τὸ σπίτι, ἡ κατοικία.

205-224:—*τὸ κρεῖτον*=τὸ σάνιδι, ὅπου κόβουν τὸ κρέας.—*κάββαλεν*=κατέβασε.—*ἡ αὐγὴ*=ἡ λάμψις.—*δῖς** Γ' 198.—*πίων-ειρα-ῖον*=παχύς.—*σῦς*=χοῖρος (Λατ. *sus*).—*στάλος*=σιτεντός, θρεφτάρι.—*τεθαλυτῆν ἀλοιφῇ*=ποὺ εἶχεν ἄφθονον λίπος (*θάλλω*).—*ἔχε τῷ*=τοῦ ἐκρατοῦσε τὸ κρέας, διὰ νὰ τὸ κόψῃ.—*μιστύλλω*=κόπτω εἰς μικρὰ τεμάχια τὸ κρέας.—*πειρώ*=τρυνῶ, περνῶ.—*δαίω** Z 329.—*φλὸς ἐμαράνθη** ἔπεξ. τὴν προηγουμένην φράσιν κατὰ πῦρ ἐκάη.—*στορέσας*=ἀφοῦ ἄπλωσε, ἔστρωσε (*στορέννυμι*).—*τάνυσεν** *τανύω*=ἁπλώνω, ἀραδιάζω.—*πάσσω*=πασπαλίζω.—*ὁ ἄλς -ἄλδς*=ἄλατι (Λατ. *sal*). Λέγεται *δῖος ἄλς*, διότι προέρχεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἣτις ἐπίσης λέγεται «*ἄλς δια*».—*αἱ κρατενται*=οἱ λίθοι εἰς τοὺς ὁποίους στηρίζονται οἱ ὀβελοί.—*ἐπαιέρω*=ἀνασηκώνω.—*ὀπτάω*=ψήνω.—*ὁ ἐλεδς*=τὸ τραπέζι, ὅπου κόπτεται τὸ ψημμένο κρέας.—*χεύω*=βάζω.—*αὐτός** ὁ Ἀχιλλεύς.—*τοίχου τοῦ ἐτέροιο** γεν. τόπον.—*θυηλαί*=τεμάχια ἐκλεκτὰ ἀπὸ τὰ θύματα.—*τὸ ὄνειαρ-ατος*=ὠφέλιμον, ὠραῖον πρᾶγμα (*ὀνίημι*=ὠφελῶ).—*ιάλλω*=ἁπλώνω.—*ἡ πόσις -ιος*=τὸ ποτόν.—*ἐδητύς*=φαγητόν (ριζ. *ἐδ-ἔσθιω*).—*ἐντο ἐξ*=ἀπέβαλον* ρ. *ἱεμαι*.—*ἔρος*=ἐπιθυμία, ὄρεξις.—*δείδεκτο** *δηδίσκομαι*=χαιρετίζω, πίνω εἰς ὑγείαν.

β)—*N*^ο ἀναγνωρισθούν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *πεπιθεῖν, ὑπέασι, κάββαλεν, ἔρος*.

γ)—*τερπόμενον φόρμιγγι λιγείη*: Ἡ μουσική, ὅπως καὶ ἡ ποίησις, ἐγοήτευε τοὺς Ἑλλήνας καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἱστορικοῦ των βίου. Οἱ ὁμηρικοὶ ἥρωες τὴν αἰσθάνονται καὶ τὴν ἐκτελοῦν οἱ ἴδιοι ἄδοντες ἐπικάς συνθέσεις (*κλέα ἀνδρῶν*).—*Φόρμιγξ ἡ κίθαρις*: Ἦτο τετραχορδον μουσικὸν ὄργανον, τοῦ ὁποίου οἱ δύο πῆχεις συνεδέοντο διὰ τοῦ ζυγοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ ἦσαν προσηρμοσμένοι οἱ κόλλαβοι (τὰ κλειδιά), διὰ τῶν ὁποίων ἐνετείνοντο αἱ χορδαί. Ἐκοσμεῖτο πολ- λάκις μὲ γλυφὰς καὶ κατεσκευάζετο ἀπὸ πολύτιμον ὕλικόν, ἔλεφαντο- στούν, ἄργυρον κ.ἄ. (*κίθαριν περικαλλέα, φόρμιγξ γλαφυρή, δαιδαλέη*). (Βλ. εἰκ. 8).—*δεικνύμενος*: Εἰδικώτερον τὸ ρῆμα σημαίνει τὴν ἔκτα- σιν τῶν χειρῶν τοῦ οἰκοδεσπότην πρὸς ἐκεῖνον πού ἔρχεται. Ἡ χειρο- νομία αὕτῃ ἐκφράζει καὶ δεῖξιν καὶ εὐχάριστον ἐκπλήξιν.—*θυηλαί*: Κατὰ τὰς ἐπισήμους θυσίας ἐκαίοντο μεγάλα τεμάχια κρέατος ἢ καὶ ὀλόκληροι μηροί, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σύνηθες γεῦμα δὲν ἐλησμονεῖτο τὸ θρησκευτικὸν καθήκον νὰ καύσουν εἰς τὴν πυρὰν μερικὰ τεμάχια κρέατος πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν.

στ. 225 - 306.

α) 225 - 239:—*ἡ δαῖς - τὸς* = γεῦμα, φαγητόν. Κυρίως μερίδιον φαγητοῦ (*δαίομαι - δαίνυμαι*).—*ἔϊση*· θηλ. τοῦ ἴσος· *ἔϊση δαῖς* = τέλειον δεῖπνον.—*οὐκ ἐπιδευεῖς (ἔσμεν)* = δὲν στερούμεθα.—*πάρα· πάρεστι*· ἔνν. *ἡμῖν*.—*μενοεικής* = ὁ ἱκανοποιῶν τὴν ἐπιθυμίαν, ἄφθονος (*μέ- νος + εἶκω*).—*δαίνυσθαι· δαίνυμαι* = τρώγω εἰς συμπόσιον· τὸ ἀπα- ρέμφ. ἀπολύτ. εἰς δήλωσιν σκοποῦ = διὰ νὰ...—*ἐπήρατος* = ἐπιθυμη- τὸς (*ἐπι + ἔραω*).—*μέμηλεν*· ἔνν. *ἡμῖν, μέλει μοί τινος*.—*δεῖδιμεν· δέ- διμεν*.—*ἐν δοιῇ*· ἔνν. *ἐστὶ* = εἶναι ἀμφίβολον. Ἡ σειρά: *ἐν δοιῇ (ἐστι) ἢ σαωσέμεν νῆας ἐϋσέλμους ἢ ἀπολέσθαι (ἡμᾶς)*.—*δύομαι ἀλκὴν* = ἐνδύομαι δύναμιν, λαμβάνω μέρος εἰς τὴν μάχην.—*ἡ αὖλις* = τὸ κα- τάλυμα· *αὖλιν ἔθεντο* = ἠύλίσαντο, ἐστρατοπέδευσαν.—*ὑπέρθυμος* = ἔχων ὑπέροχον ψυχὴν.—*τηλεκλειτὸς* = ἑξακουστός, ὀνομαστός. Πρβλ. καὶ *δουρικλειτὸς* Ε 55.—*κηάμενοι*· μέσ. ἁόρ. α' τοῦ *καίω*.—*φασί* = βεβαιώνουν.—*οὐ σχήσεσθαι*· (ὑποκμ. οἱ *Τρῶες*) = ὅτι δὲν θὰ κρατη-

θοῦν.—ἐνδόξια *σήματα*—αἷσια σημεῖα.—*φαίνω*=φανερόνω.—*βλε-
μεαίνω*=ὑπερφανεύομαι.—*μαίνομαι*=κυριεύομαι ἀπὸ μανίαν.—*ἐκ-
πάγλως*· A 268.—*πίσυνος*· E 205.—*τίω*=τιμῶ, λογαριάζω (ρίζ. τι-,
τιμή).—*λύσσα*=πολεμικὴ μανία.—*δέδυκεν* ξ=τὸν ἔχει κυριεύσει.

240-261:—*ἀρῶμαι*=εὔχομαι.—*στεύται*=διατείνεται, κάνει
πὺς... ρ. στεῦμαι.—*τὰ κέρυμβα*=τὰ ἀκροπορύμνια (*κέρυς*, *κορυφή*).—
μαλερός=καταστρεπτικός.—*πυρός*· γενικ. τῆς ὕλης.—*δηώσειν*·
δηώω=κατακόπτω, φονεύω.—*ὄρινομένους*· *ὄρινομαι*=ταράσσομαι,
περιέρχομαι εἰς σύγχυσιν.—*αἰνώς*=καταπληκτικά, πολύ.—*οἶ*· δοτικ.
χαριστ.—*αὔσιμον*=πεπρωμένον.—*φθίσθαι*=νὰ χαθῶμεν· μέσ. ὁρ.
β' τοῦ φθίναω.—*ἱππόβοτον*=ὅπου τρέφονται ἵπποι (*ἵππος*+*βοτός*,
βόσκω).—*ἄνα*· Z 331.—*μέμονας*· *μέμονα*=ἐπιθυμῶ, θέλω. Παρακμ.
μὲ σημασ. ἐνεστώτος.—*εἰ μέμονας*... *ὄρυμαγδοῦ*· ἡ σειρά: *εἰ μέμονας*
ἐρύεσθαι *νῆας* Ἀχαιῶν *τειρομένους* ὑπὸ *ὄρυμαγδοῦ* *Τρώων*.—*καὶ*
ὀψέ περ=ἔστω καὶ ἄργα.—*τείρομαι*· Z 387.—*ὄρυμαγδός*=θόρυ-
βος.—*αὐτῷ τοι*· σεαυτῷ.—*τὸ μῆχος*=τὸ μέσον, ὁ τρόπος.—*ῥε-
χθέντος*· *ῥέζομαι*=πράττομαι.—*τὸ ἄκος*=ἡ θεραπεία.—*ἀλέξω*=
ὑπερασπίζω, βοηθῶ. (Πρβλ. τὰ συνήθη ἀλεξικέραυνον κ. ἄ.)—*κακὸν*
ἥμαρ=τὸ κακόν, ἡ συμφορά. (Πρβλ. ἐλεύθερον ἥμαρ, δούλιον ἥμαρ
κ. ἄ.)—*ὦ πέπον*· E 109.—*ἦ μὲν*=καὶ ὅμως.—*τὸ κάρτος*· κράτος.—
ἴσχειν· ἀπαρέμφατ. ὡς προστακτ. τοῦ ἴσχω=συγκρατῶ.—*φιλοφρο-
σύνη*=ὑποχωρητικότης, μαλακοὶ τρόποι.—*κακομήχανος*=προξενῶν
κακόν. Πρβλ. καὶ Z 344.—*θυμαλγῆς*=λυπηρός.—*μεταλλήξαντι*·
μεταλήγω=παύω. Ἡ μετχ. ὑποθετ.

262-282:—*εἰ δέ*... Δύναται νὰ συμπληρωθῇ: *εἰ δὲ βούλει*, ἡ νὰ
ἐξηγηθῇ ὡς παρακλήσεις: ἀλλὰ ἔλα...—*τρίποδες ἄπυροι*=μὴ χρη-
σιμοποιούμενοι ἐπὶ τῆς πυρᾶς, διακοσμητικοί.—*αἰθῶν*=ἀπαστρά-
πτων, στυλπνός. Ἐπίθ. μετάλλων καὶ μεταλλίνων ἀντικειμένων.—*πη-
γός*=εὐρωστος (*πήγνυμι*).—*ἀθλοφόρος*=ὁ λαμβάνων βραβεῖον, ἵπ-
πος τοῦ στίβου.—*ἄροντο*· *αἶρομαι*=σηκώνω, κερδίζω.—*ἀλῆιος*=
ἀκτήμων (στερ. α+*λῆιον*=χωράφι).—*ἐρίτιμος*=πολύτιμος.—*ἀμύ-
μων*=ἄψογος.—*ἐνυκτίμενος*=καλῶς οἰκοδομημένος (*εὐ-κτίω*, *κτί-
ζω*)—*ἐξέλετο*· *ἐξαιροῦμαι*=ξεχωρίζω καὶ παίρνω διὰ τὸν ἑαυτὸν
μου.—*ἀπηύρα*· *ἀπαυρῶ*, *ἀπούρας*· Z 455.—*παρέσσειται*=θὰ σοῦ
ἔλθουν, θὰ σοῦ δοθοῦν.—*ἀλαπάξω*=λεηλατῶ.—*ἄλις*· ἐπίρρ.=
ἄρκετά, ἄφθονα.—*νηήσασθαι*· *νηέω*=σωρεύω, φορτώνω.—*δατέο*·

μαι = μοιράζομαι με άλλους. — *ἡ ληϊς -ίδος* = τὰ λάφυρα τοῦ πο-
λέμου.

283 - 306 : — *τὸ οὐθαρ* = ὁ μαστός· *οὐθαρ ἀρούρης* = εὐφορος
γῆ. — *τηλύγετος*· Γ 175. — *ἡ θαλίη* = ἡ ἀφθονία, τὰ ἀγαθὰ. — *ἐϋ-
πηκτος* = στερεὸς (*πηκτός*, *πήγνυμι*). — *τάων*· *τῶν* = τούτων, γεν.
διατρ. — *ἀνάεδνος* = ἄνευ *ἐδνων*, χωρὶς νὰ δώσης δι' αὐτὴν τίμημα.
Ἴδε πραγμ. — *ἄγομαι* = παίρνω μαζί μου. — *ἐπὶ* = ἐπὶ πλέον. — *τὰ
μείλια* = χαροποιὰ δῶρα (*μειλίχιος*, *μειλίσσω*). — *ἐϋ ναιόμενα*· προβλ.
εὔ ναιετάουσαν πόλιν· Ζ 415. — *ποιήεις* = γεμᾶτος γλόνη, γλοερὸς
(*ποία*, *πόα*). — *ζάθεος*· Α 38. — *βαθύλειμος* = ὁ ἔχων βαθεῖς λειμῶ-
νας. — *νέεται*· ὑπερθετ. τοῦ *νέος* = ἀκρότατοι, εἰς τὰ ἀκρότατα ὄρια. —
ἡμαθόεις = ἁμμώδης (*ἄμαθος*). — *πολύρρηνες* = ἔχοντες πολλὰ πρόβα-
τα (*πολὺ + ἄρην* = πρόβατον). — *πολυβούτης* = ὁ ἔχων πολλοὺς βοῦς,
πλούσιος. — *ἡ δωτίνη* = δῶρον προαιρετικὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς
θέμιστας. — *τοὶ ὑπὸ σκήπτρῳ* = ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν σου, ὡς ὑπὲρ
κοοί σου. — *λιπαρὸς* = λαμπρὸς, πλούσιος. — *θέμιστες* = ὑποχρεωτικαὶ
εἰσφοραὶ διὰ τὸν βασιλέα. — *ἀπήχθετο* = εἶναι μισητός. — *κηρόθι* =
κατάκαρδα. — *σφι* = δι' αὐτοὺς, εἰς τὰ μάτια των. — *χ'*· κε' δυνητ. —
ἐνίκαν· *ἐνίγημι* = φέρω μέσα.

β) — Μετοχή τοῦ οἶδα ἐκ θέμ. ἰδ — : *ιδυίας*.

— Ὑποτακτ. τοῦ *εἰμί*· *ἔω* (*ἔωσιν*) καὶ εὐκτική *ἔοιμι* (*ἔοις*).

— Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *δεῖδιμεν*, *φθί-
σθαι*, *φράζεε*, *ἐθέλῃσθα*.

γ) — *δύσσαι ἀλκήν* : Ἡ χοῆσις τοῦ ρήματος *δύομαι* ἢ ἄλλων
συνωνύμων με ἀντικείμενον λέξιν, ἣτις σημαίνει ἀρετὴν ἢ κακίαν, εἶναι
συνήθης παρ' Ὀμήρῳ. Λέγεται καὶ ἐπιειμένος *ἀλκήν*. Προβλ. καὶ
ἀναιδείην ἐπιειμένε· Α 149. — *κόρυμβα* : Ἐκαστον πλοῖον ἔφερε δια-
κοσμητικὰ ἐξαρτήματα καὶ εἰς τὴν πρῶραν καὶ εἰς τὴν πρῦμνην. Ἐδῶ
ὁ ποιητὴς ἀναφέρει τὰ τῆς πρῦμνης, τὰ ὅποια θὰ ἀφήρει ὁ Ἐκτωρ,
διὰ νὰ τὰ ἀναθέσῃ ὡς τροπᾶια εἰς τοὺς θεοὺς. — *ἐκὰς Ἄργεος* : Ἐδῶ
Ἄργος ὀνομάζει τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον, ἥτοι καὶ τὸ Πελασγικὸν καὶ
τὸ Ἀχαικὸν Ἄργος. — *ἴσχειν μεγαλήτορα θυμόν* : Ὁ Ὀδυσσεὺς θέ-
λει νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὅτι ἔχει ἐκ φύσεως τὸ ἐλάττωμα
νὰ ἐξάπτεται καὶ νὰ εἶναι ἄκαμπτος εἰς τὴν ὀργὴν του. Ὅσον διὰ τὴν

συμβουλὴν τοῦ Πηλέως πρὸς τὸν υἱόν του « φιλοφροσύνῃ ἀμείνων », ἔχει τόσῃν ἀλήθειαν καὶ τόσῃν σοφίαν, ὥστε ἀξίζει νὰ ἐπαναλαμβάνεται ὡς δίδαγμα πρὸς τὴν νεότητα. — **ἀπύρους τρίποδας**: Οἱ τρίποδες (*λέβητες*) ἦσαν ἐν χρήσει εἰς τὴν ὁμηρικὴν, ὅπως καὶ εἰς μεταγενεστέρας ἐποχάς. Συνήθως προωρίζοντο δι' οἰκιακὴν χρῆσιν (μαγειρικὴν, θέρμανσιν ὕδατος κ. ἄ.). Ἀλλὰ ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ὡς ἐπιπλα διακοσμητικά. Ἐνίοτε δὲ ἐδίδοντο καὶ ὡς ἔπαθλα. — **τάλαντα**: Δὲν γνωρίζομεν ποῖον ἀκριβῶς βάρος ἔχει τὸ τάλαντον εἰς τὴν ὁμηρικὴν ἐποχὴν. Πάντως ἀντιπροσωπεύει ποσότητα χουσοῦ. — **ἱππους ἀθλοφόρους**: Τὸ ἐπίθετον τοῦτο μᾶς ἀφίνει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ ἱπποδρομαὶ ἦσαν σύνηθες ἀγώνισμα κατὰ τὴν ὁμηρικὴν ἐποχὴν. — **Δαοδίκη**: Ὑποτίθεται ὅτι ἡ κόρη αὕτη τοῦ Ἀγαμέμνονος εἶναι ἡ Ἥλέκτρα, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν τραγωδίαν. — **ἀνάεδνος**: Εἰς τὰς παλαιότερας ἐποχάς ὁ μνηστήρ ἔδιδεν ἔδνα (*ἔεδνα*) εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν οὕτως ἠγόραζεν. Ὁ Ἀγαμέμων δίδει τὴν κόρην του εἰς τὸν Ἀχιλλέα, χωρὶς νὰ ἀπαιτῇ οὐδὲν τίμημα. — **ἐπὶ τὰ πτολίεθρα**: Πόλεις μεσσηνιακαί, αἱ ὁποῖαι ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν περιουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος. — **θέμιστες**: Ἡ λέξις σημαίνει γενικῶς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, ἢ ὁποία ἦτο πολλαπλὴ κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους. Ὁ βασιλεὺς ἦτο ἀνώτατος ἄρχων ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ ἐν καιρῷ πολέμου, ἀνώτατος δικαστὴς κ. ἄ. Αἱ θέμιστες ἐδίδοντο εἰς αὐτὸν κατὰ θέλησιν τοῦ Διὸς μαζὶ μὲ τὸ σκῆπτρον. Ἐδῶ ἡ λέξις σημαίνει εἰδικῶς τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν ὑπηκόων του.

— Ὁ λόγος τοῦ Ὀδυσσεὺς θεωρεῖται ὑπόδειγμα τέχνης πειστικῆς, ὅπως ἀσκεῖται αὕτη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, δηλ. μὲ σύνεσιν, μὲ ἀφέλειαν καὶ χωρὶς βεβιασμένα ἐπιχειρήματα. Νὰ διακρίνετε: 1) εἰς ποῖα σημεῖα τοῦ λόγου ἐντείνεται ἡ πειθῶ, 2) πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς βυθμηδὸν προσπαθεῖ νὰ κάμῃ τὸν Ἀχιλλέα καὶ 3) ποῖον τρόπον ἐπινοεῖ κατὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, διὰ νὰ κινήσῃ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἥρωος.

στ. 307-363.

α) 307-327: — τὸν μῦθον = τὴν ἀπόφασίν μου. — ἀπηλεγέως = ἀπεριφράστως, ὁρθὰ - κοφτὰ (ἀπὸ + ἄλεγος = φροντίς). — ἀποειπεῖν =

νὰ ἐκφράσω.—*ἡ περ δὴ*—ὅπως ἀκριβῶς.—*τετελεσμένον ἔσται*· ἔνν. μοι=καὶ ὅπως θὰ τὸ ἐκτελέσω.—*ὥς μὴ τρυῖξετε*=διὰ νὰ μὴ μοῦ παίρνετε τ' αἰτιά. Ἡ λέξις ἡχοποίητος· τρυῖξω=κάννω τρυ-τρυ.—*παρημένοι*=καθημένοι πλησίον μου, δηλ. ὅπως τώρα.—*γάρ*· αἰτιολογεῖ τὴν ὠμὴν ἐλιγκρίνειαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ὁμιλήσῃ.—*ὁμῶς*· (ἐπίρρ.)=ὁμοίως, ἐξ ἴσου.—*κεύθω*=κρύπτω.—*χάρις*=ἀναγνώρισις, εὐγνωμοσύνη.—*ἦεν*· ἔνν. ἐμοί.—*δήμιος*· Ε 117.—*νωλεμές*· (ἐπίρρ.)=διαρκῶς.—*μένοντι*· ἔνν. παρὰ νηυσί. Ἡ μετχ. ὑποθετ.: *εἰ μένει καὶ εἰ μάλα πολεμίζοι*.—*ἶος*· Ζ 422.—*κάτθανε*· ρ. *καταθνήσκω*: γνωμικὸς ἄορ.—*ἀεργός*=φυγόπονος, ἀδρανὴς (στερ. α + *ἔργος*).—*ἐοργώς*· *ἔοργα*, παρακμ. τοῦ *ἔρδω*.—*περίκειται*=εὐρίσκεται πῆριξ μου, μοῦ μένει περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—*παραβάλλω*=βάζω ἐμπρός, ἐκθέτω εἰς κινδύνους.—*ἀπτήν-ἦνος*=ποῦ δὲν δύναται νὰ πετᾷ.—*ὁ μάσταξ*=μασημένη τροφή (μαστάζω=μασῶ).—*κακῶς πέλει οἱ αὐτῇ*=δι' αὐτὴν τὴν ἰδίαν εἶναι κακόν, αὐτὴ ὑποφέρει.—*λαύω*=περνῶ τὴν νύκτα.—*διαπρήσσω ἡματα*=περνῶ ἡμέρας.—*ἡ ἄρα*=ἡ σύζυγος.

328 - 347 : —*ἀλαπάξω*· Ι 278.—*πεζὸς*=εἰς ἐπιδρομὰς κατὰ ξηράν.—*κατὰ Τροίην*=ἐν τῇ Τροίᾳ.—*κειμήλια*=θησαυροί. Κυρίως: πᾶν ὅ,τι κεῖται, πᾶν ὅ,τι εἶναι περιουσία.—*δόσκον*· θαμιστ. ἄορ. β' τοῦ *δίδομι*.—*θός*· Α 12.—*διὰ δισάσκετο*=ἐμοίραζεν εἰς τοὺς ἄλλους· *δισάσκομαι*· θαμιστ. τοῦ *δαίωμα*· *δατέομαι*.—*γέρα*· κατηγορ. εἰς τὸ ἄλλα.—*ἐμπεδα*=εἰς τὸν τόπον τους, ἄθικτα.—*εἴλετο*· ἀντικμ. ἄλογον θυμορῶ.—*θυμαρῆς*=προσφιλὴς (θυμὸς+ἄρ· *ἄρῶσκω*).—*παριαύων*=κοιμώμενος πλησίον της.—*μέρουσ*· Α 250.—*ἐπεὶ*· δικαιολογεῖ τὸ ἀντίθετον τῆς ἐρωτήσεως: ὅχι βέβαια, δὲν ἀγαποῦν μόνοι οἱ Ἀτρεΐδαι τὰς γυναῖκάς των, διότι...—*ἐχέφρων*=συνετός.—*δουρικητὸς*=αἰχμάλωτος πολέμου (δόρυ+κτητός).—*πειρῶμαι (τινος)*=δοκιμάζω, προσπαθῶ νὰ πείσω κάποιον.—*ἄλεξέμεναι*· *ἄλεξιν* Ι 251.

348 - 363 : —*πονέομαι*=κάννω τι.—*νόσφιν*=μακράν, χωρὶς.—*καὶ δὴ*=καὶ μάλιστα.—*δέμω*=κτίζω, ἐγείρω.—*ἐλάω*=τραβῶ, ἐκτείνω.—*ὁ σκόλοψ*=πάσσαλος.—*οὐδ' ὥς*=παρ' ὅλα αὐτά.—*ἀπὸ τείχεος*=μακράν, εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τείχους (τοῦ Ἰλίου).—*ὄρνυμι μάχην*=κινῶ, συνάπτω μάχην.—*σι*. 354=Ζ 237.—*οἶον*· προσδιορίζει τὸ νοούμενον ἐμέ.—*μίμνω*=ἀναμένω.—*νηέω*· Ι 279.—*ἀλαδεις ἄλα*=εἰς τὴν θάλασσαν.—*αἶ κέν τοι τὰ μεμήλη*=ἂν σ' ἐν-

διαφέρει αὐτό.—*ἦρι*· ἐπίρρ.=πρωί.—*ἐρέσσω*=κωπηλατῶ.—*μεμαδ-
τας*=ἐπιθυμῶντας, προθύμους.—*ἤματι τριτάτῳ*=μετὰ τρεῖς ἡμέ-
ρας.—*ἐρίβωλος*· ἐριβῶλαξ A 155.

β)—Ἀσυναίρετοι τύποι γεν. πληθ. : *σφετεράων, τάων, πασέων*.
—Τὸ τακτικὸν τοῦ *τρεῖς:τριτάτος* ὡς καί : *τέτρατος, ἑνατος,
δέκατος*.

—*N*· ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *ἦεν, δώη, ἰῆ,
ἐθέλεσκε*.

γ)—*ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος*... Οἱ δύο αὐτοὶ στίχοι εἶχον γίνε-
ται παροιμία εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Πράγματι γίνεται ἀπεχθὴς ὁ
ἄνθρωπος, ὅστις συγκρούει τὴν ἀληθῆ σκέψιν του καὶ ὑποκρίνε-
ται.—*κάτθανε ὁμῶς*... Ὁ Ἀχιλλεὺς λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν
ιδιὰν του περίπτωσιν γενικεύει τὴν σκέψιν του καὶ ἐκφράζεται μὲ
τόσπην ἀπαισιοδοξίαν διὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρείας. Μὲ
τὴν διαγωγὴν του ὅμως κατόπιν ἀπέδειξεν ὅτι καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν
ἐπίστευε καὶ ἤθελε νὰ ἐπιτελέσῃ γενναῖα ἔργα ἀδιαφορῶν διὰ τὸν
θάνατον.—*δάρων ἔνεκα σφετεράων* : Προφανῶς ὁ Ἀχιλλεὺς ἐννοεῖ
τὴν Ἑλένην. Χρησιμοποεῖ ὅμως πληθυντικόν, διὰ νὰ ἐκφράσῃ
ὅλην τὴν περιφρόνησίν του πρὸς τοὺς δύο Ἀτρείδας.—*Ὁδυσεῦ,
σὺν σοί τε καὶ ἄλλοισιν βασιλεῦσιν φραξέσθω* : Ὁ λόγος τοῦ
Ἀχιλλέως εἰς τὸ μέρος τοῦτο γίνεται σαρκαστικὸς καὶ ἰδιαιτέρως ἡ
παρακίνησις αὐτῇ ἐνθυμίζει τὴν καύχησιν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτι
δὲν χρειάζεται καὶ τόσον τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀχιλλέως (A 173-175).—
Ἑλλήσποντον ἐπ' ἰχθυόεντα : Ἐννοεῖ ἐδῶ ὅχι ἀκριβῶς τὰ στενὰ
τοῦ Ἑλλήσποντου, ἐφ' ὅσον ὁ Ἀχιλλεὺς θὰ ἔπλεε πρὸς τὴν Θεσσα-
λίαν, ἀλλὰ τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνοίγεται ὁ Ἑλλήσποντος.—
ἤματί κε τριτάτῳ... Τὸν στίχον αὐτὸν παρεμβάλλει ὁ Πλάτων εἰς
τὸν διάλογον « Κρίτωνα » καὶ συμβολικῶς « *Φθὴν ἐρίβωλον* » ἐννοεῖ
τὸν τόπον, ὅπου θὰ μετὰβαινε μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ω

στ. 143 - 227.

α) 143 - 158 : — *βάσκ' ἔθι* = φεύγα, πήγαινε. Πρβλ. *βῆ ἰέναι* Z 296. — *ταχεῖα* = ταχέως, με ὅλην σου τὴν ταχύτητα. — Κατηγορ. — *τὸ ἔδος* = ἡ ἔδρα, ἡ κατοικία (*ρίζ. σεδ-ἔζομαι*). — *λύομαι* = ἀπολυτρώνω, ἐξαγοράζω. — *λαίνω* = εὐχαριστῶ, καταπραΰνω. — *ἄμα* = μαζί. — *γε-ραῖτερος* = μᾶλλον γέρον, ἡλικιωμένος. — *δς ἰθύνοιο*· ἀναφ. τελ. πρότ. — *πρὸτι* = πρὸς. — *μηδὲ μελέτω οἱ* = καὶ καθόλου νὰ μὴ σκεφθῇ. — *τὸ τάβρος* = ὁ φόβος. — *ὁ πομπὸς* = ὁ συνοδός. — *ὀπάζω* = δίδω. — *ἀργεῖφόντης* = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (*ἀργός* = ταχὺς + *φαίνω*). Μυθολ. ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ. — *ῥος*· A 193. — *πελάζω* = φέρω πλησίον. Μτβτ. — *ἀπὸ ἐρύξει* = θὰ ἐμποδίσῃ· ρ. *ἐρύκω*. — *ἄσκοπος* = ἀπερίσκεπτος. — *ἀλιτήμων* = ἁμαρτωλός, ἄσεβής. — *ἐνδυκῆως* = ἐπιμελῶς, με σεβασμὸν (*ἐν- ρίζ. δυνκ-*, ἡ ὁποία σημαίνει φροντίζειν). — *πεφιδήσεται* = θὰ λυπηθῇ· ρ. *φείδομαι*.

159 - 170 : — *ἀελλόπος* = ταχεῖα ὥς ἡ θύελλα (*ἄελλα* + *πούς*). — *κίχεν· κίχανω, κίχημι*· E 187. — *ἡ ἐνοπή* = φωνὴ λύπης. — *τὸ εἶμα* = τὸ ἔνδυμα. — *φύρω* = βρέχω. — *ἐντυπὰς* = σφικτὰ εἰς τὸ σῶμα, ὥστε νὰ διαγράφεται τὸ σῶμά του. — *κόπρος* = σκόνη καὶ ἀκαθαρότης. — *τοῖτο· τοιούτου*, ἥτοι εἰς τὸ κεφάλι τοῦ γέροντος, ὅστις ἦτο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. — *κυλίνδομαι* = κυλίομαι. — *καταμήσατο· καταμάομαι* = μαζεύω. — *ἡ νυὸς* = ἡ νύμφη. — *οἱ δὲ... ὀλέσαντες*· ἡ σειρὰ τῶν λ. : οἱ δὲ κέατο πολλῆες τε καὶ ἐσθλοὶ ὀλέσαντες ψυχὰς ὑπὸ χειρὸς ἰν Ἀργείων. — *κέατο*· ἔκειντο. — *τυτθὸν* = σιγά, ψιθυριστά. — *γυῖα*· E 122.

171 - 187 : — *ὀσσομένη· ὀσσομαι* = ἀντικρύζω : βλέπω κατὰ νοῦν, σκέπτομαι. — *τότε* = ἐδῶ. — *ἄνευθεν* = μακράν. — *ἑὼν*· ἐναντ. μετοχ. — *ἐκέλευσεν*· ὁ ἄορ. ἀναφέρεται εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἔδωσεν ὁ Ζεὺς τὴν διαταγὴν εἰς τὴν Ἰρίν. — *στ. 176-187*· εἰς εὐθὺν λόγον τὸ περιεχόμενον τῶν στ. 147-158.

189-199 : — *υῖας*· συναπτ. πρὸς τὸ *ἠνώγει*. — *ὀπλίζω* = ἄρματώνω, ἐτοιμάζω. — *ἡ πείρις - νθος* = ψάθινον κιβώτιον. — *κηώεις*· Z 238. — *τὰ γλήνεα* = κοσμήματα, πολύτιμα πράγματα. — *κεχάνδει· χανδάνω* =

περιέχω, περικλείω.— *δαιμονίη* Ζ 436.— *τί τοι φρεσὶν εἶδεται εἶναι*; = τί σοῦ φαίνεται πὼς εἶναι αὐτό;

200 - 215:— *κῶκυσεν*=ἐβγαλε φωνήν.— *πῇ οἴχονται*=ποῦ ἐπῆγαν.— *ῆς· αἷς*· δοτκ. τῆς αἰτίας.— *ἐκλεο· κλέομαι*=εἶμαι ξακουστός.— *ῆδ' (ἐπὶ τοῦτοις) οἷσιν ἀνάσσεις*=καὶ εἰς τοὺς ὑπάρχουσ σου.— *πῶς ἐθέλεις*=πῶς ἔχεις διάθεσιν.— *ἐξενάριξε*· Ε 151.— *αἰρήσει καὶ ἐσώπεται*· σχ. πρωθύστερον.— *εἰ ἐσώπεται*=ἂν σὲ ἀναγνωρίσῃ.— *ὠμωστής*=ἄγριος.— *ὄδε*=αὐτός, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν.— *γεινομένω* (χρον.)=ὅταν ἐγεννήθῃ.— *ἐπένησε λίνω*=ἐκλωσε μὲ τὸ νημά της· ρ. ἐπινέω.— *ἀργίποδες*=γοργόποδες (ἀργός=ταχύς).— *ἄσαι*=νὰ χορτάσῃ. Ἐπεξ. τοῦ ὥς· ρ. ἄω.— *κρατερός*=βίαιος, σκληρός.— *ἔχοιμι*· καθαρὰ εὐκτική=μακάρι νὰ εἶχα.— *ἐσθόμεναι*· ἐσθώ, ἐσθίω. Ὁ ἐνεστώς ἐξακολουθητικὸς δηλώνει τὸ πάθος τῆς Ἑκάβης=νὰ τὸ κατατρώγῃ ἀδιάκοπα.— *προσφῦσα*=προσκολληθεῖσα.— *ἄντιτα γένοιτό (μοι)*=θὰ τὸν ἐξεδικούμην.— *ἄντιτα*· ἄντι ἀντίτα (τίνομαι).— *ἔργα*· ἐνν. τοῦ Ἀχιλλέως=δι' ὅ,τι ἔκαμεν.— *κακισόμενον*=ὡς ἄνθρωπον.— *ἑσταότα*=ἰσταμένον ὡς ὑπερασπιστὴν, ὑπερασπίζοντα.— *ἀλεωρῇ*=ἄμυνα, τρόπος νὰ σωθῇ.

216 - 227:— *ὄρνις*=πουλί, οἰωνός.— *πέλεω*=πέλομαι.— *ἦ οἷ*=ἦ αὐτοὶ πού...— *θυοσκοός*=ὁ μαντεύων ἀπὸ τὰς θυσίας.— *νοσφίζομαι*=ἀπορρίπτω, ἀποφεύγω.— *ἐσέδρακον*· ἐσδέρομαι=βλέπω.— *ἄντην*=ἐμπρός μου.— *ἄλιος*=μάταιος, ἀνεκτέλεστος.— *ἔπος*=ὁ λόγος μου.— *ἀγκάς*· ἐπίρρ.=εἰς τὰς ἀγκάλας.— *ἐξ ἔρον εἶην*· πρβλ. ἐξ ἔρον ἔνιο· Ι 222.

β) — Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *ἰκέτεω, τοῖο, ἔην, κέατο, υἷας.*

— Νὰ μεταφραστοῦν εἰς ἀπικτὸν λόγον αἱ φράσεις:

1) *ῆος κεν ἄγων Ἀχιλλεῖ πελάσση.*

2) *αὐτὰρ ἐπὴν ἀγάγησιν.*

3) *οὐ ἔ κακισόμενόν γε κατέκτα.*

γ) — *ἀμφὶ δὲ πολλὴ κόπρος ἔην κεφαλῇ*: Ἡ ἐκδήλωσις αὐτῇ τοῦ πένθους ἦτο συνήθης. Καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, ὅταν ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἔχυνε *κόπριν αἰθαλόεσσαν* εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ κατήσχυνε τὸ χαρίεν του πρόσωπον. Ὁ ποιητὴς προσθέτων τὴν λεπτομέ-

ρειαν, ὅτι ὁ γέρον βασιλεὺς ἦτο σφιχτὰ τυλιγμένος εἰς τὴν χλαῖνάν του, καθιστᾷ περισσότερον δραματικὴν τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ἀντίκρυσεν ἡ Ἱρις εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πριάμου. — *Δαρδανίδης* ὀνομάζεται ὁ Πριάμος ὡς ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, παλαίου βασιλέως τῶν Τρώων. — *ἐς θάλαμον κηώνετα* κτλ. Πρβλ. Ζ 288. — *ἑσταότα πρὸ Τρώων*: Ἡ Ἐκάβη ἐνθυμεῖται καλῶς τὴν τελευταίαν φορὰν ποὺ εἶδε τὸν υἱόν της. Ὅταν ὁ Ἀχιλλεὺς κατεδίωξε τοὺς Τρῶας καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ κλεισθοῦν εἰς τὴν πόλιν, μόνος ὁ Ἐκτωρ ἔμεινεν ἔξω τοῦ τείχους, διὰ νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν φοβερόν ἀντίπαλον. Ἰστατο ὡς μόνος πρόμαχος τῆς πόλεως, ἐνῶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι του εἰς μάτην τὸν ἰκέτευσαν νὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ τεῖχος (X, 35 κ.ε.).

στ. 228 - 280.

α) 228 - 246: — *ἡ φωριαμὸς* = τὸ κιβώτιον. — *τὸ ἐπίθημα* = κάλυμμα. — *ἀπλοῦδες χλαῖναι* = μοναὶ χλαῖναι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ διπλοῖς, δίπλαξ Γ 126. — *τάπητες* = σκεπάσματα καθισμάτων καὶ κλινῶν. — *τὸ φᾶρος* = τὸ ἑξωτερικὸν ἔνδυμα, τὸ ἱμάτιον. — *ῥστημι* = ζυγίζω. — *πίσυρες* = τέσσαρες. — *ἐξεσίην* = εἰς πρεσβείαν, ὡς ἀπεσταλμένος (*ἐξίημι*). — *μέγα* = σπουδαῖον. — *τὸ κτέρας* = κτήμα. — *περὶ* = σφοδρά, ὑπερβολικά. — *ἀπέργε** ἑναρκτ. = ἤρχισε ν' ἀποδιώκῃ* ρ. ἀποέργω. — *ἐνίσσω* = ἐπιπλήττω. — *ἔρρετε* = φύγετ' ἀπ' ἐδῶ, πηγαίνετε στὴν ὁργὴ. — *λωβητῆρες* = ἐλεεινοί. — *ἐλεγχέες* = ἐπινειδιστοί. — *κηδήσονται* = διὰ νὰ μὲ λυπήσετε (*κήδω*). — *δνόσασθαι** *δνομαι* = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω τίποτε. — *ῥήιτεροι ἔσονται ἐναιρέμεν** προσωπ. σύνταξ. ἀντὶ τῆς ἀπρος.: *ῥήιτερον ἔσεται Ἀχαιοῖσιν ἐναιρέμεν ὑμᾶς*. — *ἐναίρω* = φονεύω. — *ἀλαπάξω** Ε 166. — *κερατίζομαι* = ἐρημώνομαι.

247 - 264: — *σκηπάνιον* = ράβδος, σκήπτρον. — *δίεπε* = τοὺς διεχώριζε καὶ περνοῦσε* ρ. διέπω. — *σπέρχομαι* = βιάζομαι. — *δμόκλα** *δμοκλάω* = φωνάζω, διατάσσω. — *νικεῖω* = ἐπιπλήττω. — *βοὴν ἀγαθός** Ε 114. — *ἡ κατηφών** ὕβρις πρὸς τοὺς ἔχοντας κακὴν διαγωγὴν = αἰσχροί — *αἴθ'* *ὠφέλετε πεφάσθαι* = εἶθε νὰ εἴχατε φονευθῇ σεῖς... (παράκμ. ἐκ ρίζ. φεν-, φόνος). — *πανάποτμος* = δύσμοιρος. — *τὰ ἐλέγχεα* = τὰ κορόϊδα. — *χοροτυπίη* = χοροπηδήματα. — *ἐπιδήμιοι* = εἰς τὴν χώραν σας, εἰς βάρος τῶν συμπολιτῶν σας. — *πρήσσω ὁδοτό* = κάμνω τὸν δρόμον. Ἡ γεν. διαιρετ.

265 - 280 : — *ὑποδείσαντες* = τρομαγμένοι ὑπῆκουσαν· ρ. *ὑποδεῖδω*. — *ἄειραν* = ἐπῆγαν καὶ ἔφεραν. — *πρωτοπαγής*· Ε 194. — *πείρινθα*· Ω 190. — *ἡ ἀπήνη* = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη ἀπὸ ἡμιόνους. — *νῆσον*· *νῆω*· Ι 279. — *οἱ κρατερώνυχες* = οἱ ἔχοντες ἰσχυρὰς δπλὰς, ρωμαλέοι. — *ἐντεσιεργοὶ* = οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ σύροντες τὰ *ἔντεα*, ἦτοι τὸ συγκρότημα τῆς ἀμάξης. — *ἀτιτάλλω*· Ε 271.

β) — *Ν'* ἀναγνωρισθῶσιν οἱ τύποι : *ὑμεις, πίσυρες, ἔσκε*.

Νὰ μετατραποῦν εἰς ἀττικὸν λόγον αἱ προτάσεις :

1) οὐδέ νυ τοῦ περ φείσατο ἐνὶ μεγάροις ὁ γέρων.

2) ῥήγντοι μᾶλλον Ἀχαιοῖσιν ἔσεσθε, κείνου τεθνηῶτος, ἐναιρέμεν.

γ) — *τάλαντον* : Ι 264. — *Θρηῆκες ἄνδρες* : Οἱ Θρηῆκες ἦσαν φυλετικῶς συγγενεῖς μὲ τοὺς Τρῶας καὶ σύμμαχοι αὐτῶν. Τὸ *δέπας* ἐδόθη εἰς τὸν Πρίαμον, πρὶν γίνῃ βασιλεὺς, ὅτε ἐστάλη πρέσβυς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του Λαομέδοντος. — *ἀπήνη* : Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν *ἄμαξαν*, ἡ ὁποία σύρεται ἀπὸ ἵππους καὶ ἡ ἀπήνη σύρεται ἀπὸ ἡμιόνους, εἶναι τετράτροχος καὶ προορίζεται μᾶλλον διὰ φορτία. — *Μυσοὶ* : Κάτοικοι τῆς Μυσίας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας.

στ. 281-338.

α) 281 - 298 : — *ξευγνύσθην* = διέταξαν νὰ ξευχθοῦν δι' αὐτοὺς τὰ ζῶα. Τὸ ρ. μέσ. διάμεσ. — *πυκινὰ μῆδεα* = σοβαρὰ σκέψεις. — *ἀγχίμολον*· ἐπίρρ. = πλησίον. — *τετιηῶς* = λυπημένος· ρ. *τείημαι*. — *μελίφρων* = ποὺ γλυκαίνει τὴν ψυχὴν. — *λείψαντε*· *λείβω* = χύνω. — *τῇ*· δεικτ. = δρίστε, πάρ' ἐδῶ. — *ἄψ* = ὀπίσω. — *ἐπεὶ ἄρ(α) γε* = ἀφοῦ τέλος πάντων. — *μέν*· βεβαιωτ. — *ἔπειτα* = τώρα, ἦτοι ἀφοῦ ἀπεφάσιςες ὁπωςδήποτε νὰ ὑπάργης. — *κελαινephής*· Ζ 267. — *Ἰδαῖος* = ὁ λατρευόμενος ἐπὶ τῆς Ἰδης. — *κατὰ ὀρᾶται* = κυττάζει, βλέπει κάτω. — *εὖ· οὖ*· προσ. ἀντων. — *δεξιὸν* = νὰ πετάξῃ δεξιὰ σου. — *πίσυρος*· Ε 205. — *εἰ δέ* = ἀν ὅμως. — *εἰρύσπα*· Ε 265. — *οὐκ ἂν κελοίμην* = δὲν θὰ σὲ προέτρεπα, ἄρα : θὰ σὲ ἀπέτρεπα. — *ἐποτρύνουσα* = μὲ τὰς συμβουλάς μου. — *μάλα περ μεμαῶτα* = παρ' ὅλην σου τὴν ἐπιθυμίαν.

299-321 : — *τοὶ ἐφιεμένη τόδε* = εἰς αὐτὴν σου τὴν ἐπιθυμίαν. —

χειρας ἀνασχόμεν... = Z 257. — *ἦ** (ἡμὶ=λέγω). — *ἀκήρατος* = καθαρός, διαυγής. — *παρέστη* = ἐστάθη κοντά του. — *τὸ χερνιβον* = ἡ λεκάνη, ὅπου χύνεται ἀπὸ τὴν *πρόχοον* τὸ ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν. — *τὸ ἔρκος* = ὁ φραγμὸς τῆς αὐλῆς καὶ συνεκδοχ. ἡ αὐλή. — *εἰσαινιδὼν* = ἀτενίσας πρὸς τὰ ἄνω. — *μηδέων* = βασιλεύων. — *φίλον ἡδ' ἐλεεινὸν* = νὰ κινήσω τὴν συμπάθειαν καὶ τὸν οἶκτον. — *μητίετα*. A 175. — *ἦκε** ἔημι. — *τελειότατον* = ἀληθέστατον. — *μόρφνος** εἶδος αἵτου μελανοῦ χρώματος. Τὸ ἴδιον σημαίνει καὶ *περκνός*. — *ὄσση θύρη τέτυκται* = ὄση ἔχει κατασκευασθῇ ἡ θύρα. — *ἀφνειὸς* = πλούσιος. — *ἐὺ κληῖσ' ἀραρυῖα* = καλῶς διὰ κληρίδων (σύρτης) ἡρμοσμένη. — *εἴδατο** εἶδομαι = φαίνομαι. — *αἰῆξας** αἰώσω = πετῶ (*διάττιοντες*). — *γνηθεῶ* = χαίρω. — *ἰάνθη** ἰαίνω. Ω 147.

322 - 338 : — *σπέρχομαι** Ω 248. — *ξεστὸς* = καλὰ πελεκημένος, στιλπνός. Πρβλ. Z 244 : *ξεστοῖο λίθοιο* — *ἐκ ἔλασε* = ἐτράβηξεν ἔξω, ἔνν. τοὺς ἵππους του. — *ἐρίδουπος* = ὅπου ἀντηγεῖ πολὺ κάθε κρότος, ἡχηρός. — *ἐφέπω* = διευθύνω. — *καρπαλίμως* = ταχέως. — *κατὰ ἄστν* = κατερχόμενος τὴν πόλιν. — *ἄπορρος* = ὀπίσω (*ἄψ+ῥέω*). — *ἀπονέομαι* = φεύγω. — *προφανέντε* = μόλις ἐνεφανίσθησαν. — *ἐταιρίζω* = γίνομαι σύντροφος, συνοδεύω. — *βάσκ ἰθι** Ω 144. — *Πηλείωνάδε* = εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πηλείωνος, τ.ἔ. τοῦ Ἀχιλλεύος.

β) — *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *σφί, ἐθέλγησθα*.

γ) — *Κρονίωνι Ἰδαίῳ, ὅς τε Τρωίην κατὰ πᾶσαν ὀρᾷται* : Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τῆς Ἰδης, τὸ Γάργαρον, φαίνεται ὁλόκληρος ἡ Τρωικὴ χώρα καὶ ἀκόμα μεγαλυτέρα ἔκτασις. Ἐξ ἄλλου τὸ ρῆμα *ὀρᾷται* ἐδῶ ἐκφράζει τὴν προστατευτικὴν διάθεσιν τοῦ Διὸς διὰ τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. — *χερσὶν ὕδωρ ἐπιχεῦται ἀκήρατον* : Πρὸ πόσης ἱεροπραξίας ἔπρεπε αἱ χεῖρες νὰ νίπτονται. — *μέσῳ ἔρκει** : Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τῆς αὐλῆς ἔκειτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἑρκείου Διός, ὅπου προσεφέροντο αἱ ἐπίσημοι βασιλικά θυσίαι. — *καὶ αἰθούσης ἐριδούπου* : Ἐννοεῖται ἡ στοά, ἡ ὁποία ἀπετέλει τὸ ἔξωτερικὸν πρόθυρον τῆς αὐλῆς. Εἰσερχόμενος κανεὶς ἀπὸ τὴν ἔξωτερικὴν αὐτὴν αἴθουσαν εὗρίσκετο εἰς τὴν αὐλὴν (τὸ *ἔρκος*) καὶ ἀντίκρυζε ἄλλην στοάν, ἣτις ἦτο ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου (*αἰθουσα δώματος*). Εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου ἔβλεπε κανεὶς στοὰς (*ξεστὰς αἰθούσας*) καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς αὐλῆς. Z 243.

στ. 339 - 404.

α) 339-348: — **ἀπίθησε** = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = ὑπήκουσε. — **διάκτορος** = ὁ κομίζων καὶ ἐκτελῶν τελειῶς τὰς διαταγὰς τῶν θεῶν. — **ἀργεῖφόντης**· Ω 153. — **αὐτίκα** **ἔπειτα** = εὐθύς ἀμέσως. — **ἀμβρόσιος** = ἀθάνατος, θεϊκός (α + (μ) βροτός). — **ἡμὲν-ἡδὲ** = καὶ καί. — **ὕγρη**· ὡς οὐσιαστ. (πρβλ. ἡ ξηρὰ ἐνν. γῆ). — **ἅμα πνοιῆς** = μαζὶ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — **τῇ**· ἀναφορ. δοτκ. ὄργ. — **θέλω** = μαγεύω. — **τοὺς δ' αὖτε** = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — **ὑπνάω** = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — **κρατὺς** = κραταιός. — **βῆ ἰέναι**· Ζ 229. — **αἰσυνμητῆρ** = ὁ κρίνων τὰ δίκαια, ὁ ἄρχων (αἶσα + μέμνημαι). — **κοῦρος αἰσυνμητῆρ** = νεαρὸς ἄρχων, ἀρχοντόπουλο. — **πρῶτον ὑπηνήτη** = πού μόλις φυτρώνουν τὰ γένεια του (ὑπήνη = τὸ γένειον).

349 - 357: — **ἔλασαν παρὲς σῆμα Ἴλοιο** = ἐπροσπέρασαν τὸ μνῆμα τοῦ Ἴλου. — **δὴ γὰρ** = διότι ἦδη. — **τὸ κνέφας** = τὸ σκότος. — **τὸν δέ**· συναπτ. πρὸς τὸ **Ἑρμείαν** = καὶ τοῦτον, δηλ. τὸν Ἑρμῆν. — **ἐξ ἀγχιμόλοιο**· Ω 283. — **φράζομαι** = ἀντιλαμβάνομαι. — **φράξο, Δαρδανίδη** = πρόσεχε ἐκεῖ, Δαρδανίδη. — **φραδῆς** = φρόνιμος. — **τέτυκται ἔργα** = ἔχουν γίνει ἔργα· εἰς τὴν νεοελλ.: ἐγινε δουλειὰ πού χρειάζεται νοῦν φρόνιμον. — **διαρραίομαι** = καταστρέφομαι, ἀφανίζομαι. — **μιν**· συναπτ. πρὸς τὸ **λιτανεύσομεν**.

358-371: — **σὺν χύτο** = ἐταράχθη. — **δεΐδια· δέδια**. — **γναμπτός** = εὐλύγιστος. — **ταφών· τέθηπα** = κυριεύομαι ἀπὸ ἐκκληξιν. — **αὐτός** = αὐθορμήτως, μόνος του. — **εἰριούνιος** = εὐεργετικός (ἐπιτατ. ἐρι + ὀνίημι = ὠφελῶ). Ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ. — **ἐξείρετο** = τοῦ ἀπηθύνηεν ἐρώτησιν. — **πάτερ**· προσφών. νεωτέρων πρὸς γέροντας. — **ἰθύνω** = διευθύνω. — **ἀμβροσίη νύξ** = θεϊκὴ νύξ. — **εὐδω** = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — **μένεα πνείνοντες** = ὁρμητικοί, γενναῖοι. — **ἀνάρσιος** = ἐχθρικός (στερ-α + ἄρσιος, ἀραρίσκω). — **θός**· Α 12. Ἡ νύξ λέγεται **θός**, διότι μεσολαβούντος τοῦ ὕπνου φαίνεται ὅτι παρέρχεται γρήγορα. — **τὸ θνειαρ-ατος** = πολῦτιμον πράγμα. — **τίς ἂν νόος τοι εἴη;** = ποία σκέψις θὰ σοῦ ἐγίνετο; τί θὰ ἔβαζες εἰς τὸν νοῦν σου; — **ὀπηδέω** = ἀκολουθῶ. — **ἀπαμύνασθαι**· συναπτ. πρὸς τό: οὕτ' αὐτὸς νέος ἐσσι = ὥστε νὰ ἀποκρούσης. — **χαλεπαίνω** = φέρομαι ἐχθρικῶς, κάμνω κακόν. — **ῥέξω· ῥέξω**. — **καὶ δέ** = καὶ μάλιστα. — **ἀπαλεξήσαιμι· ἀπαλέξω**· Ι 251. — **δέ· αἰτιολ.** — **εἴσκω** = παρομοιάζω.

372-377: — οὕτω πῃ = ἔτσι κάπως. — ὑπερέσχεθε χεῖρα = ἄπλωσε τὸ χέρι ἀπὸ πάνω μου, μὲ ἐπροστάτευσεν. — ἦκεν = ἔστειλεν' ρ. ἱήμι. — ὁδοιπόρον = διαβάτην. — ἀντιβολέω = συναντῶ. — αἰσιος = ποὺ φέρνει καλόν, τυχερός. — ἀγητὸς = θαυμασίος. — πέπνυμαι νόῳ = ἔχω πολὺν νοῦν.

378-388: — ναὶ δὴ = ναὶ πράγματι. — κατὰ μοῖραν = ὀρθά. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστροφάς, εἰλικρινῶς. — πῇ = κάπου. — κειμήλια = θησαυροί. — ἵνα' ἀναφ. τόπου = ὅπου. — ὠριστος' ὁ ἄριστος. — οὐ τι = οὐδόλως. — ἐπιδεδύομαι = εἶμαι κατώτερος. — μάχης = ὅσον ἀφορᾷ τὴν μάχην. — φέριστος = ἐξαίρετος, θαυμασίος. — τέων' τί-νων. — ὁ οἶτος = ἡ μοῖρα. — ἄποτμος = ἄμοιρος. — ἔνισπες' ἐννέπω.

389-404: — πειράομαι τινος = δοκιμάζω κάποιον. — εἶρεαι Ἐκτορα = ἐρωτᾷς περὶ τοῦ Ἐκτορος. — κυδιάνειρα = δοξάζουσα ἄνδρας (κῦδος + ἀνὴρ). Λέγεται περὶ τῆς μάχης καὶ περὶ τῆς ἀγορᾶς. — δαῖζω = κατακόπτω. — μία = ἡ αὐτή. — εὐεργῆς = καλὰ καμωμένη. — ἔξιμι = βγαίνω, προέρχομαι. — πάλλω κλήρω = τινάσσω κλήρους εἰς μίαν περικεφαλαίαν, ἕως ὅτου ἐκπηδήσῃ ἕνας' παλλόμενος κλήρω = κατὰ τὴν κλήρωσιν. — ἐλίκωψ' Α 98. — ἀσχαλάω = δυσανασχετῶ. — ἔσσυ-μαί τινος = σπεύδω πρὸς τι, θέλω κάτι.

β) — Ἀόρ. β' τοῦ ὑπερέχω, κατ' ἐπέκτασιν: ὑπερέσχεθε.

— Γεν. πληθ. τῆς ἐρωτημ. ἀντωνυμ. ἰς: τέων.

— Νὰ μετατραποῦν εἰς ἀτιτικὸν λόγον:

— 1) οὐτ' αὐτὸς νέος ἐσσί.

— 2) καὶ δέ κεν ἄλλον σεῦ ἀπαλεξήσαιμι.

γ) — σῆμα Ἴλοιο: Ὁ Ἴλος κατὰ τὴν παράδοσιν ἦτο οἰκιστὴς τοῦ Ἰλίου. Προχωροῦντες πρὸς τὸν Σκάμανδρον ὁ Πριάμος καὶ ὁ κῆρυξ ἄφησαν ἀριστερὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἴλου, τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῶν Σκαιῶν Πυλῶν μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀχαιῶν. — φεύγωμεν ἐφ' ἱππων: Ὁ Ἰδαῖος προτείνει νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἄμαξαν, ποὺ περιεῖχε τοὺς θησαυροὺς, καὶ νὰ σωθοῦν φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ἄρματος τοῦ συρομένου ὑπὸ τῶν ἱππων. — Πολύντωρ: Εἶναι φανταστικὸν ὄνομα, ὅπως εἶναι καὶ ὁλόκληρος ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν διηγείται ὁ Ἑρμῆς διὰ τὸν ἐρχομόν του εἰς τὴν Τροίαν. Ἐνῶ

τώρα εἶναι *πρῶτον ὑπηνήτης*, πρὸ δέκα ἐτῶν εἶχε κληρωθῇ, διὰ τὰ λάβη μέρος εἰς τὸν πόλεμον!

στ. 405 - 467.

α) 405 - 423 : — *μελεῖστί* = εἰς τεμάχια (*μελεῖζω*). — *προὔθηκεν*· *προτίθηναι* = βάλλω ἔμπρός, ρίχνω. — *αὕτως* = ἔτσι, δηλ. ὅπως πρῖν, ὅπως ὅταν ἐφονεύθη. — *ἐν κλισίῃσι*· ἀντὶ ἐν κλισίῃ. — *δυωδεκάτη οἱ ἡώς* (*ἔστι*) = εἶναι δωδεκάτη ἡμέρα δι' αὐτόν, ἐπέρασαν δώδεκα ἡμέραι ποῦ αὐτός... — *ὁ χρώς - χρῶς* = τὸ δέρμα. — *αἱ εὐλαί* = σκόληκες σηπομένου κρέατος. — *ἀρηίφατος* = φονευθεὶς εἰς τὸν πόλεμον (*ἀρηι + φατός*). — *κατέδω* = κατατρώγω. — *ἦ μὲν* = καὶ ὁμως. — *ἀκηδέστω* = χωρὶς οἴκτον. — *αἰσχύνω* = παραμορφώνω. — *θηοῖό κεν* = θὰ θαυμάσης βλέπων· ρ. *θηέομαι* = βλέπω μὲ θαυμασμόν. — *ἐερσῆεις* = δροσερὸς (ἢ *ἐέρση* = πρωινὴ δρόσος). — *περὶ νένιπται* = ἔχει ἐντελῶς ξεπλυθῇ. — *μιαρὸς* = λερωμένος. — *σὺν μένυκε* = ἔχουν κλείσει· ρ. *μύω* = κλείω κυρίως τοὺς ὀφθαλμοὺς (*μύωψ*, *μυστήριον*). — *ῥσσα*· σύστοιχ. ἀντικμ. εἰς τὸ *ἐτύπη* = ῥσας πληγὰς ἔλαβεν. — *νῖος ἔῃος* = τοῦ σοῦ νιοῦ. — *νέκυς*· Α 52. — *περὶ* = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον. — *φίλος κῆρι* = ἐγκάρδια ἀγαπητός.

424 - 431 : — *γῆθησεν*· Ω 321. — *ἡ ῥα* = ἀλήθεια λοιπόν. — *ἀγαθόν*· ἔνν. *ἔστι*. — *δῶρα ἐναίσιμα* = τὰ πρέποντα δῶρα. — *οὐ λήθετο θεῶν* = δὲν παρέλειπε τὸ καθήκον του πρὸς τοὺς θεοὺς. — *τῷ* = διὰ τοῦτο. — *οἱ ἀπεμνήσαντο* = τοῦ ἀπεδωσαν τὴν ἀνάμνησιν, τὸν ἐνεθυμήθησαν καὶ αὐτοί. — *τὸ ἄλειςον* = τὸ ποτήριον. — *αὐτόν τε* = καὶ ἐμὲ αὐτόν. — *ῥύω* = σφίζω. — *πέμπω* = συνοδεύω.

432 - 439 : — *νεωτέρον*· ἐπειδὴ εἶμαι νεώτερος. Κατηγ. — *δς κέλει*· ἀναφ. αἰτιολ. πρὸτ. = ἀφοῦ μὲ προτρέπεις. — *παρὲξ Ἀχιλλῆα* = χωρὶς τὰ ξύρη δ' Ἀχιλ. — *τὸν μὲν* = ἐν τούτοις αὐτόν. — *συλεύω* = ἀφαιρῶ. — *μετόπισθε* = κατόπιν. — *πομπός*· κατηγρμ. = ὡς συνοδός σου. — *Ἄργος*· τὸ Πελασγικὸν εἰς Θεσσαλίαν, τὴν χώραν τῶν Μυρμιδόνων. — *ἐνδυνέως* = ἐπιμελῶς, μὲ προσοχήν. — *δμαρτέω* = πηγαίνω μαζί, ἀκολουθῶ. — *ὄνοσσάμενος*· *ὄνομαι*· Ω 241.

440 - 467. — *ἀναΐξας* = πηδήσας ἐπάνω. — *λάζετο* = ἔπιασε (λάζομαι ἄρχ. τύπος τοῦ λαμβάνω). — *ἡϋς-ἡεῖα-ἡϋ*· Γ 167. — *οἱ δὲ φυλακτῆρες* = ἐνῷ οἱ φύλακες. — *νέον* = μόλις. — *τὸ δόρπον* = τὸ βρα-

δυνὸν φαγητόν.—*πονέομαι*=ἀσχολοῦμαι.—*ἄφαρ*=εὐθὺς κατόπιν.—*ᾤξε*· οἶγω — *ὁ ὀχεύς*=ὁ σύρτης.—*ἐπ' ἀπήνης*=τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἀπήνης.—*ποίησαν*· ὥς ὑπερσυντέλ.=εἶχον κάμει.—*κέρσαντες*· *κείρω*=κουρεύω, κόβω.—*ἐρέφω*=θέτω ὀροφὴν, στεγάζω.—*λαχνήεις*=μαλλιαρός, πυκνός.—*λειμωνόθεν*=ἀπὸ τοὺς λειμῶνας.—*ἀμάω*· Ω 165.—*ὁ σταυρός*=ὁ πάσσαλος.—*ἔχω*=κρατῶ, συγκρατῶ.—*ὁ ἐπιβλῆς*=ὁ μάνδαλος, σύρτης (*ὀχεύς, κληίς*).—*ἐπιρρήσσεσκον*=συνήθως ἔσυσαν· θαμ. τοῦ ἐπιρρήσω.—*ἦ τοι*=ἀληθῶς.—*σοι*· συναπτ. πρὸς τὸ ὅπασεν· ὀπάζω· Ω 153.—*πάλιν εἶσομαι*=θὰ ἐπανέλθω· μέλλ. τοῦ εἶμι.—*νεμεσσητόν*=ἄξιοκατάκριτον.—*ᾧδε*=ὅπως ἔχω ἤδη κάμει.—*ἀγαπάζω*=χαίρειτίζω, φέρομαι φιλικὰ (παράλλ. τύπος τοῦ ἀγαπάω).—*τύνη*· Ζ 262.—*ὑπὲρ πατρὸς*=ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς.—*λίσσομαι*=ἰκετεύω.—*σὺν ὀρίνης*=συγκινήσης.

β)—Τὸ ρ. *θεάομαι* εἰς ἰωνικ. τύπον *θηέομαι*. Ὅθεν εὐκτ. β' προσ. *θηοτο*.

—Τὸ ρ. *εἶμι* εἰς μέλλοντα χρόνον· *εἶσομαι*.

—Νὰ ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις· *εἶς, τύνη*.

Νὰ μετατραποῦν εἰς ἀτιτικὸν λόγον·

1) *ἐοῦ ἐτάροιο φίλοιο*.

2) *ᾧφρα κεν ἀφίκομαι*.

3) *καὶ μιν ὑπὲρ πατρὸς καὶ τέκεος λίσσεο*.

γ)—*ᾧσσα ἐτύπη*· Ὅταν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐφόνευσεν τὸν Ἑκτορα καὶ τὸν ἐγύμνωσεν ἀπὸ τὰ ὄπλα του, ἔσπευσαν ὅλοι οἱ Ἀχαιοί, διὰ νὰ ἰδοῦν ἀπὸ κοντὰ νεκρὸν τὸν ἀνδροφόνον ἥρωα, ἐκείνον, ὅστις ἠπέλιψε νὰ ἐμπρήσῃ τὰ πλοῖα των. Ὁ ποιητὴς διηγεῖται (X 369·375) ὅτι δὲν ἔμεινε κανεὶς, πὺ νὰ μὴ τὸν τρυπήσῃ μὲ τὴν αἰχμὴν του.—*εἴ ποτ' ἔην γε*· Ἡ ἔκφρασις αὐτὴ φανερώνει τὴν μεγάλην λύπην τοῦ Πριάμου διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ νιόυ του. Ὁ ἄριστος, ὁ μεγάλθυμος ὑπερασπιστὴς τοῦ Ἰλίου εἶναι πλέον μόνον ἀνάμνησις διὰ τὸν ἀπαρηγόρητον πατέρα.—*πύργους τε νεῶν καὶ τάφρον*· Ἐφ' ὅσον ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπείχε τῆς μάχης, οἱ Ἀχαιοί, διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλεῖς ἀπὸ τὰς ἐφόδους τοῦ Ἑκτορος, περιέβαλον τὸ στρατόπεδον μὲ τάφρον καὶ τεῖχος, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δὲν ἀντέσχεν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν Τρώων.—*καὶ τέκεος*· Πρὸ-

κειται περί τοῦ Νεοπτολέμου, ὁ ὁποῖος διεκρίνεται καὶ εἰς τὴν μάχην καὶ εἰς τὰς βουλὰς, ὥς καὶ ὁ πατὴρ του. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου αὐτὸς ὠδήγησε τοὺς Μυρμιδόνας ὀπίσω εἰς τὴν Ἑλλάδα.

στ. 468 - 551.

α) — 468 - 485 : — μακρὸς = ὑψηλός. — ἐξ ἱππων ἄλτο χαμᾶζε· E 111. — αὖθι· Γ 244. — ἰθὺς οἶκον = κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν κατοικίαν. — ἔξεσκε = ἐκάθητο συνήθως. — ἀπάνενθε = χωριστά. — καθείατο = ἦσαν καθισμένοι. — ὄζος· Α 234. — ποίπνυνον = ἦσαν ἀπὸ σχολημένοι, κατεγίνοντο. — ἔτι καὶ παρέκειτο = ἀκόμη μάλιστα ἦτο πλησίον του. — ἔλαθεν εἰσελθὼν = ἀπαρτήρητος εἰσῆλθεν. — κύσε· Ζ 474. — πυκινὴ ἄτη = μεγάλη συμφορά. — ἄλλον δῆμον = εἰς ξένην χώραν. — ἀφνειός· Ε 9. — εἰσορόωντας· ὑποκ.: τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ.

486-506: — ἐπιείκελος· Α 131. — ὀλοὸς οὐδὸς γῆρατος = τὸ θλιβερὸν κατώφλιον τοῦ γῆρατος, τὸ ἔσχατον γῆρας. — καὶ μὲν κεῖνον = ὠρισμένως ἐκεῖνον. — περυναίεται - περυναιέαντες = κατοικοῦντες γύρω. — ἀμφὶ ἑόντες· πλεονασμ. εἰς τὸ περυναίεται. — τείρω· Ζ 255. — ἡ ἀρῇ = τὸ κακόν. — λοιγός· Α 67. — ἐπὶ τ' ἔλπεται = καὶ ἐπὶ πλεόν ἐλπίζει. — ἡματα πάντα = ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. — ἀπὸ ἰόντα = ἐρχόμενον ὀπίσω. — αὐτάρ· ἑναντ. — στ. 493-494 ὡς Ω 255 - 256. — ἰδς-ἡ-όν· Ζ 422. — ἡ νηδὺς = ἡ κοιλία. — τῶν πολλῶν = πολλῶν ἐκ τούτων. — οἶος = μοναδικός, ἐξαιρετικός. — εἴρυντο ἄστν καὶ αὐτοὺς = ἔσφζε τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας. — πρῶην = πρὸ ὀλίγου. — ἔτλην· τλήναι = ὑπομένειν. — ἀνδρὸς παιδοφόνιοιο... ὀρέγεσθαι· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: ὀρέγεσθαι σιόμα ποτὶ χεῖρα ἀνδρὸς παιδοφόνιοιο. — ὀρέγομαι = τείνω, φέρω πρὸς.

507 - 515: — ὑπὸ ὥρσε = ἐξηγειρεν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του. — ἡμερον γόοιο = ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ. — πατρός· γεν. αἰτίας. — ἦκα = ἦσυχά, μαλακά. — ἀδινά = ἀφθίνως, πολύ. — ἐλυσθείς· ἔλδομαι = στρέφομαι, σωριάζομαι. — στοναχὴ ὀρώρει = ὑψώνετο, ἀντηχοῦσεν ὁ στεναγμός. — πολιδς = φαιός.

518 - 551 : — ᾄ = ἄχ. — δειλὸς = δυστυχής. — ἡ δὴ = πράγματι λουπόν. — ἄνσχεο· ἀνέχομαι. — ἔμπης = ἐν τούτοις. — ἔάσομεν κατακεῖσθαι = ἄς ἀφήσωμεν νὰ ἡσυχάσουν. — ἄχνυμαι = θλίβομαι. — οὐ τις πρῆξις πέλεται = δὲν γίνεται τίποτε, δὲν βγαίνει τίποτε. — ὡς

ἐπεκλώσαντο=ἔτσι προώρισαν οἱ θεοί· ἔνν. μὲ τὸ νῆμα τῶν Μοιρῶν.—
 αὐτοὶ δὲ=ἐνῶ αὐτοί.—ἀκηδέες=χωρὶς βάσανα.—δοιοί· Γ 236.—τὸ
 οὔδας=ἔδαφος, πάτωμα. Συνεκδ.=ὁ οἶκος, τὸ παλάτι.—ἑάων=
 ἀγαθῶν.—κύρομαι τι=συναντῶ κάτι, μοῦ τυχαίνει κάτι.—τῶν
 λυγρῶν=ἀπ' αὐτὰ τὰ δεινά, ἀπὸ τὰ δεινὰ πού περιέχονται εἰς τὸν
 δεύτερον πίθον.—λωβητὸς=στιγματισμένος.—ἔθηκεν· τίθησι· γνωμ.
 ἄορ.—ἡ βούβρωστις=ἡ ἀθλιότης.—φοιτῶ=περιπλανῶμαι.—
 θεοῖσι=εἰς τὰ μάτια τῶν θεῶν.—τετιμένος· τίομαι, τίω=τιμῶ.—
 ἐκ γενετῆς=ἀπὸ τὸν καιρὸν πού ἐγεννήθη.—ἐκέκαστο· καίνυμαι=
 ὑπερβάλλω, ὑπερτερῶ.—ἀλλ' ἐπὶ καὶ τῷ...· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων· ἀλλὰ θεὸς
 θῆκε κακὸν καὶ ἐπὶ τῷ.—γονὴ παίδων=παιδιὰ καὶ παιδιὰ παι-
 διῶν.—κρείοντες=οἱ ὅποιοι θὰ ἐβασίλευον.—παναώριος=μέλλων
 ν' ἀποθάνῃ ἐντελῶς πρόωρα, ὀλιγόζωος.—κομίζω=περιποιοῦμαι.—
 ἦμαι=εὐρίσκομαι.—κῆδω=προξενῶ θλίψεις.—ὅσον· ὅσον ἔδα-
 φος, ὅσους λαούς.—ἄνω=πρὸς βορρᾶν.—ἔδος=ἡ ἔδρα.—ἐντὸς
 ἔεργει=περικλείει.—τῶν=τῶν κατοικούντων εἰς τὰς χώρας ταύ-
 τας.—πῆμα=συμφορὰ.—ἄνσχεο=κάμε ὑπομονήν.—ἀλίστοιν=
 ἀδιαλείπτως. Ἐπίορ. (α + λιάζομαι = παρεκκλίνω).—ἀκαχήμενος·
 ἀκαχίζω, ἀκάχημαι=πικραίνομαι.

β) Ν' ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: καθείατο, κτεῖ-
 νας, τετάρπετο, ἄνσχεο.

γ)—τοὺς δ' ἔλαθεν εἰσελθόν: Μόνον κατὰ ὑπερφυσικὸν τρό-
 πον ὁ Πριάμος ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἀπα-
 ρατήρητος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι βεβαίως ἡ σκηνὴ ἦτο ἐν μόνον δω-
 μάτιον.—γυναῖκες: Αἱ γυναῖκες αὐταὶ δὲν ἦσαν παλλακίδες αἰχμάλω-
 τοι, ἀλλὰ κόραι βασιλέων καὶ ἡγεμόνων. Οἱ υἱοὶ τῶν ἐθεωροῦντο βα-
 σιλοπαῖδες, ὅπως καὶ οἱ υἱοὶ τῆς Ἑκάβης. Εἰς τὴν αἴλην τοῦ Πριάμου
 ἴσχυον τὰ ἔθιμα τῶν μοναρχῶν τῆς Ἀνατολῆς.—δοιοὶ γὰρ πίθοι: Ὁ
 μῦθος αὐτοῦς παριστᾷ τὸν μέγιστον τῶν θεῶν ἄδικον καὶ ἀνόητον.
 Θεωρεῖ ἔξ ἄλλου τὸν ἄνθρωπον ἐντελῶς ἀνεύθυνον διὰ τὰς πράξεις
 του.—Μάκαρος ἔδος: Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Μάκαρ ἦτο υἱὸς τοῦ
 Ἴλου καὶ ἔθορισθεις ἀπὸ τὴν Τρωάδα δι' ἀδελφοκτονίαν ἐγκατεστάθη
 εἰς τὴν Λέσβον.

στ. 552 - 620.

α) 552 - 570 : — *ἀκηδής* = ἀπειροποίητος, ἄταφος (στερ. α + *κῆδος* = φροντίς). — *ἀπόναιο*· *ἀπονίναμαι* = χαίρομαι, ἐπολαμβάνω κάτι. — *ὑπόδρα*· Α 148. — *νοέω* = ἔχω κατὰ νοῦν. — *ἄλιος* = θαλάσσιος (ἄλις)· *ἄλιος γέρων* λέγεται ὁ Νηρεύς. — *καὶ δέ· καὶ δὴ* = καὶ μά-
λιστα. — *σὲ γινώσκω* (τὸ σὲ ἀντικμ. τοῦ *γινώσκω* κατὰ πρόληψιν) =
καταλαβαίνω ὅτι καὶ σύ... — *ἡβών* = νέος καὶ δυνατός. — *φυλακοὺς*·
φύλακας. — *ὀχῆα*· Ω 446. — *μετοχλίσσειε*· *μετοχλίζω* = μετακινῶ. —
ἀλίτωμαι· μέσ· ἄορ. β' τοῦ *ἀλιταίνω* = ἁμαρτάνω.

571 - 595 : — *οἶκοιο*· *ἐξ οἴκου*, ἥτοι ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς
του. — *καλήτωρ* = ὁ καλῶν τὸν λαὸν εἰς ἀγοράν. — *δίφρος*· Ζ 354. —
εὐσωτρός ἀπήνη = ἔχουσα ὥραϊα τὰ *σῶτρα*, ἥτοι τὰς περιφερείας
τῶν τροχῶν, συνών. τοῦ *εὐκκυκλος*. — *ἤρεον*· αἰρῶ. Ὁ παρσ. δηλώνει
τὸ πλῆθος τῶν δώρων, τὰ ὅποια συνεχῶς ἔβγαζαν ἀπὸ τὴν ἄμαξαν. —
φάρεα· Ω 231. — *ἐὐννητος* = καμωμένος μετ' ὥραϊον νῆμα, πολυτε-
λής. — *πυκάσας* = σκεπάσας, τυλίξας (*πύκα* = σφικτά). — *ἐκκαλέσας* =
καλέσας ἐκ τοῦ θαλάμου. — *μὴ οὐκ ἐρύσαιτο* = μήπως δὲν συγκα-
τήσῃ. — *λεχέων* = ἐπάνω εἰς στρῶμα. — *σὺν ἥειραν* = ἐβοθήθησαν νὰ
τὸν σηκώσῃ καὶ νὰ τὸν τοποθετήσῃ. — *σκυδμαινέμεν*· *σκυδμαίνω* =
εἶμαι θυμωμένος. — *εἰν Ἀῖδος* = μέσα εἰς τὸ παλάτι τοῦ Ἀῖδος, δηλ.
τοῦ Ἅδου. — *οὐκ ἀεικέα* = πλούσια. Σχῆμα λιτότητας. — *ἀποδάσσομαι*·
ἀποδατέ·μαι = ξεχωρίζω μερίδιον.

596 - 620 : — *κλισμός*· Ι 200. — *τοίχου τοῦ ἐτέρου*· Ι 219. — *καὶ*
γὰρ = ἄλλως τε καὶ ἡ... — *τῇ περ*· ἡ δοτκ. κτητ. — *ἀπὸ βιοῖτο* = με-
τὴν βολὴν τοῦ τόξου του· ὁ βίος· Α 49. — *χωόμενος*· Α 46. — *ιοχέαιρα*·
Ε 53. — *ισάσκετο* = συχνὰ συνέκρινε τὸν ἑαυτὸν τῆς (ἴσος). — *φῆ*
δοιῶ...· ἐπεξήγ. τοῦ *ισάσκετο*. — *τεκέειν*· ὑποκμ. τὴν *Δητώ*. — *ἡ δ'*
αὐτῇ = ἐνῶ αὐτῇ ἡ ἰδία. — *ἐννήμαρ*· Α 53. — *κάμε* = ἀπέκαμε, ἐξην-
τλήθη. — *οἰοπόλος* = ἐρημικὸς *οἶος* + *πέλω*). — *εὐνή* = ὁ τόπος ὅπου
διατρῖβει τις, τὸ λημέρι. — *πέσσει κῆδεα* = χωνεύει θλίψεις, καταπίνει
τοὺς καημούς της. — *μέδομαι* = σκέπτομαι.

β) — *Ν'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις : *καὶ δὲ εἶσαν*,
πύθνηαι, *ἦμε*, *ποτί*.

— *Νὰ μετατραποῦν εἰς ἀντικὸν λόγον :*

1) *ἅμα ἡοὶ φαινομένηφιν.*

2) *ὄθι φασὶ θεάων ἔμμεναι εὐνὰς νυμφάων.*

γ) — *ὑπόδρα ἰδών*: Κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐκδηλώνεται πάλιν ὁ ὀργίλος χαρακτήρ τοῦ Ἀχιλλέως. Δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ περισσοτέρους λόγους διὰ τὴν λύσιν τοῦ Ἑκτορος, οἱ ὅποιοι θὰ τὸν ἠρέθιζον καὶ θὰ τοῦ ὑπενθύμιζον τὸν φόνον τοῦ Πατρόκλου. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἐπαινετὸς ὁ ἥρωας, ὅτι ἀναγνωρίζων τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους του, προλαμβάνει τὸ κακόν. — *αὐτὸς Ἀχιλλεὺς λεχέων ἐπέθηκε*: Ἐπανορθώνων ὁ Ἀχιλλεὺς τὴν ἀγρίαν σκληρότητα, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς τὸν Ἑκτορα, ἀπονέμει εἰς τὸν νεκρὸν τὴν τελευταίαν αὐτὴν τιμὴν. — *Νιόβη*: Κατὰ τὴν ποιητικὴν παράδοσιν ἡ Νιόβη ἦτο κόρη τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Λυδίας, καὶ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίονος. Ὁ μῦθος τῆς Νιόβης, ὅπως περὶ οὗ ἱστορεῖται ἐδῶ, ἀνεφέρετο ἀπὸ μεταγενεστέρους ποιητὰς, ἢ διὰ τὴν ἐξάφνη τὸ ἠθικὸν δίδαγμα, ὅτι ἡ μεγαλαυχία τιμωρεῖται, ἢ διὰ τὴν παραστήσῃ τὴν δεινότεραν θλίψιν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ὑποστῇ ἓνας θνητὸς. — *ἐν Σίπυλῳ*: Σίπυλον εἶναι προέκτασις τοῦ Τρωῶλου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὄρος τῆς Λυδίας. — *Ἀχελώιον*: Ἀχελὺς ἢ Ἀχελῶος ὠνομάζετο ποταμός, ὅστις ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ Σίπυλον καὶ ἐχύνετο εἰς τὸν Συμυρναϊκὸν κόλπον. — *λίθος περ ἐοῦσα*: Ἐνας βράχος τοῦ Σιπύλου φαίνεται ἀπὸ ὠρισμένον σημεῖον ὡς μορφὴ γυναικὸς δακρυρροούσης. Διὰ τοῦτο ἡ τοπικὴ παράδοσις ἔλεγεν ὅτι αὐτὴ ἡ μορφὴ ἦτο ἡ Νιόβη, ἡ ὁποία, καὶ ἀφοῦ ἀπελιθώθη, ἐξηκολούθει νὰ θρηγῇ διὰ τὸν θάνατον τῶν τέκνων της.

στ. 621 - 676.

α) 621-642 — *ἀργυφος* = λευκὸς (ρίζ. *ἀργν* -, *arguo* = φωτίζω). — *ἔδερον*· *δέρω* = γδέρνω. — *ἄμφεπον*· *ἀμφέπω* καὶ *ἀμφιέπω* = ἐτοιμάζω. — στ. 623 ὡς I 210. — *περιφραδέως* = μὲ προσοχήν. — *ἐρύσαντο*· *ἐρύω* = ἀποσύρω, τραβῶ. — στ. 625 - 626 ὡς I 216 - 217. — στ. 627 - 628 ὡς I 221 - 222. — *ὄσος* = πόσον μεγάλωσμος. — *οἶος* = πόσον ὠραῖος. — *ἄντα* = κατὰ πρόσωπον, ὅταν τὸν ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπον. — *ὄφιν ἀγαθὴν* = τὴν εὐγενικὴν μορφήν. — *λέξον* = βάλε με νὰ πλαγιάσω· ρ. *λέχω*. — *ὑπὸ ὕπνῳ* (συναπτ. πρὸς τὸ *τερπόμεθα* μὲ σημ. δοτ. ὄργ.) = μὲ ὕπνον, ἢ κατὰ κυριολ. = κάτω ἀπὸ

ὑπνον, διότι ὁ ὕπνος σὰν νὰ σκεπάζη τὸν κοιμώμενον.— *μύσαν*· Ω 420.— *κήδεα πέσσω*· Ω 617.— *ὁ χόρτος* = ὁ περίβολος.— *πασάμην*· πατέομαι = τρώγω, γεύομαι.— *ἡ λαυκανίη* = ὁ λαιμός, ὁ φάρυγξ.— *λαυκανίης καθέθηκα* = ἔρριψα κάτω εἰς τὸν λαιμόν μου, ἥπια.

643-658:— *τὰ δέμνια* = ἐλαφρὰ κινητὴ κλίνη.— *ὑπ' αἰθούσῃ* = ὑπὸ τὸ πρόπυλον, ὑλὸ τὴν στέγην τοῦ προπύλου.— *τὰ ῥήγεα* = σκεπάσματα κλίνης χρωματιστὰ (ῥέζω = βάφω).— *ἔσασθαι*· ὥστε ἔσασθαι = διὰ νὰ σκεπασθῇ· *ἐννυμι* (ῥίζ. ἐσ-, *ἐννυμι*, *ἐσθής*).— *τὸ δάος* = ὁ πυρσός, ἡ δάς.— *ἐγκονέουσai*· *ἐγκονέω* = κάμνω κάτι γρήγορα καὶ πρόθυμα (ῥίζ. *κον*, *διάκονος*).— *ἐπικερτομέω* = πειράζω, ἀστειεύομαι.— *λέξο* = πλάγιασε, προστακτ. μέσου ἀορ. τοῦ *λέχω*.— *βουληφόρος*· Α 144.— *βουλεύω βουλὰς* = παρακάθημαι εἰς συμβούλιον, συσκέπτομαι.— *ἡ θέμις ἐστὶ* = ὅπως γίνεται κατὰ τὸν θεσμόν.— *στ.* 653 ὡς Ω 366.— *ἀνάβλησις* = ἀναβολή, ἀργοπορία.— *ποσσῆμαρ* = ἐπὶ πόσας ἡμέρας.— *μέμονα* = ἐπιθυμῶ.— *κτερεῖζω* = ἀπονέμω τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς νεκρὸν (*κτέρεα*).— *τέως* = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ.— *μένω* = νὰ μένω εἰς τὴν σκηπὴν μου, νὰ ἀπέχω τῆς μάχης.

659-676:— *τάφον* = ἐνταφιασμόν.— *μοί*· συναπτ. πρὸς τὸ *κεχαρισμένα*.— *κεχαρισμένα θείης*· ἀντὶ χαρίζοιο = θὰ μοῦ ἔκαμες χάριν.— *ἐέλεμεθα* = εἴλομαι· Ε 203.— *ἡ ὕλη* = τὰ ξύλα.— *ἀξέμεν*· ὥστε ἄξει.— *δαινῦτο*· εὐκτ. τοῦ *δαίνυμαι* = παρακάθημαι εἰς δεῖπνον.— *μή πως δεῖσειε* = διὰ νὰ μὴ ἔχη κανένα φόβον.— *πυκινὰ φρεσί...*· Ω 282.

β) — *Ν* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις: *σῆς, ἐνθέμεναι, στόρεσαν, λύσιος, ἀξέμεν*.

γ) — *δέμνια θέμεναι ὑπ' αἰθούσῃ*: Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ οἴκου ἐστρώνετο συνήθως ἡ κλίνη διὰ τοὺς ξένους. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ αἰθουσα εἶναι στοὰ μόνον ἐστεγασμένη, ὁ ξένος ἐκοιμάτο σχεδὸν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ οἰκοδεσπότης διατάσσει « *χλαίνας ἐνθέμεναι οὐλας καθύπερθεν ἔσασθαι* ». — *ἐννῆμαρ γοάοιμεν αὐτόν*: Τὸ διάστημα τοῦτο τοῦ πένθους φαίνεται ὑπερβολικόν. Ἰσως κατ' ἀνατολικὴν συνήθειαν παρετείετο τόσον πολὺ ὁ θρῆνος ἢ, καὶ πιθανώτερον, μὲ τὴν πρόφασιν τῆς κηδείας ζητεῖ ὁ Πορίαμος νὰ ἔξα-

σφαλίση ὀλίγων ἡμερῶν ἡσυχίαν διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰλίου.—
σχίσω πόλεμον: Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν Ἑκτορα καὶ ἔσωσε
 τοὺς Ἀχαιοὺς, ἔχει ἀπόλυτον ἐξουσίαν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου.
 Διὰ τοῦτο χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς ὑπόσχεται
 εἰς τὸν Πρίαμον ἀνακωχὴν ὀλίγων ἡμερῶν.

— *Ποῖα συναισθήματα μᾶς προκαλεῖ ὁ ποιητής, ὅταν περιγράφῃ τὸν
 σιωπηλὸν θαυμασμόν τοῦ Πριάμου καὶ τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς ἀλλήλους;*

— *Εἰς ποῖον σημεῖν ἐκδηλώνεται περισσότερον ἡ συμπάθεια τοῦ
 Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πρίαμον;*

στ. 677 - 804.

α) 677 - 691: — *ἱπποκορυστής* = ὁ τακτοποιῶν πρὸς μάχην τὰ
 ἄρματα, πολεμιστὴς (*ἵππος* + *κορύσσω* = ὀπλίζω). — *ἐριούνιος*· Ω
 360. — *ἐμαρπτε*· *μάρπτω*· Ε 65. — *δρμαίνοντα*· *δρμαίνω* = διαλογίζο-
 μαι. Ἡ μυθ. αἰτιολ. — *ἐκπέμψει* = ὁδηγήσῃ ἔξω. — *ἰερὸς* = ἰσχυρός,
 ρωμαλέος. — *πυλαωρὸς* = φρουρὸς τῶν πυλῶν. — *οἷον ἔθ'*· *εὐδεις* =
 ἔτσι πὺν κοιμᾶσαι ἀκόμα. — *εἶασε* = ἐφείσθη. — *τοὶ λελειμμένοι* =
 ὅσοι ἔχουν μείνει. — *αἶ κε γνώῃ σε* = ἂν μάθῃ τὴν ἐδῶ παρουσίαν
 σου. — *ρίμφα*· Ζ 511.

692 - 707: — *ἐϋορεῖος*· Ζ 598. — *δινῆεις* = πὺν κάμνει δίνας, ὀρ-
 μητικός. — *κροκόπεπλος* = ἔχουσα πέπλον χρώματος κρόκου, χρυσί-
 ζουσα (*κρόκος* = τὸ φυτὸν ζαφορά). — *ἐκίδνατο* = ἐσκορπίζετο· *κί-
 διαμαι* παρὰλλ. τύπος τοῦ *σκεδάννυμαι*. — *ἔλων*· *ἐλάω*, *ἐλαύνω*. — *ἀστυ-
 βοῶτην*· ὡς ἐν Ω 577 *καλήτορα*. — *κῶκυσε*· Ω 200. — *γέγωνε* = ἐφώναξε
 δυνατά. — *ᾧψεσθε ἰόντες* = ἐλάτε νὰ ἰδῇτε. — *χαίρετε*· *ἐχαίρετε*· παρὰτ.

707 - 717: — *ἀάσχετον* = ἀσυγκράτητον (στερ. α + ᾧ ν) ἰχეთος, ἀνα-
 σχεῖν). — *ξύμβληντο*· θὰ νοηθῇ ὡς ἀντικμ. *Πριάμω*. — *τίλλομαι* = ἀπο-
 σπῶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου. — *πρόπαν* = ὀλόκληρον. — *Ἑκτο-
 ρα*· συναπτ. πρὸς τὸ *διδύροντο*. — *εἴξατε* = κάμετε τόπον. — *οὐρεῦσι*·
οὐρεῖς· Α 50. — *ἄσεσθε*· ᾧω = χορταίνω.

718 - 745: — *τερητὸς* = τρυπητὸς (*τείρω*). — *παρὰ εἶσαν* = ἔφεραν
 κοντὰ εἰς τὸν νεκρόν. — *δοιδός*· ἐνταῦθα εἰδικὸς εἰς θρηνηδὴ ἅσματα. —
ἐξάρχους θρηῶν = διὰ νὰ ἀρχίσουν τὸν θρηῶν. — *οἱ τε στονόεσαν*
δοιδῶν· θὰ νοηθῇ τὸ ρῆμα μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ *ᾄδειν* καὶ ἡ ὅλη φράσις

θα ἐξηγηθῇ: καὶ οἱ ὅποιοι θα ἔψαλλον τὸ πολυστένακτο τραγοῦδι.—
ἐπὶ στενάχοντο = συνώδευαν μὲ στεναγμὸν τὸ θρηνητικὸν ἥσμα.—
τῆσι=μεταξὺ αὐτῶν.— **αἰὼν**=τὸ διάστημα τοῦ βίου, ἡ ζωή.— **δυσ-**
άμμορος = δυστυχῆς (*δυσ*+*ἄμμορος*, *ἄσμορος*).— **πέρσεται**· ὁ μέσ.
 μέλλ. ἀντὶ τοῦ παθητικοῦ *περθήσεται*.— **ἐπίσκοπος*** κατηγ. εἰς τὸ ὑποκμ.
 τοῦ ὁλωλας=ἐχάθης σὺ ὁ προστάτης.— **ῥύσκειν*** *ἐρύσκον*· θαμιστ. τύπ.
 τοῦ *ῥύ μαι*.— **ἔχες**=ὑπερήσπιζες.— **κεδνός** = σεβαστός.— **ἀεικῆς** =
 ἀνάρμοστος, ἐξευτελιστικός.— **ἀθλεύων** = ἐργαζόμενος ὡς δοῦλος.—
πρὸ ἀνακτος=χάριν ἑνὸς κυρίου.— **ᾧ δῆπου**=τοῦ ὁποίου πολὺ πι-
 θανόν...— **ἐν παλάμῃσιν*** ὡς ἀπλῇ δοτικ. ὄργαν.— **ὁδᾶξ**=μὲ τὰ δόν-
 τια.— **ἄσπετος**=ἀνέκφραστος, ἀπέραντος (α+*σеп.* ρίζης τοῦ *εἰπεῖν*).—
οὐδας* Ω 527.— **ἐν δαῖ**=ἐν τῇ μάχῃ (τοπ. δοτ. ὀνόμ. συγγεν. πρὸς
 τὸ δῆιος = καταστρεπτικός).— **ἀρητὸς** = κατηραμένος, φοβερός (*ἀρή*,
 ἀράομαι).

746-759:—**ἀδινὸς γόος**=θρήνος μὲ πολλὰ δάκρυα.— **πέρνασκε***
 θαμιστ. τοῦ *πέρημι*=πῶλῶ.— **ἀμιχθαλόεις**=ὀμιχλώδης.— **ψυχῇ**=
 ζωή.— **ταναηκῆς** = κοφτερός (*ταναός*+*ἄκος*, *ἀκή*).— **πολλὰ** = πολ-
 λάκις.— **ῥυστάζεσκεν**=ἔσυρε κάθε τόσον, θαμιστ. (*ῥυστάζω*, *ἐρύω*).—
ἐρσήεις* Ω 419.— **ἀγανὸς** = εὐμενής, φιλόφρων.— **ἀγανὰ βέλη** =
 βέλη πού δίνουν ἀνώδυνον θάνατον.

760-776:—**ἀλίσστον**=ἀδιόλειπτον (*ἀ*+*λιάζομαι*=ἀπομακρύνο-
 μαι).—**δαήρ*** Γ 180.—**ὥς ὥφελλον δλέσθαι*** Γ 173, Z 345.—**ἀσύ-**
φηλος=προσβλητικός.—**ἐνίπτω**=ἐπιπλήττω.—**στ.** 769 ὡς Z 374.—
ἐκυρὸς-ῆ* Γ 172.—**παραϊφάμενος*** *παραφῆμι*=συμβουλευέω.—**ἀγα-**
νοφροσύνη = καλωσύνη, μαλακοὶ τρόποι.— **ἀχνυμένη κῆρ** = κατὰ-
 καρδα λυπημένη.— **πεφρίκασί με** = αἰσθάνονται φρίκην δι' ἐμέ.—
δῆμος=τὸ πλῆθος, ὁ λαός.

777-787:—**ἄξετε*** ὁ μέλλ. ἀντὶ προστακτ.— **πυκινὸν λόχον**=
 καμμίαν δολεράν ἐνέδραν.— **πημανέειν*** *πημαίνω*=βλάπτω, προξενῶ
 κακόν.—**ἀγίνεον*** *ἀγινέω*=φέρω. Παράλλ. τύπος τοῦ *ἄγω*.—**ἄσπετον***
 Ω 738.—**φαεσίμβροτος**=ἡ φέρουσα τὸ φῶς εἰς τοὺς θνητούς.—**θρα-**
σὺς = τολμηρός, γενναῖος.— **ἐν πυρεῖ ὑπάτη** = ἐπάνω-ἐπάνω εἰς τὰ
 ξύλα τῆς πυρᾶς.

788-805:—**ῆμος**=ὄταν.— **ἡριγένεια**=πρωινή (*ἡρι*=πρῶτ+ρίζ.
 γεν-). Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς.— **ροδοδάκτυλος** = ἔχουσα ρόδινα δάκτυλα.
 Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς.— **τῆμος*** τὸ δεικτ. τοῦ *ῆμος* = τότε.— **ἡγρετο***

ἀγείρομαι.— *ἐπέσχε* (τόπον) = κατέσχε, ἐξετάθη.— *λέγομαι* = περιμαζεύω.— *μύρομαι*· Z 373.— *κατείβομαι* = χύνομαι κάτω.— *ἡ κάπετος* = τάφος, λάκκος.— *ὁ λᾶας* = ὁ λίθος.— *σῆμα χέω*· Z 419.— *εἶατο* = ἐτοποθέτησαν (ρ. ἦμαι).— *πάλιν κίον* = ἐπέστρεψαν· ἐνν. εἰς τὴν πόλιν.— *ἐρικυδής* = μεγαλοπρεπής.— *ἀμφιέπω* = φροντίζω, ἐτοιμάζω.— *τάφος*· Ω 660.

Σχηματισμός τοῦ ἄορ. β' τοῦ γινώσκω κατὰ τὰ βαρύτενα : *γνώη-γνώωσι*.

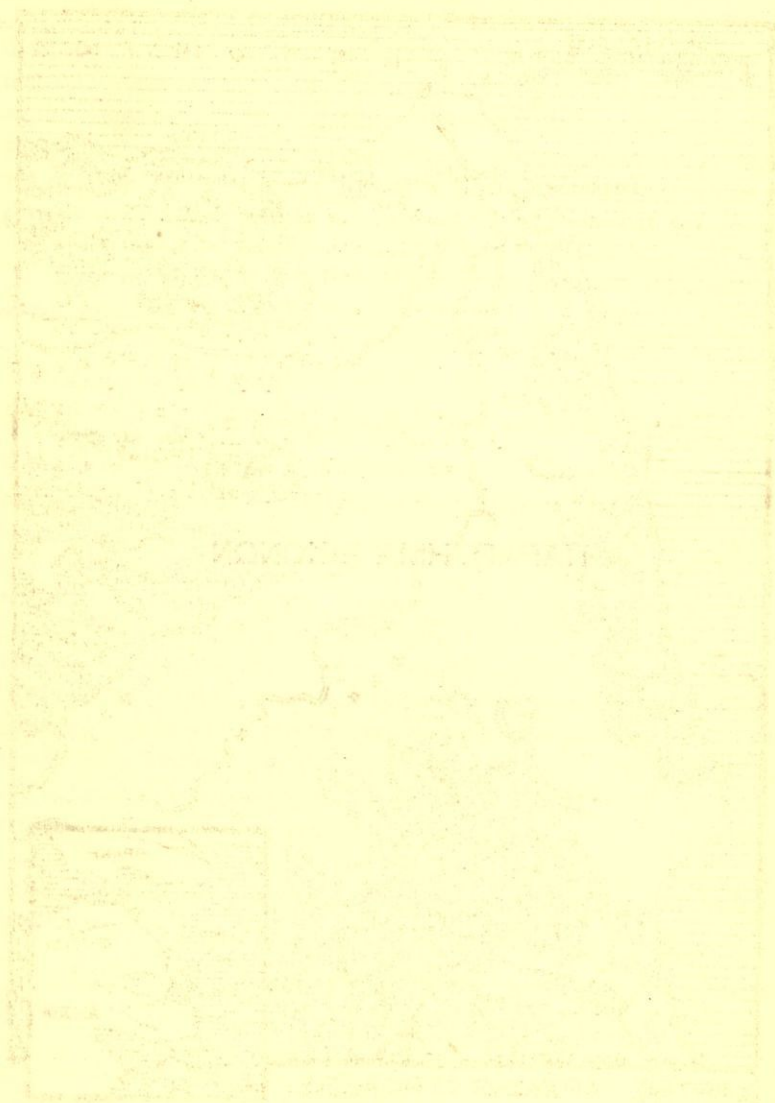
— *N'* ἀναγνωρισθοῦν γραμματικῶς αἱ λέξεις :
σεῖο, τοι, λελειμμένοι, ἱξον, πτόλει, ἀγάγωμι, ἤγγρετο.

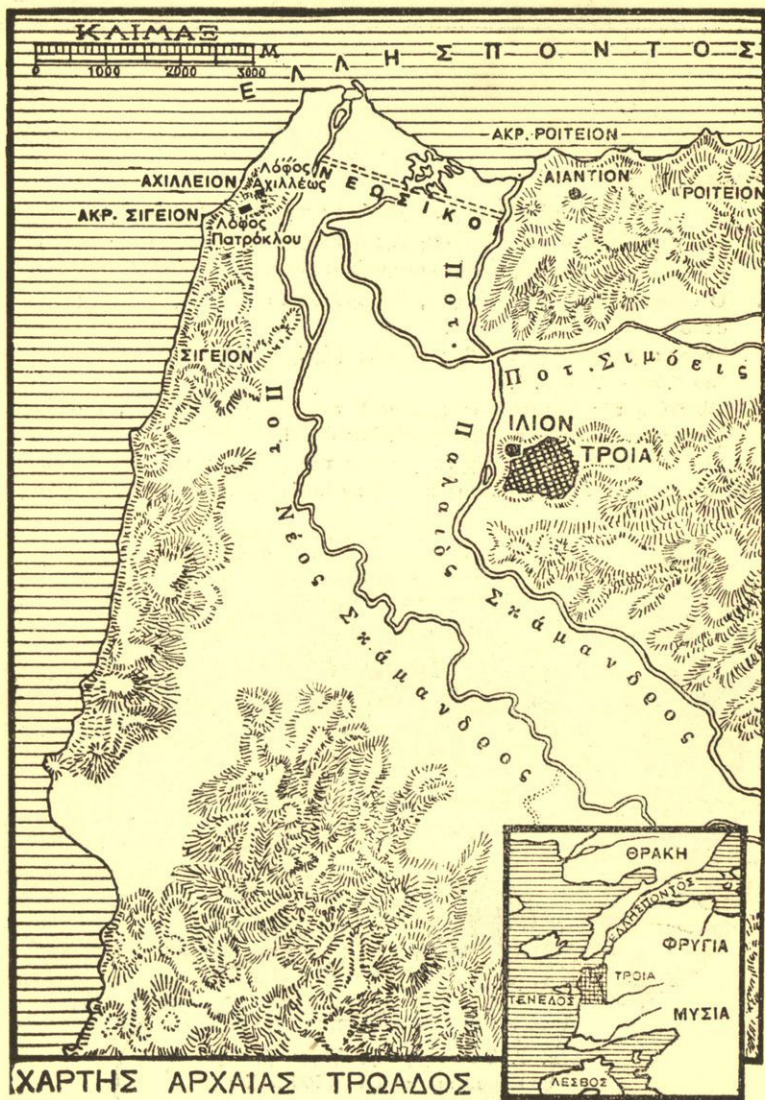
γ)—*ὅτε δὴ πόρον ἱξον* : Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ὁ Πρίαμος δὲν εἶχε πλέον νὰ φοβηθῇ τίποτε. Καὶ κατὰ τὴν μετάβασιν του εἰς τὸν Ἀχιλλέα ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ὅπου ἤρχιζεν ὁ κίνδυνος, ἐνεφανίσθη ὁ Ἑρμῆς.— *Κασσάνδρη* : Ὅπως καὶ ὁ Ἑλενος, εἶχε καὶ ἡ Κασσάνδρα προφητικὴν δύναμιν. Ἐθαναμάζετο καὶ διὰ τὴν ἔξοχον καλλονὴν της καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀγαμέμνων μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου τὴν ἔφερεν ὡς αἰχμάλωτον εἰς τὴν Ἑλλάδα.— *σὺ δ' αὖ, τέκος...* Τὸ προαίσθημα τοῦτο τῆς Ἀνδρομάχης διὰ τὸν μικρὸν Ἀστυνάνακτα ἐπηλήθευσεν ἀκριβῶς κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν μεταγενεστέρων ποιητῶν.— *κατεστόρεσαν πυκνοῖσιν λάεσσι* : Μετὰ τὴν τοποθέτησιν τῆς νεκρικῆς θήκης εἰς τὸν λάκκον καὶ τὴν ἰσοπέδωσιν τοῦ ἐδάφους ἐτοποθετεῖτο μία σειρὰ ἀπὸ λίθους. Ἐπ' αὐτῆς κατόπιν ἐχύνετο τὸ χῶμα, διὰ νὰ σχηματισθῇ ὁ τύμβος.

— *Πῶς παρουσιάζουν τὸν Ἑκτορα οἱ θρῆνοι ἐκάστης τῶν συγγενῶν του ;*

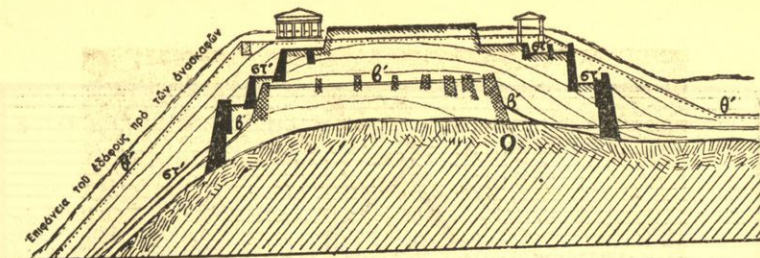
— *Νὰ ἐξηρθῇ ἡ μεγαλοπρεπὴς ἀπλότης, μὲ τὴν ὁποίαν τελειώνει τὸ ἔπος τῆς Ἰλιάδος.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ. 1.

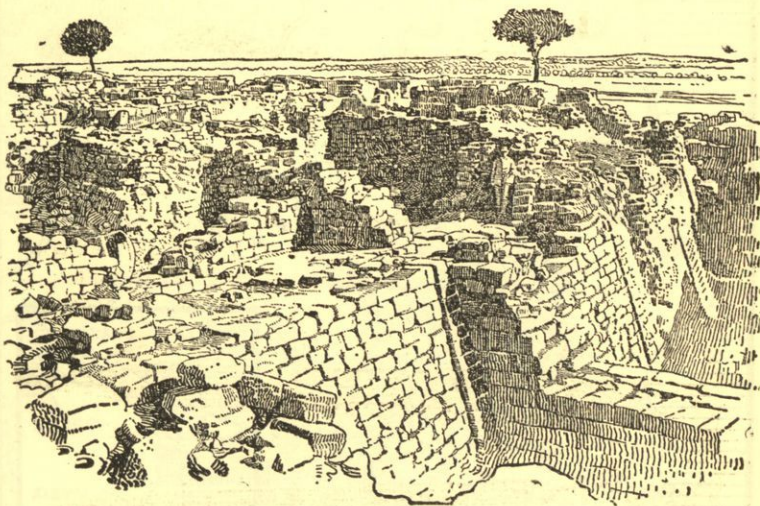

Εἰκ. 2. Διάγραμμα τοῦ γηλόφου τῆς ἀρχαίας Τροίας.

Εἰς τοῦτο φαίνονται τὰ τεῖχη τῆς δευτέρας καὶ τῆς ἑκτῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑλληνορωμαϊκὸς ναὸς τῆς ἐνάτης πόλεως.

- α. Ὁ φυσικὸς βράχος τοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εὐρέθησαν ἱχνη ἐγκαταστάσεως νεολιθικῆς ἐποχῆς.
- β. Τὰ κεκλιμένα τεῖχη τῆς 2ας πόλεως (ἡμίμαυρα), χρονολογούμενης ἀπὸ τοῦ 2,500 - 2,000 π.Χ.
- στ. Τὰ τεῖχη τῆς 6ης πόλεως (μαῦρα) τῆς ὁμηρικῆς Τροίας, τῶν ὁποίων φωτογραφίαν βλέπετε εἰς τὴν εἰκόνα ἀρ. 3.

Αἱ ἄλλαι πόλεις μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν εἶναι ὀλιγωτέρου ἐνδιαφέροντος καὶ ἐξεκαθαρίσθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφάς.

*Εἰκ. 3. Τὰ τεῖχη τῆς ὁμηρικῆς Τροίας.
(κτισθέντα περὶ τὸ 1500 π.Χ.)*

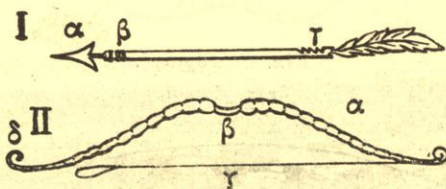
Πρὸς τὰ δεξιὰ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν τειχῶν ἐξαγωγικῶν πρὸς τὸ κατώτερον μέρος χάριν στερεότητος. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως. Τὰ τεῖχη ταῦτα ἐπὶ δέκα ἔτη ἐπροστάτευαν τὸ ἱερὸν πτολίεθρον τῆς Τροίας.

Εικ. 4. Πολεμισταὶ Ἀχαιοί.

φέροντες πήληκα (κόρυν) με λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Προφυλάσσονται με βραχὺν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὀποίου φαίνεται ὁ χιτὼν, κρατοῦν μικρὰν ἀσπίδα καὶ φοροῦν κνημίδα.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου Μυκηνῶν)

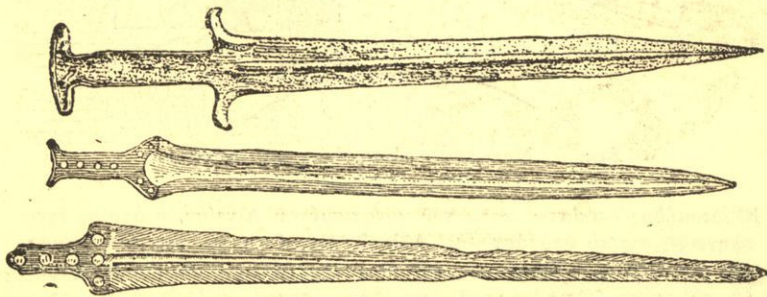
Εικ. 5. I. Βέλος (ἀναπαράστασις) α) αἰχμή β) ξύλον

γ) γλυφίδες καὶ πτερόν

II. Τόξον

α) κέρτα β) πῆχυς

γ) ἡ νευρά δ) κορῶνη

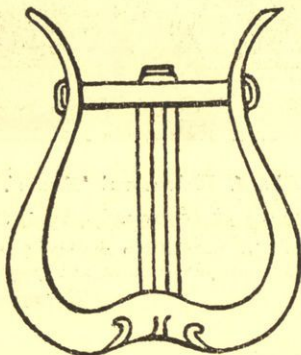

Εικ. 6. Ὀρειχάλκινα ξίφη ἐκ Μυκηνῶν.

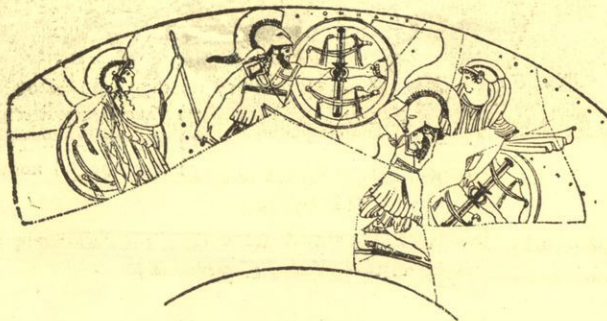
Εἰκ. 7. Αἰχμαὶ δοράτων.

Αὗται ἦσαν δύο εἰδῶν: ἡ εἶχον ὀπήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτίθετο τὸ ξύλον, ἢ ἐκαρφώνοντο ἐπὶ τοῦ ξύλου.

Εἰκ. 8. Φόρμιγξ.

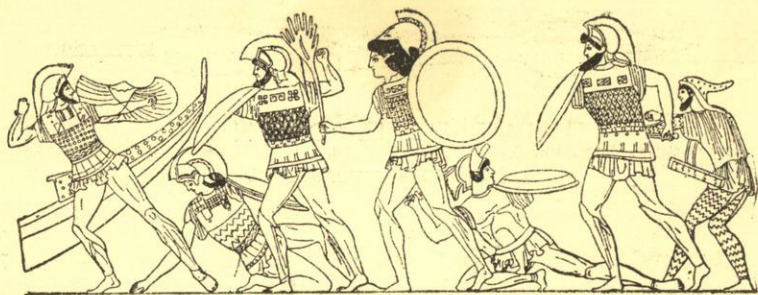
(ἀναπαράστασις)

Εἰκ. 9. Μονομαχία Διομήδους καὶ Αἰνείου.

(Ἀγγειογραφία)

Ὁ Διομήδης ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ γονατισμένου Αἰνείου, ὁ ὁποῖος ἔχει πληγωθῇ εἰς τὸ ὑπογάστριον. Ἄλλ' ἡ Ἀφροδίτῃ μετὰ τὰς δύο χεῖράς της ἀρπάζει τοὺς βραχίονας τοῦ υἱοῦ τῆς Αἰνείου μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν σώσῃ. Ὁπισθεν τοῦ Διομήδους ἱσταται ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ ἡρέμως τὸ γεγονός. (Ἰλιάδος E 309 - 317).

Εικ. 10. Μάχη παρὰ τὰς ναῦς.
(^οΕξ ἀγγείου)

Παρά τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου ἴσταται ὁ Αἴας, πιεζόμενος ὑπὸ τῶν Τρώων, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς κρατεὶ δῶδα ἀναμμένην, διὰ νὰ πυρπολήσῃ τὸ πλοῖον. Δύο Ἀχαιοὶ ἔχουν ἀνατραπῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς ἀμύνεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν. (*Ἰλιάδος* Ο 420).

Εικ. 11. Μονομαχία Ἀχιλλέως καὶ Ἑκτορος.
(^οΕξ ἀγγείου)

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐξωθεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα, ἐνῶ ὁ προστάτης τοῦ Ἑκτορος Ἀπόλλων ἐγκαταλείπει αὐτόν. (*Ἰλιάδος* Χ).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
1. Είσαγωγή	7
2. Κείμενον	17
3. Γνωσται ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας γραμματικαὶ διαφοραὶ παρ' Ὀμήρῳ	91
4. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	98
5. Παράρτημα εἰκόνων	187

*Επιμελητὴς δάκτορ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (ἀπ. Δ.Σ. ΟΕΣΒ 959/8-7-53)

*Ἀνάδοχος στοιχειοθεσίας, ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας : Ἑλληνικὴ Ἑκδοτικὴ Ἑταιρεία
 *Εκμετάλλευσίς Ἀλεξάνδρου Φιλοπούλου

